

LATVIJAS UNIVERSITĀTE

SOCIĀLO ZINĀTŅU FAKULTĀTE

INFORMĀCIJAS UN BIBLIOTĒKU STUDIJU NODAĻA

**GĀLIŅCIEMA APKAIME IEDZĪVOTĀJU ATMIŅĀS UN VĒSTURES
LIECĪBĀS**

MAGISTRA DARBS

Autors: Krista Karabeško

Studenta apliecības Nr.: kk22086

Darba vadītāja: docente Dr. philol. Daina Pakalna

RĪGA 2024

ANOTĀCIJA

Maģistra darba “Gāliņciema apkaime iedzīvotāju atmiņās un vēstures liecībās” mērķis ir apkopot novadpētnieciskus materiālus par Gāliņciema apkārtni 20. gadsimtā, izpētīt šīs vietas fenomenu un saprast iedzīvotāju piesaisti apkaimei.

Darba teorētisko pamatojumu veido fenomenoloģija un Vietas piesaistes teorija.

Galvenā pētījuma metode un datu ieguves avots ir fokusgrupas intervija. Notika arī individuālās intervijas un tika izstrādāta viena aptauja, lai gūtu ieskatu Ventspils iedzīvotāju uztverē par Gāliņciema teritoriālo aptvērumu. Papildus tam, datu ieguvei, tika izmantota dokumentu analīze.

Pētījuma rezultātā ir apkopota informācija, kura iegūta no intervijām un rakstiskām liecībām. Apstiprināta tēze par ventspilnieku teritoriālo uztveri attiecībā uz Gāliņciema apkaimi. Diskutēta gāliņciemnieku piesaiste vietai un apkārtnes fenomenoloģiskās īpašības.

ANNOTATION

The aim of the master theses “Gāliņciems district in residents memories and historical testimonies” is to gather local history about the Gāliņciems area in the 20th century, to explore the phenomenon of this place, and to understand the residents attachment to the neighborhood.

The theoretical foundation of the thesis is based on phenomenology and the theory of Place attachment.

The main research method and data collection source is focus group interview. Also individual interviews were conducted and one survey was developed to gain insight into the perception of Ventspils residents regarding the territorial area of Gāliņciems. In addition to this, document analysis was used for data collection.

The study results include information obtained from interviews and written testimonies. The theses regarding the territorial perception of Ventspils residents concerning Gāliņciems area has been confirmed. The attachment of residents to Gāliņciems area and the phenomenological characteristics of the surrounding environment were discussed.

Atslēgvārdi: mutvārdu vēsture, novadpētniecība, Gāliņciems, Ventspils, local identity, Place attachment theory

SATURS

Ievads.....	6
1. Pētījuma teorētiskā bāze	11
1.1. Jēdzienu un terminu skaidrojums	11
1.2. Teorijas	15
2. Izpētes pakāpes analīze.....	20
3. Pētījuma metodoloģija	23
3.1. Pētījuma stratēģija.....	23
3.2. Pētniecības metodes.....	24
3.2.1. Fokusgrupas intervija	24
3.2.2. Daļēji strukturētā intervija.....	26
3.2.3. Aptauja	27
3.2.4. Dokumentu analīze.....	27
4. Gāliņciema veidošanās vēsture un ģeogrāfija	31
4.1. Gāliņciema nosaukuma izcelsme.....	31
4.2. Teritoriālais sadalījums.....	32
4.3. Gāliņciems vēsturē un šodien	35
4.4. Infrastruktūra	37
4.4.1. Ielu remontdarbi	38
4.4.2. Māju nosaukumi.....	39
4.4.3. Transports.....	40
5. Gāliņciema apkārtnē iedzīvotāju atmiņās un publikācijās	43
5.1. Sabiedriskās dzīves elementi	45
5.1.1. Izglītība	45
5.1.2. Gāliņciema bibliotēka.....	46
5.1.3. Ārstniecība	53
5.1.4. Dzīves ritējums	54
5.1.5. Saimniekošana	59
5.2. Gāliņciema apkārtnē.....	61
5.3. Saimnieciskā darbība.....	62
5.3.1. Veikali	63
5.3.2. Krogī, kafejnīcas	66
5.4. Rūpniecība, amatniecība	67
5.5. Nozīmīgas personības	78

6. Diskusija..	79
7. Secinājumi	82
Izmantotie informācijas avoti	85
Pielikumi.....	92
1. pielikums. Vienošanās veidlapas paraugs	93
2. pielikums. Fokusgrupas intervijas transkripcija	94
3. pielikums. Individuālo interviju transkripcijas	114
4. pielikums. Aptauba par Gāliņciema teritoriālo sadalījumu	121
5. pielikums. I. Štrumfa. Ventpils ārpus pilsētas. Kreisais krasts	123
6. pielikums. Ventpils pilsētas domes Lēmums nr. 164.....	130
7. pielikums. 1923. gada Ventpils pilsētas ielu saraksts Nr. 53.....	131
8. pielikums. Lielās pilsētas mazā ciema bibliotēka	133
9. pielikums. Gāliņciema stāstu piezīmes.	134
10. pielikums. Gāliņciema “robežas, robežpunkti”	136
11. pielikums. Valijas Šternas fotogrāfijas un komentāri par Mihailovu māju	137
12. pielikums. Larisas Zīvertes atmiņas par bibliotēku.....	140
13. pielikums. Sandis Kažmirs. Dažas atmiņas par Gāliņciema bibliotēku	147
14. pielikums. Astrīdas Grosmanes stāsti.....	149

APZĪMĒJUMU SARAKSTS

Gāliņciems – Apkaime, kurā ietilpst Gāliņciems, Mācītājplacis, Krēķciems, Kurpniekciems, Dampēļi, Žāžciems

Letonika – Latvijas Enciklopēdiskā vārdnīca

LKP XXIII kongress – Latvijas komunistiskās partijas 23. kongress

LLVV – Latviešu literatūras valodas vārdnīca

LNB – Latvijas Nacionālā bibliotēka

LPSR – Latvijas Padomju Sociālistiskā Republika

LR – Latvijas Republika

LU – Latvijas Universitāte

ODLIS – Online Dictionary for Library and Information Science (Bibliotēku un informācijas zinātnes tiešsaistes vārdnīca)

PSKP XXVI kongress – Padomju Savienības Komunistiskās partijas 26. kongress

Stāstu laiks – UNESCO LNK bibliotēku tīkla “Stāstu bibliotēkas” pasākums

Stāstnieki – Intervētie UNESCO LNK bibliotēkas tīkla “Stāstu bibliotēkas” pasākuma apmeklētāji

SZF – Sociālo zinātņu fakultāte

Tēzauris – Skaidrojošā un sinonīmu vārdnīca

UNESCO LNK – Apvienoto Nāciju izglītības, zinātnes un kultūras organizācijas Latvijas Nacionālā komisija

Ventspils ZVA – Ventspils zonālais valsts arhīvs

VFF – Vēstures un filozofijas fakultāte

VĻKJS – Vissavienības Ļeņina Komunistiskā jaunatnes savienība

IEVADS

Temata aktualitāte un norobežojums

Gāliņciems Ventspilī ir vēsturiska apkaime, kas grāmatās par Ventspili minēta salīdzinoši maz. Mūsdienās iedzīvotāju izpratnē Gāliņciems ir apkaime, kas sastāv no tādiem vēsturiskiem ciemiem kā Kurpniekciems, Mācītājplacis, Žāžciems, Krēķciems, Gāliņciems un arī Dampeli, bet vēsturiskais Gāliņciems patiesībā ir vien neliels zemes pleķītis uz Kuldīgas ceļa. Neizskaidrojamu fenomenoloģisku procesu rezultātā, mūsdienās visa apkaime saucama par Gāliņciemu, kamēr pārējie ciemu nosaukumi, varbūt dažiem iedzīvotājiem zināmi, bet ne pārāk plaši lietoti un daži pat aizmirsti.

Temata aktualitāti nosaka nepieciešamība apkopot novadpētniecības materiālus par Gāliņciema apkaimi, jo informācija par šo apkaimi tādā izpratnē, kā tas tiek apskatīts šajā maģistra darbā, iepriekš nav bijusi apkopota vienuviet. Šis darbs ir veltījums Gāliņciema bibliotēkas 70 gadu jubilejai, kas tika atzīmēta 2024. gada 16. janvārī.

Gāliņciems ir kļuvis par nozīmīgu pilsētas daļu, kas attīstās ne tikai jauno mājokļu būvniecības rezultātā, bet arī kultūras ziņā. 2023. gada 4. augustā šeit atklāts jaunais Gāliņciema sabiedriskais centrs, jeb bibliotēka. Blakus tai ir Hebrerta Dorbes memoriālais muzejs, kurā arī nereti norisinās pasākumi, tāpat Gāliņciemā atrodami nelieli veikaliņi, poliklīnika, Latvijas Neredzīgo biedrības Ventspils teritoriālā organizācija, viesu mājas, un dažādi uzņēmumi. Jaunā sabiedriskā centra tapšanas rezultātā radās nepieciešamība aktīvāk nodarboties ar apkaimes novadpētniecību, saglabājot un apkopojot mutvārdu vēstures liecības par Gāliņciema apkaimi tā plašākajā nozīmē.

Temata norobežojums tika precizēts darba izstrādes procesā. Sākotnējais norobežojums bija paredzēts 70 gadu ilgs periods par godu Gāliņciema bibliotēkas jubilejai, no 1954. līdz 2024. gadam. Uzsākot pētniecības procesu, tika konstatēts, ka ļoti daudz unikālas un vērtīgas informācijas neiekļaujas 70 gadu atzīmē, turklāt darbs tiek koncentrēts uz atmiņu stāstiem, tāpēc informācija par mūsdienu notikumiem šajā darbā nav aktuāla. Aktuālais laika perioda norobežojums ir 20. gadsimts iedzīvotāju atmiņās un vēstures avotos.

Problēmsituācija un pētījuma problēma

Problēmsituācija izriet no nepietiekamas un sadrumstalotas informācijas par Gāliņciema apkaimi, kā apdzīvotu teritoriju. Apkopotā informācija var palīdzēt gūt izpratni par Gāliņciema veidošanos, attīstību, kultūrvēsturisko nozīmi, apkaimē dzīvojošo iedzīvotāju tradīcijām, uztveri, mijiedarbību un vietas piesaisti.

Pētījuma problēma tiek definēta ar šādu galveno pētījuma jautājumu – Kā Gāliņciema apkaime ir attēlota atmiņās un vēstures liecībās, un kādas ir galvenās kultūrvēsturiskās un sociālās izmaiņas, kas raksturo šīs apkaimes attīstību un iedzīvotāju dzīvesveidu?

Izpētes pakāpe, novitāte

Par Ventspils pilsētu kopumā atrodami vairāki literatūras avoti, kuros sastopama informācija arī par Gāliņciemu. Visvairāk Gāliņciems aprakstīts vēsturnieces Laimdotas Sēles grāmatā “Es iet no Gāliņciem uz pilset” (2018), grāmatā tiek apskatīti vēsturiski objekti ceļā no Kuldīgas ielas Gāliņciemā līdz pilsētas centram. Gāliņciems pieminēts arī divās vēsturnieces Ingrīdas Štrumfas grāmatās par Ventspili. Maģistra darbam aktuālāka “Ventspils II” (2022) grāmata, kurā apskatīta pilsētas kopaina no aptuveni 1915. līdz 1940. gadam.

Izpētes pakāpes daļā tika analizēti vairāki LU SZF un VFF maģistra un bakalaura darbi, kas tematiski vai metodiski bija līdzīgi šim maģistra darbam. Tika analizēta arī viena ārzemju disertācija saistībā ar vietējo identitāti.

Dace Kamela 2020. gadā izstrādājusi maģistra darbu “Ventspils pilsētas iedzīvotāju sociāli ekonomiskais portrets 19. gadsimta beigās.” Šis darbs sniedz vērtīgu ieskatu ventspilnieku sadzīvē un uztverē 19. gadsimtā (2020). 2016. gadā Zane Sapnova izstrādāja maģistra darbu “Jaunpils evaņģēliski luteriskās draudzes vēsture atmiņu stāstos,” kurā tika pētīta Jaunpils draudzes sadzīve un vāktas mutvārdu vēstures liecības (2016). 2022. gadā Anna Dārta Sīka bakalaura darbā “Viļķenes apkārtnes kultūras dzīve 1920. – 1940. gadā” raksta par Viļķenes apkaimi un tās iedzīvotājiem, arī šeit vāktas mutvārdu liecības (2022). Līdzīgs ir arī Zanes Hazenas 2018. gada bakalaura darbs “Rudes ciems un Roja iedzīvotāju atmiņu stāstos un publikācijās.” Šajā darbā pēta iedzīvotāju dzīves apstākļus minētajā apkārtņē, liela pētījuma daļa veltīta atmiņām un liecībām par apkārtnes kolhoziem (2018).

Juhans Šao (Yuhan Shao) 2014. gadā izstrādāja promocijas darbu “Vietējā identitāte un novērtējums. Teorija, metodoloģija un prakse, atklājot Juntai Ķīnā vietējo identitāti” (“*Local identity & Assessment. The Theory, Methodology and Practice of Discovering Local Identity in Yantai, China*”). Darbā sīki analizēta vietējā identitāte un izstrādāta metodoloģija tās identificēšanai, novērtēšanai un pasargāšanai Ķīnas kontekstā (2014).

Pētījuma mērķis un uzdevumi

Darba mērķis ir apkopot un analizēt informāciju no iedzīvotājiem, publikācijām un citiem informācijas resursiem, kas rezultējas kvalitatīvā pētījumā par Gāliņciema apkaimi.

Uzdevumi:

1. Maģistra darba teorētiskās bāzes izveide.
2. Iepazīties ar teorētisko bāzi - fenomenoloģiju un Vietas piesaistes teoriju.
3. Raksturot jēdzienus.

4. Metodoloģijas plānošana.
5. Izpētes pakāpes analīze.
6. Informācijas meklēšana un izguve.
7. Informācijas atlase un strukturizēšana.
8. Intervējamo personu apzināšana.
9. Interviju jautājumu sagatavošana.
10. Fokusgrupas un interviju organizēšana.
11. Interviju transkribēšana un vēsturisku liecību analīze.
12. Rezultātu apkopošana un secinājumu izdarīšana.

Pētījuma objekts un priekšmets

Objekts ir Gāliņciems, kas ietver šīs teritorijas vēsturi, kultūru, objektus, sabiedrību un notikumus.

Pētījuma priekšmets ir Gāliņciema iedzīvotāju atmiņas, stāsti un pieredze, kas atklāj Gāliņciema nozīmi vietējā sabiedrībā un šo cilvēku piesaisti vietai.

Pētījuma jautājumi

Maģistra darbā tiek izvirzīti vairāki pētījuma jautājumi:

1. Kā Gāliņciems attīstījies vēsturiski un ģeogrāfiski?
2. Kādi notikumi norisinājušies Gāliņciemā 20. gadsimtā?
3. Kas ir vērtīgie Gāliņciema objekti 20. gadsimtā?
4. Kas ir zīmīgākie faktori, kas gāliņciemniekus piesaista pie šīs apkārtnes?

Teorētiskā bāze

Šī maģistra darba filozofiskais pamatojums ir fenomenoloģija un darba galvenā teorija ir Vietas piesaistes teorija (*Place attachment theory*).

Fenomenoloģija - šīs teorijas pamatlicējs ir vācu filozofs Edmunds Huserls (*Edmund Husserl*). Fenomenoloģija ir filozofiska mācība par fenomeniem, kas iekļauj sevī arī dažādas apziņas garīgās izpausmes formas kā, piemēram, iztēle, uztvere un atmiņa (Rubenis, 1983).

Fenomenoloģija sniedz dziļāku ieskatu par to, kāpēc izveidojies Gāliņciema teritoriālais fenomens un kā Gāliņciema apkaimes pagātnes procesi tiek interpretēti caur atmiņu prizmu. Kolektīvās un individuālās atmiņas, kā arī vēsturiskie avoti, satur zemtekstu, kas skaidro iedzīvotāju uztveri par savu identitāti saistībā ar šo apkaimi, notikumiem un tās sabiedrību kopumā.

Vietas piesaistes teorija ir fenomenoloģiska teorija, kas apskata indivīda piesaisti vietai. Dažādi šīs teorijas koncepti tiek plaši izmantoti sociālajās zinātnēs. Teorija apskata, kā mainās piesaiste laika gaitā, cik svarīgas ir sociālās saites, pati vieta, emocionālā pieķeršanās u.c. aspekti (Inalhan, et.al., 2021).

Pētniecības metodes

Galvenā pētījuma metode šajā darbā ir fokusgrupas intervija. Fokusgrupas intervija norisinājās Gāliņciema bibliotēkā UNESCO LNK bibliotēku tīkla “Stāstu bibliotēkas” pasākuma ietvaros. Intervējamie, kuri piedalījās fokusgrupas intervijā, ir bibliotēkas stāstnieki, kas dzīvojuši Gāliņciemā visu mūžu vai lielu savas dzīves daļu.

Papildus fokusgrupas intervijai realizētas arī divas individuālās intervijas un viena aptauja, lai gūtu ieskatu Ventspils iedzīvotāju teritoriālajā uztverē saistībā ar Gāliņciema apkaimi.

Darbā izmantota dokumentu analīze – analizēta informācija no literatūras par Ventspili, periodikas, nepublicētiem materiāliem, attēliem, arhīviem, digitālajiem resursiem un citiem avotiem.

Empīriskā bāze

Empīrisko bāzi veido fokusgrupu un individuālo interviju transkripcijas, aptaujas atbildes un informācija no izmantotajiem dokumentiem – grāmatām, periodikā publicētās informācijas, arhīva un muzeja materiāliem, nepublicētajiem dokumentiem, digitālajiem resursiem.

Darba teorētiskā un praktiskā nozīme

Darba teorētiskā nozīme – šis darbs kļūs par novadpētniecības materiālu Ventspils bibliotēkas krājumā. Tas var kalpot kā sastāvdaļa vai bāze turpmākai Gāliņciema apkaimes izpētei. Izstrādātais darbs ir potenciāli nozīmīgs resurss vietējās kopienas nemateriālā mantojuma saglabāšanai.

Praktiskā nozīme – darbs rosina izpratni par kopienu, tās paradumiem un vietas piesaisti, kā arī izgaismo skaidru novadpētniecības virzienu turpmākajā bibliotekārajā darbā.

Darba struktūra

Darbs sastāv no ievada, piecām nodaļām, diskusijas sadaļas, secinājumiem, izmantotajiem avotiem un pielikumiem. Darbā ir arī otrā un trešā līmeņa nodaļas, kas norādītas satura rādītājā.

Ievadā aplūkota temata aktualitāte, nosprausts temata norobežojums, ir konstatēta problēmsituācija un pētījuma problēma, raksturota izpētes pakāpe, nosprausti pētījuma mērķi un uzdevumi, konstatēts pētījuma objekts un priekšmets, norādītas pētījuma metodes un empīriskā bāze.

Pirmā nodaļa ir par pētījuma teorētisko bāzi, tajā analizēti jēdzieni, filozofiskais pamatojums - fenomenoloģija un teorija – Vietas piesaistes teorija.

Otrajā analizēta izpētes pakāpe. Trešajā - apskatīti darba metodoloģijas teorētiskie aspekti – pētījuma stratēģija un pētniecības metodes.

Rezultātu apkopojums ir divās nodaļās - ceturtajā nodaļā “Gāliņciema vēsture un ģeogrāfija” un piektajā nodaļā “Gāliņciema apkārtnē iedzīvotāju atmiņās un publikācijās.” Šajās nodaļās raksturota Gāliņciema apkaime, identificēti svarīgi objekti un notikumi, apkopoti atmiņu stāsti, kā arī analizēti citi informācijas resursi.

Nobeigumā diskusijas sadaļa, secinājumi, pateicības, izmantotie informācijas avoti un pielikumi. Pielikumos pieejamas interviju transkripcijas un npublicētie materiāli no bibliotēkas novadpētniecības krājuma.

1. PĒTĪJUMA TEORĒTISKĀ BĀZE

1.1. Jēdzienu un terminu skaidrojums

Jēdzienu un terminu analīze darbā palīdz izprast pētāmo problēmu un koncentrēt uzmanību uz darba galvenajiem vadmotīviem. Katrs no šiem jēdzieniem vai terminiem ir nozīmīgs, veidojot skaidrāku darba kontekstu.

Stāsts. “Tas, ko stāsta; arī stāstījums” (“Stāsts,” b.g.). *ODLIS* vārdnīcā skaidro, ka stāsts (*narrative*) ir rakstīts vai runāts darbs, tas var būt īsts un izdomāts, parasti runā viens vai vairāki stāstnieki (“Narrative,” n.d.). Šis jēdziens skatīts bērnu un jauniešu stāstu kontekstā, tomēr definīcija konceptuāli ataino arī stāsta jēdzienu, kāds tas parādās šajā darbā. Visatbilstošākā tomēr šķiet lakoniskā LLVV definīcija jēdzienam “stāstījums” – “Teksts, ko kāds veido, ir izveidojis stāstot” (“Stāstījums”, b.g.). “Stāstījuma pirmās definīcijas veidojās spēcīgā semiotikas un strukturālisma ietekmē, sākotnēji vēršot uzmanību uz mutvārdu un rakstītajiem tekstiem” (Ozoliņš, 2023). Šī maģistra darba respondenti – stāstnieki veido tekstus no savām atmiņām, tādējādi izveidojot stāstus.

Definīcija šī darba kontekstā: “Īstu vai izdomātu notikumu atspoguļojums mutiskā, rakstiskā vai vizuālā formātā.”

Atmiņu stāsts. Šāds vārdu salikums terminu vārdnīcās nav atrodams, ja tas kādā avotā tiek apskatīts, tad tas ir mutvārdu vēstures kontekstā. Definīcija šī darba kontekstā: “Subjektīvs vēstījums mutiskā, rakstiskā, vizuālā formātā, kas satur individuālas atmiņas, emocijas un pieredzi par pagātnes notikumiem, cilvēkiem un apkārtni.” Atmiņas spēlē lielu lomu iedzīvotāju vietas piesaistē, katrs indivīds modelē ainas no pagātnes, piedod tām noskaņu, garšu, smaržu, sajūtu, tā veidojot pagātnes realitāti.

Mutvārdu vēsture. Plašāks jēdziens, kas sevī ietver arī jēdzienu “atmiņu stāsts,” ir “mutvārdu vēsture.” Latvijas mutvārdu pētnieku asociācija “Dzīvesstāsts” definē, ka: “Mutvārdu vēsture ir kvalitatīvās pētniecības metode, kas par izziņas avotiem izmanto biogrāfiskos atmiņu stāstus” (b.g.).

Tēzaurs piedāvā definīciju: “Alternatīva vēstures izpēte, kad studēti tiek nevis dokumenti un fakti, bet cilvēku dzīvesstāsti, cilvēku subjektīvā vēstures izjūta, tās pārdzīvojums” (“Mutvārdu vēsture,” b.g.).

Nacionālā enciklopēdija nenodrošina tiešu mutvārdu vēstures definīciju, bet jēdziena “folklorā” definīcijā šī jēdziena jēga ir integrēta: “Latviešu folklorā (..) ir latviešu tradicionālās kultūras mutvārdu (arī rakstveida) formas, uzvedība un priekšstati, kas mantoti no paaudzes paaudzē un kurām piemīt sava poētika, uzbūve un variatīvs” (Grīnvalde, 2023).

Pārskats par tautas attīstību 2010/2011 izceļ jēdzienu “vēsturiskā atmiņa”, kas varētu būt mutvārdu vēstures sinonīms. “Vēsturiskā atmiņa ietver sevī stāstus, leģendas un mītus par savas zemes pagātni un ir ļoti nozīmīgs kopienu vienojošs spēks” (Zepa & Kļave, 2011).

LU Filozofijas un socioloģijas institūtā izstrādātas “Vadlīnijas intervētājiem un atmiņu rakstītājiem” (2014) saistībā ar mutvārdu vēsturi un dzīvesstāstiem. Šeit mutvārdu vēsturi definē: “Izziņas metode kvalitatīvajos pētījumos, kas lūko aptvert cilvēku pieredzi un uzskatus gan saistībā ar sabiedrībā nozīmīgiem procesiem, gan ar savas dzīves norisēm” (Zirnīte, 2014, 13. lpp.). Par galvenajiem avotiem uzskata dzīvesstāstu un notikumu intervijas kā arī rakstiskus vēstures avotus kā dienasgrāmatas, memuārus, u.c. (Zirnīte & Garda-Rozenberga, 2014). Vadlīnijās raksturotās jēdziena iezīmes atbilst maģistra darbā izmantotajām pētniecības metodēm, kas saistītas ar atmiņu stāstu apkopošanu. Darbā lietotas gan intervijas, gan rakstiski atmiņu avoti, kas tiek vērtēti Gāliņciema kopienas kopainas labākai izpratnei.

Definīcija šī darba kontekstā: “Paradigmu veidojoši naratīvi, kas rada izpratni, kā kopienas veidojušās, kādas ir to vērtības un tradīcijas, kas paredzēti nodošanai nākotnes paaudzēm.”

Stāstu bibliotēka. Tā ir bibliotēka, kura ik gadu piedalās bibliotēku tīklā “Stāstu bibliotēkas,” kuru 2009. gadā izveidoja UNESCO Latvijas Nacionālā komisija (LNK). Mērķis ir veicināt nemateriālā mantojuma saglabāšanu un sekmēt stāstniecības nozīmīgo lomu (2021).

Gāliņciema bibliotēka ir šī tīkla dalībniece jau vairāk kā 10 gadus.

Stāstnieks. Stāstnieks, jeb stāstītājs (“Stāstnieks,” b.g.), tāpat kā stāsts ir definēts ODLIS vārdnīcā. Stāstnieks (*storyteller*) ir cilvēks, kurš ir trenējies stāstīšanā vai arī tāds, kuram piemīt talants mutiski stāstīt stāstus (“Storyteller,” n.d.). Arī šeit jēdziena uzsvars tiek likts uz bērnu stāstiem, tomēr arī šis jēdziens ir atbilstošs, lai raksturotu stāstniekus, kuri minēti šajā darbā.

Grāmatā “Dzīvesstāsts un pašapziņa” lieto jēdzienu “teicējs” (Garda – Rozenberga, 2012). Tēzaurā šo jēdzienu definē: “Cilvēks, no kura iegūst informāciju par (parasti) folkloras sacerējumiem, kādu izloksni, vēsturiskiem notikumiem” (“Teicējs,” b.g.).

Šajā maģistra darbā tiek lietots jēdziens “stāstnieks” saistībā ar dalību bibliotēku tīklā “Stāstu bibliotēkas.” Bibliotēku tīklā par stāstniekiem sauc cilvēku kopu, kuri regulāri tiekas, stāsta tematiskus (īstus un izdomātus) stāstus un piedalās citās ar nemateriālo kultūras mantojuma saglabāšanu saistītās aktivitātēs.

Novadpētniecība. “Sava novada pētīšana, ko veic galvenokārt ar vietējās sabiedrības spēkiem” (“Novadpētniecība,” b.g.).

Tiešsaistes resursā “Latvijas bibliotēku novadpētniecības darba rokasgrāmata” (LNB Bibliotēku attīstības centrs, 2022) ir apkopoti vairāki avoti, kuros novadpētniecība ir definēta

un tiek izvirzīti trīs galvenie novadpētniecības aspekti: “Vispusīga lokālu teritoriju, jeb nelielu ģeogrāfisku apgabalu, (..) izpēte, pētījumu un materiālu kopums par novadu, un zinātne par novada pētniecību; Novadpētniecība aptver visu iespējamo vietējās dzīves aspektu izpēti visdažādākajās dzīves jomās (..); Novadu pēta visās trijās laika dimensijās” (LNB Bibliotēku attīstības centrs, 2022).

Latvijas Nacionālā bibliotēka ir publicējusi tiešsaistes resursu “Latvijas bibliotēku novadpētniecības darba vadlīnijas” (2017), kur novadpētniecība definēta vispilnīgāk:

Novadpētniecība ir viens no prioritārajiem bibliotēkas darba virzieniem, kas ietver kompleksu un vispusīgu novada (apkaimes, reģiona) dzīves dokumentēšanu un izpēti — pagātnē, tagadnē un nākotnes perspektīvā visās zinātņu nozarēs un vietējās dzīves aspektos. Ikvienas bibliotēkas novadpētniecības krājums ir unikāls kolektīvās atmiņas liecību kopums, kas prezentē vietējās vērtības, tradīcijas, sasniegumus, novada vēsturi un attīstību, nostiprina lokālo identitāti, kopienas saliedētību un lokālpatriotismu (LNB Bibliotēku attīstības centrs, 2017).

Šajā darbā novadpētniecība izpaužas līdzīgi, kā tas aprakstīts vadlīnijās, tiek dokumentēta apkaime, apkopotī materiāli, tiek skatīta pagātnes un tagadnes perspektīva. Nākotnes perspektīva netiek skatīta hronoloģiskā norobežojuma dēļ.

Angļu valodas sinonīms jēdzienam “novadpētniecība” ir *local history*, jeb vietējā vēsture. Vārdnīca *ODLIS* piedāvā šādu definīciju: “Vēsturiski materiāli, kas attiecas uz cilvēkiem un notikumiem nelielā ģeogrāfiskā apgabalā, piemēram, pilsētā, novadā vai ciematā, ietverot avīžu izgriezumus, kartes, fotogrāfijas, plakātus, dienasgrāmatas, personīgus dokumentus, kopienas arhīvus, u.c.” (“Local history,” n.d.).

Šajā maģistra darbā novadpētniecībai ir liela loma, jo tika apkopotas liecības par apkaimes dzīvi, notikumiem un objektiem. Ņemot vērā maģistra darbā paveikto, jēdzienu “novadpētniecība” varētu definēt: “Konkrētas apkaimes dažādu aspektu pētīšana, materiālu apkopošana un analīze, iesaistot vietējo sabiedrību.”

Vietējā identitāte

Vietējās identitātes jēdziens ir cieši saistīts ar vietas piesaisti, tas palīdz skaidrot indivīda fizisko un emocionālo piesaisti konkrētai vietai. Apskatītajās vārdnīcās un terminoloģijas datubāzēs šādu vārdu savienojumu atrast neizdodas, tomēr šo jēdzienu apskata citos avotos. Angļu valodā precīzākais tulkojums būtu *local identity*. 2017. gada pētījumā “*Defining local identity*” (Shao, 2017) skaidro, ka vietējā identitāte fokusējas uz iedzīvotājiem no mazākām teritorijām, piemēram, ielām, kvartāliem un apkaimēm. Vietas identitāti var apskatīt no trīs aspektiem, no kognitīvā, afektīvā un objektīvā aspekta. Kognitīvie aspekti koncentrējas uz fiziskās vietas atribūtiem, kā attālums, teritorijas lielums. Afektīvie aspekti būtu ar mums saistītie, kā skati, skaņas, smaržas. Objektīvie aspekti saistīti ar iespējām, ko sniedz vietējā identitāte, lai uzlabotu dzīves kvalitāti (Shao, 2017).

Vairākos avotos atsevišķi raksturots un definēts jēdziens “identitāte.” Šī jēdziena skaidrojums palīdz labāk saprast jēdzienu “vietējā identitāte.”

Identitātes jēdziens ir plaši pētīts dažādās nozarēs, galvenokārt socioloģijā. Identitātes nozīme ir atkarīga no perspektīvas, kādā to aplūko. Stjuarts Hols (*Stuart Hall*) identitāti definē sociālā konstrukcionisma perspektīvā. Šajā perspektīvā: “Identitāte tiek aplūkota kā diskursīva sociāla konstrukcija” (Kārklīņa, 2012, 50. lpp.). S. Hols uzskata, ka indivīds pats veido priekšstatu par sevi, veidojot subjektīvu naratīvu. “Identitāte tiek aplūkota kā situatīva identificēšanās ar kādu no sociālajām kategorijām [...] kā dzimums, vecums, etniskā un valstiskā piederība, politiskā pārliecība, reliģiskā piederība utt.” (Kārklīņa, 2012, 50.-51. lpp.).

Vispārīgāku skaidrojumu piedāvā Tēzaurs: “Tas, pie kādām sociālajām grupām cilvēks apzinās sevi piederam; sevišķums, savdabīgums (īpašība vai stāvoklis)” (“Identitāte,” b.g.).

Pārskatā par tautas attīstību 2010/2011 identitātes jēdziens apskatīts sīkāk. Identitātes jēdzienu var izdalīt divās dimensijās: kolektīvā un individuālā identitāte. Kolektīvā identitāte ietver grupas piederības sajūtu, piemēram, nacionālo, etnisko vai vietējo sajūtu. Individuālā identitāte ir unikāla katra indivīda personīgā identifikācija un indivīdam ir aktīva loma tās izveidē. Identitātes veidošanā īpašu lomu spēlē vietas konteksts, tradīcijas, vēsturiskā atmiņa un citi faktori (Zepa & Kļave, 2011).

Letonikas vārdnīcas definīcija jēdzienu skaidro detalizētāk: “Sevis apzināšanās, savu īpašību, spēju izjūta, ka paši esam kaut kas, paļaušanās uz sevi, pašapziņa uzvedībā, spēja pieņemt lēmumus. Relatīvi nemainīgs garīgais veselums. Identitātes apziņai ir nozīme sevis veidošanā un saglabāšanā” (Beļickis u.c., 2000).

Darbā izvirzītā definīcija: “Cilvēka piederība konkrētai ģeogrāfiskai teritorijai.”

Vietējā kopiena. Terminoloģijas vārdnīcā *Eurotermbank* jēdziens vietējā kopiena tulkojas kā “*local community*” (Valsts valodas centrs, 2019). Citās terminoloģijas vārdnīcās šis vārdu savienojums nav atrodams. Atsevišķi var analizēt jēdzienu “kopiena.” Nacionālajā enciklopēdijā skaidro, ka: “Kopiena ir sociāli konstruēts jēdziens (...). To attiecina gan uz teritoriju, kur notiek grupas locekļu savstarpējā mijiedarbība, gan uz cilvēku kopumu, kas nepārstāv vienu ģeogrāfisku teritoriju, taču apvienojas, kopīgu interešu vadīti.” Kopiena ir sociāls tīkls, kas nodrošina vajadzību apmierināšanu kopienas locekļiem. “Kopienas iezīmes ir, piemēram, kopīga identitāte, vietas izjūta, cilvēku attiecības, vide, kultūra.” Tādi elementi kā kopīga vēsture un vērtības balsta locekļu attiecības kopienā (Paula, 2023). Tēzaura definīcija ir: “Cilvēku grupa, kas dzīvo kādā vietā un kurus vieno kopīga valoda, izcelsme, reliģija u. tml.” (“Kopiena,” b.g.).

Darbā izvirzītā definīcija: “Cilvēku grupa, kas ir saistīta ar relatīvi nelielu ģeogrāfisku teritoriju, dalās kopīgā vēsturē, interesēs, tradīcijās un vērtībās, tā ietekmējot dzīves kvalitāti.”

Nemateriālais kultūras mantojums. Jēdziena oficiālais tulkojums ir “*Intangible cultural heritage*” (“Nemateriālais kultūras mantojums,” b.g.).

UNESCO LNK izdevumā “Stāstnieks, kopiena, kultūrtelpa” (2017) figurē galvenie nemateriālā kultūras mantojuma elementi – tradicionālā kultūra, folklorā, intelektuālais īpašums un cilvēks kā vērtību nesējs (Malkeviča, 2017).

Latvijas Nacionālais kultūras centrs šo jēdzienu definē: “Kultūras piederības, identitātes un pašapziņas avots. Tas ietver sevī paražas, spēles un mutvārdu izpausmes formas, zināšanas un prasmes, kā arī ar tiem saistītus priekšmetus (..), ko kopienas, grupas un (..) atsevišķi indivīdi – atzīst par sava kultūras mantojuma daļu” (Lancere, 2021).

Šī jēdziena definīcija ir nostiprināta arī LR Nemateriālā kultūras mantojuma likumā:

Latvijas kultūrvēsturiskā mantojuma daļa, kas atspoguļo Latvijas kultūras tradīcijas un ir no paaudzes paaudzē pārmantotas, apkārtējās vides noteiktas, mijiedarbībā ar vēsturi, dabu un radošo darbību izstrādājušās zināšanas, prasmes, vērtības un rīcības modeļi, tai skaitā mutvārdu tradīcijas un izpausmes, spēles mākslas, paražas, rituāli, svētki, zināšanas par dabu un Visumu, tradicionālās amatniecības prasmes, kā arī ar iepriekš minēto saistītie instrumenti, priekšmeti, artefakti un kultūrtelpas (“Nemateriālā kultūras mantojuma likums”, 2016).

Šajā darbā un ārpus darba palikušie materiāli uzskatāmi par nemateriālo kultūras mantojumu, jo satur vērtīgu informāciju par dažādām apkaimes niansēm. Fokusgrupas intervija transkribēta dialektā, tā saglabājot runātā vārda oriģinalitāti, dialektu var uzskatīt par mutvārdu izpausmi, kas likumā minēts kā viens no mantojuma elementiem.

Darbā izvirzītā definīcija: “Netaustāmās vēstures vērtības, kuras tiek nodotas no paaudzes paaudzei.”

1.2. Teorijas

Fenomenoloģija

Šī darba filozofiskais pamatojums ir fenomenoloģija. Tā ir “mācība par parādībām, fenomeniem” (“Fenomenoloģija”, b.g.).

Fenomenoloģijas virzienu aizsācis Edmunds Huserls (*Edmund Husserl*) 20. gadsimtā. Pēc Huserla, fenomenoloģija ir pieeja, kas pēta, kā cilvēki uztver un piedzīvo pasauli, neņemot vērā realitāti, bet gan fokusējoties uz subjektīvo pieredzi un tās interpretāciju. Savukārt fenomeni ir subjektīvās pieredzes un uztveres pierādījumi vai notikumi, kas atspoguļo indivīda pasaules redzējumu. Tas ir izjūtu un domu kopums, kas rodas indivīda apziņā, neatkarīgi no objektīvās realitātes (Huserls, 2002).

Fenomens ir “lieta (priekšmets, būtne, īpašība, stāvoklis, attieksme, notikums utt.), kāda tā parādās mūsu sajūtās un uztvērumos” (“Fenomens,” b.g.).

Viens no sociālās fenomenoloģijas pārstāvjiem Alfrēds Šics (*Alfred Schutz*) atzīst, ka cilvēks nosaka jēgu konstituēšanos ikdienišķā sabiedrībā, šīs dzīves sapratnes attiecināmas uz

ikdienu – “sociālā realitāte ir jēgpilnas un pašregulējošas sociālās darbības produkts.” Mūsu ikdienas dzīve ir atkarīga no apkārtējās vides un cilvēku savstarpējām attiecībām. Jau piedzimstot mēs nonākam sabiedrībā, kas ir pilna ar noteikumiem un tradīcijām. Mēs pieredzam pasauli kā vietu, kurā pastāv savstarpēja saziņa un sociālās struktūras, un tas mums šķiet pavisam dabiski (Kūle, 2016, 12. – 13. lpp.).

Šīs domas ir cieši saistītas ar sociālo konstrukcionismu, tomēr galvenā atšķirība ir tāda, ka sociālā fenomenoloģija pievēršas individuālajai izpratnei, bet sociālais konstrukcionisms apskata kā sabiedrība veido indivīda izpratni.

Tas ne tikai skar to, ko mēs redzam, dzirdam un sajūtam, bet arī to, kā mēs interpretējam un saprotam šīs sajūtas un pieredzi. Fenomenoloģija cenšas izpētīt subjektīvās pieredzes dziļumu un struktūru, centrālais jēdziens ir “fenomens” – tas, ko cilvēks patiešām piedzīvo un uztver, neatkarīgi no tā, vai tas atbilst objektīvai realitātei. Šī pētījuma kontekstā fenomenoloģija ir noderīga, lai izprastu, kā Gāliņciema iedzīvotāji uztver un atceras savu vidi, vēsturi un piesaisti šai vietai, kā arī kā šīs atmiņas ietekmē viņu identitāti un izpratni par savu dzīves vietu (Grīnfelde, 2015).

Ar fenomenoloģijas pamatprincipiem ir iespējams analizēt ne tikai Gāliņciema iedzīvotāju vietas piesaisti un atmiņas, bet arī Gāliņciema apkaimi kā fenomenu. Gāliņciems mūsdienu ventspilnieku uztverē ir liela daļa Ventspils dienvidu, lai gan šajā apkaimē atrodas arī tādi ciemi kā Krēķciems, Žāžciems, Kurpniekiems, Mācītājplacis, Dampeli un pats Gāliņciems, kas patiesībā ir tikai neliela daļa no tā, ko mēs uztveram par Gāliņciemu. Protams, viedokļi dalās, un ir iedzīvotāji, kuri pieturās pie detalizētāka iedalījuma, bet tie nereti ir paši gāliņciemnieki, kuri apkaimi pazīst labāk. Gāliņciema bibliotēka agrāk atradās Kuldīgas ielā 110, vēl iepriekš (kopš 1954. gada) turpat blakus – Mācītājmuižā. Pirmā bibliotēkas lokācija patiesībā bija Mācītājplacis, respektīvi, bibliotēku vajadzēja saukt par Mācītājplača bibliotēku, bet tas tomēr tā nebija. Ciemu teritorijas ir apstiprinātas 1995. gada Ventspils pilsētas domes lēmumā Nr. 164 (“Ventspils pilsētas domes,” 1995). Vietas identitāte nav nemainīga, un to veido daudzi faktori, tostarp atmiņas, stāstījumi un oficiālie administratīvie lēmumi.

Izpratne par fenomenoloģiju palīdz mums saprast, kā cilvēki uztver savu apkārtējo vidi un kā šī uztvere ietekmē viņu piesaisti noteiktām vietām. Šī sajūta ir būtiska vietu piesaistes teorijai, kura pēta to, kā un kāpēc cilvēki saista sevi ar konkrētām vietām. Mūsu kaimiņi, kopienas un mājas, arī darbs, kur mēs esam auguši, strādājuši un veidojuši savas dzīves stāstus, nav tikai fiziskas vietas; tie ir emocionāli un sociāli konteksti, kas palīdz mums veidot mūsu identitāti un piederību.

Kad mēs pārejam no fenomenoloģijas perspektīvas uz Vietas piesaistes teoriju, mēs redzam, ka kaimiņi nav vienkārši blakus dzīvojošas personas. Viņi ir daļa no mūsu ikdienas

pieredzes un sociālajām mijiedarbībām, kas veido mūsu izpratni par vietu, kur mēs dzīvojam. Kā uzsvērusi Dr. habil. phil. M. Rubene (2008), kaimiņi vēsturiski ir bijuši svarīgi gan praktiskos darbos, gan dzīves rituālos – no svinībām līdz sērām. Lai gan mūsdienu sabiedrībā mēs bieži nepazīstam savus kaimiņus tik labi, viņu ietekme uz mūsu vietas piesaisti tāpat ir svarīga. Tieši kaimiņi un sabiedrība kopumā veido to kontekstu, kurā cilvēka piesaiste vietai kļūst dziļa un nozīmīga, kas parāda, cik svarīga ir sociālā mijiedarbība vietas piesaistes izjūtas veidošanā (Rubene, 2008).

Vietas piesaistes teorija (*Place attachment theory*)

Jēdziens “piesaiste vietai” pamatā tiek analizēts sociālajā un vides psiholoģijā. Vieta ir daļa no telpas, kas iegūst nozīmi caur cilvēka pieredzi un ikdienas dzīvi, tās robežas veido cilvēku savstarpējās attiecības un darbības, nevis tikai ģeogrāfiskie nosacījumi. Fenomenoloģijas piekritēji uzsver, ka piederības izjūta vietai ir dziļi cilvēciska un svarīga. Vieta ir vairāk nekā tikai ģeogrāfisks punkts; tā ir piesātināta ar personiskām pieredzēm un atspoguļo kultūras, reliģijas un sabiedrības organizācijas aspektus. Tā ir svarīga visas cilvēku darbības kontekstā, jo nekas nenotiek "nekur" – vietas nozīme ir centrāla mūsu eksistencē (Lāce, 2014).

Esība un vieta ir tik tuvu saistīti, ka viens bez otra nav iedomājamas – cilvēks ir iekļauts vietā un vieta iekļauta cilvēkā. Šī savstarpējā iekļaušanās ir dzīves kvalitātes un identitātes neatņemama sastāvdaļa (Lāce, 2014).

Vietas nozīme rodas no trīs mijiedarbīgiem procesiem: “Vietas uztveri (*perception*), ar vietu saistīta emocionāla attieksme (*affection*), un zināšanām par vietu (*cognition*)” (Lāce, 2014). Šie procesi veidojas tiešās un netiešās mijiedarbībās ar vietu. Piesaiste vietai saistās ar dziļām attieksmēm un vērtībām, kas veidojas no ikdienas pieredzēm konkrētā vietā un to var apzīmēt ar dažādiem terminiem, piemēram, iesakņotība, piederība vai vietas sajūta. Socioloģijā piederības izjūta vietai tiek skatīta kā sociālu struktūru atspoguļojums (Lāce, 2014).

“Piederības izjūta vietai var raksturot ar šādiem indikatoriem:

- Identificēšanās ar vietu – vietas identitāte
- Piesaiste, jeb piederības izjūta vietai (ar vietu saista ģimene, draugi, kopienas saites – līdzdalība organizācijās, interešu grupās, saista mājoklis, īpašums);
- Vietas “lokuss”, vietas centrs (mājoklis, dzīvesvietas kopiena, reģions), vietas izjūta (iesakņotība, piederības izjūta kopienai)” (Van der Graaf, 2009; Lāce, 2014, 29. lpp.).

Piešķirot nozīmi vietas sajūtai, bieži akcentē vietas identitāti, emocionālo piesaisti un praktisku atbilstību cilvēka dzīves kvalitātes kritērijiem. Tas ietver apmierinātību ar dzīvesvietas sniegtajiem pakalpojumiem, kā piemēram, veselības aprūpe un izglītības iespējas, kā arī iespējas darbā un brīvā laika pavadīšanai (Lāce, 2014).

Ir svarīgi pētīt, kādā veidā cilvēki jūtas piesaistīti vietai un kāda ir viņu uzvedība, piemēram, vai iedzīvotāji iesaistās kopienas aktivitātēs (piemēram - vides aizsardzības aktivitātēs) un kopienas dzīvē kopumā (Lāce, 2014). Labs piemērs ir brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība "Venta", kas izveidojās Gāliņciema apkaimē 1928. gadā. Gāliņciemam bijusi arī sava politiskā partija ("Cik balsis nodotas," 1931), kas nozīmē, ka tā laika cilvēki uztvēra kopienu kā kaut ko vērtīgu un sargājamu. Mūsdienās šāda veida lokālas aktivitātes Gāliņciemā tiek novērotas salīdzinoši maz – ir Neredzīgo biedrība, Gāliņciema bibliotēka, kas kalpo arī kā sabiedriskais centrs, tomēr tās lielākoties nav iedzīvotāju iniciatīvas. Jaunais Gāliņciema sabiedriskais centrs varētu būt kā katalizators kaut kāda līmeņa kopienas apvienošanai, tomēr jāatzīst, ka tas, cik cieši kopienas dzīvojušas iepriekš, mūsdienās šādu kopienu solidaritāti panākt būtu gandrīz neiespējami. Iemesli tam būtu dažādi – mūsdienu iespējas, globalizācija, migrācija, tehnoloģijas, diskursa maiņa, ko izraisījis viss iepriekš minētais. Jāmin arī tas, ka aktīvāk cilvēki mēdz apvienoties kādās grupās tieši grūtos laikos, šobrīd, kad valda zināma pārticība un "citu palīdzība" nav nepieciešama, cilvēki ir patstāvīgāki, neatkarīgāki viens no otra nekā tas bija pirms teju simts gadiem.

Vēsturniece I. Štrumfa pieļauj, ka Gāliņciema zemes varētu būt bijušas izdalītas bijušajiem kuģu būvētavas darbiniekiem par samaksu laikā, kad būvētavu slēdza/likvidēja (2017). Iespējams, šie cilvēki šeit sākuši celt mājas un iepriekšējā pazīšanās veicināja kopienas attīstību.

Cilvēka saikne ar vietām tiek analizēta, pētot ar tām saistītās nozīmes un jūtas, piemēram, sajūtas par savu mājvietu, bērnības atmiņām, vietām, kur baudīta atpūta un izklaide, vai arī vietas, kas simboliski svarīgas cilvēka dzīves kontekstā (Lāce, 2014).

Šī darba kontekstā Vietas piesaistes teorija skaidro, kā attīstījusies Gāliņciema apkaimes kopiena un, kas šos cilvēkus saista ar šo vietu.

Secinājumi

Jēdzienu analīze sniedz skaidrāku priekšstatu par jēdzienu nozīmi šajā maģistra darbā. Galvenais secinājums – analizējot jēdzienus izkristalizējās atšķirības starp atmiņu stāstiem un mutvārdu vēsturi. Var secināt, ka atmiņu stāsts skatāms šaurākā izpratnē, kur indivīds var stāstīt par savām vai kāda cita indivīda atmiņām, bet tas neattiecas uz kolektīvo atmiņu, kā tas ir ar mutvārdu vēsturi.

Pēc stāstnieku stāstītā ir skaidrs, ka cilvēki iepriekš bijuši vienotāki, svinējuši svētkus kopā, palīdzējuši viens otram celt mājas un kopumā audzējuši labklājību kopīgi. Vietas piesaistes teorija ar fenomenoloģisko kontekstu norāda uz faktoriem, kuri jāņem vērā, kad runājam par vietas piesaisti un vietējo identitāti. Šobrīd Gāliņciems ir vieta, kur jaunās ģimenes

ļoti aktīvi ceļ un atjauno mājokļus. Iespējams, mēs piedzīvojam to, ka uz iepriekšējās kopienas bāzes veidojas jauna, vienota kopiena ar savām vērtībām, iniciatīvām un vietas piesaisti.

2. IZPĒTES PAKĀPES ANALĪZE

Lai radītu jaunas zināšanas, ir nepieciešams saprast kāda zinātniskā literatūra un pētījumi jau ir radīti par šo tēmu. Uzsākot pētījumu, atrast tematiski un metodiski līdzīgus darbus, būtu viens no pirmajiem pētījuma darba uzdevumiem (Mārtinsone & Pipere, 2021).

Par Ventspils pilsētu atrodami vairāki literatūras avoti, kas nereti satur informāciju arī par Gāliņciemu. Viena no tādām grāmatām ir vēsturnieces Ingrīdas Štrumfas “Ventspils grāmata II” (2022). Šī grāmata ir par Ventspils pilsētas kopainu no aptuveni 1915. līdz 1940. gadam, un tajā epizodiski ir pieminēts arī Gāliņciems. “Ventspils grāmata I” (2017) apskata senāku vēsturi, kad Gāliņciema apkārtnē galvenokārt sastāva no pļavām un laukiem. Tāpat samērā daudz Gāliņciemam ir apskatījusi un pētījusi vēsturniece Laimdota Sēle grāmatā “Es iet no Gāliņciem uz pilset” (2018). Vēsturniece grāmatā apraksta kultūrvēsturiskus objektus ceļā no Kuldīgas ielas Gāliņciemā līdz pilsētas centram. Par notikumiem Ventspilī ir sastādīta grāmata “Ventspils pilsēta un novads. Notikumu hronika (1985 – 1996)” (Aide, 1998). Ceļvedī “Ventspils” (1996), aprakstīts tūrisma maršruts virzienā no centra līdz Kuldīgas ielai 142 (Rusmanis, 1996). Pārstrādātā izdevumā, kuru sākotnēji sastādījis Jānis Sviestiņš 1934. gadā – “Vadonis pa Ventspils apkārtni” (2010), tematiski raksturota Ventspils un novadi. Ceļveža pielikumā ir 1934. gada pilsētas plāns, kurā redzami arī Gāliņciema māju nosaukumi (Sviestiņš, 2010).

19. gadsimta Ventspils iedzīvotāju raksturojums atrodams LU VFF Vēstures un arheoloģijas nodaļas 2020. gada Daces Kamelas maģistra darbā “Ventspils pilsētas iedzīvotāju sociāli ekonomiskais portrets 19. gadsimta beigās” (2020). Darba mērķis ir raksturot Ventspils iedzīvotāju sociālo kontekstu 19. gadsimtā. Pētījumā galvenokārt izmantoti arhīva materiāli un Ventspils muzeja materiāli. Pētījumā apvienotas kvantitatīvās metodes (statistikas datu apstrādei) un kvalitatīvās metodes. Darbā minētais Gāliņciems apskatīts pilsētas attīstības kontekstā. D. Kamela raksta: “20. gadsimta sākumā Ventspils pilsētas tuvumā sāk veidoties ciemi un to nosaukumi izveidojas no tuvumā esošām mājām – piemēram – Gāliņciems no Gālu mājām, Žāžciems no Žāžu mājām u.c.” (2020).

Metodiski līdzīgs ir LU SZF Informācijas un bibliotēku studiju nodaļas absolventes Z.Sapnovas maģistra darbs “Jaunpils evaņģēliski luteriskās draudzes vēsture atmiņu stāstos” (2016). Darba pamatā ir kvalitatīvs pētījums, galvenā pētījuma metode ir mutvārdu vēstures intervijas, un mērķis ir izpētīt Jaunpils draudzes vēsturi konkrētā laika posmā. Autore intervē ar draudzi saistītus cilvēkus un apkopo vēstures liecības, līdzīgi kā tas tiek darīts šajā maģistra darbā.

Kādu konkrētu nelielu ģeogrāfisku apvidu Latvijā apskata Anna Dārta Sīka no LU VFF Vēstures un arheoloģijas nodaļas bakalaura darbā “Viļķenes pagasta kultūras dzīve 1920.–1940. gadā” (2022). Darba mērķis ir analizēt Viļķenes apkārtnes vēsturi, kultūru un sadzīvi konkrētā laika periodā. Darbs bāzēts uz arhīva materiāliem, periodiku, literatūru un rakstiskiem atmiņu stāstiem. Autore apkopojusi, analizējusi un vizualizējusi datus. Autore atklāj, ka Viļķeni tautā dēvē par Katrīnu vai Katriņu.

SZF Informācijas pārvaldības programmas absolventes Zanes Hazenas bakalaura darba “Rudes ciems un Roja iedzīvotāju atmiņu stāstos un publikācijās” (2018) mērķis ir analizēt dzīvi Rudes ciemā un Rojā konkrētā laika posmā 20. gadsimtā. Galvenās pētījuma metodes ir mutvārdu vēstures liecības un publikāciju kontentanalīze. Darbā izmantota sociālā kapitāla teorija. Tika intervēti astoņi respondenti. Plaši tika apskatīta iedzīvotāju saistība un atmiņas ar apkārtnes kolhoziem (Hazena, 2018).

Šefildas universitātē (*Sheffield University*) aizstāvētajā promocijas darbā “Vietējā identitāte un novērtējums. Teorija, metodoloģija un prakse, atklājot Juntai Ķīnā vietējo identitāti” (“*Local identity & Assessment. The Theory, Methodology and Practice of Discovering Local Identity in Yantai, China*”) (2014) Juhans Šao (*Yuhan Shao*) definē vietējās identitātes terminu un veido metodoloģiju, lai vietējo identitāti identificētu, novērtētu un pasargātu. Pētījumā tiek apskatīts pilsētas Jantai (*Yantai*) Ķīnā gadījums. Tiek diskutēts vietējās identitātes svarīgums pilsētu dizaina procesos un šādu identitāšu saglabāšana, lai uzlabotu pilsētu vidi. Pētījumā izmantots intervijas veids, kura tulkojumu neizdevās atrast “*panoramic photo elicitation interview (PPEI)*,” šī metode ir intervijas veids, kur respondents savu stāstu atstāsta ar vizuālu materiālu palīdzību. Darbā pielietota arī datu analīze un vizualizācija. Vietējā identitāte spēlē svarīgu lomu pilsētvides un dzīves kvalitātes uzlabošanā. Autors uzskata, ka trūkst konkrētas jēdziena definīcijas, kā arī vietējās identitātes jēdziens netiek pienācīgi novērtēts. Ķīnas gadījumā, globalizācijas rezultātā, pilsētplānošanas procesos pilsētas tiek pārplānotas līdzīgi citām veiksmīgām pilsētām tādējādi veidojot vienveidību. Šis fenomens 10 gadu laikā pazudinājis lielu skaitu vietējo identitāšu. Šī vienveidība vietējo identitāti apdraud (Shao, 2014).

Jāmin arī LU Filozofijas un socioloģijas institūta izdevumi par atmiņu mantojumu: “Atmiņu mantojums paaudzēs: dzīvesstāstu perspektīva” (Skultāne, 2022); “Dzīvesstāsts un pašapziņa. Mutvārdu vēsture Latvijā” (Garda-Rozenberga, 2012); “Atmiņu kopienas: atceres un aizmiršanas kultūra Latvijā” (Kaprans u.c., 2016). Šīs monogrāfijas sniedz būtisku teorētisko un metodoloģisko pamatojumu un pamatīgāku izpratni pētījumam par Gāliņciemu atmiņu mantojuma kontekstā.

Secinājumi

Par Ventspili ir samērā daudz avotu, bet Gāliņciema tēma ir apskatīta maz, jo īpaši no tās perspektīvas, kur Gāliņciems aptver arī citus ciemus. Daži no ciemiem – Kurpniekiems, Žāžciems, Krēķciems, šajos avotos tikpat kā nav minēti. Vismazāk informācijas ir par Krēķciemu.

Ir pieejami salīdzinoši daudz novadpētniecisku bakalaura darbu gan LU Sociālo zinātņu, gan Vēstures un filozofijas fakultātēs. Šāda veida maģistra darbu ir mazāk. Nereti studenti pēta novadus, apkaimes, vietas un dzimtas kombinējot mutvārdu vēsturi un vēsturiskos avotus. Pārsvārā šāda tipa pētījumos izmantotas kvalitatīvas pētījuma metodes, tomēr mēdz būt jaukta tipa pētījumi, kur autori papildus apstrādā vēsturiskus datus ar kvantitatīvo metodi.

Lai gan D. Kamelas darbs aptver citu laika periodu un tieši Gāliņciemu neapskata, sniegtā informācija ir noderīga, lai labāk saprastu kopējo Ventspils ainu. Secīgi pārejot no 19. uz 20. gadsimtu, var novērot izmaiņas iedzīvotāju dzīvesveidā, ekonomiskajās aktivitātēs un kultūras paradumos.

Z. Sapnovas darbs ir noderīgs, lai analizētu starpību starp mutvārdu vēsturi un atmiņu stāstiem. Pēc Z. Sapnovas terminu skaidrojuma mutvārdu vēsture ir intervijas ieraksts vai transkripts, tā lai tas saglabātos nākotnes paaudzēm.

Z. Hazena secina, ka visvērtīgāk izvēlēties intervēt gados vecākus respondentus. Tas ir patiess un vērtīgs secinājums, kas tika konstatēts arī šī darba izstrādes procesā.

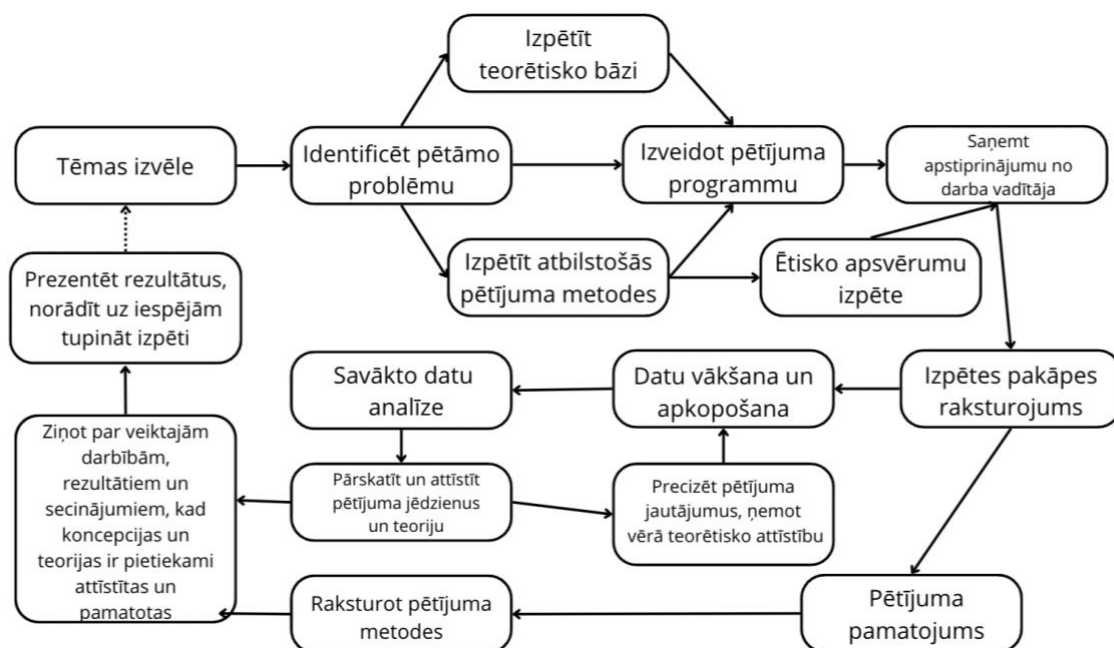
Juhans Šao savā disertācijas darbā pamato, kāpēc vietējā identitāte ir sargājama, šis darbs ir vērtīgs ar to, ka ir izstrādāti ieteikumi vietējās identitātes saglabāšanai globālākā izpratnē.

3. PĒTĪJUMA METODOLOĢIJA

3.1. Pētījuma stratēģija

Šī maģistra darba pētījuma stratēģija balstās uz kvalitatīvo pētījumu pieeju. Šī pieeja ir labākā pētījuma stratēģija gadījumos, kad sociālie faktori ir pētījuma galvenais fokuss, atšķirībā no kvantitatīvās metodes, kur galvenais fokuss tiek likts uz datu skaitlisko analīzi un interpretāciju. Kvalitatīvā pētījuma metodes mērķis ir pētīt, saprast, raksturot un paskaidrot sociālos fenomenus. To var darīt, analizējot indivīdus vai konkrētas grupas, analizējot cilvēku mijiedarbību un komunikāciju, analizējot dažādus informācijas avotus (Flick, 2018).

Lai gan gribētos katru nodaļu uzrakstīt secīgi, pie tās vairs neatgriezoties, kvalitatīvajā pētījuma stratēģijā visbiežāk darbs secīgi nenotiek, jo īpaši, ja tiek analizēta maz pētīta tēma. Pētnieks turpina atgriezties pie citām nodaļām visa pētījuma laikā, pielāgojot tekstu jaunām atziņām un atklājumiem. Nikolas Valimans (*Nicholas Walliman*) grāmatā “Pētījumu metodes: pamati” (“*Research Methods: the basics*”) veiksmīgi ilustrē šo procesu (sk. 3.1. att.) (Walliman, 2018).

3.1. att. Darba secība kvalitatīvā pētījumā (Walliman, 2018, p. 149).

Šī stratēģija atbilst visiem nepieciešamajiem kritērijiem šī pētījuma veiksmīgai veikšanai. Darba fokusā ir atmiņu stāsti, kas papildināti ar vēstures liecībām. Atmiņu stāsti tika komplektēti no mutvārdu vēstures liecībām – fokusgrupas intervijas, individuālajām intervijām un rakstītām atmiņām. Saistība ar Gāliņciema apkārtni bija respondentu atlases galvenais parametrs.

Informācijas atlases process bija sekojošs:

1. Fokusgrupas intervijai tika atlasīti Gāliņciema bibliotēkas ilggadējie lietotāji un “Stāstu bibliotēkas” tīkla pasākuma regulārie apmeklētāji.
2. Individuālajām intervijām tika izvēlēta Daina Vojevodova, kura Gāliņciemā dzīvojusi visu mūžu (kopš 1949. gada), un vēsturniece Laimdota Sēle, lai gūtu objektīvāku perspektīvu, turklāt vēsturniece ar apkaimi ir tieši saistīta.
3. No bibliotēkas novadpētniecības materiāliem tika atlasītas nepublicētās rakstiskās liecības, kuras tematiski skar Gāliņciema apkaimi, caurskatīta Bibliogrāfijas un informācijas nodaļas apkopotā informācija Ventspils bibliotēkas datubāzē.
4. Tika apkopotas, analizētas un aprakstītas tādas vēsturiskās liecības kā arhīva dokumenti, periodika, novadpētnieciskie materiāli, kartes, attēli un cita veida dokumenti. Meklēšanai interneta resursos tika apzināti atslēgas vārdi.
5. Tika atlasīta literatūra, kurā potenciāli varēja parādīties ar Gāliņciema apkaimi saistīta informācija, pārsvarā tie bija izdevumi, kas saistīti ar Ventspils pilsētu.
6. Tika veikta aptauja, lai gūtu ieskatu ventspilnieku uztverē par Gāliņciema teritoriālo sadalījumu.

Pētījuma zinātnisko stiprumu var noteikt ar konkrētiem kritērijiem. Pētījumam jābūt ticamam, t.i., cik patiesi tiek atspoguļots pētījuma objekts; lietojamam – kāda ir pētījuma jēga, vai tas ir noderīgs; konsekventam – tam jābūt loģiskam un neapstrīdamam un visbeidzot neitrālam – pētniekam pētījuma izstrādē jāievēro objektivitāte (Mārtinsone & Pipere, 2021).

3.2. Pētniecības metodes

Kā jau apskatījām jēdzienu apakšnodaļā, tad darbā izmantota mutvārdu vēstures pētniecības metode, kas iekļauj vēstures liecības no vairākiem avotiem, šajā darbā galvenie no tiem – fokusgrupas intervijas, individuālās intervijas un pierakstīti atmiņu stāsti.

Otrā pētniecības metode ir aptaujas anketa, kas bija nepieciešama, lai gūtu ieskatu Ventspils iedzīvotāju uztverē par Gāliņciema teritoriālo aptvērumu.

Trešā metode ir dokumentu analīze – tika apzināta ar Gāliņciema apkaimi saistītā literatūra; periodika; interneta resursi; kartes; arhīva un muzeja dokumenti, un citi dokumenti.

3.2.1. Fokusgrupas intervija

Fokusgrupas intervija ir intervijas veids, kurā par konkrētu pētāmo jautājumu tiek intervēti vairāki respondenti vienlaicīgi – grupā. Galvenais respondentu atlases kritērijs ir saistība ar pētāmo jautājumu. Pētījuma objektivitāti pastiprina respondenti ar dažādām pieredzēm, uztverēm un attieksmēm. Moderatoram ir jāpārlicinās, ka iespējas izteikties visiem

respondentiem ir līdzvērtīgas, kā arī jānodrošina intervijas gaita, turoties pie iepriekš izstrādāta plāna (Walliman, 2018).

Fokusgrupas var izšķirt klātienē un neklātienē fokusgrupās. Neklātienē fokusgrupas tiek organizētas telefoniski vai tiešsaistē. Klātienē fokusgrupu plusi ir iespēja satikties klātienē, dzirdēt citu respondentu atbildes un analizēt arī respondentu ķermeņu valodu, tomēr šis veids nav ērts cilvēkiem, kuriem būtu problemātiski nonākt vietā, kur fokusgrupa norisinās (Mārtinsone & Pipere, 2021).

Fokusgrupu intervijas pārveido transkriptu formā. Vienas stundas intervijas transkripcija var prasīt līdz pat 10 stundām pētnieka laika. “Fokusgrupas datu analīzei var izmantot dažādus analīzes veidus – tematisko analīzi, kvalitatīvo kontentanalīzi, fenomenoloģisko, naratīvo / biogrāfisko, etnogrāfisko, diskursīvo analīzi” (Martinsone & Pipere, 2021, 306). Analīzes veids atkarīgs no pētnieka teorētiskās pieejas, nevis no fokusgrupas datu īpatnībām (Mārtinsone & Pipere, 2021).

Šajā darbā fokusgrupas diskusijas analīzei lietota kontentanalīze un tematiskā analīze, jo indivīdiem ir katram sava personīgā izpratne, idejas un uztvere par notikumiem Gāliņciemā, kas tiek pārrunāti un atsaukti atmiņā strādājot grupā. Šī analīze sasaucās arī ar darbā lietoto filozofisko pamatojumu, kas apskata atmiņas no fenomenoloģiskās prizmas.

Šī ir pētījuma galvenā pētniecības metode, jo dalībnieki var savstarpēji mijiedarboties tādējādi stāstījumu attīstot, kā arī tā sniedz dziļāku izpratni gan par individuālo, gan par kolektīvo atmiņu un uztveri.

Fokusgrupas intervija norisinājās 2023. gada 20. aprīlī UNESCO LNK tīkla “Stāstu bibliotēkas” pasākuma “Iedzīvotāju atmiņas par Gāliņciemu” ietvaros Gāliņciema bibliotēkā (tā brīža adrese Kuldīgas iela 110). Intervija norisinājās gandrīz 2 stundas. Respondenti tika atlasīti, ņemot vērā saistību ar Gāliņciemu, tāpēc loģisks solis šķita aicināt Gāliņciema bibliotēkas stāstnieku grupu, ņemot vērā, ka gandrīz visi stāstnieki ir arī gāliņciemnieki. Pasākumā drīkstēja piedalīties arī citi interesenti. Pasākumā piedalījās – Aina Ceple, Vija Hartmane, Dzintra Venckava, Daina Leijere, Benita Priedoliņa, Modris Ģēģers, Pēteris Tonis un Velta Vilgute.

Primāri pasākums norisinājās jaunā Gāliņciema daudzfunkcionālā centra tapšanas rezultātā, jo bija nepieciešams vākt Gāliņciema novadpētniecības materiālus jaunās ēkas atklāšanai. Šis pasākums tika izmantots fokusgrupas intervijas veikšanai, kurā šī darba autore pildīja moderatora lomu – diktofonā tika veikti sarunas ieraksti un uzdoti jautājumi, kas varētu būt svarīgi pētījumam. Lai gan bija sagatavoti intervijas jautājumi, galvenokārt stāstījumi attīstījās pakāpeniski un stāstnieki papildināja viens otra teikto, atklājot jaunu, būtisku informāciju. Stāstnieki līdzī bija paņēmuši arī fotogrāfijas, kas papildus rosināja stāstījumus.

Fokusgrupas intervija tika ierakstīta diktofonā, un tai ir pilnīgs atšifrējums. Transkripcija aizņēma aptuveni 14 stundas. Transkripcijas atšifrēšanai netika izmantotas valodas atpazīšanas tehnoloģijas, jo tās transkribē gramatiski pareizu latviešu valodu, tomēr stāstnieki runā dialektā. Transkripcijā bija svarīgi saglabāt šīs dialekta īpatnības, jo tas ir nemateriālais kultūras mantojums. Otru izaicinājumu transkribēšanas procesā sagādāja tas, ka grupa bija samērā liela un diktofons neatradās vienlīdz tuvu visiem stāstniekiem, nereti sākās sarunas stāstnieku starpā un bija saklausāmi citi fona trokšņi.

3.2.2. Daļēji strukturētā intervija

Intervijas var iedalīt individuālajās un grupu intervijās. Tālāk intervijas iedala pēc to formas – strukturēta intervija, daļēji strukturēta, nestrukturēta, jeb atvērta intervija. Šajā pētījumā tiek lietota daļēji strukturēta intervijas forma, tādēļ, ka tā ir elastīga – intervētājs sarunu var vadīt uzdodot vispārīgus jautājumus, nesagaidot fiksētas atbildes un mainot jautājumu secību. Ja respondents sniedz vērtīgu informāciju, tad intervijas laikā var tikt uzdoti papildus jautājumi. Katram respondentam jautājumus var individuāli pielāgot atkarībā no konteksta (Mārtinsone & Pipere, 2021).

Intervija ar Laimdotu Sēli norisinājās 2024. gada 7. janvārī viņas mājās aptuveni 2 stundu garumā. Sēles kundze intervijai tika izvēlēta tādēļ, ka viņa ir gan vēsturniece, gan žurnāliste – nereti pētot laikrakstus saistībā ar Gāliņciemu, konstatēju, ka L. Sēle ir kāda raksta autore, kā arī, cik zināms, ir sarakstījusi vienīgo grāmatu, kas vismaz daļēji ir par Gāliņciemu (precīzāk Kuldīgas ielu) – “Es iet no Gāliņciem uz pilset!” (2018). Ne mazāk svarīgs faktors ir tas, ka Laimdota dzīvo uz Gāliņciema robežas, skatoties no centra puses, kas nozīmē, ka pašai vēsturniecei ir savas unikālās atmiņas par Gāliņciema apkārtni. Intervija robežojās ar daļēji strukturētu un atvērtu intervijas formu. Lai gan intervētājs bija sagatavojis jautājumus, ierodoties uz interviju, Laimdota bija sagatavojusi kladi ar izrakstītiem citātiem, informāciju no avīzēm un citiem resursiem. Intervija norisinājās Laimdotai caurskatot savus materiālus un stāstot personīgās atmiņas. Ņemot vērā, ka saruna izvērtās plašumā un tika pārrunātas arī citas ar novadpētniecību saistītas tēmas, intervija tika transkribēta izlases kārtībā – transkripcija satur intervijas fragmentus, kas attiecas uz šo darbu. Transkripcijas procesa ilgums - 3,5 stundas.

Otra intervija norisinājās 2024. gada 28. martā ar Dainu Vojevodovu, kas ir gāliņciemniece kopš dzimšanas. Daina tika izvēlēta, jo dzimtas māja ir senču celta un viena no tajā laikā nedaudzajām mājām, kas celta Kurpniekiem. Mērķis bija noskaidrot, kādas ir Dainas atmiņas par Gāliņciema apkārtni, kā arī iegūt izpratni par viņas piesaisti vietai – cik lielu lomu spēlē dzimtas māju sentiments un citi faktori. Intervija ilga aptuveni stundu.

Transkripcijas process aizņēma aptuveni 3 stundas un tajā tika saglabātas Dainas dialekta īpatnības.

3.2.3. Aptauja

Aptaujas var iedalīt gan kvanitatīvajās, gan kvalitatīvajās aptaujās. Abos gadījumos tās sastāv no pētniekam interesējošiem jautājumiem uz kuriem respondentiem jāatbild, lai tiktu iegūtas atbildes. Aptaujas anketas forma atkarīga no pētījuma stratēģijas (Mārtinsone & Pipere, 2021).

Ņemot vērā, ka pētījuma stratēģija ir kvalitatīvā, tad arī aptaujā iegūtie dati tiek analizēti no šīs perspektīvas. Pētījuma laikā radās vajadzība pamatot tēzi par iedzīvotāju uztveri saistībā ar Gāliņciema apkaimes teritoriju.

Aptaujas dalībnieku atlases kritērijs – ventspilnieki vai ar Ventspili saistīti cilvēki. Aptauja sastāvēja no diviem slēgta tipa jautājumiem un bija anonīma. Tās norises ilgums bija 10 dienas – no 2024. gada 29. aprīļa līdz 8. maijam. Aptauja tika izplatīta aptauju administrēšanas formas *Google forms* platformā. Tajā piedalījās 232 respondenti. Pirmais jautājums bija: “Vai Jums ir bijusi saikne ar Ventspili — vai esat tur dzīvojis vai citādi bijis saistīts ar pilsētu?” Jautājuma mērķis bija apkopot viedokļus no respondentiem, kuriem bijusi saikne ar Ventspili, jo ar Ventspili nesaistītiem respondentiem visdrīzāk nebūs izpratnes par Gāliņciema teritoriālo kontekstu. Otrais jautājums: “Kura, jūsuprāt, ar zilu krāsu iezīmētā teritorija vairāk atbilst Gāliņciema teritorijai?” Tika sniegti divi ilustratīvi atbilžu varianti – variantā A Gāliņciema patiesā teritorija; variantā B Ventspils dienvidu daļā esošo ciemu kopums. Aptauja tika izplatīta sociālo tīklu platformās *facebook*, *whatsapp* un *instagram*, kā arī respondenti tika apzināti ar e-pasta starpniecību. Rezultātā tēze tika apstiprināta. Aptaujas rezultātus skatīt pielikumā Nr. 4.

3.2.4. Dokumentu analīze

Dokumentu analīze ir metodoloģija, kas tiek izmantota, lai iegūtu un analizētu datus par konkrētām parādībām vai procesiem. Par dokumentiem uzskata tādas informācijas avotus kā oficiālus paziņojumus, ziņojumus, protokolus, atskaites, vēstules, periodikas izdevumus, personiskus rakstiskus pierakstus kā dienasgrāmatas, memoārus, vizuālos materiālus u.c. materiālus. Dokumenti var būt gan papīra, gan elektroniskā formātā (Mārtinsone & Pipere, 2021).

Dokumentu analīzes process tiek veidots, izmantojot tādas kvalitatīvo datu analīzes metodes kā tematisko un diskursīvo analīzi, pamatotās teorijas metodi un sarunu analīzi (Mārtinsone & Pipere, 2021).

Maģistra darbā tiek izmantota tematiskā analīze. Šī analīze ļauj strukturēt un izprast tekstuālu materiālu, kas iegūts no intervijām, fokusgrupām, periodikas, interneta resursiem un citiem avotiem (Mārtinsone, Pipere, 2021).

Savāktie dati jāreducē un jāsakārto, lai tie būtu derīgi pētījuma problēmas risināšanai un, lai varētu izdarīt secinājumus. Tāpat ir svarīgi nodrošināt dokumentu analīzes autentiskumu, ticamību, reprezentativitāti un jēgu (Scott, 1990; Mārtinsone & Pipere, 2021).

Šīs metodes un principi maģistra darbā tiek pielietoti, meklējot, atlasot, analizējot un apstrādājot dokumentus un materiālus.

Maģistra darba procesā izmantoti daudz dažādu dokumentu – laikraksti; literatūra par Ventspili – grāmatas, bukleti, ceļveži; iedzīvotāju saraksti; baznīcu grāmatas; attēli; kartes; normatīvie akti; biogrāfiski dokumenti; digitālie resursi – pārsvarā periodika.lv, zudusilatvija.lv, garamantas.lv, Gāliņciema emuārs, videomateriāli no vietnes youtube.com; arhīva materiāli; nepublicēti materiāli – atmiņu stāsti, pieraksti; fokusgrupas un individuālās intervijas.

Vissarežģītāk bija apstrādāt nepublicētos novadpētniecības dokumentus, jo bijušie Gāliņciema bibliotēkas darbinieki dažādos laika posmos ir centušies apkopot novadpētnieciskus materiālus, bet informācijas apkopošana nav notikusi organizēti un strukturizēti. Atrodamas ar roku un datorrakstā rakstītas lapiņas, kopēti materiāli, attēli u.c. liecības. Dokumenti visbiežāk ir bez nosaukuma, autora vai citas svarīgas informācijas. Svarīgākie šāda veida dokumenti:

1. Datorrakstā rakstīts materiāls no I. Štrumfas, kurš, kā teikts dokumentā, lasīts Gāliņciema bibliotēkā 2011. gada 20. janvārī. Iespējams, šis dokuments radies kāda pasākuma rezultātā, kur vēsturniece uzaicināta stāstīt par Gāliņciema vēsturi. Sazinoties, I. Štrumfa sniedza mutisku atļauju šo materiālu izmantot šajā darbā.
2. Astrīdas Grosmanes atmiņu stāsti. Nav ziņu, kad šīs atmiņas pierakstītas vai, kas tās pieņēmis. Apskatot Periodiku.lv var pieļaut, ka Astrīda Grosmane ir bijusi mūzikas vidusskolas mācību daļas sekretāre un ļoti aktīva laikraksta “Padomju Venta” atbalstītāja (“131 rinda preses dienā,” 1972).

Daina Vojevodova, atceras Astrīdu. Pēc Dainas teiktā Astrīda bijusi Ventspils Svētā Nikolaja Evaņģēliski luteriskās baznīcas ērģelniece un dzīvojusi uz Vaska ielas, kas saskan ar Astrīdas atmiņām. Daina dzīvo uz Upes ielas un savās atmiņās Astrīda nereti piemin Vaska un Upes ielas, turklāt šīs ielas krustojas.

3. Burtnīca ar nosaukumu “Gāliņciema stāstu piezīmes” ar dažām aizpildītām lapām, iespējams, arī bijis kāds tematiskais pasākums par Gāliņciema vēsturi vai kādas darbinieces iniciatīva. Šajā burtnīcā minēti veikali, mājas u.c. informācija.

4. Valijas Šternas (dzimusi Treide) skenētie foto ar komentāriem.
5. Piezīmju lapa ar nosaukumu "Gāliņciema "robežas, robežpunkti," kur uzskaitītas Gāliņciema mājas, bodes un citi objekti.

Visi šie un vēl citi materiāli izmantoti šajā darbā un ir apskatāmi pielikumos.

Darbā plaši tika izmantotas periodika.lv iespējas, meklējot liecības par Gāliņciema notikumiem pagātnē un sasaistot tos ar iedzīvotāju stāstiem.

Darbam tika pārskatīti vēsturiskie avoti, kas pieejami vietnē periodika.lv, avoti tika atlasīti ņemot vērā kāda periodika Ventspilī bijusi 20. gadsimtā – pārsvarā izmantoti avoti no laikrakstiem "Ventas Balss", "Brīvā Venta", "Padomju Venta," bet ņemts vērā, ka līdz 1934. gadam iznākuši arī citi periodiskie izdevumi: "Ventspils Apskats"; "Gaisma"; "Jaunā Avīze"; "Ventas Straume"; "Kurzeme"; "Sarkanā Venta"; "Ventspils Komūnists"; "Ventspils Avīze"; "Ventspils Atbalss"; "Jaunā Dzīve"; "Ventspils Apskats" un citi (Sviestiņš, 1934).

Informācija tika meklēta pēc atslēgas vārdiem dažādās formās un locījumos – Gāliņciems, Ghal, Ghalig, Žāžciems, Schahsch, Kurpniekciems, Krēķciems, Kuldīgas iela, piķa bāze, Mācītājplacis, Gāliņkrogs, kooperatīvs "Strādnieks", Lodes dārzniecība, Krists Lode, K.Lode, Tīsiņu mājas, Kante, Ķērķu, čugunlietuve, bulļpunkts, brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība Venta.

Bibliotēkas npublicētajos novadpētniecības krājumos atradās kopēti arhīva materiāli par Gāliņciem un Gāliņciema bibliotēku, kurus bibliotēkai brīvprātīgi sagādāja Ventspils zonālā valsts arhīva galvenā arhīviste Inga Upaciere 2020. gadā, kā arī senāki dokumenti, par kuriem nav zināms, kurš tos izguvis. Tika apmeklēts Ventspils zonālais valsts arhīvs, lai precizētu esošo un iegūtu papildus informāciju.

Ar vērtīgu informāciju, viedokli vai materiāliem dalījās Baiba Laudāne (saistībā ar Ilzi Dimčenko), vēsturnieks Kaspars Puriņš, vēsturnieces Ingrīda Štrumfa un Laimdota Sēle, Herberta Dorbes memoriālā muzeja vadītāja Inese Aide, kā arī bibliotēkas lietotāji un pašvaldības iestādes – Ventspils labiekārtošanas kombināts, Ventspils bibliotēkas Bibliogrāfijas un informācijas nodaļa un citi kolēģi, Ventspils valstspilsētas pašvaldības iestādes "Ventspils domes administrācija" Arhitektūras un pilsētbūvniecības nodaļa un citi.

Visi šie dokumenti un mutvārdu vēstures materiāli veido šo maģistra darbu. Galvenais pētījuma fokuss ir mutvārdu vēstures liecības, dokumentārajām liecībām ir papildinošs raksturs.

Ētiskie aspekti

Gan fokusgrupas, gan individuālo interviju respondentu dalība bija brīvprātīga. Pirms ieraksta uzsākšanas, respondenti iepazinās ar "Vienošanās par intervijas ierakstīšanu un izmantošanu" dokumenta saturu (skat. pielikumu Nr. 1). Pēc tam to parakstīja, apliecinot

piekrišanu intervijas ierakstīšanas noteikumiem. Ņemot vērā, ka neviens no respondentiem ierobežojumus neminēja, tad darbā tiek izmantoti respondentu vārdi un uzvārdi.

Interviju uzsākot, respondenti tika informēti par:

1. Pētījuma mērķi – apkopot atmiņas par Gāliņciema apkārtni.
2. Intervijas ieraksta uzsākšanu.
3. Intervijas transkribēšanu saglabājot dialekta īpatnības.
4. Transkripcijas iekļaušanu maģistra darbā “Gāliņciema apkaime iedzīvotāju atmiņās un vēstures liecībās.”

Secinājumi

Pētījuma metodoloģija ir viens no svarīgākajiem pētījuma elementiem. Tā nepieciešama, lai jau sākotnēji pētniekam būtu skaidrs priekšstats par darba virzienu, metodēm un tā struktūru.

Rakstot šo nodaļu, tika gūta pārlicība, ka tas ir dabisks process, ka neviena nodaļa netiek pilnībā pabeigta, bet principā tiek strādāts pie visa darba kopumā, pārvietojoties no nodaļas uz nodaļu, veicot korekcijas visa procesa laikā. Metožu teorētiskais raksturojums palīdz saprast, kāda ir šo metožu jēga un epistemoloģiskā nozīme.

4. GĀLIŅCIEMA VEIDOŠANĀS VĒSTURE UN ĢEOGRĀFIJA

Nodaļā 4.1. tiek apskatīta Gāliņciema nosaukuma izcelsme un apkārtnes vēsture. Nodaļā 4.2. – apkaimes teritoriālais sadalījums un infrastruktūra, kā arī apskatīti anketas rezultāti, kas apstiprina tēzi par iedzīvotāju teritoriālu uztveri saistībā ar Gāliņciema apkaimi. Nodaļā 4.3. īsi raksturots Gāliņciems vēsturē un šodien. Nodaļā 4.4. raksturotas Gāliņciema ielas un to remontdarbi, atsevišķas mājas un to nosaukumi, kā arī transports.

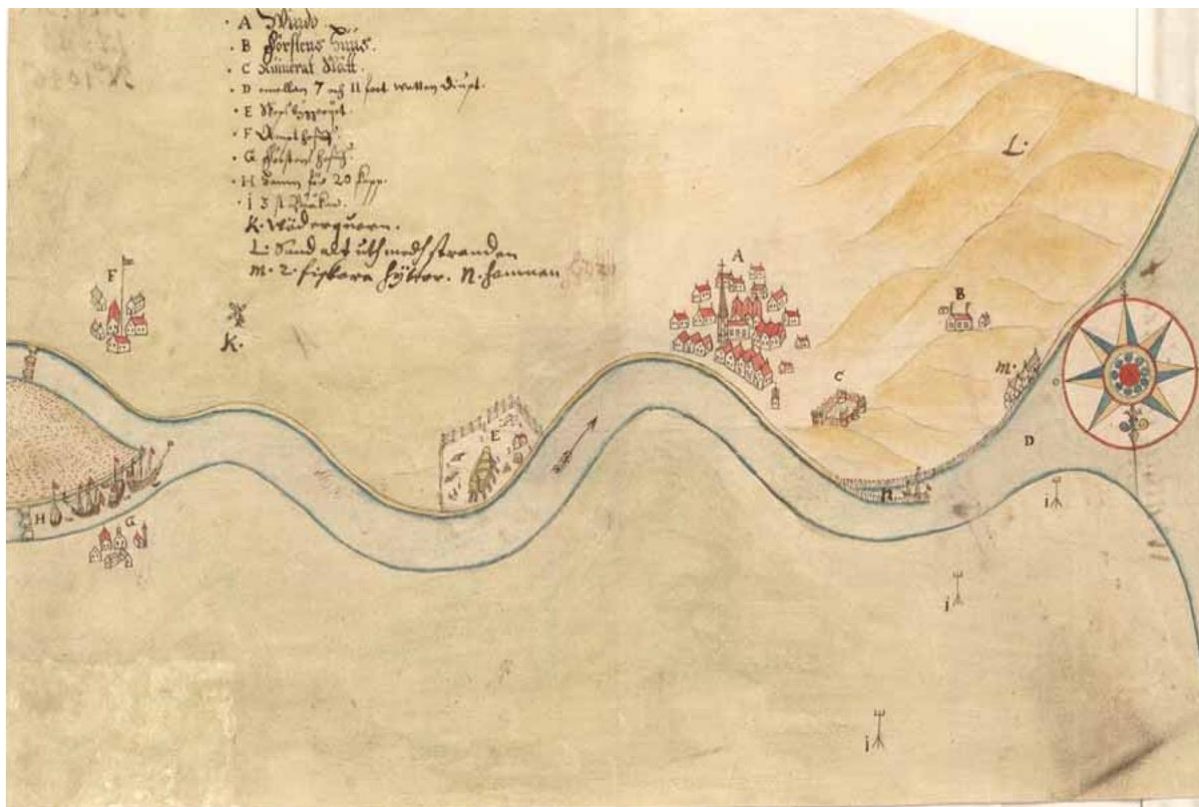
Ventspils ir ostas pilsēta Kurzemes ziemeļrietumos. Ventspils vārda izcelsme ir tieši saistīta ar upi, kas tai tek cauri – Ventu. Agrākais pilsētas nosaukums bija *Windau*, vēl senāk *Wynda*. Pilsētas tiesības iegūtas 1378. gadā (Vijups, 2023).

Par Gāliņciemu mūsdienās iedzīvotāji dēvē Ventspils daļu pilsētas dienvidos, lai gan šī teritorija sastāv no vairākiem ciemiem – Kurpniekciema, Žāžciema, Krēķciema, Mācītājplača, Dampeliem un paša Gāliņciema. Aptaujas anketas rezultātus skat. pielikumā Nr. 4.

Tās galvenā iela ir Kuldīgas iela. Gāliņciema daļā Kuldīgas iela ir samērā likumota, tas tādēļ, ka ceļš vēsturiski izveidojies gar Vidmes upi (Sēle, 2024).

4.1. Gāliņciema nosaukuma izcelsme

Ziņas par apbūvi Gāliņciema apkaimē atrodamas jau 16. gs. kartē (sk. 4.1. att.).

4.1. att. Ventspils karte (Ventspils muzeja arhīvs, 16. gs.)

Visizplatītākā versija ir, ka Gāliņciema nosaukums ir saistīts vai ir radies no Gālu (*Gahle*) māju nosaukuma, kas atrodama 1819. gada kartē. Mājas atradušās agrākās Mācītājmuižas pusē, upītes ar nosaukumu Vidme, vēl senāk Ķieģeļstraits, krastā un arī netālu no Kuldīgas – Ventspils ceļa, kas savu likumainību ieguva upītes tecējuma dēļ. Gālu māju nosaukums ir noslēpumā tīts vēl šodien, ir dažas iespējamās versija, piemēram, – tam varētu būt kāda saistība ar vārdu “gals” – varbūt norādot uz Ventspils teritorijas galu. Vēl, iespējams, ka tas ir atvasināts no vārda “galva,” ventiņu dialektā “gāl” tā dēļ, ka braucot no Kuldīgas, Gāliņciems ir pirmā apdzīvotā vieta ie braucot (Sēle, 2018).

Tēzaurs norāda, ka vārds “gāls” var nozīmēt “gluds kā ledus” (“Gāls”, b.g.). Nevar izslēgt, ka šāda definīcija varētu būt saistīta ar Gāliņciema nosaukumu, ņemot vērā, ka Ventas upes pārplūdes skāra Gāliņciema teritorijas un, ka teritorija pludoja arī nokrišņu laikā. Aukstā laikā teritorijas apledoja, iespējams, iedvesmojot vietvārda izcelsmi no ledus gluduma.

Ciemi pie Kuldīgas ceļa sākotnēji radušies kā atsevišķas sētas – līdz pienāca laiks, kad pilsētas robežas pietuvojas, un bija izdevīgi piemājas zemi sadalīt gruntsgabalos un izpārdot (Štrumfa, 2022).

Mācītājplača izcelsme meklējama laikos, kad zemesgabals ar piegulošo Mācītājmuižu tika iedalīts kādam luterāņu mācītājam kā samaksas daļa (Štrumfa, 2022). Latvijas laika agrārajā reformā pēc likuma šīs zeme tika samazinātas uz 50 ha, pārējais ieskaitīts valsts zemes fondā un sadalīts. Agrāk mācītāja zemes sniedzās arī Kuldīgas ceļa otrajā pusē (Štrumfa, 2011).

Trīs ciemu savus nosaukumus ieguvuši no apkaimē esošajām mājām – Žāžciems no Žāžu (*Zhasch*), Dampēli no Dampēļu un Gāliņciema no Gālu (*Ghal*) mājām, kas figurē jau 1798. gada kartē (Štrumfa, 2011).

Nav skaidru ziņu, no kā cēlušies Kurpniekciema un Krēķciema nosaukumi. Kurpniekciems visdrīzāk radies, jo apkaimi apdzīvojis kāds zināms kurpnieks vai pat vairāki. Par Krēķciemu nav zināms, tomēr Tēzaura skaidrojums vārdam “krēķis” ir plūme (“Krēķis”, b.g.). Var pieļaut, ka šajā konkrētajā apkaimē ticis audzēts daudz plūmjū.

4.2. Teritoriālais sadalījums

Pirmo reizi zināmos dokumentos Gāliņciema robežas pieminētas Voltera fon Pletenberga 1495. gada vēstulē Ventspils birģermeistariem un rātskungiem. Vēstule sniedz atļauju tiem izmantot zemes, kuras bijis liegts izmantot, jo vēl senāki dokumenti, kas zemes izmantojamību pieļautu, ugunsgrēkā iepriekš sadeguši (Štrumfa, 2011).

Fragments ar aptuvenu vēstules tulkojumu:

Mēs, brālis Wolters fon Pletenbergs, Vācu ordeņa mestrs Livonijā, atzīstam un atklāti apliecinām šajā mūsu atklātajā vēstulē, ka mēs [...] atjaunojam viņu senās privilēģijas un tiesības, kas no mūsu priekštečiem, ordeņa mestriem, ir iepriekš dotas, un pagājušos gados - sadegušas,

ka tie tās uz priekšu varēs paturēt un lietot, un minētās brīvības un tiesības, ko iepriekš tādā pat veidā Kuldīgas pilsētai esam devuši, viņi turpmāk varēs lietot uz mūžīgiem laikiem. Un, lai viņi savas robežas zināt, mēs viņu zemes dalījumu šajā rakstā apstiprinām, kas jau te sen ir pastāvējis: no pirmās purvainās pļavas pie Ventas straumes pie jaunās muižas, gar komtūra lauka gabalu, līdz komtūra ganību vārtiem, gar ganību žogu līdz Korta Nolles laukam, gar lauku un žogu gar cūku aploku, sekojot līdz Svētā Jura kapelai, tad pār Kuldīgas ceļu līdz drosta laukam, gar lauku un žogu līdz Videmei, tad pār Videmi gar drosta lauku un gar izjājamo lauku līdz pilsoņu zirgu ganībām, un tālāk pa kreisai rokai uz leju gar vienu grāvi, kamēr atkal līdz Videmei, un uz priekšu gar upi pret straumi tūlīt līdz Katrīnas kapelas celtni, tad atkal pa kreisi pāri Videmei pie Kuldīgas ceļa, kur ir bedre, no bedres gar Kuldīgas ceļu līdz pilsoņu zirgaploka galam, tad atkal pāri Videmei pa labi līdz citai bedrei, no bedres gar pilsoņu iežogojumam no viena žoga uz otru, līdz trešai bedrei, no bedres gar Videmi uz augšu līdz nākamajam gabalam pie viena grāvja pa kreisi, grāvim līdz nākamai vietai, līdz ceturtai bedrei, no turienes līdz nākamai vietai... (Štrumfa, 2011).

Teksts tika mainīts, lai tas būtu vieglāk uztverams, nerakstot I. Štrumfas komentārus, kuri caurvij tekstu. Pilns teksts pieejams pielikumā Nr. 5.

Apkārtne apbūvei sākoties, šo apkārtni sāka dēvēt par Gāliņciemu. Par Ventspils daļu tā kļuva vien 1921. gada 3. janvārī pēc Latvijas Republikas nodibināšanas (sk. 4.2. att.) (Štrumfa, 2022).

Noteikumi par pierobežu miestu, ~~ciemu~~ un lauku māju
pievienošanu Ventspils pilsētai.

1. Pievienot Ventspils pilsētai, sākot ar 1921.g. 1. janvāri pierobežu teritoriju tā, ka rietumu robeža ir jūra, bet dienvidos Cirkstīņu ciema zemes, kuras paliek ārpus pilsētas teritorijas; tālāk pilsētas robeža iet taisnā virzienā līdz Ventas upei gar Vārves pagasta Pasiiekstes Teneses māju, kura arī paliek ārpus pilsētas teritorijas, bet visas citas zemnieku mājas starp agrāko pilsētas teritoriju un Ventu ieslēdzamas pilsētas teritorijā. No sejiņas pilsētas robeža iet pa Ventas upes vidū līdz pietekai, kura ir dienvidos no Packules pusmuižas un pa so pieteku. Packule pusmuiža nāk pilsētas teritorijā. Tālāk pilsētas austrumu robeža iet pa Tārgales ceļu, ieslēdzot visu ceļu pilsētas robežās līdz dzelzceļam, tad pa dzelzceļu garām Zaķa ciema robežai, ieslēdzot šo ciemu pilsētas teritorijā. Beidzot pie pilsētas teritorijas ziemeļos pieder visi ciemi, kuri uz Ventas upes pusi no Zaķu un Jukuma ciema, pēdējo līdzieskaitot pilsētas teritorijā, un no sejiņas taisnā rietumu virzienā uz jūru, izslēdzot visas zemes, kas ar se aprakstīto robežu pievienotas pilsētai, no vietējām lauku pasvaldības vienībām un atsvabīnot no nodokļiem, nodevām un klaušām par labu šīm lauku pasvaldībām.
2. Visas vispārējā lietāšanā esošās ielas, ceļus, laukumus u.t.pr. kas atrodas pievienojamā teritorijā, atzīt par Ventspils pilsētas īpašumu.
3. Pievienojamā teritorijā atstāt spēkā līdzšinējos civillikumus.
4. Uzdot iekšlietu ministram gādāt par pievienojamās teritorijas robežu plāna apstiprināšanu un nokārtot tiesiskās un finansālās attiecības starp Ventspils pilsētu un Sarkanmuižas pagastu, kādas rastos sakarā ar minēto pilsētas teritorijas paplašināšanu.

Rīgā, 1921.g. 3. janvārī.

Ministru prezidents U l m a n i s.

Iekšlietu ministrs A. Bergs.

4.2. att. Noteikumi par pierobežu miestu, ciemu un lauku māju pievienošanu Ventspils pilsētai ("Noteikumi par pierobežu," 1921).

Šāda nepieciešamība radusies ar Ministru prezidenta izdotiem noteikumiem par pilsētas teritoriju paplašināšanu, pievienojot apkārtējos ciemus un lauku mājas pilsētai. Faktiski šīs teritorijas jau sen tikušas uzskatītas par pilsētas daļu (Štrumfa, 2022).

1939. gadā gāliņciemnieki gribējuši pievienoties Sarkanmuižas pagastam, jo tas ciema iedzīvotājiem būtu izdevīgāk ārstniecības ziņā. Par iemeslu tiek minēts arī tas, ka daži pilsētas lēmumi nav zemju īpašniekiem pa prātam, tomēr lūgums atstāts bez ievēribas un Gāliņciema apkārtnē nav tikusi pievienota ("Piedalīs Sarkanmuižas pagastam," 1939).

Ventspils pilsētas domes 1995. gada lēmumā Nr. 164 nolemj dot Ventspils laukumiem oficiālus nosaukumus, norādot teritoriju apgabalus. Tādi ir arī sekojoši Ventspils daļu nosaukumi: Mācītājplacis (Zvaigžņu-Durbes-Tukuma-Kalēju ielas), Kurpniekciems (Tukuma-Durbes-dzelzceļš), Gāliņciems (Zvaigžņu-Kalēju-dzelzceļš-Pasiekstes ielas), Žāžciems (dzelzceļš-Sārnavas-Virves ielas), Krēķciems (Virves iela-Venta), Dampēļi (pilsētas dienvidu gals starp Kuldīgas ielu un Ventu). Skat. attēlu Nr. 4.4., Lēmums pielikumā Nr. 6 ("Ventspils pilsētas domes," 1995).

Ja ņem vērā teritoriālo sadalījumu, kas attēlots kartē (sk. 4.3. att.), tad mūsdienu iedzīvotāju izpratnē par Gāliņciemu tiek uztverta teritorija, kas sastāv no Mācītājplača, Gāliņciema, Kurpniekciema, Žāžciema, Krēķciema un Dampēļiem.

Lai tēzi pamatotu, tika izveidota īsa aptauja, kur Ventspils iedzīvotāji izvērtēja divus attēlus un noteica, kurš no tiem vairāk atbilst Gāliņciema apkaimei. Aptaujā piedalījās 232 respondenti. Atbilde A ir patiesā Gāliņciema teritorija, atbildē B atzīmēti visi ciemi – Mācītājplacis, Gāliņciems, Kurpniekciems, Žāžciems, Krēķciems un Dampēļi. Atbildot uz jautājumu: "Kura, jūsuprāt, ar zilu krāsu iezīmētā teritorija vairāk atbilst Gāliņciema teritorijai," 81% atbildēja ar variantu B un tikai 19% atbildēja ar variantu A, tādā veidā apstiprinot tēzi par iedzīvotāju teritoriālo uztveri saistībā ar Gāliņciema apkaimi. Skat. pielikumā Nr. 4.

Jābilst, ka Gāliņciema iedzīvotāji joprojām diezgan labi atceras un mēdz lietot atsevišķus nosaukumus visām vietām izņemot Krēķciemu, kā atsevišķa vieta tā gandrīz nemaz netiek pieminēta nedz literatūrā par Ventspili, nedz atmiņās.

4.3. att. Ventspils ciemu teritoriālais sadalījums ("Ventspils pilsētas domes," 1995).

Nereti vēsturiskajos avotos un arī mūsdienās visi ciemi tiek pakārtoti zem Gāļiņciema nosaukuma, tā, piemēram, 1923. gada dokumentā "Ventspils pilsētas ielu saraksts" no ciemiem minēts tikai Gāļiņa rajons, pat ielas, kuras skaitītos pie citiem ciemiem ir norādītas, ka atrodas Gāļiņa rajonā, piemēram Dampēļa gatve, Cīruļu iela u.c. (skat. pielikumā Nr. 7).

4.3. Gāļiņciems vēsturē un šodien

Tiekoties ar Ventspils pastkaršu kolekcionāru un vēstures entuziastu Maksimu Smirnovu, tika apskatīta pastkarte, kurā attēlots Gāļiņciems aptuveni 20. gs. sākumā (Sēle, 2018). Uz pastkartes rakstīts "Windau, Gahling-Platz" un "Wentspile, Gahling-Zeems," kas apliecina, ka pastkarte ataino Gāļiņciema vidi. Pastkartes otrajā pusē krievu valodā rakstīts "Sveiciens no Vindavas" (sk. 4.4. att.).

4.4. att. Pastkarte Gāliņciema ainava (No Maksima Smirnova personīgās kolekcijas).

Šī pastkarte figurē arī L. Sēles grāmatā “Es iet no Gāliņciem uz pilset” (2018). Fakts, ka šāda pastkarte eksistē varētu liecināt par to, ka šai apkaimei ir bijusi kaut kāda plašāka nozīme. Stāstnieku stāstītais atstāj duālas izjūtas, no vienas puses viņiem maziem esot, Gāliņciemā bijušas vien dažas mājas, no otras puses vēlākā dzīvē viņi atminas daudzus nozīmīgus objektus un saimniecisko darbību – bodes, vietas, ražotnes utt. Lai gan uzskatīta par Ventspils nomali, šī pastkarte, iespējams, liecina par to, ka Gāliņciems bijusi zināma apkaime, ar savu nozīmi.

Atgriežoties nesenākā pagātnē, 1996. gada 10. aprīļa avīzē “Ventas Balss” tiek intervēta tā laika bibliotēkas vadītāja Larisa Zīverte. Šajā rakstā pavīd interesanti izteikumi. Larisa stāsta par lasītāju paradumiem, apmeklējumu un citu statistisko datu pieaugumu bibliotēkā, tomēr var nolasīt sašutumu par to, ka pašvaldības līmenī Gāliņciema apkaime tiek uzskatīta par neperspektīvu, citējot Larisu:

Mēs te visu laiku karājamies gaisā. Vēl tagad nav īsti skaidrs, kas ar mums notiks? Tie mūsu četri simti lasītāju – pilsētas varasvīru acīs ir kā piliens jūrā. Mēs neesot augoši un perspektīvi! Viss Gāliņciema rajons arī vairs neaugs un, tātad, nav perspektīvs. Taču jādomā par tiem cilvēkiem, kuri no paaudzes paaudzē dzīvo šajā neperspektīvajā rajonā un arī no paaudzes paaudzē nāk uz šo mazo, neperspektīvo bibliotēku (Sēle, 1996).

Iemesli Larisas sašutumam nav līdz galam skaidri, iespējams, 1996. gadā Gāliņciema bibliotēkas liktenis bija apdraudēts. Zinot, ka bibliotēka 2003. gadā tika pārcelta uz jaunām telpām, var secināt, ka 1996. gadā tika apspriesta bibliotēkas vajadzība šajā apkaimē. No vairākām liecībām zināms, ka Mācītājmuižas telpas bibliotēkas vajadzībām jau ilgi bijušas neatbilstošas. Raksts apskatāms pielikumā Nr. 8.

Mūsdienās Gāliņciems ir pierādījis pretējo, tas ir strauji augošs privātmāju rajons, kur dzīvot iekāro daudzas ģimenes. Gāliņciems ir mierīga, zaļa un blīvi apdzīvota apkaime, kas atrodas salīdzinoši tuvu pilsētas centram. Vēl simpātiskāku Gāliņciemu padara jaunā bibliotēka,

jeb sabiedriskais centrs. Pieejamo zemes gabalus skaits iegādei strauji sarūk. Ja agrākos laikos, pēc stāstnieku teiktā, Gāliņciemā ir bijis pieejams iedzīvotājiem viss nepieciešamais un uz pilsētas centru nav bijis jābrauc, tad jāsaka, ka šobrīd norisinās kaut kas līdzīgs, tikai nedaudz citā formātā – teju visu var iegādāties attālināti, no mājas neizejot, sanāk, principā, iegādāties visu vajadzīgo Gāliņciemā. Šeit ir arī mazie veikali, kā “Spar” un Dīķu ielas veikals. Starp Inženieru un Durbes ielām ir veikals “Lidl,” Ventas krastā, Krēķciemā, ir peldvieta, ko ventspilnieki joprojām dēvē par “Baržām.” Dažās vietās Gāliņciemā ir arī spēļu laukumi. Gāliņciems attīstās. Lai arī kas ticis apspriests 1996. gadā, atbildīgās amatpersonas pieņēmušas pareizos lēmumus.

4.4. Infrastruktūra

Nemot vērā, ka Gāliņciema apkārtnē atradās ārpus pilsētas, 19. gadsimta plāni to neatspoguļo un nav zināms, kā rodas ielu nosaukumi. Visdrīzāk vēl 20. gadsimta sākumā, lai sasniegtu konkrētas personas, pārsvarā tika lietoti ciemu un māju nosaukumi. 1921. gadā jau figurē ielu nosaukumi. Iepriekš – 1919. gadā, daļu ielu nosaukumu šajā teritorijā nomaina pret latviskākiem. Iespējams, daļa ielu nosauktas tikai Pirmā pasaules kara laikā, un tie tiek nomainīti: Hauptmann uz Pulkveža; Kohl uz Kāpostu; Grenz uz Tukuma; Assesor uz Bišu; Lehm uz Durbes; Lerchen uz Cīruļu; Tauben uz Baložu; Freiweg uz Ērgļu; Ziegelweg uz Latgales; Gesindeweg uz Pasiiekstes; Teich uz Dīķu; Schmeide uz Kalēju un Žāžu uz Dobeles. Ielas ar vācu pilsētu nosaukumiem tiek pārsauktas uz Latvijas apdzīvotu vietu ielām Memler par Piltenes ielu; Danziger par Baldones ielu; Königsberger par Valmieras un Bartensteiner par Vārves ielu (Štrumfa, 2011; 2022).

Gāliņciema ceļi 20. gadsimtā avotos un atmiņās raksturoti kā applūduši, dubļaini vai putekļaini. Tikšana līdz pilsētai, skolai un citām vietām nereti bijusi problemātiska, Dzintra atceras: *“Man biež iznāc iet uz kapiem. Ejot pa Baldons iel, [...] bij bīks jauzloc un lupat jāpaņem līdz, jo zābak bij jānotīr. Nevarēj iziet caur, tur bij uztaisīts un skaitījās normāl. Tādā veidā mēs gājām.”*

1923. gadā tika izremontēta elektrostacija Plosta ielā, tomēr uzstādīta tika tikai viena strāvas ražošanas mašīna, kas rezultējās pastāvīgā elektrības trūkumā Kuldīgas ielā diennakts tumšajā laikā. “Ventas Balss” ievietoja kāda iedzīvotāja sūdzību vēstuli:

“Ēģiptes tumsība” sastopama Kuldīgas alejā no mācītāja mājas līdz Sarkanajam tiltam. Nesaprotami, kāpēc šis ceļa gabals, kurš priekš gājējiem jau tā ir apgrūtināts ar izlauztiem celmiem un rudens dubļiem, gan netiek apgaismots, kaut gan priekš tam vajadzīgas 2–3 lampiņas, kurpretī dēļu celiņš aiz Sarkanā tilta ir apgaismots. Vai te atkal nav taupība nevietā, vai atkal pilsētas tēviem šī vieta ir apslēpta un nezināma? (Weeteja dsihwe, 1924)

4.4.1. Ielu remontdarbi

Intervijā L. Sēle stāsta, ka uz Kuldīgas ielas divdesmitajos gados bijis dēļu trotuārs, bet tas likvidēts tā dēļ, ka nevarēja vienoties par tā uzturēšanu. Tas stiepās no Sarkanā tilta līdz pat Jēkaba ielai. Aleja, kas ir pirms tilta uz centra pusi, bijusi tumša un dubļaina, bet Kuldīgas iela ar dēļu trotuāru un nelielu ielas apgaismojumu. L. Sēle stāsta: *“Lasīju Mārtiņa Kalndruvas (Krīgera) atmiņās, ka skolas laikā viņš dzīvojis tālu projām Gāliņciemā, bet mācījās ģimnāzijā. Viņš rakstīja, kā klabinājies pa dēļu trotuāru, kā kājas rībējušas ejot.”* Vēlāk mudināja privātmāju īpašniekus nodrošināt ceļu ar laipām, daži bija īpaši centīgi un izveidoja pamatīgākas laipas, kamēr citi nelikās ne zinis. L. Sēle stāsta, ka tad, kad projektēja Gāliņciema teritorijas ielas, tad nemaz neņēma vērā vai neaizdomājās par to, ka kādreiz varētu uz šīm ielām būt gan satiksme, gan gājēju plūsma, tāpēc mūsdienās Gāliņciemā tik daudz vienvirziena ielu (2024).

Dažus gadus vēlāk uz Kuldīgas ielas tika ieklāts bruģis (Sēle, 2018). 1934. gada rudenī tika apstiprināta jaunā Gāliņciema šosejas daļa 500 m garumā no Sarkanā tilta uz dienvidiem. Tās būvniecība izmaksājusi aptuveni 11 tūkstošus latu, iekļaujot Sarkanā tilta restaurāciju. Jauno šoseju veido cementa makadams, kas ir jaunāks un dārgākāks par parasto asfaltu, tomēr izturīgāks. Lauksaimnieki pauda bažas, ka uz jaunā seguma ziemas laikā zirgiem slīdes kājas, tomēr inženieri apgalvoja, ka šis segums būs labāks par bruģi. Pie šosejas atklāšanas strādnieki bija pārvilkuši ceļa sākumā lenti. Pirmajam braucējam vajadzējis samaksāt attiecīgu "muitu". Šoreiz par upuri "muitniekiem" krita kāds vietējās apkārtnes fotogrāfs (*“Šoseju būvveidi Ventspils,”* 1934).

1937. gada augusta sākumā, kā liecina “Ventas Balss” ieraksti, tiek turpināta Kuldīgas ielas izbūve. Uzņēmējs D. Liepiņš apņēmis 500 m garo cementbetona šosejas daļu izbūvēt par 16 tūkstošiem latu. Kā liecina citi “Ventas Balss” raksti, būvdarbi nevedas kā plānots un tiek lūgts būvdarbu pagarinājums. Uzņēmējam bijusi iespēja pabeigt remontu laikā, tomēr pēc avīžu ierakstiem noprotams, ka laikā nav paspēts un nācies maksāt soda naudu. Visu remonta laiku Kuldīgas ielā braucēju satiksme slēgta (*“Pie Gāliņciema šosejas,”* 1937).

1937. gadā remontēts arī ceļa posms aiz Baldones ielas. “Ventas Balss” rakstā minēts, ka iedzīvotāji neievēro zīmes vai pašrocīgi tās novāc un brauc uz svaigi uzlietā ceļa posma ar zirgu pajūgiem tādējādi bojājot segumu, kuram būtu jāzūst 3 nedēļas, nereti kāds tādā veidā ieobrauc strupceļā no kura grūti tikt ārā (*“Šosejas būve Gāliņciemā,”* 1937).

60. gados tika uzliets nekvalitatīvs asfalts, kas drupa. Ielas turpināja būt sliktā stāvoklī aptuveni turpmākos 30 gadus (Sēle, 2018).

4.4.2. Māju nosaukumi

Dažas mājas spēlēja centrālo lomu kādos notikumos, piemēram, vēlēšanās un citās politiskās aktivitātēs. Šo māju saimnieki pārsvarā bija lopkopji vai kādi citi uzņēmīgi saimnieki. Par dažām no mājām ir vairāk informācijas, par citām – tikai nosaukums.

Grāmatā “Ventspils. Vadonis pa Ventspili un Ventspils apkārtni” (2010) atrodama karte, kurā norādītas sekojošas mājas: Žāžciemā – Maz-Ukkait, Diž-Ukkait; Krēķciemā – Ķēzu un Likuma mājas; Dampelos un aiz Dampeliem - Tīsiņu mājas, Kaķķe mājas, Tērauda mājas, Jēku mājas un Kantsona mājas (Sviestiņš, 1934; 2010).

Laikrakstos pirms vēlēšanām norādīja, kuros vēlēšanu iecirkņos var balsot, tāpēc ir pieejams vēlēšanu iecirkņu teritoriālais sadalījums. Periodikā minētas mājas, kuras kalpo par vēlēšanu iecirkņiem – Lipšu, Kante, Žāžu, Ķērķu, Leibū, Mazukaitu, Dižukaitu, Ķēzu, Likuma, Dampelu, Kaķķe, Tērauda, Tīsiņu Sviriņu, Kantsona, Jēku mājas (“Ventspils pilsētas teritorijas,” 1940).

1940. gada “Ventas Balss” 10. oktobra izdevumā raksta, ka Dampelu mājas saimnieks K. Kraulis un Latvijas bankas darbinieks K. Knops nodomājuši audzēt sudrablapsas Dampelu mājās. Kraulis par sudrablapsām samācījies Inčukalna sudrablapsu audzētavā (“Ventas pagastā audzēs,” 1940).

Stāstnieki fokusgrupas intervijas laikā minēja Klunkstu mājas un Spāriņ mājas.

Burtņīcā ar Gāliņciema stāstu piezīmēm minētas Brantu mājas Zaļajā ielā, kur vecais saimnieks bijis plostnieks, tas esot bijis trīsdesmito gadu beigās (skat. pielikumu Nr. 9).

Piezīmju lapā ar nosaukumu “Gāliņciema “robežas, robežpunkti”” papildus minētas Apšenieku mājas Kuldīgas ielā 150, kur bijis kalējs; Rēdiņu mājas Kuldīgas 181, kur ģērēta āda; Ozoliņu mājas Kuldīgas 146, ar ratnīcu un kokdarbiem; Grīnvaldu mājas Kuldīgas 142, kur bijis drēbnieks un bode (skat. pielikumu Nr. 10).

I. Štrumfa pirmajā Ventspils grāmatā min mājas, kuras atrodas starp Krasta ielu un Ventu: “Kante, Ķērķu, Leibū, Sveikaļu mājas, vēl Kaķķe, Tērauda, Jēku, Teņu mājas tuvāk Kuldīgas ceļam un Tīsu, Gāliņa mājas jau otrpus Kuldīgas ceļam, bet agrākajā pilsētas teritorijā atradās Lipšu, Bažu, Žāžu, Pelzenieku, Ukaitu, Keišu, Kenašu mājas” (2017, 152. lpp.).

Kas attiecas uz Žāžu mājām, tad “Ventas Balss” 1942. gadā nelielā sludinājumā J. Zīberts aizliedz braukt pa viņam piederošo lauku ceļu, kas iet no Žāžu mājām līdz Žāžu ciemam, sola pretējā gadījumā saukt pie atbildības (“Aizliedzu”, 1942).

Materiālos no Valijas Šternas aprakstītas mājas Ērgļu ielā Nr. 3. Zem viena jumta bijusi klēts, maizes cepamā krāsns, iekštelpā durvis uz pirti, tāpat šajā adresē bijuši 3 malkas šķūnīši zem viena jumta. Mājā bijusi virtuve, lielā istaba, mazā istaba un kurpnieku darbnīca, kurai ieeja bijusi no sētas puses. Sētas pusē bijusi veranda, no tās kāpnes uz otro stāvu, kā arī no tās

varēja nokļūt kurpnieka darbnīcā un citās telpās. Otrajā stāvā bijušas divas mazas istabiņas, kur dzīvoja mājas īpašnieka māsa Smirnovas kundze, pirmajā stāvā dzīvojuši īrnieki (Šterna, b.g.).

No nostāstiem un lasītajām liecībām, šķiet, izīrēt daļu mājas vai kādu istabu, Gāliņciemā nav bijis retums. Arī pēc Dainas Vojevodovas stāstītā, Upes ielā, īrnieki bijuši vairākos mājas pastāvēšanas posmos.

Valija Šternas liecībās ir minētas Mihailovu mājas Medus ielā, kurā bijusi baptistu svētdienas skola. Pielikumā Nr. 11 var apskatīt attēlus ar draudzes svētdienskolas apmeklētājiem. Jēkaba un Kuldīgas ielas krustojumā bijušas Buļļu mājas. Valijas Šternas materiālus var apskatīt pielikumā Nr. 11 (Šterna, b.g.).

4.4.3. Transports

20. gadsimta sākumā no Ventspils uz Kuldīgu varēja tikt tikai ar ormani un zirgu, I. Štrumfa raksta: “Ventspilnieki 1912. gadā žēlojās, ka ormaņi prasa pārāk lielu naudu – tie apvienojušies vienā kompānijā un uzskrūvējuši cenas. Senāk ņēma 150-200 kapeikas no personas, tad jau 300-500 kapeikas” (2022, 108. lpp.).

Lai gan automašīnu transporta kustība 20. gadsimtā sākotnēji bija neliela, 1938. gadā notikusi traģiska avārija. Tāds notikums Gāliņciemā aizsācies ar Friča Būcena dzimšanas dienas svinībām Jēkaba ielā 8, kur viesos sataisīties arī zemesceļu strādnieks Valdemārs Fridrihs Rautenbergs. Kungs lielā reibumā patvaļīgi paņēmis rajona smago automašīnu un braucis ciemos. Jau tajā brīdī braucis pa labi un pa kreisi. Svinētāji par šī kunga ierašanos nav bijuši sajūsmā un jau pēc stundas Valdemārs taisīties prom, bet daži viesi, saprotot, ka varētu nobraukt ceļa posmu uz mājām, kāpuši mašīnā. Blakus Rautenbergam sēdies Krišs Zviedris un A. Goldbergs, toties uz platformas sēdušies Andrejs un Kate Upleji un M. Goldberģe. Arī tagad vaininieks nav spējis valdīt pār auto, vienu brīdi apstājies, izkāpis, uzkurbulējis motoru no jauna, uzkāpis uz platformas pie sievietēm, pa to laiku auto lēnām virzījās uz priekšu līdz iegāzās Vīduma upītē. Zviedris paspējis no mašīnas izlekt, Goldbergu un Rautenbergu izvilkt dzīvus izdevās ugunsdzēsējiem, tomēr Upleju laulāto pāri un 15 gadus veco M. Goldberģi izvilka jau mirušus. Rautenbergs izvilkts no auto paslēpies skatītājos un pēc tam slēpies Vārves ielas grāvjos līdz atrasts. Rautenbergam slava gāja pa priekšu, viņš jau iepriekš ticis sodīts par neadekvātu braukšanu, ielaušanos kādā garāžā, auto zādzību un citiem pārkāpumiem (“Autokatastrofā nonāvētas 3 personas”, 1938).

Laimdota intervijā stāsta, ka gāliņciemnieki vieni no pēdējiem pilsētā vēl izmantoja zirgu transportu. Bērnībā, ejot no Pļavas skolas, bērni stādinājuši vaļējus zirga ratus sakot: “*Onkulīt, vai varēt paveist līdz mājām?*” Tad nu visi salekuši ratos un brauc tik tālu, cik ormanis dzīvojis vai lekuši ārā pa ceļam.

1955. gadā atklāts pirmais autobusu maršruts uz Gāliņciemu. Maršrutā brauca pavisam jauns autobuss – Rīgā ražotais RAF 251, kurš paredzēts 29 pasažieriem. Pēc skata dzeltens ar sarkanu svītru. 20. gadsimta otrajā pusē cauri Gāliņciemam brauca 7. autobuss. Tas bijis leģendārs ar to, ka uz to varēja paļauties, ka tas vienmēr atbrauks un būs laikā, un ar to, ka par šo autobusu 1989. gadā tapusi dziesma, kuru vārdu autore L. Sēle, bet mūzikas autors Aivars Nikolajevs. Dziesmu izpilda tolaik Ventspilī populārā grupa “Re-vīzija.” Dziesmu tā arī sauc “7. autobuss” (Tava Doma, 2022). Dziesma pat iekļuva tā laika “Mikrofona” aptaujas pirmajā desmitniekā. Laimdota stāsta, ka dziesma sākotnēji tapusi kā dzejolis. Laimdota bija aktīva organizācijas Ventspils Vides aizsardzības kluba biedre, tāpēc dziesmu caurvij tolaik ļoti aktuālā ekoloģijas tēma. Maršruts, šķiet, ir tas pats, pa kuru šobrīd kursē 3. autobuss. Gala punkts bija kokapstrādes kombināts “Ventspils koks” un arī tas ir dziesmā pieminēts (Sēle, 2024).

Stāstnieces Vijas izvēlētais transports nav ne tradicionālais sabiedriskais transports, ne auto. Studiju laikā no aptuveni 1968. līdz 1972. gadam Vija no Ventspils uz Rīgu pārvietojās ar lidmašīnu. Bija līdz pieciem reisiem dienā:

Es no savs Ērgļ iels, no sav Gāliņciem, paņem savu somiņu un taisni pār pa pļavām eju uz lidostu. Aizeju uz lidostu, kāpju lidmašīnā iekšā, pēc 45 minūtēm es esmu Rīgā, un no Spilvas autobuss, un es stunds laikā biju Rīgā kopmītnēs jau. Ar kukuruzņik bij stund, bet ar to 24 vietīgo bij 45 minūts.

Uz Lielā prospekta bija aviokase, kur pirms lidojuma biļetes bijis iespējams iegādāties. Vija stāsta, ka dažkārt to darījusi pēdējā brīdī: “*Tad es tā pa tām pļavām pāri uz lidostu, uz lidmašīnu. [...] Es vēl ej pār to pļav un es dzird, johaidī, jau rūc, jāpasteidzās, lai nenokavēt lidmašīn, es jau dzirdu, jau lido šurpu, feini bija.*”

Modris zināja teikt, ka pie Tukuma bijušas gaisa bedres, bet Vija apgalvoja, ka gaisa bedres bijušas visu ceļu.

Aina: “*Fein bij, bet ka izkāp ārā, ta nezināj vairs uz kur pus aiet, tā izkratīts.*”

Vija: “*Divplāksnim bij beņķi gar malām.*”

Aina: “*Taka pirtī! Bet tam otram, tam bij ta 24 viens, tam bij smuki. Tad tu izkāp ārā un ta vairs nejdēz uz kuru pusi jaiet.*”

Cauri Gāliņciemam vijas dzelzceļa sliedes, Astrīda Grosmane dalās atmiņās par to, kā cauri Gāliņciemam no Liepājas kursēja pasažieru vilciens:

Rītos un vakaros spalgs svilpiens ielaužas klusumā un dobja duna drebina zemi, kas jūtama mazajos koka namiņos. Vaininieks ir Liepājas – Ventspils vilciens, kas rītos cauri Gāliņciemam brauc uz Liepāju, bet vakaros – atpakaļ. Lēts un ērts pasažieru pārvadātājs, bet ne sevišķi iecienīts. Brauciens ilgst četras stundas, bet darbīgie ventspilnieki bija tik steidzīgi un nepacietīgi, ka atpakaļbraucot lēca laukā no ejoša vilciena. Pirms dzelzceļa pārbrauktuves vilciens ātrumu samazināja un pārgalvniekiem ceļš bija “brīvs.” Tā līdz stacijai “Ventspils” aizbrauca apzinīgākie. Vilciens cauri Gāliņciemam kursēja cauru diennakti (Grosmane, b.g.).

Secinājumi

Ar Gāliņciemu saistās vairāki fenomenoloģiski aspekti, gan tas, ka cilvēku uztverē Gāliņciema teritorija ir citāda, nekā tas ir realitātē, gan pašu gāliņciemnieku vietas uztvere.

Gāliņciems dominē pār visiem citiem apkaimē esošajiem ciemiem, bet platības ziņā ir arī lielāki ciemi, kā, piemēram, Krēķciems. Ciems, kas atrodas tuvāk centram un kuru caurvij Kuldīgas iela – Mācītājplacis. Kāpēc neizvēlēties visu apkaimi saukt kādā no šo ciemu vārdiem? Visdrīzāk nozīmīgu lomu spēlē oriģinālā Gāliņciema ģeogrāfiskā atrašanās vieta – vēsturiski nozīmīgā Kuldīgas iela to caurvij. Ja Gāliņciems dominē, tad var secināt, ka tas bijis stratēģiski nozīmīgāks par Mācītājplaci, iespējams, tādēļ, ka tas bija pirmais ciems, braucot no Kuldīgas uz Ventspili. Tad rodas jautājums – kāpēc svarīgāks ir ciems, kurš atrodas tuvāk Kuldīgai, nevis tāds, kas tuvāks Ventspils centram. Šajā gadījumā teorija par to, ka jēdziens “*Gahl*” ir vārda “galva” atvasinājums, nav neiespējama. Iespējams - iemesls ir daudz vienkāršāks – vārds “Gāliņciems” ir skanīgāks.

Otrs aspekts – lai gan ir pagājuši vairāk kā 100 gadi, kopš Gāliņciems ir Ventspils daļa, iedzīvotāji paaudžu paaudzēs turpina sevi nošķirt no pārējās Ventspils pilsētas, tas dzirdams sarunvalodā, kad gan jauni, gan veci saka: “Es iešu uz pilsētu.” Varētu teikt: “Es iešu uz centru,” bet tā tas nav, to intervijā atzīst arī Laimdota Sēle. Pat Sēles kundze, kura dzīvo pavisam tuvu Reņķa dārzam atzīst, ka tā saka gan viņa, gan viņas bērni, lai gan līdz pilsētas centram ir nieka 10 minūtes ejot (2024). Gāliņciema teritorija cilvēku izpratnē ir teritorija aiz Sarkanā tilta, kā ar nazi nogriezta, te tu esi pilsētā, te pēkšņi Gāliņciemā.

5. GĀLIŅCIEMA APKĀRTNE IEDZĪVOTĀJU ATMIŅĀS UN PUBLIKĀCIJĀS

Šajā nodaļā dažādas tematikas tiks apskatītas detalizētāk. 5.1. nodaļā raksturots, kā gāliņciemnieki pavadījuši laiku, svinējuši svētkus, kāda bijusi sadzīve, kā saimniekojuši, tāpat apskatītas skolas gaitas un bibliotēkas darbība. Nodaļā 5.2. raksturota Gāliņciema apkārtnē. Nodaļā 5.3. apskatīta Gāliņciema saimnieciskā dzīve – kādas bodes, aptiekas, krogi, tirgotāji darbojušies apkaimē. Nodaļā 5.4. apskatīta Gāliņciema apkaimes rūpnieciskā un amatniecības puse, Gāliņciema apkaimē bijuši vairāki nozīmīgi objekti, kas nodrošināja iedzīvotājus ar darba vietām un citiem resursiem, piemēram, dzirnavas, čugunlietuve, ventilatoru rūpnīca, maizes kombināts u.c. Nodaļas nobeigumā īsi tiek minētas personas, kuras dzīvojušas vai dzīvo Gāliņciema apkārtnē.

Ja jums patīk klaiņot ziemā,
Aizejiet tad Gāliņciemā,
Klusā, mazā dārzu ielā,
Tur - pie mūsu drauga lielā.
Īso mirkļu spārnu vēdas
Nesīs projām sīkās bēdas.
Pacels īstā zvaigžņu mirgā,
Vieglā, ātrā sapņu zirgā.
Jutīsiet tos gaišos gadus,
Ko tur sirmāis dzejnieks vada (Liepārs, 1969).

Gāliņciema vārda izcelsme tika apskatīta jau 3. nodaļā, tomēr par vietvārda izcelsmi diskutēja arī fokusgrupas intervijas stāstnieki. Stāstnieks Pēteris stāstīja, ka agrāk kartes sastādījuši vācieši, un latviskie nosaukumi viņiem nav bijuši tik svarīgi. Tur, kur Dampēļu ceļš, tur Gālu mājas bijušas, kas arī sanāk kā pilsētas gals. Dialekta dēļ no vārda *gahl* iznācis galiņš, vēlāk pārtapis par *gāliņš*.

Vairums fokusgrupas intervijas dalībnieku ir Gāliņciema iedzīvotāji kopš bērnības, tādēļ viņiem tika uzdots precizēt, cik ilgi un kurā ciemā viņi šajā apkaimē dzīvojuši. Vija Hartmane ir gāliņciemniece kopš 1949. gada, kā pati saka “ar pārtraukumiem,” Modris Ģeģers agrāk dzīvojis Krievlaukos, Mācītājplacī dzīvo kopš 1964. gada. Aina Ceple Kurpniekciemā kopš 47. gada. Daina Leijere Žāžciemā kopš 62. gada, Dzintra Venckava, arī Kurpniekciemā, kopš 46. gada (apkaimē dzīvo kopš dzimšanas). Velta Vilgute dzīvoja Kurpniekciemā no 62. gada, tomēr šobrīd dēvē sevi par pārventnieci, kā pati saka: “*es kaut kā neiedzīvojos tanī Gāliņciem vidē.*” Jautājot kāpēc, Velta skaidroja, ka nav sajutusi saikni ar tiem dažiem kaimiņiem, kas apkārtnē dzīvojuši, darbs arī atradies ārpus Gāliņciema. Tikai tagad, nākot uz Gāliņciema bibliotēkas pasākumiem, ir sajutusi saikni ar šo apkaimi.

Benita Priedoliņa ir Kurpniekciema iedzīvotāja kopš 1971. gada. Benita pārcēlusies uz Gāliņciemu, jo apprecējusies un vīrs nolēmis māju celt Gāliņciemā. Vīrs bijis, kā pati saka: *“no suišiem,”* bet Benita bērnībā dzīvojusi Vārvē, agrā bērnībā ar ģimeni izsūtīta uz Sibīriju, vēlāk atgriezusies Latvijā. Jautājot, kāpēc tieši Gāliņciemā nolemts dzīvot, Benita stāsta, ka bijuši divi varianti – deviņstāvu māju rajons vai Gāliņciems. Otrais variants Benitai šķitis mierīgāks, lielu nozīmi piešķīra netālu esošā autobusa pietura. Jautājot, kāpēc izvēlējās atgriezties Ventspilī, Benita saka, ka savās mājās Vārvē atgriezties nav bijis iespējams, bet jāapmetas kaut kur bija.

Pēteris Tonis atbild, ka kādus 30 gadus jau dzīvo Mācītājplacī, agrāk dzīvojis Sarkanā tilta rajonā. Kādu laiku sanācis dzīvot arī Žāžciemā. *“Es esmu Sarkanā tilt rajona puika. Es tad [sākotnēji] pārvācos uz Žāžciem. Tad es pārvācos uz šejien vienkārš un nopirkām mājiņ.”* Jautājot vai ņemts, kas piedāvāts Pēteris atbild: *“[..] Tāpat izvēlīg bijām un es nemaz īpaš negribēj pīrkt, vienkārš sievs mātei bij apnīcs, ka es jaunbūv nevar pabeigt, a veca māj, it kā, brūk kopā Mārtiņ ielā. Jaunbūv man bij Rudens iela, tad nopīrk šite.”* Jaunbūvi Pēteris pārdevis par lētu naudu.

Dzintra atceras, ka viņas bērnībā Gāliņciems bijis reti apdzīvots. Sākot ar 1946. gadu viņas ģimene īrējusi daļu mājas Miera ielā. Dzintras atminas, kā bijis jāiet ganos: *“[..] mūsu saimniecei bij govs un aīts, un man bij jāved šeit, pa Baldons iel līdz Vārves ielai ganīt. Gov bij piesiet, aīts bij brīvā vaļā.”*

Dzintra stāsta, ka tajā laikā Cīruļu un Vārves ielas vēl nav bijušas atdalītas. Viņas bērnībā Cīruļu ielas pusē pamazām bija sākusies privātmāju apbūve. Vieni no pirmajiem bijuši Šmīdbergi. Vārves ielā, kur Dzintra dzīvo šobrīd, bijusi tikai viena māja, tajā dzīvojis Žanis Kronbergs, kurš ļoti ilgi strādājis laikrakstā “Ventas Balss”. Mājvietas maiņa notikusi piespiedu kārtā, Dzintra atminas, kā paši cēluši ģimenes māju:

Nāc mājā represētie [..] un saimniec mums uzteic dzīvokl. Viņai dēl nāc mājā. Un tad mums bij uzcelts cementšķūns, kur cement glabat, tur mēs aizgājām dzīvot - es, mamm un tēts. Un tad blaks cēlās mums māj vēlvien – Boži, Gestī un mēs reizē sākām celt māj. Un cēlām, nu kā jāteic, paš spēkiem, kā gāj no skols mājā, tā bij jājauc jav, bij tāds uztaisīts, tāds paliktns no kok dēļiem, tad sabēr, izsijāj zāģskaidš caur siet, tad šlāg sanes, to viss pa spaiņiem samērīj, sabēr, tad vidu taisīj caurum, tur lēj ūden iekšā, cement un kaļķ, un ar lāpstām jaucām, mēs ar tēt stāvēj pretim un jaucām ar lāpstām to jav. Nu un tad lik mamma spaiņos un es nes klāt. Tad bij tād veidņ, tos pildīj pilns, tas viss tik ar rokām izdarīts. Kaimiņš nāc palīgā tos veidņš mums mainīt, un mans tēts gāj mainīt kaimiņam. Mēs mājš sākām celt, es izrēķināj, kādā 50. gadā, apmēram, un mājsgrāmat ir izdot 61. gada. Mēs bij tās pirmās mājš un sākās jau tālāk mājš. Tajā pašā laikā bij tā, ka tēvs bij slimnica, mēs aizgāj ar mamms uz slimnīc un atnākam pie iels gal un iekša netiek, iel viss pludo, tā kā grāvj viss piln, līdz pamatiem. Mums bij tani laikā zoss, un zoss peldēj apkārt tai mājai, uz skol es nevarēj tikt. Nu tad tēvs iznāc no slimnīc, tad ar gariem gumijs zābakiem nes pār uz Cīruļiel, tur viss bij brīv, bij tikai atsevišķš mājš. Tikai tad sāka celties Vārves iel.

Arī Aina atceras, kā tika iesaistīta kopiena māju celtniecībā. Stāsta, ka neviens no cēlējiem nebija kvalificēts celtnieks, nav bijis būvuzraugu vai citu iestāžu, kas kontrolētu kā mājas tiek uzceltas, celtniecībā iesaistījās visi, arī bērni: *“Mums arī bij uzdevums, vienam meitenam māj cels. Mums bij jaskrien katr dien uzliet ūdens uz tiem pamatiem. Aiziet aplaist no dīķ, tur tagad Durbs iels mala, tur pasmēl ūden un ta nes uz Ēdols iel, aplaistīj viss tos pamats.”*

Modris stāsta, ka Gāliņciema dziļākajos zemes slāņos, jūtama pamatīga Ventas ietekme, jo, ja rok dziļāk, tad sastopams tikai māls. Viņš atminas kā cēlis savu māju: *“Es zin, ka mēs braucām mājā pamats izrakt, 2.40 m, tad bij māls irdens un tāds brūngans, un iekšā taka tād lazd riekst. [..] Mēs rakām ārā, te viss tas ir no Vents sanests, tāpēc jau te ir tāds mālains.”*

5.1. Sabiedriskās dzīves elementi

Kā iepriekš minēts darba teorētiskajā bāzē, Gāliņciemnieki reiz bijuši arī politiski aktīvi, savulaik izveidojuši paši savu partiju – “Saraksts Nr. 12. - Gahlinu, Schahschu, Kurpneeku un apkahrtejo zeemu kandidatu saraksts”. Pētījuma laikā tika atklāts, ka sarakstā bijis Dainas Vojevodovas vectēvs Eduards Aldermanis, kurš savācis 131 balsi un rezultātā sarakstā palicis astotais (“Cik balsis nodotas”, 1931). Daina Vojevodova, to nav zinājusi, tomēr stāsta, ka vectēvs esot bijis ar spožu prātu un prasmīgs būvnieks, tieši viņš uzcēla ģimenes māju Upes ielā 10.

Par vēlēšanām un partijām 1931. gadā raksta arī I. Štrumfa: “Kas tik nedibina savus sarakstus - nomaļnieki un agrākie naudas noguldītāji, kristīgi darba ļaudis un brīvības cīnītāji, Pārventas iedzīvotāji un Gāliņciema iedzīvotāji. Katram savas vajadzības, par kurām citai grupai nav nekādas daļas...” (2022, 261. lpp.).

5.1.1. Izglītība

Gāliņciema iedzīvotāji lielākoties mācījušies tautā sauktajā “Pļavas skolā.” Tā atrodas Pļavas ielā 27. Skola atrodas 1908. gada celtā ēkā, kuras mērķis primāri nebija uzņemt skolniekus, bet gan tas celts kā īres nams ar dzīvokļiem (Rusmanis & Štrumfa, 1996). Pēc tam, kad pilsēta 1920. gadā namu nopirkusi par 1500 latiem, neilgu laiku šī ēka izmantota par bāreņu patversmi līdz brīdim, kad 1923. gadā sākusi darboties kā 4. pamatskola. Tās pirmais skolotājs bijis rakstnieks Herberts Dorbe, kas mācījis bērniem latviešu valodu, dziedāšanu un krievu valodu. Ventspilī esošajās skolā trūka vieta un Dorbe ar 2. pamatskolas sagatavošanas klasi pārcelts uz Pļavas ielas telpām. Vēlāk gan klašu, gan skolotāju skaits pieaudzis. Kā patstāvīga mācību iestāde, neatkarīga no 2. pamatskolas, Pļavas skola sākusi strādāt kopš 1924. gada. Padomju okupācijas laikā notiek vairākas kapitālās pārbūves – 60. un 79. gadā uzceltas

piebūves. Šodien šo skolu sauc par Ventspils 1. pamatskolu, jeb Pļavas skolu un tas ir skolas septītais nosaukums (Štrumfa, 2022).

Herberts Dorbe bija rakstnieks, dzejnieks, skolotājs, bibliotēkas pārzinis un arī gāliņciemnieks. Dorbes māja, kuru viņš pats 1961. gadā uzcēlis, atrodas Ērgļu ielā 1. Šobrīd tur atrodas viņa memoriālais muzejs “Senču puteklī” (Štrumfa, 2022).

Sākotnējais skolas pārzinis bijis Rūdolfs Lejasozols (1923-1924), vēlāk Fricis Grīntāls (1924-1927). Kopš 1927. līdz 1953. gadam skolas pārzinis bija Ernests Veidemanis (Štrumfa, 2022).

Šīs skolas rajonā, saskaņā ar direktora ziņojumu, 1933. gadā pamatskolu neapmeklēja 10 bērni. Par galveno skolas neapmeklēšanas cēloni direktors uzdod trūcīgos dzīves apstākļus (Štrumfa, 2022).

Visi tie stāstnieki, kuri auguši Gāliņciemā, šo skolu arī apmeklējuši. Ceļš līdz skolai vēl ilgi nav bijis viegls, par to liecina, gan L. Sēles ieraksti, gan intervēto stāstītais. Ceļš uz skolu labākajā gadījumā bijis grantains un putekļains, sliktākajā - applūdis un dubļains (2018).

Dzintra, atminoties skolas laikus, stāsta, ka, Gāliņciems bieži bijis tik applūdis, ka dažkārt no rītiem kāpjot no gultas, varēja gadīties iekāpt no ārpuses saplūdušā ūdenī, tāpēc ceļā uz skolu gumijas zābaki bija neatņemama apģērba sastāvdaļa. Tolaik Inženieru iela, kas šobrīd ved uz skolu, vēl nebija uztaisīta, tāpēc nācās iet apkārt, gar Sarkano tiltu. Dzintra atceras pienākumus skolā: *Mēs paši tīrījām klasi, nerunājot jau par to, ka mēs tīrījām arī ķieģeļus un krāmējām ķieģeļus, malk mēs viss krāmējām. Mums bij sav siltumnīc, mums bij lauciņš, kur audzēj vis kaut ko.*”

Laimdota Sēle intervijā stāsta, ka tad, kad viņa sāka mācīties skolā, tad tieši norisinājās skolas pārbūve, tās laikā skolēni pārcelti uz arodskolu. Laimdota atceras slaveno stabu, kas bija zaļš koka stabs skolas zālei tieši pa vidu. Ap to nācās starpbrīžos staigāt vai arī kāds par sliktu uzvedību tika sodīts ar stāvēšanu pie šī staba. Staigāšana pa diviem bija bērnu vienīgā izklaide starpbrīžos, skolotāji pieskatīja, lai bērni neturētu rokas kabatās un nedarītu citas blēņas. Laimdota stāsta arī par kādu 1959. gada projektu, kurš netika realizēts – Valmieras ielā bija plānots būvēt modernu skolas ēku.

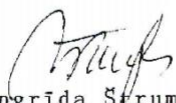
5.1.2. Gāliņciema bibliotēka

Mācītājmuiža

Gāliņciema bibliotēka, tās dibināšanas brīdī 1954. gadā, tika ierīkota vēsturiskā Mācītājmuižas ēkā, kas šobrīd ir arhitektūras piemineklis. Šai ēkai ir salīdzinoši sena vēsture. 2000. gadā I. Štrumfa raksta, ka ēka pirmo reizi pieminēta 1542. gada avotos un, ka tā atrodama 1798. gada Ventspils apkārtnes plānā (sk. 5.1. att.) (2000).

Senākais zināmais pieminējums par Ventspils mācītājmuižu ir no 1542.gada. 1798.gada Ventspils apkārtnes plānā Ventspils mācītājmuiža redzama ar visām celtnēm. Latvijas agrārās reformas realizēšanas gaitā, 1920-os gados, valsts zemes fondā ieskaitīja arī mācītājmuižu zemes, atstājot 50 ha neatsavināmo daļu. Tā, protams, ir tikai vēsture. Šodien šo izbijušo vēstures faktu esam centušies saglabāt Mācītājplāča nosaukumā un līdz šim saglabātajā mācītājmuižas ēkā, kura jau ilgi tiek izmantota kā bibliotēka. Protams, ideālais variants būtu šo ēku saglabāt, tajā bez bibliotēkas funkcijas ar laiku varētu izvietot nelielu ekspozīciju par apkārtējo ciemu vēsturi, kura sniedzas vismaz līdz 17.gadsimtam, bet arheoloģiska izpēte šo laiku varbūt atvirzītu vēl par vairākiem gadsimtiem. Par pašas bibliotēkas kā tādas saglabāšanu šajā rajonā vismaz Kultūras komisija lēma pozitīvi. Ja patiešām ēkas tehniskais stāvoklis ir tik slikts, ka tās atjaunošana prasa pārāk lielus līdzekļus, kurus nevaram atļauties, tad vismaz, šo ēku nojaucot, apzināsimies, ko zaudējam.

2000.gada 15.martā.

Ingrīda Štrumfa,

Ventspils novada vēstures un mākslas
muzejs.

5.1. att. Ventspils pilsētas darbaļaužu deputātu Padomes izpildu komitejas lēmums Nr. 145 (Štrumfa, 2000).

Dzīvojamā māja, saimniecības ēkas un ievērojams zemes gabals tikuši iedalīti kādam luterāņu mācītājam par atalgojumu, tādēļ arī vietas nosaukums ir Mācītājplācis (Štrumfa, 2022).

Vēlāk šeit mitinājās brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības “Venta” vienība (Sēle, 2018). Nomalē dzīvojošie iedzīvotāji, tai skaitā Gāliņa, Kurpnieka, Žāžu ciemos un Mācītājplācī, nolēmuši, ka jādibina sava brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība, ņemot vērā vairākus ugunsgrēku gadījumus. Kā dibinātāji minēti: K. Skorejs, A. Raudiņš, P. Gailītis, J. Bullens, K. Lapiņš, P. Rutkis, V. Čače un K. Lode. Biedrības statūti reģistrēti 1928. gada 8. februārī. Dibināšanas sapulcē parakstījušies 26 biedri. Biedrība ļoti aktīvi darbojusies vācot finansējumu nepieciešamajiem materiāliem – vākuši ziedojumus, organizējuši loterijas un mantu apmaiņas. Par savākto naudu iegādāta firmas “Šatte” motoršļirce, “Kolibri” tipa, kas izmaksājusi 2822 Ls, nākamajā gadā “Chevrolet” automobīli par 1350 Ls. Biedru skaits strauji pieaudzis 32. gadā skaits sasniedzis 57 aktīvus un 15 pasīvus biedrus (sk. 5.2. att.) (Golubovs, 1936)

5.2. att. Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības “Venta” biedri 20. gadsimta 30 gados (Nepublicēts materiāls bibliotēkas novadpētniecības krājumā)

Pēc I. Štrumfas sacītā, līdz otrajam pasaules karam, ēka iznomāta kā dzīvojamā māja, vēl pēc nostāstiem divdesmitajos gados kādā no istabām notikušas svētdienas skolas nodarbības apkārtējo ciemu bērniem (Zīverte, b.g.).

Piecdesmitajos gados, pirms bibliotēkas ierīkošanas, Mācītājmuižā svētdienu pēcpusdienās ir 7. aģitpunkts, kas turpinājis pastāvēt arī bibliotēkas darbības laikā līdz pārcelts uz dārzniecību (Štrumfa, 2022)

Šobrīd ēka ir privātīpašums, kopš bibliotēka 2003. gadā pārcēlās uz jaunām telpām, tā nav apdzīvota, tomēr tai ir veikta fasādes renovācija un tiek sakopta apkārtnē.

Bibliotēkas darbība

Sākumā bibliotēka izvietojusies divās telpās – pa labi bija grāmatu fonds, pa kreisi lasītava, kurā iekārtoja arī grāmatu izstādes un rīkoja pasākumus. Apmeklētāji paši nav varējuši iet pie plauktiem izvēlēties grāmatas, tās pavaicāja bibliotekārei, tad bibliotekāre tās iedeva. Citās telpās bijis vēlēšanu iecirknis, ielu komitejas pārstāvja pieņemšanas vieta un pasta nodaļa (Sēle, 1996).

Bibliotēkas agrākajās atskaitēs figurē daudz informācijas, kas liecina par laikam atbilstošu padomju audzināšanu, tiek slavināts režīms, okupācijas laika tautas varoņi un autori, tādi kā Vilis Lācis, Anna Sakse, tiek atzīmēti padomju svētki un izliktas atbilstošas izstādes. Daudz uzsver sabiedrības audzināšanu ar pareizu literatūru, liels akcents tika likts uz nozaru literatūru. Interesants šķīta arī fakts, ka tika apzinātas visas apkaimes ģimenes, dažām ģimenēm bijusi sava bibliotēka, tās liktas mierā, toties lielākajai daļai ģimeņu, šķiet, piespiedu brīvprātīgi bija jāklūst par lasītājiem.

Apskatot dažādu gadu atskaides, var secināt, kāda ir bijusi bibliotēkas darbība un tā laika sabiedrība.

Piemēram 1957. gada atskaitē minēts, ka kopējā bibliotēkas telpu platība bijusi 84 m², bibliotēka strādājusi 277 dienas gadā, gada beigās bibliotēkas krājums (grāmats, žurnāli, brošūras u.c.) 9578 vienības, lasītāju skaits 435 (no tiem 128 bērni), grāmatu izsniegums 17329. 57. gadā bibliotēkā ierīkots arī aģitpunkts (Bernšteine, 1957).

Kā problēma tiek minēta vietas un krēslu nepietiekamība, un arī tas, ka lasītāju ņemtās grāmatas lasa vairākas personas, kuras bibliotēkā nav reģistrējušās (Bernšteine, 1957).

61. gada atskaitē raksta, ka izmantoti dažādi paņēmieni ģimeņu iesaistei lasīšanā, piemēram, skolēniem izsniegti 387 uzaicinājumi, kas jānodod ģimenēm, lai tās iesaistītos bibliotēkas lietošanā. Aktivitāte rezultējusies 48 jaunos lasītājos. Veicot aptauju atklājies, ka skolēni ziņu ģimenēm nav nodevuši. Decembrī bibliotēkāres apmeklējušas mājas ar ģimenēm, kuras nelasa, tādā veidā tiek panākts lasītāju skaita pieaugums par 143 cilvēkiem. Tāpat raksta, ka bibliotēkā ierīkotas divas kartotēkas – ar ģimenēm, kuras lasa un ar ģimenēm, kuras atrodas bibliotēkas apkalpojamā rajonā. Bijusi arī īpatnēji ierobežojumi, piemēram, bērniem, kuriem vājas sekmes neizsniedz vairāk kā divas grāmatas (Bernšteine, 1961).

67. gada bibliotēkas pasē norāda, ka apkalpojošā rajonā dzīvo 1308 ģimeņu. Bibliotēka apkalpo arī ārējos apkalpošanas punktus, piemēram, kokapstrādes kombinātu “Ventspils koks.” Bibliotēkai grāmatu iegādei piešķirti 600 rubļi, kā arī papildus aptuveni 100 rubļus no Izpildu komitejas. Atsevišķo telpu izmēri: lasītava 28,49m², abonementam 28,06m², grāmatu krātuvei 27,12 m². Bibliotēkas darbinieku skaits 3 (Bernšteine, 1967).

68. gada VĻKJS atskaitē raksturots, kā bibliotēka strādājusi, lai slavinātu Ļeņina piemiņu un paveikto. Propagandēta attiecīgā literatūra un kongresu materiāli. Rīkoti tematiskie vakari, lai paustu dižās Ļeņina domas un idejas jauniešu vidū, piemēram, “Ļeņins – bija, Ļeņins – ir, Ļeņins – būs arvien!” Pasākumā atskaņotas arī Ļeņina iemīļotās dziesmas (Bernšteine, 1968).

81. gada atskaitē bibliotēkas vadītāja raksta, ka darba galveno virzienu 1981. gadā nosaka politiskie un ekonomiskie uzdevumi, kurus izvirzījuši PSKP XXVI un LKP XXIII kongresi. Literatūras propagandas mērķis bija veicināt kongresu lēmumu izpildi, respektīvi, iedzīvotāju komunistiskās pasaules uzskatu veidošana. Tematiski tā bija varonīgās padomju tautas slavināšana, tās pagātne, darba varenību, zinātnieku, mākslinieku veikumu izcelšanu. Individuālās pārrunās ar jauniešiem bibliotēkāres iesaka literatūru, lai veicinātu mīlestību pret darbu, apzinīgumu, godīgumu, taupību u.c. padomju režīmā godājamās īpašības. Atskaitē min, ka apkalpojamā mikrorajonā dzīvo aptuveni 10000 iedzīvotāju. Ārējie apkalpošanas punkti bijuši arī puķkopības lauksaimniecības uzņēmumam “Ventspils zieds” un pansionātā “Selga.”

Šajā gadā bijuši 1217 lasītāji. 80. gadā aktīvi ņemta sporta literatūra saistībā ar Maskavas olimpiskajām spēlēm, kas notika 80. gada vasarā. Aktīvi propagandē kongresu materiālus un Ļeņina darbus (Bernšteine, 1981).

Atskaites atklāj, ka padomju okupācijas laikā bibliotēku lomu būtiski ietekmējusi politiskā vide. Bibliotēkas kalpoja kā līdzeklis sabiedrības viedokļa formēšanai. Mūsdienās uzsvars tiek likts uz bibliotēku neitralitāti un atturēšanos no politiskas propagandas izplatīšanu.

Bibliotēkas darbinieki

Laikā kopš bibliotēka 54. gadā atvērās līdz šodienai, tajā strādājušas sekojošas bibliotekāres: Verena Bernšteine, Agra Ozola, Ruta Dogadova, Biruta Kaija, Dace Liepkalna, Rasma Pumpure, Zenta Valdemāre, Matilde Liepkalne, Inese Ozola, Inese Matisone, Sarmīte Korša, Diāna Lapiņa, Larisa Zīverte, Iveta Skapste, Margarita Molodcova. Neilgu laiku strādājušas arī Vēsma Lihtena un Astrīda Grauduža (sk. 5.3. att.) ("Gāliņciema bibliotēkas vēsture," 2023).

5.3. att. Verena Bernšteine (pirmajā rindā pa vidu) un Agra Ozola (otrajā rindā, pirmā no labās) 1955. gads (Nepublicēts materiāls bibliotēkas novadpētniecības krājumā)

Darbinieku atmiņas

2012. gada 18. oktobra pēcpusdienā bibliotēkā pulcējās visi, kuri UNESCO LNK pasākuma "Stāstu bibliotēkas" ietvaros vēlējās ieklausīties bibliotēkas vēstures stāstos. Pasākumā piedalījās arī bijušās Gāliņciema bibliotēkas darbinieces Agra Ozola, Rasma Pumpure un Inese Ozola, kuras dalījās ar savām atmiņām par bijušo darba vietu. Šis pasākums tika filmēts un publicēts vietnē [youtube.com](https://www.youtube.com) Ventspils bibliotēkas kanālā (Ventspils bibliotēka, 2012).

Rasma Pumpure atceras, ka 1959. gadā bibliotēkā bijis remonts. Katru gadu bijis jābūt vairāk lasītājiem, ja to ir mazāk, tad, kā pati saka: "*var dabūt pa mīci*", tāpēc pirms Ziemassvētkiem abas ar vadītāju Verēnu piekrāmējušas lielas somas un staigājušas pa tuvējo apkārtni izsniegt grāmatas, kuras iedzīvotāji piespiedu labprātīgi paņēmuši. Bibliotekāres

apsprida to, ka darbs, pirms datoriem, bijis ar kartīšu katalogiem, dators bijis galvā, bibliotēkām bija zināma katra kartītes vieta. Bija arī jāraksta bibliotēkājā kaligrāfiskajā rokrakstā, ko var novērot arī Gāliņciema bibliotēkas atskaitēs (Ventspils bibliotēka, 2012).

Rasma bibliotēkā kopumā nostrādājusi gandrīz 50 gadus, no tiem Gāliņciema bibliotēkā 8 gadus. Sākusi strādāt 19 gadu vecumā. Agra Ozola Ventspils bibliotēkā sāka strādāt 54. gadā, Gāliņciema bibliotēkā no 55. līdz 59. gadam (Ventspils bibliotēka, 2012).

Nereti dzirdēti stāsti par to, ka bibliotēkā bijis ļoti auksti ziemā, nav varēts piekuriņāt. Agra stāsta, ka ziemā sākumā nav bijis tik auksts, vasarā pat mēdzis būt aukstāk. Bibliotēkai esot bijusi enerģiska apkopēja Paulīne, Agra ar humoru atceras, ka bijis jālabo krāsns, meistars salabo un darba vadītājs norāda, ka nedrīkst pārkuriņāt. Pēc kāda laika pēc pārbaudes meistars apgalvo, ka var redzēt, ka krāsns tomēr pārkuriņāta. Paulīnei dzīvoklis bijis blakus, no krātuves varēts ieiet viņas virtuvē. Paulīne pieskrējusi kungam klāt, ielikusi rokas sānos un teikusi: *“Kam jūs to, man sakiet? Kas es kāds gan meitens? Nemāces krāsn izkurinat? Jums tā pakal ir pārkuriņat!”* Meistars zvanījis priekšniekam sūdzēties: *“Te viena ļoti nekorekta sieviete.”* Tomēr krāsns jau bija iesprāgusi, Paulīne kurinājusi tā, ka nav varēts rokas pielikt klāt (Ventspils bibliotēka, 2012).

Bibliotēkāres ar humoru atzinās, ka bija reizes, kad sanācis bibliotēkā iemigt, vienu reizi Rasma pat pie bibliotēkas uz kāpnītēm, siltā vasaras saulīte, iesnaudusies, tad nu kādam lasītājam nācies modināt ar tekstu: *“Meitiņ, tu nenokrīt!”* (Ventspils bibliotēka, 2012).

Inese Ozola atceras, ka Gāliņciema bibliotēkā sākusi strādāt, jo Rasma Pumpure ieteikusi. Lasītāji nākuši visādi gan tādi, kas lūdzās uz ceļiem, lai izsniedz kādu konkrētu žurnālu, gan pielūdžēji. Inese atminas arī to, ka pa oktobra svētkiem dežurēt nācās visiem un visur. Rasma atceras, ka vēlēšanu iecirknis bijis ar bufeti un kārtīgu iedzeršanu. Par naudu varēja nopirkt apelsīnus un mandarīnus. Vēlēšanu telpā iedzeršana nenotika, bet blakus telpā, no sētas puses, gan. Apkārtējie krūmi bijuši pilni guļošu cilvēku (Ventspils bibliotēka, 2012).

Kāda cita stāstniece, Dzidra, atcerējās, ka bibliotēkas apkārtnē bijis dīķis, kur nav bijis ļauts bērniem iet, tomēr kaut kādi puisēli viņu pieskatījuši, iebāzuši mucā un ripinājuši, teikuši, ka gāzīšot dīķī. Dzidra atminas arī ugunsdzēsēju iecirkni, kas mājojis vecajās bibliotēkas telpās un arī to, ka padomju okupācijas laikos telpas izmantotas par dzīvojamām telpām, kur mitinājās izsūtītie vai cietumnieki no citām padomju zemēm. Paulīne viņiem taisījusi ēst (Ventspils bibliotēka, 2012).

Arī šīs bibliotēkāres atceras, ka lielu pasākumu nav bijis tādēļ, ka telpas ir bijušas par mazu. Bija grāmatu apskati un kopumā labs fonds, daudz grāmatu krievu valodā, lai gan lasītāji pārsvarā nebija krieviski runājoši (Ventspils bibliotēka, 2012).

Atmiņas arī par to, kā pastā saņemtas jaunās grāmatas, tās ar rokām nestas uz namu pārvaldi. Uz pansionātu “Selga,” grāmatas vestas ar autobusu (Ventspils bibliotēka, 2012).

Bija jāievēro vai grāmatas tiek izsniegtas proporcionāli, bija jābūt arī konkrētam nozaru literatūras izsniegumam, tad lasītāji bijuši spiesti ņemt, piemēram, PSKP vēstures grāmatas. Dažkārt lasītāji tās nav gribējuši ņemt, tad bibliotekāres tās izsniedza tāpat un nolika šīs grāmatas skapjaugšā. Tad, kad cilvēks atgriezās sev vēlamā literatūrā, tad arī nozaru literatūra tika atlikta plauktā. Bibliotekārēm bija kārtīgi jāpiestrādā, jo trešdaļai izsniegto grāmatu bija jābūt nozares literatūras grāmatām (Ventspils bibliotēka, 2012).

Katru grāmatu uzskaitīja, sarakstīja formulārā un saskaitīja. Rasma atceras, ka ir bijušas reizes, kad vadītājai Agrai esot bijis datus arī jāsafabricē, dažkārt palūdz atskaiti par datiem, kuri nav fiksēti, tad nu jāsēž un jādomā (Ventspils bibliotēka, 2012).

Bibliotēkā atrodamas bijušās Gāliņciema bibliotēkas bibliotekāres Larisas Zīvertes ar roku rakstītas pārdomas un atmiņas par bibliotēku.

Larisa par laiku Mācītājmuižā raksta, ka tur bijusi laba atmosfēra, tomēr piekuriņāt bija grūti. Vēl deviņdesmitajos gados nebija pieejams plašs literatūras klāsts, kas nebūtu saistīts ar padomju mantojumu, daudz grāmatu bija krievu valodā, lai gan lasītāji pārsvarā bija latvieši. Nozaru literatūra saturēja iedzīvotāju interesēm neatbilstošas grāmatas, piemēram, par raķešu un zemūdeņu būvniecību. Pamazām parādījās trimdas latviešu darbi, par kuriem lasītāji neko nezināja. Bērni labprātāk lasīja krāsainus komiksus, nevis latviešu bērnu klasiku. Krājums tika pārskatīts vien pirms pārceļšanos uz jaunām telpām 2003.gadā. Pārsvarā lasa bērni un seniori, tāpat kā tas ir šodien, vidējā paaudze no lasītāju rindām “izkrīt” (Zīverte, b.g.).

Kuldīgas ielā 108 dators vēl netiek lietots, viss ir roku darbs. Bibliotēkā pasākumi nenotiek, iespējams, vietas trūkuma un telpu stāvokļa dēļ. Bibliotekāre dodas ar grāmatu apskatiem, tematiskajiem u.c. pasākumiem ārpus bibliotēkas – uz 1.pamatskolu, uz bērnudārzu “Eglīte,” uz pansionātu “Selga.” Larisa raksta, ka novērtējusi ikvienu lasītāju un labprāt pievēršas darbam individuāli, gandrīz kļūstot par personīgo bibliotekāru, kas izvēlas lasītājam vispiemērotāko, tā vadot viņa lasīšanas procesu (Zīverte, b.g.). Larisas piezīmes var apskatīt pielikumā Nr. 12.

L. Sēle par bibliotēku avīzē raksta: “mamma mani, četrgadīgu knīpu, tikko lasīt iemācījušos - pirmoreiz ievēda šai namā. [...] Daudz skaistu atmiņu saistās ar pāris mazajām, grāmatplauktiem pieblīvētajām, istabiņām, ar krēslu stūrīti, pie krāsns, kur, jaunu grāmatu atšķīrušai, bieži aizmirsās mājās ejamais laiks...” (Sēle, 1996).

Viens no bibliotēkas ilggadējiem apmeklētājiem un gāliņciemniekiem ir baptistu mācītājs Sandis Kažmirs. Sandis Gāliņciema apkaimē, jeb precīzāk, Mācītājplacī, dzīvojis visu mūžu, šeit ir viņa ģimenes mājas un pats saka, ka nav bijis iemesla pārcelties uz dzīvi citur.

Sanda pirmā saskarsme ar ēku bija saistībā ar pastu aptuveni 80. gados. Sandis, kā līdzgājējs, iegādājies pastmarku, jo tajā laikā aktīvi tās kolekcionējis. Pārskatot kolekciju, to arī atradis (Kažmirs, 2022).

Sandis bibliotēkas gaitas deviņdesmito gadu sākumā uzsāka tādēļ, ka skolai vajadzīgā grāmata mājās nav bijusi. Sandim mājās bērnībā bija samērā liela bibliotēka, tāpēc apmeklēt bibliotēku nav bijusi vajadzība: “Vidusskolā, apgūstot krievu valodu, bija jālasa Mihaila Bulgakova *Meistars un Margarita*. Bija pienācis laiks doties uz bibliotēku grāmatas meklējumos. Grāmatu veiksmīgi ieguvu, tiesa gan latviešu valodā, nevis krievu. Kopš tās reizes esmu uzticīgs Gāliņciema bibliotēkas lasītājs līdz pat šim brīdim” (Kažmirs, 2022).

Sandis atminas, ka bibliotēkā pat strādājis – deviņdesmito gadu beigās bibliotēkai cirtis, zāģējis un krāvis malku (Kažmirs, 2022). Sanda Kažmira atmiņas var apskatīt pielikumā Nr. 13.

Vēl vienas atmiņas par bibliotēku ir no Dainas Vojevodovas. Daina stāsta: “*Vienas no tādām spilgtākām bērnības atmiņām - tur tā biež gāj, jo skolā vaidzēj ļot daudz lasīt to literatūr. Bibliotēk bij ļot apmeklēt. Es tik atceras, ka bij tās vēlēšans un tas aģitpunkts tur bij.*” Jautājot, kas palicis atmiņā no lasītā, Daina komentē: “*Palika atmiņā – Zigmunds Skujiņš “Ļeņina ielā deg spuldzes,” tas bija par to, ka sākās tā elektrifikācija, manā laikā pat vēl petrolejas lampas bij. No bērnu grāmatām bij tāds “Bucis un Ulla”.*”

5.1.3. Ārstniecība

Doktorāts Kuldīgas ielā 110 atvērās vien 2000. gadā (Vijups, 2023). Stāstnieki stāstīja, ka, ja kāds saslimis, tad ārstam piezvanīts un nereti nāca pie pacientiem uz mājām. Tomēr ne visas medicīniskās likstas bijis iespējams atrisināt oficiālā medicīnas iestādē. Līdz 2000. gadam Gāliņciema apkaimē nav citas ārstniecības iestādes kā vien dziedniece Ilze Dimčenko (1887-1979).

Gāliņciemnieki labi atceras izslavēto dziednieci un viņas mājokli Tukuma un Valmieras ielas stūrī. Runāja, ka viņa nav bijusi sliktāka par visā Latvijā labi zināmo Zilākalna Martu. Pie Dimčenko mājas vienmēr bijusi gara sirdzēju un palīdzības lūdzēju rinda, - katru dienu no rīta līdz vakaram. Cilvēki brauca no tuvākām un tālākām vietām, pat no kaimiņu republikām – Lietuvas un Baltkrievijas. Pacientam vienmēr bija līdzī jāņem puslitra burciņa ar medu vai cūku iekšu tauki. Sirdzēji laisti iekšā nelielās grupiņās, visiem bija jāapstājas ap galdu, uz kura stāvējuši apšaubāmas tīrības instrumenti. Dziedinošos zāļu galvenā sastāvdaļa – pulverī samalti augi (visbiežāk vērmesles) un īpaši vārdi. Dziedniece visiem pēc kārtas iebērusi burciņās pulveri, likusi katram pašam samaisīt, pēc tam gājusi uz blakus telpu burkas apvārdot – šo procesu neviens nedrīkstēja redzēt. Medus bijis domāts iekšķīgai un tauki – ārīgai lietošanai. Nereti

cilvēki bija skeptiski, jo neticēja, ka viens un tas pats “medikaments” palīdzēs pret tik dažādām kaitēm. Jo vienam bija kuņģa čūla, citam izsitumi un vēl kādam sirdskaite vai pat tuberkuloze (Ievkalns, 1967).

Par spīti skepsei tautā izplatījās brīnumaini stāsti par neticamu izveseļošanos no visdažādākajām kaitēm, tāpēc cilvēki turpināja nākt; stāsta, ka nereti pat diplomēti dakteri šķietami bezcerīgos gadījumos pačukstējuši, lai vēršas pie dziednieces Dimčenko. Apmeklētāju bija tik daudz, ka dziedniece piktojusies, ka pašai savas dzīves vispār nav, un likusi pacientiem sētā gaidīt, kamēr pati pabaro lopus un izdara citus ikdienas darbus. Ziedojums par brīnumzālēm parasti bijis ne mazāks par vienu rubli (Ievkalns, 1967).

Kāda Gāliņciema tuvumā dzīvojoša sieviete, kas vēlējās palikt anonīma, par savu saskaru ar leģendāro "Dimčenko tanti" stāstīja tā: "Man bija 19 gadu, biju pirmo gadu nostrādājusi un palaista pirmajā atvaļinājumā. Taču visi plāni un ieceres sabruka, kad pēkšņi – pāris dienu laikā – puse ķermeņa pārklājās ar sāpīgiem augoņiem, bija paaugstināta temperatūra, drudzis. Ne sēdēt, ne gulēt, un katru dienu parādījās jauni bumbuļi. Tad mamma aizveda mani pie Tukuma ielas tantiņas. Bija tāda jauka, laipna, neliela auguma sieviņa. Apskatījās manu nelaimi un teica mammai, lai atgādā viņai puskilogramu tīro tauku un vakarā lai atnāk pakaļ. Mamma visu izdarīja un vakarā iedeva man podiņu ar taukiem, kas patīkami smaržoja pēc dažādām zālītēm. Sasmērējos pamatīgi un nolikos guļus, laikam arī aizmiglu. Pamodos ap pusnakti ar kolosālu atvieglojuma sajūtu – visi augoņi bija uztrūkuši, palags vienās strutās. Nomazgājos un smērējos atkal, tā divas dienas, kamēr viss bija sadzījis, pat rētas nepalika..."

Tuvinieki stāstīja, ka dziedniecības spējas Ilzes Dimčenko dzimtā pastāvēt jau 200 gadu. Pēc dziednieces nāves pacientus kādu laiku turpinājusi pieņemt viņas māsa, Ieva Bendorfs. Ieva gan stāstīja, ka viņai nav tādu dotību, kādas bijušas māšai, kas esot varējusi dziedēt ar pieskārienu vien. Arī dziednieces slavu Ieva nevēlas, tāpēc pacientus aicina doties pie ārstiem, jo tā sauktā tautas dziedniecība spēj kompensēt vien to, kas nav pa spēkam oficiālajai medicīnai (Solovjova, 1991). Vietā, kur tik daudziem palīdzēts šobrīd slejas nodegušas mājas atliekas. Māja bijusi pamesta un nodegusi vien dažus gadus atpakaļ, degšanas iemesli nav zināmi. Ilzes Dimčenko radniece sniedza vērtīgu informāciju, tai skaitā avīžu izgriezumus. Radniece stāsta, ka cūku tauku smēri viņi gatavo joprojām, taču Ilzes "vārdi" gan ir palikuši vēsturē.

5.1.4. Dzīves ritējums

Šķiet senāk cilvēki bijuši saliedētāki. Tas daļēji skaidrojams ar to, ka grūtības vieno. Piemēram agrāk, ja kāds tīkoja pēc jauna mājokļa, bet pats nebija celtnieks, ēkas tika uzbūvētas

ar apkārtnes ļaužu palīdzību. Agrāk kopienas apziņa bijusi izteiktāka. Tehnoloģiju straujā attīstība veido digitālās kopienas, cilvēkiem nav tik izteiktas sajūtas, ka būtu nepieciešams komunicēt ar saviem tiešajiem līdzcilvēkiem. Arī augošā labklājība veicina cilvēku atsvešināšanos. Stāstnieku atmiņas ir pierādījums tam, ka kopienas agrāk bijušas vienotākas.

Vija Hartmane stāsta:

Tajā laikā, protams, cilvēki bija pamaz, bet cilvēku savstarpējās attiecības bija daudz draudzīgākas. Piemēram, kaimiņi, dzimšanas dienas svinēšanas, visi tur čupojās, viens pie otra gāja ciemos dažādos svētkus. Man palikusi atmiņā tāda tradīcija, tas bija pat salīdzinoši nesen, ka Jaungada naktī, kad divpadsmitos sāk šaut raķetes, tad kaimiņi izgāj uz ielas ar šampanieti, un visi smuki sabučojās un saskandināja glāzes, un visi draudzīgā bariņā izdzēr savu šampanieša glāzi un gāja atpakaļ svinēt.

Vēlākos gados [...], tad kad Pelš aizliedz līgo svētkus. [*Arvīds Pelše – kādreizējais Komunistiskās partijas Centrālās Komitejas pirmais sekretārs.*] Šitās te mašīnas jau bija maz un ar ceturto autobusu, teiksim, 24. jūnija vakarā autobuss i stāvgrūdam pilns, visi pie Jēkabiels iels gāžās ārā no autobuss ar groziem, ar als pudelēm, ar meijām, ar vainagiem, un visi lielā barā iet uz Ventmalu. Ventmalā pilns ar uguns kuriem, visi draudzīgi, pa bariņiem sapulcējušies, bet tad jau vienalga gāja viens pie otra, bet principā, visa Ventmala bija uguns kuros. Tas bija tik super, tik skaisti bija, pēc tam, protams, jau, maz pamazām tas viss apmira un diemžēl, tagad nu mēs paši zinām, kāda ir tā līgosvētku, Jāņu svinēšana. Es bij kādā 7., 8. klasē, nu tur tač tādas lustes Ventmalā bij, un ar dziedāšanām.

Tas bij viens tāds brīdis, bet teiksim ar dziedāšanām ar rotaļām, es domā, mēs tad pusaudž, [...] mēs varējām līdz rītam, tiešām, kamēr saule uzaust rotaļās iet, dažādās tur, pēdējais pāris laukā un ko tur vēl- div pa maz, trīs pa daudz.

Aina: *“Un mēs sav malku līdz stiepām, katram bērnam pa pagalei.”*

Minētie notikumi, pēc stāstnieku atmiņām, norisinājušies no piecdesmitajiem līdz septiņdesmitajiem gadiem.

Vija: *“Es vēl atceros, [...] ar visiem bērniem, ar visiem ratiņiem. Več, tā sakot, priecājās iels gala. Apbūvēts nekas nebij, tur tač bij dārziņi un pļavas. Bērni ratiņos maziņi aizmig, tā viņi tur gulēj, kamēr viņš kāds aizved uz mājām.”*

Arī Modris atceras, ka kaimiņi savākušies ielas galā svinējuši līdz rītam. Stāstnieki salīdzina savas jaunības dienas ar mūsdienām un apgalvo, ka cilvēki ir mainījušies. Svētki vairs netiek svinēti kā agrāk – kopienas ietvaros. Arī jaunieši kļuvuši kūtrāki. Vija atceras, ka tad, kad vēl māju vietā bija pļavas, tad rudenī tās pārplūda. Šajās ūdenstilpnēs tika rīkotas visādas aktivitātes – burāšanas mēģinājumi, slidošana un braukšana ar ragavām.

Tanki, jeb amfībijas, Gāliņciema ielās

Vija atklāj, ka pa Ērgļu ielu kādreiz braukuši tanki – amfībijas. Aina atminas, ka tie braukuši arī pa Baldones ielu. Stāstnieki apsver, ka tas darīts militāru mācību nolūkos. Vija stāsta, ka Tērauda ielas galā bijusi nobrauktuve, lai tie varētu iebruukt upē. Citējot Viju: *“Un tā viņi te pa tām ielām te drasēj.”* Aina paņēmusi līdzīgu fotogrāfiju, kur amfībija redzama (sk. 5.4. att.).

5.4. att. Ventā amfibija 50. gadu beigās (Fotogrāfija no Ainas Ceples kolekcijas).

Aina: *“Trobel bij liel, nu tad jau mums ir bijs fotoaparāts, jo sīkie uz Vent pakal fotogrāfet. Es to tanku troksn atceros šausmīgo, ka viņ pa to iel līd.”*

Sarunas laikā tapa skaidrs, ka militāros objektus nemaz nav drīkstēts brīvi fotografēt, tāpēc šis foto uzņemts slepus.

Stāstnieki atcerējās, ka Dampelu pļavā, netālu no dzelzceļa, kādu vasaru bijušas arī nelielas, zaļas lidmašīnas.

Nedarbi

Laikā, kad katram bērnam pa rokai nebija viedierīču, nācās izdomāt citus izklaides veidus. Padomju okupācijas ideoloģija paredzēja daudz darba visiem, arī jaunu bērnu vecākiem. Nereti bērni, atstāti nepieskatīti, iekūlās nepatīkšanās, arī stāstnieki stāsta, kādus nedarbus pastrādājuši. Tā Pēteris stāsta:

Vārvs pusē, pie pašas Jēkab iels bij liels šķūns priekš armijs daļs. Tur bij tālāk uz stūr armij, un tur bij zirdziņiem sieniņš. Aiz tā šķūņ kaut kāds 50 metrs tālāk, bij tāds sargpostenīts, kur stāvēj sardziš ar plint. Mēs puīšeļi, tādi jau diezgan palieli - 13, 14 gadīgi līdām tai šķūnī daudzities. Tur foršs tas šķūns, bišķiņ siens ir iekša, trešā daļ varbūt. Uzlien augša līdz jumtam pa tiem kokiem un lec leja un bļautas. Sardziņš izdzirdēj, tad viņš nāc dzīt mūs ārā. Mēs paskatamies, sardziņam atnākusi meiten, bučājās, mums forš, mēs varam daudzities, tāds izpriec klubiņš. Mēs bij dažād. Mans vecakais brāls tur bij ar saviem čomiem, un tie bij drusk vecāk. Bet tur ne tas vien bij. Tur gar Ganīb iel, tas jau gan ir lidlauk rajons, tur bij tāds kāps vecs, kur tagad ir Zūr iel, tur bij tād mazie hildiņ, tāds kāps, tur ar ragutiņiem varēj braukt zeme, bet tālāk aiz Jēkab iels, kur tagad ceļ to rūpniec, augšā tani gala, tur prieds aug un tur bij vec tranšej paralel ceļam. Mēs puikiņš tur ar lāpstiņam kašajamies un izrakām ārā patrons, šaujampulver no lielgabāl lādiņiem, tāds nūdelits vai tāds ripiņš un tur kaut kāds vēl vecs vāc nozīmīts trāpijas. Nu ko ta darīt? Turpat uz viets salasīj žagars, sakūr ugun, sabēr patrons iekša, paš sēžam aiz stūr un gaidam, kad viss ies gaisa. Nu neiet gaisa. Jaiet sabakstit uguns vēl ir. Sprāg, lidoj kaut kas.

Es jau nebij no tās paaudzis, tās dullās. Tie ir trīsnto gad sākums, 35., 36. gada dzimušie, tie tik pie špeijeriem, pie granātām, pie vis kaut ko klāt. Acs spridzināj un roks spridzināj nost.

Un ta tie vīr vēlāk man sūdzejās - kād mēs bij muļķ. Tur stāvēj vāc darbnics, pills ar visādiem labiem instrumentiem. Vai ta kād tas interesēj? Kur bij kas sprāgst vai šaujams, bet man nē, man vairs tas netrāpij, mums bij jāiztieks ar patroniņam un šaujam pulverīt. Dūm svec varēj uztaisīt.

Arī Modris atceras, ka klasesbiedri uz skolu paņēmuši līdzī nesprāgušus lādiņus, milicija atbraukusi un bērni tika pratināti.

Modris un Pēteris atceras, ka Ventmalā bija liela "Ventspils koka" izgāztuve, kur tika izmestas skaidas. Papildus skaidām, ārā meta arī dažādas industriālas lietas – ķēdes, tehniku, armatūru un citus objektus. Modris atceras, ka izgāztuvē reiz izcēlās liels ugunsgrēks un, ka vieta bija bīstama, tur ne vien varēja savainoties, bet arī iekrist spraugās. Bērnus tas netraucēja to izmantot kā rotaļu laukumu vasarā un kā ragavu kalnu ziemā. Pieaugušie meklēja sev noderīgas lietas – metālu nodošanai, varēja gadīties atrast kādu vērtīgu ierīci, kuru pēc nelielas labošanas varēja lietot.

2012. gada 16. februārī norisinājās UNESCO LNK "Stāstu bibliotēkas" pasākums. Liecības saglabājušās, jo tā laika bibliotēkas vadītāja Iveta Skapste veica emuāra ierakstus. Viens no ierakstiem satur tā laika stāstnieku atmiņas par nedarbiem, kādi pastrādāti bērnībā. Stāstnieku vidū bijusī Gāliņciema bibliotēkas vadītāja Larisa Zīverte, Velta Vilgute, Velta Treimane un Teofils Lučans (Skapste, 2012).

Pasākuma tēma bija "Puiku nedarbi, meiteņu darbi un otrādi..." Stāstnieki dalījās atmiņās par bērnībā vai jaunībā darītajiem nedarbiem. Sieviešu nedarbi bijuši mierīgāki, bet puīšu, pēc nostāstiem, ekstrēmāki. Larisa stāsta, ka viņas vienīgais nedarbs bija skolā durvju vietā izmantot logus, vienu reizi tādā veidā ielēkusi tieši direktores rokās. Velta V. Stāstīja, ka bija jāgana lopi, bet gribējies iet pie draudzenes, tāpēc lopus atstājusi novārtā. Šo rīcību ne pārāk pozitīvi novērtēja Veltas tēvs. Velta T., savukārt, ar draudzenēm 5 gadu vecumā pastaigājusies gan dzelzceļa staciju. Lielākās meitenes pamudinājušas uz blēņām – nolauzt vilkābeles zariņus. Velta to izdarījusi un, par nelaimi, to redzējis dzelzceļa stacijas policists, kurš meiteni sabāris. Teofila L. stāsts ir ekstrēmāks, viņš bērnībā atradis nesprāgušu munīciju un no šāviņiem bēra ārā pulveri. Vienā tādā reizē Teofils zaudēja pirkstu. Citu reizi viņš un draugi rīkoja kokā kāpšanas sacensības. Lai zinātu, kurš uzkāpis visaugstāk, bija jāiekožas mizā – kura kodiena pēdas augstāk, tas uzvarējis (Skapste, 2012).

Gaidījums ar aunu

Mēdza gadīties nostāvēt veikala rindā visu dienu un mājās aiziet tukšām rokām. Stāstniece Dzintra īpaši skaudri atceras vienu no reizēm, kad tā gaidījies:

Gāj uz skol, tad ieņēm rind aiz kaut kāds tants, un viņ tad stāvēj viss laik, kamēr es atnāc mājā no skols un pārģērbos, un tad es gāj viņš nomainīt. Tad stāv, stāv un pasak, ka šodien cukurs nebūs, sviests nebūs. Es dzīvo uz Mier iel. Es nu ies tai tantei pateikt, ka viņai nav jānāk

atpakaļ, ka nebūs tas cukurs. Viņ pēdēja māja dzīvoj uz Mier iel. Es viņai pasak, un tagad turpinas ceļ. Tur bij tikai lauk un gar otr māl bij zāģetavs. Un tā man preteja kaimiņien, tā laid aun ārā ganībās. Kur tie lauk i noņemt, tur nekā vairs nav un tā zālīt jau ir tikai gar to māl, gar to zāģetavs žog. Es redz tas auns ganas, bet nu es sava prātiņā domā, nu cik tad man kād deviņ gād varēj būt, es apies to aun apkārt. Pa tiem laukiem kājs grimst iekša, ka tur noņemt raž. Nu viņš jau man sadzen roka, es no viņ nu mūk, un es pieskrien pie tā žog, un viņš man piespiež pie tā žog un bad, un bad, un bad. Man asins tek un man som jasarga, jo tur tajā somā apakšā bij iekšā tāds paliktnits, tāds, lai tā som tād stingr but un tur tā naudiņ iekša. Man tagad bails to naudiņ izgāzt un es to som arī tur, un beigas iekēras tam aunam astē. Uz kur puss viņš lec, es uz to pus arī, nu lai netiek klāt. Es šausmīg klieudz, tapēc, ka man drausmīg sāpēj viss. Tad div vīr pārlec pār žog no tām zāģenēm, tad viņ man aizness uz mājām. Man te šite deguns bij laužts un atslēgs kauls man bij laužts. Man tāds stingrs tēvs bij un viņš teic, ka ies tuliņ uz policij un nodos, kad tād traum un bērns ir sasists galīg. Aizved man pie ārst un tad, viņ, nu teic, lai neiet uz to policij, tad nokāv to aun. Tād mēsl bedr bij tur, viņ dzīvoj mums pretim Klunkst māja. [..] Uz stūr bij mūs klasbiedrs Veckāgans, un tad, laikam, uzreiz bij Kunkst māj iekša sēta, tād ķieģeļ māj. Preteja pusē bij tā mēsl bedr, tā bij tā, tur nokāv to aun un pus iedev mums, lai ēd, lai neiet uz policij.

Kapu kultūra

Daudzās kultūrās sastopami dažādi apbedīšanas rituāli. Arī latviešu kultūrā sastopamas paražas, kas saistītas ar kapu kultūru, piemēram, kapu svētki un svečīšu vakars. Pārsvārā ar kapiem un mirušajiem saistītie rituāli izriet no reliģiskās pārliecības, vēsturiskām tradīcijām un vispārīgiem uzskatiem (Sviklis, 2012). Romu apbedīšanas tradīcijas atšķiras no latviešu tradīcijām, par ko arī intervijas laikā diezgan plaši runā stāstnieki. Ja nomirst kāds romu pārstāvis, tad, piemēram, vecākā dēla pienākums ir apziņot visus radus fiziski ierodoties pie katra potenciālā bērū viesā, pat, ja tas dzīvo citā valstī. Dzintra atceras kādu gadījumu, kad negribot bērūbā piedzīvojusi romu bērū gājienu:

Viens čigāns dzīvoj starp Kalēj iel un Cīruļ iel. Kad viņ nomirst, tad jau ir ļot liels svinībs un iepriekšēja vakara jau bij tā vāķēšan, tā svinēšan. Nākoša diena uzliek tagad to zārķ uz tiem ratiem un jau ved. Viņ tik šausmīg piedzērušies, ka tas zārķs nokrīt nost no to vāģ. Ārprāts, mēs tie bērū muk, tagad mirononkul cels augšā. Nu šie stute atpakaļ, lai var aizvest uz kapiem, jo viņ jau svin pirms tam trīs diens, un pēc tam viņ ar dejam, ar dziesmām svin.

Laimdotai Sēlei ir interesanta atmiņa par vecmāti. Līdz aptuveni sešdesmito gadu beigām gāliņciemnieki gājuši bērū gājienos pa Kuldīgas ielu uz centra pusi, Laimdotas vecmāte šos gājienus vērojusi un skaitījusi, cik bērū kroņu katram mirušajam, tā varēts izspriest, cik svarīgs bijis mirušais, cik tam radu un draugu. (2024)

Par telefoniem

Plaša "telefonizācijas modernizācija" Ventspilī izvērās 1935. gada maijā. Pilsētā sāka ierīkot telefona apakšzemes kabeļus (Štrumfa, 2022).

Telefona numuri Gāliņciemā, pamatojoties uz ziņām Latvijas 1940. gada Telefonu abonentu sarakstā bija: zemniecei Hermans Emīlijai Pulkveža ielā 19; policijas virskārtībniekam Jēkabam Kažmiram paša namā – Pasielkstes ielā; Kraulim Fricim Dampēlos; Perla V. koku zāģētavā Rūpniecības ielā 1; Rutkis Marija Virves ielā 1 un Volbergam Mārtiņam

Upes ielā 3 (“Latvijas 1940. g. telefona,” 1940). Vēlāk telefoni parādījās aizvien vairāk iedzīvotājiem, tomēr pieslēgumu iegūt tik vienkārši nevarēja. Stāstnieki stāsta, ka bijis jāzina, pie kā griezties, kad bija nepieciešamība telefonu izmantot. Nepieciešamība parasti radās, tad, ja bija jāizsauc ārsts vai citi dienesti. Telefons jaunībā mājās bija Ainai Ceplei, saka, ka uz viņas ģimenes māju bieži cilvēki nāca zvanīt. Dzintra atceras, ka telefons bija Kronbergu mājā. Pēteris zina stāstīt, cik sarežģīts bija Herberta Dorbes ceļš uz telefonizāciju viņa mājā Ērgļu ielā: *“Viņam ievilk caur Maskav telefon. Ventspili viņ pasūtīj vien māj tālāk, viņš aizkapajas līdz Rīgai - rakstniek savienībai. Rīdzeniek pasūtīj vien māj tālak, tad aizkapajas līdz Maskavai. Tad nu vairs nevarēj pasūtīt.”*

Bibliotēkas novadpētniecības materiālos ir Astrīdas Grosmanes stāsti. Veids, kādā Astrīda raksta stāstus, ir unikāls, neliels fragments ir par gāliņciemnieku pirts paradumiem, jo tas bija liels sestdienu notikums. Uz pirti varēts iet pie kāda Medus ielā dzīvojoša saimnieka:

“Ne jau visiem pilsētniekiem mājās bija pirtis, tāpēc sestdienās devās uz īstu lauku pirti. Slīdēm otrā pusē dzīvojošiem bija labāk, bet šīs puses ļaudis izvēlējās taisnāko ceļu – pāri dzelzceļa uzbērumam un slīdēm, nemetot līkumu pāri pārbrauktuvei” (Grosmane, b.g.).

Vēl arī Astrīda raksta par to, kā apriets pastnieks visas ielas garumā, skanējis vesels reju orķestris. Vienas ielas galā, ja kāds sācis riet, tad suņi turpinājuši riet katrā sētā līdz pastnieks savu darbiņu padarījis. Cits notikums, kuru Astrīda atminas, ir daudz asiņaināks:

Kādu rītu gāliņciemniekus satrauca kāds nebijis gadījums. Verot kūtiņas durvis, atklājās šausmīgs skats. Laktas bija tukšas. Čaklās dējējas nokostas gulēja zemē. Tas pats bija noticis arī ar gaiļiem. Asins kārais slepkavnieks, domājams – sesks, bija uzdarbojies Upes, Vaska un Dīķu ielas kūtiņās. Kāda no saimniecēm, satriekta par notikušo, izlēma vairs nekad mājputnus neiegādāties. Kaimiņu mājas saimnieci gaidīja pārsteigums. Astoņas krāsaino spalvu īpašnieces un lielais skaistais gailis gulēja zemē, bet uz augstā siena panta, gandrīz pie pašiem griestiem, stāvēja un skaļi kladzināja, divas garkaklainas pelēcīgas vistas (Grosmane, b.g.).

Astrīda raksta, ka dzīve turpinās un satricinātie gāliņciemnieki jau nākošajā rītā stāv tirgū ar caurumainām kastēm, lai gādātu jaunus cāļus. Tāpat Astrīda raksturo situāciju, kas vairāk izklausās pēc vistu leģendas: “Kādā Dīķu ielas mājā bija izdevies palikt dzīvjiem diviem gaiļiem. Taču pēc šīs nakts, tie vairs ne ēda, ne dzēra. Vīriešu kārtā pasaulē nav izturīga” (Grosmane, b.g.). Astrīdas stāsti pieejami pielikumā Nr. 14.

5.1.5. Saimniekošana

20. gadsimtā Gāliņciemā aktīvi nodarbojās ar lopkopību. Plašās, pļavainās teritorijas vēl bija neapbūvētas un šajās pļavās ganīja lopus. Lai gan Gāliņciema apkārtnē bija izteikti nomaļa pēc skata, tomēr paši gāliņciemnieki sevi uzskatīja par pilsētniekiem, kā jau redzējām Astrīdas Grosmanes atmiņu stāstā iepriekšējā apakšnodaļā. Vija atceras govju ganības: *“[...] Gāliņciemā, kur tagad ir Maizes kombināts un viss tās jaunās ēkas, jaunais Stārķciems, tās viss bij ganībs*

un lauki un tur ganījās govīs un tad tās govīs divreiz dienā dzin pa Ērgļi iel. Kāpēc pa Ērgļi iel viņš dzin?

Pēteris: “Nu tapēc, ka gans bij viens, katrs saimnieks izgrūd sav gov ārā.”

Vija: “Laikam bij kaut kāds maršruts pa kād bij jāiet, strīpām viss govs gāja un tās pļeckas palik uz iels, bet tas takš bij laba manta, tas viss bij jāsavāc [..].”

Aina: “Man bij tā, ka tantiņai vienai vaidzēj tās pļeks, un tad mums bij jāstaigā un jāuzrād (tās pļeks), tad tantiņ savāc. [..] Jā nu šepts.”

Pēc stāstnieku stāstītā, govju īpašnieki veidojuši atsevišķu kopienu, kura ne tikai nodarbojās ar lopkopību, bet arī cieši saistījās kopīgās svētku svinēšanas tradīcijās. Aina stāsta: “[..] Tie gov īpašnieki svinēj vārdiens, dzimšansdiens. Manam vecamtēvam bij vārddien augusta, un viss govju īpašnieki sapulcējušies vakara pļavs malā un svin vārddien” (sk. 5.5. att.).

5.5. att. Gāliņciema govju īpašnieki. Aptuveni 1954. gads (Ainas Ceples privātā kolekcija)

Bērnu līdzdalība lopu ganīšanā nebija nekas neparasts – daudzi Gāliņciema apkārtnes bērni sāka strādāt jau no agra vecuma. Arī Dzintra atceras savas ganu dienas: “Es ganīj, kad man bij seš gād. Vien gov un piecs aits. Tās aits brīva vaļā, gov bij piesiet. Uz Mier iel bij tie dārziņi, [..] tur bij no rīt prom javed un vakara apakaļ.”

Nereti gāliņciemnieki piesaistīja palīgstrādniekus. Ļoti pieprasīti bija saimnieki ar zirgiem, jo apstrādājamās zemju platības mēdza būt prāvas un dažkārt neatradās blakus dzīvojamām mājām. Daudz ģimenes dārzu bija starp Kuldīgas un Zvaigžņu ielām, no Inženieru ielas dienvidu virzienā, atceras L. Sēle. Stāstniece Vija stāsta, ka agrāk katram gāliņciemniekam bijis paliels zemes gabals. Audzēja kartupeļus, kāpostus un citus dārzeņus. Lai to visu

apstrādātu nereti bijis jāsauc talkā palīgstrādnieki. Par kādu palīgstrādnieku atceras Vija: “[..] Tur uz Vidumiels [..] bij tād neliel māj un dzīvoj ČigānAndrejs, kam bija zirgs. [..] Vienmēr melnos viksētos zābakos, uzpučējies, tas bij galvenais Gāliņciem zemju apstrādātājs. Andrejs esot bijis ļoti pieprasīts, kā Vija saka “uz izķeršan.” “Bij jāiet savlaicīg pieteikt, ka tur un tur tā vajag un ta, bez maz, pilnīg rindā stāvej. Tad viņš, ka bij sarunāts, ta viņš brauca pa dārziņiem un ar sav zirdziņ apstrādāj mums zemes.”

Stāstnieki atceras, ka saimnieki ar zirgiem bijuši arī Jakši un Apfelbaumi.

Astrīda Grosmane raksta:

Gāliņciemniekiem ļoti svarīgs bija zirgs. Saimnieks ar zirgu un ratiem bija lielā cieņā. Malka, siens mēbeles un daudz kas cits saimniecībā vajadzīgs tika uzticēts bērītim. Zirgs piederēja tikai retajam gāliņciemniekam, bet govīs, sivēni, kazas, retāk aitas, piederēja vairākām ģimenēm. Audzēja arī mājuputnus – vistas, pīles, zosis, bet daži gāliņciemnieki savam vaļaspriekam izvēlējās sugas baložus. Tos palaida arī brīvībā izlidoties un saimnieks priecājās, ka viņa mīluļi vienmēr atgriezās mājās (b.g.).

Lai gan zirgs bija svarīgs resurss, bija ļaudis, kuri neprata ar to apieties kā nākas, tā 1939. gada nelielā “Ventas Balss” rakstā par to, ka policija sarakstījusi protokolu kādam čigānam, Mārtiņam Stabko no Cīruļu ielas 18, par zirga mocīšanu. Zirgam esot bijis jāved smags vezums, tomēr zirgs izskatījies novārdzis, kādā brīdī zirgs pakritis, kungs zirgu sākotnēji mudinājis ar pātagu, bet kad tas nav cēlies, tad paņēmis sētas mietu un sācis zirgu dauzīt. Apkārtējie iedzīvotāji izsaukuši policiju un Sabko kungam draudējis bargs sods par zirga mocīšanu (“Vietējā dzīve,” 1939).

Vairākos resursos un atmiņās pavīd jēdziens “buļļpunkts,” arī burtnīcā ar Gāliņciema stāstu piezīmēm tas minēts. Tas atradies Rūpniecības ielā. Iespējams, vadoties pēc burtnīcas piezīmēm, bijis mākslīgās apaugļošanas punkts (b.g.). Gāliņciema stāstu piezīmes pieejamas pielikumā Nr. 9.

5.2. Gāliņciema apkārtnē

Stāstnieki novērojuši, ka agrāk bija jūtama lielāka un daudzveidīgāka dabas klātbūtne Gāliņciemā – bijis vairāk putnu un dzīvnieku. Benita stāsta: “Kadreiz, kad mēs sākām dzīvot - 70tajos gados, tad tač gar viss dzelzceļmal skanēj cīruļ, tagad vairs nevien cīrul nedzird.”

Aina: “Tagad vilciens skan pa nakt, vārdes lēkā, nāc iekša istaba, nevien gadījum vairs neredz. Kurkuļs nes mājā un lik burkā un audzēj.”

Astrīda Grosmane raksta savas atmiņas par dabas parādībām Upes un Baldones ielas apkaimē, kuru tuvumā viņa agrāk arī dzīvojusi:

Šaurā Upes ieliņa krustojas ar Baldones ielu un izbeidzas pie Vetenbergu dārzniecības. Pavasaros, ka Venta uz jūru nesa ledu, šajā rajonā sākās plūdu laiks. Ledus gabali, cits citu grūstīdami, peldēja starp abiem krastiem. Aizķērās, sablīvējās, uzsēdās uz krasta smiltīm un tā arī tur palika, vēlāk izkusa. Sablīvējuma vietās ūdens cēlās un sāka plūst pāri laukiem un ielām.

Kad sastrēgumi bija likvidēti, ledus izgājis, noplaka arī ūdens. Palika tikai dubļi. Arī lietainajos rudenos ielas pārvērtās biežā putrā. To visvairāk izjuta Upes un tai līdzīgo ielu iedzīvotāji. Te bērtis negribēja brist un auto iekšā nelaidās. Vezumu saturs palika uz Upes un Baldones ielu stūra. Tad nekas cits neatlika, ka mantu vajadzēja siet paunā un nest vai gaidīt sausāku laiku. Taču kājāmgājējiem Upes ielas dubļos ne reizi vien nācās atstāt kurpes vai zābakus (b.g.).

Astrīda raksta, ka Upes ielu bijis iespējams apiet, bet amizantāka šķiet šī informācija: “Bija reizes, kad ūdens tik ātri nenokritās, tad vecāki mazākos bērnus iesēdināja vannā un aizvilka līdz sausākai ielai” (Grosmane, b.g.).

Tāpat Astrīda raksturo, kāds Gāliņciems izskatījies pirms apbūves:

Abpus sliedēm bija apstādīti mazi lauciņi. Tos apsaimniekoja tuvāko ielu iedzīvotāji. Bet ap mājām katru pavasari ziedēja ābeles un ķirši. Pēc laika ziedēšanas priekam pievienojās arī ielu malās augošās liepas. Liepziedu tēja īsināja garos ziemas vakarus. Pa mazažām ieliņām reti brauca kāds auto, tāpēc liepziedi bija tīri. Dažu ielu malās augošie bērzi aprīlī deva saldo sulu. Varbūt no liepziedu tējas un bērzu sulas cēlušies saldie ielu nosaukumi: Bišu, Medus, Vaska ielas (Grosmane, b.g.).

Stāstos piemin arī, ka bijušas prasmīgākas saimnieces, kuras no kastaņiem pratušas pagatavot kafijas dzērienu (Grosmane, b.g.).

Baržas

Par Baržām ventspilnieki sauc peldvietu Ventas krastā, kas atrodas Krēķciemā. Vārda “barža” nozīme ir plakandibena kuģis kravas pārvadāšanai (Barža, b.g.). Nosaukums radies pateicoties baržas vrakam, kurš gozējās peldvietas krastā pat pēc 2000. gada. Barža kalpoja kā sarūsējis un bīstams rotaļu laukums bērniem un kā tramlīns pārgalvīgiem pieaugušajiem. Aina atceras, ka peldvieta vienmēr bija sakopta, tur bijuši smilšu un grants kalni, vienmēr tīrība, ūdens attīrīts no niedrēm. Modris atceras, ka no peldvietas apkārtnes sūknētas smiltis celtniecībai, arī Pēteris savu māju cēlis no šīm smiltīm. Pēteris un Vija atceras, ka vismaz līdz 1968. gadam peldvieta bija tur, kur šobrīd atrodas laivu bāze. Peldvietai bijuši gan nožogojumi, gan pontoni.

Par peldēšanas paradumiem “Baržās” raksta laikraksta “Padomju Venta” rakstā, kura galvenā tēma bija piķa bāzes draudi:

Ūdens aicina. Ūdens vilina. Sevišķi bērnus un pusaudžus. Sestdienās un svētdienās bariņiem vien viņi iet uz Ventmalu. Makšķerēt. Peldēties. [...] Kurš tālāk aizpeldēs? [...] Cits, ar ūdensrozes kātu zobos, jau ir atceļā no pretējā upes krasta, - Bet ja spēki ir pārvērtēti? Nekad nevar zināt kur beidzas robeža izturībai [...]. Ne vienmēr atrast tuvumā pieaugušo, kas prata un gribēja peldēt. Iecienītājā peldēšanas vietā nav manītas arī glābšanas laivas, nedežūrē glābšanas nolūkam apmācīti cilvēki. Arī vairākums vecāku savus mazgadīgos drošus atstāj savā vaļā (Grava, 1980).

5.3. Saimnieciskā darbība

Nemot vērā vēstures liecības un stāstnieku teikto, Gāliņciema apkārtnē bijusi ļoti darbīga. Paši gāliņciemnieki saka, ka nav bijis vajadzības iet uz pilsētu, jo visi produkti un

pakalpojumi bijuši pieejami tepat Gāliņciemā un tās apkaimē. Šeit bijuši veikali, amatnieki, dārzniecības, uzņēmumi, ražotnes, pat krogi un kafejnīcas.

Gadiem ejot, Gāliņciems ir piedzīvojis samērā daudz nelielu veikaliņu atvēršanu un slēgšanu, uz Kuldīgas ielas un citās apkaimes vietās atvērās un aizvērās dažādas bodes. Deviņdesmitajos gados bija veikali “Krustceles” uz Kuldīgas un Baldones ielas stūra. Cits veikals, kur šobrīd atrodas Latvijas Neredzīgo biedrības teritoriālā organizācija, bija arī pretējā ielas pusē veikalam “Krustceles”. Veikals ar šī brīža nosaukumu *Spar* piedzīvojis jau vairākus saimniekus. Uz Kuldīgas ielas bija arī nelielā Rutku bode un netālu no tās aptieka. Līdz šodienai saglabājies saimniecības preču veikals, kura nosaukums šobrīd ir “Ja vien” uz Valmieras un Kuldīgas ielas stūra, kas ir agrākais Rozenšteinu nams. Mazas bodes bija izkaisītas pa visu apkaimi, šķiet, maza pārtikas bode kāda gāliņciemnieka pagalmā bija uz katras trešās ielas. Senāk pieprasīts veikals bijis arī Pulkveža ielā 19, Kantsonu namā par kuru atceras Daina Vojevodova.

Latvijas, Lietuvas un Igaunijas tirdzniecības-rūpniecības uzņēmumu sarakstā - branžu reģistrā 1931/1932 apskatāmas ziņas par tā laika uzņēmumiem. No Gāliņciema apkaimē esošajiem uzņēmumiem figurē šādi uzņēmumi: Jeka J. Frizieru veikals Kuldīgas ielā 79; Smilga J. Konfekšu darbnīca Dobeles 46; Brunenau D. Koloniālpēcū tirgotavas: Kuldīgas iela 119, Bergs K. Kuldīgas 105, Strazde A. Kuldīgas iela 71; Skurstenis M - Tējnīcas un ēdienu veikali Dobeles iela 19 (“Latvijas, Lietuvas un,” 1931).

5.3.1. Veikali

Runājot par padomju okupācijas režīmu, nereti dzirdam, ka tiek runāts par stāvēšanu veikalu rindās. Bija periodi, kad preces izsniedza uz taloniem un arī periodi, kad tās varēja nopirkt par naudu, tomēr dažkārt naudas daudzums nebija galvenais faktors pārtikas nodrošināšanai. Preces bija limitētā daudzumā un iedzīvotāji bija gatavi stundām ilgi stāvēt garās rindās, lai iegūtu visparastākos pārtikas produktus – desu, cukuru un citus produktus. (Šūpulis & Zellis, 2019).

Mazo veikalu pārdevējas 20. gadsimtā spēlēja sociāli nozīmīgu lomu vietējo dzīvēs. Šīs pārdevējas pazina katru apmeklētāju un zināja gan jaunākās baumas, gan katra bērna vārdu, kā L. Sēle saka: *“kas no skolas nākdams, ieskrēja bodītē nopirkt par 5 kapiķiem piparmētru zirnīšus.”* Laimdota atceras, ka: *“Tajos laikos viņas bija spiestas paciest telpu šaurību, gan aukstumu ziemā, gan karstumu vasarā, kad sviesta klucis kusa tieši uz letes [..]. Viņas uz savām mugurām nesa veikalā smagos cukura, miltu un putraimu maisus, pašas slaucīja grīdas, pašas kurināja krāsnis”* (2024).

Stāstnieki piedzīvojuši laikus, kad preces un pakalpojumi tika sniegti ar zirga pajūgu piebraucot pie mājām, tā Vija stāsta:

Piemēram, Jāņu vakars, vai dienu pirms Jāņiem brauc pa Ērgļu ielu zirgu pajūgs pilns piekrāmēts ar bērzu meijām un tad, protams, tiek dalīts un pirkti uz vienpus, uz otr pus. Tā tas pajūgs aizbrauc, bet visiem ir meijas mājās. Tad atkal, arī tāpat brauc pajūgs un cilvēciņš tirgo reņģes, un ta viņš tā lēnā garā izbrauc pa ielu, visiem cepās vakarā reņģes mājās. Tad vēl trešais! Brauc pajūgs un viņam ir tāda koka muca aizmugurē ar lielu spaini. Un ko viņš dara? Savāc mēslus - smel atejas, kas ir pasūtījis, nu jā šinders.

Kuldīgas ielā 77 atradies veikals ar senu vēsturi. Starpkaru perioda “Ventas Balss” regulāri publicējusi sludinājumus par laikraksta pārdošanas vietām, un viena no tām bija Berga koloniālpreču veikals, kur pārdeva koloniālpreces – rīsus, rozīnes, kafiju, tēju, kakao, garšvielas un citas preces. Tas atradās palielā mājā ar jumta izbūvēm, šīs mājas vietā mūsdienās uzcelta cita. Pie veikala bijis liels zemes gabals ar apbūvēm. (Sēle, 2017). L. Sēle raksta par kādu šausminošu “Sarkanā terora” notikumu šajā vietā: “1919. gada janvāra beigās, kad Ventspili ieņēma lielinieki, sarkano komisāru un zaldātu apcietinātie vācu karavīri un vairāki ventspilnieki atdzīti līdz Berga veikalam, tur ieslodzīti kādā šķūnī un vēlāk turpat nošauti...” (2018, 8., 13. lpp.).

Par tā dēvēto pārtikas veikalu “Rutk bod” Kuldīgas ielā L. Sēle raksta, ka tas bijis dzeltens ķieģeļu nams, kurā veikals atradies vismaz 30 gadu garumā. Nosaukums aizgūts no veikala īpašnieka Pētera Rutka vārda, kas veikalu savās mājās atvēra 20. gadsimta trīsdesmitajos gados. Veikalā bija plašs produktu klāsts – siļķes, saldumi, kafija, konservi, ziemas sezonā arī citrusaugļi. 20. gadsimta vidū veikals tika nacionalizēts, tomēr izkārtojums palika nemainīgs – augstie preču plaukti un L veida lete, atvāžamas miltu un putrainu kastes, stikla konfekšu taras. Pēc veikala nacionalizācijas bija novērojama padomju okupācijas režīmam raksturīga aina – garas rindas, kurās dažkārt vietas pēc pārtikas produktiem tika ieņemtas jau 5:00 rītā (Sēle, 2017). Blakus mājā bija Gāliņaptieka, ko slēdza 80. gados (Sēle, 2018).

Arhīva materiāli liecina, ka Kuldīgas ielā 107, sākotnēji Kuldīgas 27 – adrese mainīta 1991. gadā (“Izpildkomitejas rīkojumi vispārējos,” 1991, 32. lpp.), atradies rūpniecības preču veikals Nr. 41. Ēkas īpašnieks bija Pēteris Rutkis, tāpēc arī nosaukums Rutku bode. Veikals bijis arī pirms kara. Bodi slēdza 1987. gada jūnijā (“Izpildkomitejas sēdes protokols,” 1987, 35. lpp.).

Kuldīgas ielā 109 (agrāk Kuldīgas 29) bijusi aptieka. Aptiekas pakļautas LPSR Galvenajai aptieku pārvaldei, tāpēc Ventspils arhīvā par šo aptieku ziņu nav. Adrese mainīta uz Kuldīgas 109 1991. gadā (“Izpildkomitejas rīkojumi vispārējos,” 1991, 32. lpp.).

L. Sēle raksta par patērētāju biedrības “Strādnieks” veikalu uz Kalēju ielas krustojuma, kas darbojas līdz 1940. gadam un par mazajiem Gāliņciema veikaliņiem, kas tika likvidēti otrās

padomju okupācijas sākumā. No tiem palika tikai veikaliņš, kurš atradās netālu no Jēkaba ielas krustojuma, iespējams, bijis bijušais Kauliņa veikals (2018).

1959. gadā, tur kur šobrīd atrodas autobusa pietura netālu no Kuldīgas un Baldones ielas krustojuma, uzstādīja tipisku tā laika Preses apvienības kiosku. Kioskā varēja iegādāties laikrakstus, cigaretes, sērkociņus, autobusa biļetes un citas lietas. Mūsdienās kiosks apskatāms vien attēlos (sk. 5.6. att.).

5.6. att. Preses apvienības kiosks Gāliņciemā (Nepublicēts materiāls bibliotēkas novadpētniecības krājumā)

1964. gadā Kuldīgas ielā 123 uzcēla padomju okupācijas laikam raksturīgu tipveida veikalu ar stiklotu priekšējo sienu. Laika gaitā mainījušies gan īpašnieki, gan sortiments. Veikals funkcionē vēl šodien (Sēle, 2018). Ēka ekspluatācijā pieņemta 1964.gada jūnijā (“Izpildu komitejas rīkojumi,” 1964, 144. lpp.). Sākotnēji šīs vietas adrese bija Kuldīgas iela 39a, 1991. gadā adrese mainīta uz Kuldīgas 123 (“Izpildkomitejas rīkojumi vispārējos,” 1991, 32. lpp.). 1992. gadā veikala telpas nodotas privatizācijai (“Valdes sēdes protokols,” 1992, 11. lpp.).

Stāstnieces Aina un Dzintra atceras Rozenšteina veikalu, kas joprojām atrodas uz Kuldīgas un Valmieras ielas krustojuma, stāsta, ka pats Rozenšteins dzīvojis uz Vārves ielas. Šobrīd namā atrodas saimniecības preču veikals “Ja vien...”

Modris atminas, ka pie veikala Kuldīgas ielā 123 bijis taras nodošanas punkts un alus tirgotava. Stāstnieki atmiņā palikušas arī veikalu rindās stāvēšanas ainas, Aina, piemēram, stāvējusi rindā uz veikalu Pulkvežu ielā un pie Rutku bodes. Vija stāsta, ka netālu no Mācītājmuižas agrāk bija Grīnvalda veikals, pretī bērnudārzam “Bitīte” Kalniņu gaļas skārnes un Kauliņu veikals uz Kuldīgas un Baldones ielas stūra, kur vēl samērā nesenā pagātnē bija

veikals “Krustceles,” šobrīd ēka ir degradētā stāvoklī un netiek izmantota. Dzintra atceras veikalu, kas atradās pie dārzniecības un stāsta, ka Rutku bodē bijis arī drēbju veikals

Intervijā Daina Vojevodova stāsta: “*Vislabāk es atceros Žāžciem veikal Pulkvež iel 19, Kantsonmāj. Tur bij mazs veikaliņš un ārkārtīg runīg pārdevēj. Ta tur avien cilvēk sapulcējās un notika pārrunas. Bija jāstāv rindās, jāgaida cukurs vairāks stunds. Visi cilvēki viens otru pazin.*”

Burtnīcā “Gāliņciema stāstu piezīmes” minētās bodes: Kalniņu māja Pulkvežu ielā 25; Mārtiņa ielā vairākas – Hermaņu bode Mārtiņa ielā 19., Blumbergu māja Mārtiņu ielā 15; zāģētavas bode, kas atradās pie zāģētavas vārtiem (skat. pielikumā Nr. 9).

Piezīmju lapā ar nosaukumu “Gāliņciema “robežas, robežpunkti”” minētas sekojošas bodes: Buļļu bode, iespējams, Kuldīgas ielā 177; Grīnvaldu bode Kuldīgas ielā 142; Brūkļu bode Kuldīgas ielā 171 un Kalniņu bode Kuldīgas 161 (skat. pielikumā Nr.10)

Vēl nepieminēts palika Laimdota Sēle grāmatā minētais Kraula pārtikas veikals, kas atvēries pirms Pirmā pasaules kara. (2018)

5.3.2. Krogi, kafejnīcas

Ventspilī 19. un 20. gadsimtā krogu netrūka, 19. gadsimta beigās šeit bijušas 27 dzertuves – bufetes, krogi, vīna pagrabs, restorāns un trīs viesnīcas. 20. gadsimta sākumā tādu iestāžu skaits pieauga. Pārsvārā tās atradās Kuldīgas un Ganību ielās. Tautmīlis grāmatā “Wentspils senāk un tagad” raksta: “Pēc statistikas datiem 20. gs. sākumā vidēji gadā katrs Ventspils iedzīvotājs (sievietes un bērnus ieskaitot) izdzēra degvīnu 10 rubļu vērtībā” (Tautmīlis, 2014, 15. lpp.).

Alkohola lietošana strādnieku vidū bija ļoti izplatīta. Pēc smagas darba dienas tas bija vienkāršākais un lētākais veids, kā izklaidēties.

Blakus Rutku bodes durvīm atradās vēl vienas durvis, kuras veda šaurā pustumšā istabiņā. “Atšķirībā no veikala, kur kundes bija galvenokārt sievietes, otras durvis virināja vīri – „Gāliņkroga” pastāvīgie klienti. Dūšīga krievu bufetniece laistīja glāzēs šņabi un lētus vīnus, rāva nost korķus alus pudelēm, pa starpām smērēja baltmaizes rikas un plāja tām virsū ķilavas” (Sēle, 2017, 7. lpp.). Gāliņkrogs pastāvēja aptuveni līdz piecdesmito gadu vidum, vēlāk šeit atradies audumu veikaliņš (Sēle, 2018), kuru atcerējās arī stāstnieki.

1996.gada Ventspils tūrisma ceļvedī minēts, ka gan veikals, gan krogs atradies arī dzīvojamā mājā Kuldīgas ielā 142 (Rusmanis, 1996).

Daina Vojevodova atceras, ka deviņdesmitajos dārzniecības ēkās bija veikaliņš un kafejnīca, kur varēja iegādāties alkoholu. Daina atceras, ka kafejnīca bijusi arī kādā Jēkaba ielas

privātmājā. Tāpat atceras par veikaliem uz Mārtiņa ielas un par veikalu, kas atradās netālu no Ventas peldvietas.

5.4. Rūpniecība, amatniecība

Gāliņciemnieki bijuši arī prasmīgi visa veida amatnieki un apkaimē bijusi ne viena vien rūpniecības iestāde. Iepriekš minētajā 31., 32. gada branžu reģistrā minēti sekojoši uzņēmumi: Riharda Gailiša Čuguna un misiņa lietuve Kuldīgas ielā 143; Koku zāģētavas: A/s “Astra” Rūpniecības ielā pie Ventas krasta, Bermans A. Rūpniecības ielā, Bēms J. – Ērgļu ielā 1, Kāns Z. Rūpniecības ielā; Sab. “Br. Rozenbergs” Rūpniecības ielā; Kampara un Gorena Ķieģeļu rūpnīca Latgales ielā 9-13 un Poles Dzirnavas Gāliņciemā (Rīga; Kaunas; Tallinn, 1931, 270-275. lpp).

Čugunlietuve

“Divdesmitajos gados avīzēs arvien ziņo par kādas darbnīcas atvēršanu... Gāliņciemā tiek atvērta čugunlietuve” (Štrumfa, 2022, 127. lpp.). Stāstnieks Pēteris stāsta, ka Gailiša čugunlietuve atradusies Kalēju ielā 151, viņa atmiņas par čugunlietuvī:

Es bij mazs, mazs puikiņš, ka mans tēvs ar mašīn kaut kur tur brauc, tas bij krievlaikos. Un tur kūpēj dūm un lidoj dzirkstels. Ta viņš teic - tur čugun lej. Vēlāk, ka es meloj reizēm, man teic, ka es atkal čugun lej. Interesant bij tād liet, ka viens vīrs (nu vecāks puiss pa man gāds desmit, laikam) bij vel saticies, strādājs tur pie tā vecā īpašniek, [...] pie Gailiš. Pa Gailit man vesels stāsts te kabata, pa Gailiš ģimen. Kalejs ienāc iekša, nopirk 03 hektār zemīt un uztaisīj te čugun lietuv. Darbnic pa priekš un pēc tam to čugunlietuv. Pēc tam dēls paņēm viņ viens, ta viņš 37. gada pārdev otram brālim savam. Kā tālāk, es nezin, bet nu tas vīrs tur bij strādājs, pie tā vecā īpašniek. Tas viņam bij stāstijs, ka vienīgā māls vaidzīgs, un Ventspili māls ir visur, gan Sarkanmuižs laukos, gan Durbs ielā bij māl bedrs. Pabrauc pa Rīgs ceļ, un tur bij māl bedrs, bet vienīgais derīgais māls bij atrodams Vents kreisajā krastā no ponton tilt līdz Krimulds teķiem, kur atsedzies tas krasts, tur varēj dabūt tos īsto māl kād vaig čugunliešanai. Kaut ko lasīj, ka viņ pamata lēj plīts riņķs un plīts virss.

Keramikas fabrika

Tagadējā doktorāta ēkā Kuldīgas ielā 110 kādreiz bijusi keramikas darbnīca. Stāstniece Aina ļoti labi atceras šo fabriku. Fabrikā darbojusies Ausma Saliņa, kas vēlāk strādāja Ventspils Jaunrades namā. Ainai bijis atgadījums dzīvē, kā dēļ viņa to visu tik labi atceras:

Es pamanījos skolā sasist vāz, nu tād māl, vēderain. Tād nu direktris, kas mums tolaik bij, viņai vaig taisn tād paš atpakaļ. A kur ta tu dabus tād paš atpakaļ? Tai bij kaut kāds mākslinieks paraksts apakša, nu ka redzams dāvan skolai bijus. Mans fāters atnāc uz šejien un ar to Ausm sarunāj un uztaisīj akurāt tād paš, un tas maksāj rubuls sešdesmit. Nu taisn tād paš, akurāt dzelten, vispār nesmuk dzelten, tād vēderain un pumpain, galig nesmuk. [...] Tā es tik sveikā cauri.

Dzirnavas, Ventilatoru rūpnīca

“Tvaika dzirnavas Grauds atvērtas Gāliņciemā 1927. gadā” (Štrumfa, 2022, 127. lpp.). Zīmīgais nosaukums nav radies tāpat vien, “Grauds” ir dzirnavu īpašnieka uzvārds. Dzirnavām bijis dzinējs – stacionāra lokomotīve. (Sēle, 2018) Dzirnavas darbinātas ar tvaiku. Tvaika katlu

kurināja ar malku, ko pieveda laucinieki. Kā liecina starpkaru perioda prese, Grauda dzirnavas darbojušās visu pirmās Latvijas brīvvalsts laiku, droši vien arī Otrā Pasaules kara laikā. Arī gadus desmit pēc kara tur mala lopbarības graudus, darbojās vilnas kārstuve un citas iekārtas. Tie ventspilnieki, kam bērnībā gadījies būt darbojošos dzirnavu tuvumā vai pat ēkas iekšpusē, atceras milzīgo troksni, kladzoņu un tvaika šņākšanu. Vēl 1951. gadā dzirnavas darbojušās (Sēle, 2017).

Sešdesmitajos gados ēku pielāgoja un tajā ierīkoja ventilatoru rūpnīcas eksporta cehu. Šīs izmaiņas nenāca par labu apkārtnes ainavai, kā L.Sēle raksta: “Agrāk iekoptā apkārtnē bija sagandēta līdz nepazīšanai” (2018, 10. lpp.). Gadu gaitā ēka mainījusi savu izskatu un funkcionalitāti vairākkārt. Šobrīd ēkā jau daudzus gadus atrodas zviedru firmas *Husquarna* veikals (Sēle, 2018).

Stāstnieki atceras gan laiku, kad bijušas dzirnavas, gan to, ka bijusi ventilatoru rūpnīca, taras cehs un zāgētava. Daina L. un Benita pat ventilatoru rūpnīcā strādājušas.

Vija par dzirnavām stāsta: “*Man vecāk kaut kur brauc uz laukiem arī palīdzēt pie kaut kādiem saimniekiem 40. gadu beigās. Es atceros, ka bij sapelnījuš labību, un tad mēs ar mammu ar ratiņiem stūmām maisu uz šitām dzirnavām, jo tur mala miltus.*”

Pēteris: “*Es atceros to lielo tvaik damp. Mans tēvs viņiem ved klāt ūden. Tad bij tād speciāl iztaisīt ak [aka] tvaik dampim un tād liel tvaik mašīn, [...] dzirnavs viņ dzina, darbināja.*”

Vija stāsta, ka gar dzirnavām bijušas sliedes, kur veda baļķus. Dzintra min, ka netālu no dzirnavām bijusi arī kokzāgētava, kas skaidro sliežu nepieciešamību. Šo apgalvojumu apstiprina arī Modris Ģeģers, sakot, ka zāgētava pastāvējusi vēl ilgi.

Cits stāsts ir stāstniecei Dainai Leijerei, kura strādājusi ventilatoru rūpnīcā:

Es piec gad ar āmur un naglām strādāj ventilatoros te aiz žog, aiz veco bibliotēk. Asinsvadi trūk rokām pušu, janes ārā viss tie ventilator. [...] Un tad mums bij jaiet vēl tur palīga reizēm. Vienmēr jau sezon, nu tās kvartāl beigs un mēneš beigs, kād plān trūkst. Tad mūs sūtīj tur, un pat uz Pārvent, uz to ventilator ceh. Tur man tā bij, kā teikt, pats dieviš stāvēj klāt, citād man pirksts nebūt bijis. Viens automāts bij tāds, es tos telš mietiņš tur, man pielik un es to štancej. Tad kad es noliek to mietiņ, man janospiež pog. Es nemaz tik tāl nebij tikus. Es tikko noliek un grib spiest pog, un tas automāts pats no sevs nāk lejā. Viš bij samaitats, vēlāk jau tur nāc un baudīj. Tad, ja es būt nolikuss tur pirkst... Un arī tur vēl tālak, padomā, nu liek tād, kas nav strādājuš. Metāl plāksn noliek un tas nāk ar milzig troksn virsu, un nu to form ventilatoram izštancejas. Un man tāpat apakša jaspiež akal tā pog un tad nāk virsu, bet nu jaun bij, jaun sieviet, meitens jau vairs nebij, precejusies bij, bet vienalga nav jau strādajies pie to darb un tur pašā augšā resn tād skrūv, un tas tur kratidamies, ka tas nāc lejā un reiz no reizem viš jau izkratījas ārā jau liel gabal tur augša. Akkungs, ta tur, kas vīr ieraudzīj, kas tur tie nalahdčik, vai kā viņ tur sauc, tad tie ieraudzīj, viņ teic, mudig japārtrauc ir, viņ redz, ka viena sekunde tas var arī nākt un es tur tā apakšā stāv, nu tā šausmīg, kā jau tur liels viss tās padarīšans, tad tur tie bij resn, tā laimīg, kā teikt, vienmēr nu tā izgāj, bet arī mēneš beigās mūs sūtīj tur tār bij sataisīti ventilatoriem. Eksportam, ko sūtīj, tos ventilators, no spundetiem dēlišiem, no sausiem tāds kasts taisīj, viss jāsanaglo. Mēs tur cik bij trīs sievs vai četr, div vīrieš, kas tur pie zāģiem. Bet nu tā naglošan, bet vesel sauļ šitā, es tagad brīnos, kā es to varēj un, kā es mēcēj. Ar tiem diviem pirkstiem pastum to nagliņ, to iesit, atkal nākošas. Tas iet taka automātisk, es doma, nu kur es

tā bij varējus to izdarīt! Bet tā mums bij, un tiem lieliem nagls bij diezgan gars, nu tiem ventilatoriem, tiem import kastem.

Maizes kombināts

Kuldīgas ielā 187 (iepriekš Kuldīgas 93). atrodas liela ēka, kura vairs nav funkcionāla, padomju okupācijas laika liecība – tipiska padomju okupācijas laika arhitektūras “pērle” – izbijušais maizes kombināts. Tikai dažas mazāka izmēra blakus ēkas tiek izmantotas privāto uzņēmēju vajadzībām (Sēle, 2018). Ēka pieņemta ekspluatācijā 1964. gadā un tās adrese mainīta 1991. gadā (“Izpildkomitejas rīkojumi vispārējos,” 1991, 32. lpp.).

Maizes kombinātu pabeidza celt 1964. gada aprīlī. Šī ēka ir daudzstāvu silikātkieģeļu celtnē ar augstu dūmeni. Kombinātā cepa dažāda veida maizes – baltmaizes batonus, rupjmaizi, ķieģelīti, klonmaizi, karašiņas, arī ogu maizi un bulkas. Maizes kombināts darbojās līdz deviņdesmito gadu sākumam. “Daudziem atmiņā palikusi lieliskā iespēja – noteiktā laikā ierodoties pie caurlaides būdā iekārtotā veikaliņā, iegādāties gluži siltu, smaržīgu klaipu vai batoniņu” (Sēle, 2018, 8. lpp.).

Stāstnieki atceras, ka tur bijusi visgardākā maize, kā Benita saka: “*Nu šausmīg garšīg maiz bij Ventspilī.*” Stāstnieks Modris Ģēģers par tehnisko direktoru nostrādāja divus gadus līdz tās likvidācijai. Modris stāsta, ka kombināts celts armijas vajadzībām. Ventspilī bijis ļoti daudz armijnieku un maizes kombināts, kas atradies pilsētas centrā, nav spējis apmierināt pieprasījumu. Gāliņciema apkaimes maizes kombināts atradies četru stāvu ēkā, sākotnēji izmantoti visi stāvi, bet, kad tur strādāja Modris, pārsvarā tika izmantots tikai viens stāvs. Lielāko problēmu sagādāja ēkas siltuma uzturēšana. Ēkā atradās arī bumbu patvertne, Modris stāsta, ka šobrīd patvertnē krājas ūdens un tā nav izmantojama. Pēteris apgalvo, ka pēc bankrota uzņēmumu pārpirka uzņēmums “Saldus maiznieks.” Dzintra stāsta, ka maize bija tik garšīga, ka līdz mājām parasti aiznest nesanāca, jo viss tika apēsts pa ceļam. Ainai ir interesants stāsts par maizes kombināta būvniecības procesu un Mildu Antropu:

Tad, kad taisīj to kombināt, tad tur, es nezin kādā sakarībā, tas galvenais celtniecības uzraugs bij tā Milda. Kas tagad ir, Antrop Mild, kas tagad ir simts gads nosvinējus, tā vecā dāmit bij, nu viņ to maizs bāz uzcēl. Baig intresant dām, Man tur, es nezin kapēc, pielik pie viņš pa palīg. Pa ko man tur pielik, es vēl tagad nezin, bet viss tas darbs tur bij tai kundzei attiecīga mirkli tēj pasniegt, jo viņ bij sieviet ārkārtīg gudr, bet ārkārtīg švak, jo viņ bij zālēdājs. Viņ tād virz un kaut kāds tur redīss sēkls, kaut kāds tāds ēd. Viņ bij jau no jaunības dienam ēdus tikai nezāls, visāds diedzets zirņš un tie nebij garšig. Un tad tā dāmit sēž, sēž, sēž pie saviem papīriem un tad tā pļekt, un tad ir nost, un tad mudīg atkal tēj un tad viņ atkal varēj strādāt tālāk. Bet nu viņai simts gad jau ir, nu ļot interesant sieviet. Bet viņa ar visiem tur, tie celtniek, tie bij gucul kaut kād visād, visād tā publik tur nāc, tie, kas tur meistar, brigadier, bet Antrops kundz ar visiem “cienītais.” Viņ a pēdējo susļik, viņ tā nu ar cieņ, ja tas bij viss “cienījamais,” “godājamais.” Viņ sak - bet kapēc nevarēt lamāties latvisk, nu kāpēc jums jālamājās krievisk. Mums taču ir pašiem sav lamvārd - cūkcepure, tur kaut kāds, jums taču tā vaidzet lamaties.

Piķa bāze

Piķa bāzi nevar nosaukt ne par ražotni, ne par īstu bāzi, jo tā bija vienkārša bedre, bez norobežojuma, kura pielietā ar piķi. Gāliņciemniekiem šī “Piķa bāze” sagādājusi ne vienu problēmu vien.

Ventspils labiekārtošanas kombināta mājas lapā sadaļā “Par uzņēmumu” pieejams neliels vēstures apskats, kurā minēts, ka 1965. gadā, kad komunālā pārvalde dēvēta par “Ventspils Komunālo uzņēmumu labierīcību kombināts” bijušas brigādes, kuras nodrošinājušas konkrētus pakalpojumus, viena no šādām brigādēm bija asfalta-betona bāzes darbinieki (“Uzņēmuma vēsture”, b.g.).

Iespējams, tāda vieta, kā tautā sauktā “piķa bāze,” eksistējusi saistībā ar to, ka šī iestāde nodrošinājusi ielu uzturēšanu kārtībā. Nepieciešamais resurss – piķis – turēts Gāliņciemā, jeb starp Kurpniekiem un Žāžciem, blakus sliedēm. Lokācija, iespējams, izvēlēta tā dēļ, ka ar vagoniem piķis vests un uzreiz izkrauts pie sliedēm.

Periodika.lv atrodas 1980. gada raksts ar nosaukumu "Spēļu “placi” meklējot.” Šāds nosaukums ir zīmīgs, jo tieši tā arī bija, bērni un jaunieši tur rotaļājās un nereti iekļuva nelaimē, zemāk citāts no raksta:

Igora S. vecāki nezināja, ka dēls, atgriežoties no Ventas, kur tajā svētdienā kopā ar draugu bija peldēties, tik tikko nezaudēja dzīvību piķī, tur bija atradis pēc paša domām, piemērotu rotaļu laukumu. Par atklāto, neiežogoto piķa bāzi Dīķu ielā, kuras saimnieks ir komunālo uzņēmumu un labierīcību kombināts, rakstīts jau agrāk. Siltā laikā atkususi masā jau «izpeldējies» ne viens vien drošinieks, un tikai ar apkārtējo māju iedzīvotāju operativitāti bērnus izdevies glābt. Igoru pamanīja tikai pēdējā brīdī, kad tas jau līdz zodam bija iegrimis melnajā, lipīgajā masā. [...] Vēl tagad atrodas pa «drošminiekam», kas izmēģina, cik slidens, gluds un drošs ir piķa krātuves laukums. Bet brīdinājuma uzraksta un nožogojuma kā nav, tā nav (Grava, 1980).

Stāstnieks Pēteris stāsta, ka piķis atradies starp Dīķu ielu un dzelzceļu. Pēteris apgalvo, ka piķis bija saistīts ar Komunālo labierīcības kantori. Piķi ar vagoniem izlaida turpat zemē, dzelzceļa malā palielā ierobežotā laukumā, bet bedre nebija nosepta un tai piekļūt varēja brīvi. Pēteris saka, ka ziemā pa piķi varēja lēkāt un slidot, jo, kad piķis ir auksts, tas ir samērā drošs, cits stāsts ir vasarā, kad tas ir pakusis. Pēteris saka, ka glābis dzīvniekus no piķa un gainājis bērnus, lai tie piķim netuvojas. Aina un Pēteris atceras, ka tas sagādāja lielas problēmas, jo bērni piķī iestrēga ne vienu reizi vien. Vienīgais veids, kā attīrīt kādu no piķa, bija sviesta procedūra.

Stāstnieki stāsta, ka vēl septiņdesmitajos gados bedre tur bijusi, aptuveni astoņdesmitajos likvidēta, bet piķa atlikumi apkaimē turpināja pastāvēt līdz pat deviņdesmito gadu beigām.

Otra lielā problēma bija vides piesārņojums, Aina stāsta: *Un tad taču tur grāvjos peldēj ūdens, bet eļļains, spožs pa virs tur. Viss aks mums bij a to piķ. Kas tur viņ zin, tur piķs, eļļas,*

naftas produkti, kas tas bij. Jā, tur viss grāvī bij samaitat a to.” Aina stāsta, ka cilvēki bija neapmierināti, jo tuvāk dzīvojošo aku ūdeņi vairs nav bijuši dzerami, kā vienu no citējiem min Dampelu māju saimnieku.

Arī Astrīda Grosmane raksta savas atmiņas par Piķa bāzi:

Kāds rīts Gāliņciemā ienesa lielas pārmaiņas. Labas, vajadzīgas, bet tai pašā laikā arī kaitīgas. Starp Dīķu ielas vienu posmu, kur tuvējo māju iedzīvotāji bija iekopuši ģimenes lauciņus un Ventspils—Liepājas dzelzceļa sliežu ceļu, iekārtoja piķa bāzi. Sākās liela rosība. Diena un nakti, ar vilcieniem un kravas automašīnām, veda piķi un gāza nozīmētajā laukumā. Aukstā laikā tas bija melns, spīdīgs akmens, bet vasaras tveicē, tas kusa un pārvērtās melnā, mīkstā masā. No šī laukuma katru dienu piķi veda uz asfaltējamām ielām, kur pēc speciālistu darba, ielas kļuva izbraucamas. Piķis bija vajadzīgs arī jaunbūvējamo ēku pamatu noklāšanai. Taču izkusušās, mazās, melnās, pārkraušanas laikā, izsprukušās urdziņas lauzās pāri Dīķu ielai un ietecēja tuvākajos dārzos, kur drīz pēc šīs ierašanās dzeltēja un nokalta ogulāji, bet akās parādījās melni eļļaini plankumi. Sešu vīru un sievu komisija atbrauca un pārbaudīja cietušās akas un konstatēja, ka ūdens vēl ir lietojams. Uzstājīgākajam saimniekam ūdeni dzeršanai gan atveda no kāda cita pilsētas pumpja. Šī rajona mājdzīvniekiem sākās grūts dzīves posms. Pastaiga ārpus mājas, mājas sargam nereti beidzās zem melnās lipīgās masas. Murrātāji, kas svarā vieglāki, izķepurojās. Reiz izdevās izglābt vārnas bērnu. No bedres atbrīvots, atnests mājās tas atžirga, un kamēr glābēji sadabūja sviestu ar ko notīrīt putnēna kājas (vienīgais līdzeklis), tas ar melno piķi bija aprakstījis visus paklājus un pārklājus, jo spārni atļāva pārvietoties. Kādu dienu no piķa bāzes atskanēja palīgā sauciens. Saimnieks skrēja lūkot. Melnajā masā lēnām grima bērns. Bija jārikojas ātri. Pie mājas stūra gulēja dēļa gals. Slīcējs nebija tālu no ielas malas. Glumais piķis savu upuri negribēja atlaist. Glābējam tomēr izdevās uzvarēt. Zēnu izvilka. Bija karsta jūlija diena. Jau pieminētais cilvēks rosījās savā siltumnīcā. No Dīķu ielas puses skanēja sirdi stindzinošs kliedziens. Jā, tur jau atkal melnajā masā, kas šajā reizē bija daudz mīkstāka, bija iestidzis kāds pārgalvnieks. Augumā lielāks par iepriekšējo zēnu. Te vairs dēļa gals nelīdzēja. Glābējs nolauza žoga dēli un to pārsvedis pāri piķim, aizkļuva līdz zēnam. Taču vienam to izvilkt neizdevās, kā spēlēs jau turēja abas cietušās kājas. Glābējs sauca pēc palīga. Atskrēja kaimiņš un pa abiem, balansēdami uz šaurās laipas, izvilka ar melno masu gandrīz līdz jostas vietai aplipušo puisi. Par tālāko parūpējās izsauktā ātrā palīdzība un sviesta terapija. Pa šo laiku, ap nelaimīgo vietu, bija sapulcējies liels pūlis gāliņciemnieku, bet bīstamā vieta tā arī palika neiežogota. Pēc bāzes likvidēšanas šajā rajonā vēl ilgi pie gājēju apaviem lipa glumās, melnās pikas. Tagad laukumā gluds, nopļauts zāliens. Ogulāji atkal zaļo (Grosmane, b.g.).

Piķa bāzes eksistence liecina par tā laika padomju varas un pilsētas vadības attieksmi pret nomalē mītošajiem iedzīvotājiem. Šī bedre apdraudēja apkārtējo iedzīvotāju un dzīvnieku drošību, kā arī tika piesārņota apkārtējā vide, kas tiešākajā veidā ietekmēja iedzīvotāju labklājību. Oficiālas ziņas tieši par šīs piķa bedres eksistenci atrast neizdevās, arī sazinoties ar Ventspils labiekārtošanas kombinātu, papildus informāciju iegūt neizdevās. Uzņēmumu vēstures apraksts kalpo kā kontekstuāls informācijas avots, kur tiek pieļauts, ka stāsts ir par Gāliņciemā un citur izvietotām piķa bedrēm.

Dārzniecības

“Kad Ventpilī 19. gadsimta beigās jau ienākuši Kurzemes apkārtējo pagastu zemnieki, viens otrs no viņiem šajā pašā smilšainajā Ventspils zemē atrod par iespējamu nodarboties ar augļu un sakņu audzēšanu strauji augošās pilsētas iedzīvotāju vajadzībām” (Štrumfa. 2022, 131. lpp.).

Gāliņciemā 20. gs. bijušas daudzas dārzniecības – Jēka, Krauļa, Šūberga un Lodes dārzniecība, kuras vietā vēlāk padomju okupācijas laikos tika atvērta komunālā dārzniecība, vēlāk “Ventspils zieds”. Stāstnieki atceras un nepublicētajos novadpētniecības materiālos minēts, ka bijušas arī tādas dārzniecības kā Bērziņa, Ventenberga, Vetenberga, Sproģa, Lastiņu, Latgales ielā - Krūmiņu, Upes ielā - Volberga un citas dārzniecības (Gāliņciema piezīmes, b.g.). Teju katrs gāliņciemnieks savā dārzā audzēja kaut ko pārdodamu, tāpat arī Daina Vojevodova no bērniības atceras: *“Tanī laikā, kad šeit uzcēla māju, šeit apkārt mājas bij ļoti maz un bija iekopti dārzi. Vecākiem bija 1800 m2 iekopts dārzs. Gāja uz tirgu, pārdeva gan salātus, gan gurķus, gan redīsus. Ar to vien nodarbojās kā ar stādīšanu.”*

Jāņa Jēkas dārzniecība

Viens no pirmajiem dārzkopjiem ir, 19. gadsimta nogalē, ventspilniekiem labi pazīstamais Jānis Jēka (1846-1928), kuru gan vairāk pazīst kā vienu no pirmajiem latviešu kultūras darbiniekiem Ventspilī. J. Jēka nāk no Gāliņu mājām. Jau 1902. gadā prese par viņu raksta kā par aktīvu vietējās lauksaimniecības biedrības biedru, kas uzbūvējis siltumnīcu un audzē puķes un saknes pārdošanai. Viņa saimniecību sauc par Jēka dārzniecību, tā atrodas pie tagadējās Kuldīgas ielas, agrākajās Pārupu mājās. Savās reklāmās viņš to dēvē par tirdzniecības dārzniecību. Nav ziņu par viņa darbību pēc Pirmā pasaules kara (Štrumfa. 2022)

Rūdolfa Šūberga dārzniecība

Rūdolfs Šūbergs (1868-1940). Šūbergs ir ienācējs no Vidzemes, dzimis Ērgļu draudzē, Ventspilī jau kopš 20. gadsimta sākuma. Arī viņa dārzniecība atradās pie tagadējās Kuldīgas ielas. 1911. gadā viņš gūst panākumus lauksaimniecības izstādē Rīgā, ko organizē Ķeizariskās Krievijas Dārzkopības biedrības Rīgas nodaļa. Laikrakstā “Zemkopis” cildina Šūberga kunga panākumus. Tiek apbrīnota viņa spēja Ventspils smilšainajā zemē izaudzēt skaistus dārzenus. Uz izstādi aizvesti sīpoli, puravi, artišoki un citi dārzaugi. Par paveikto dārzkopis ieguva sudraba medaļu. Ievērtība gūta arī par dažādu ogu audzēšanu (Štrumfa).

Lodes dārzniecība

Jaunās bibliotēkas teritorijā, Kuldīgas ielā 138, brīvvalsts Latvijas laikā bija Lodes dārzniecība, bet padomju okupācijas laikā puķkopības uzņēmums “Ventspils zieds.”

Krista Lodes dārzniecība, līdzīgi kā Jēka dārzniecība, darbību uzsāk 19. gadsimtā (Štrumfa, 2022). Dārzniecībā audzēja agros dārzenus un ziedus. Bijis arī veikals pilsētas centrā, Kuldīgas ielā 17 (Sēle, 2018). Krists Lode bija arī pilsētas dravnieks (Cukurs bišu saimju, 1942). 1921. gadā Ventas Balsī sludinājums ar tekstu: “Gāliņu māju īpašnieks K. Lode atgriezies no bēgļu gaitas, lūdz god. pilsoņus pie kuriem atrastos viņam piederīga mantība, to nodot Gāliņu mājās, Kuldīgas ielas malā” (Gāliņu māju īpašnieks, 1921). Pētījuma laikā diemžēl neizdevās noskaidrot sīkāku informāciju par to, kur K. Lode bijis izsūtīts un kāpēc.

1937. gadā Dārzkopības un Biškopības žurnālā raksta, ka puķu tirgū Ventspilī dominē Lodes dārzniecība ar rožu meženiem, ziemciešu puķēm, dekoratīvajām puķēm un citām kultūrām. Dārzniecība izceļas vairākās izstādēs saņemot godalgas (Kļaviņš, 1937). Divdesmito gadu otrajā pusē par panākumiem atbildīgs K. Lodes dēls Fricis Lode. I. Štrumfa raksta, ka F. Lode audzējis arī melones un konservējis dārzeņus. Darbības rezultātā saņēmis Kurzemes Lauksaimniecības biedrības galveno balvu (2022). Lodes dārzniecība 1946. gadā nodota Ventspils pilsētas Komunālajai nodaļai (“Izpildu komitejas sēdes,” 1948, 69. lpp.).

Dzintra Lodes dārzniecībā piestrādāja vairākas vasaras, aptuveni ap 13 gadu vecumu:

Šausmīg! Tāds gārs burkān dobs un paš to burkān jau neredz, un tās sīkās nātriņš, nu tās, kas ir tās kodīgās. Tā kastīt tev janes, ik pa metr jau kastīt i piln un tu tik stiepj ārā un vēl neredz, kur tai dobei ir gals. Tad, kad varēj iet ābelīts apkapelet, nu aprakt, tad tā bij priekš dien, ka nu nebūs pa tām nātreim jalien. Tad jau tād cimd nebij, a plikām rokām strādāj, tas pat darb grāmatiņā ir iekšā, jā. [...] Ilgi jau vēl bij. Vedēkl ar mamms strādāj tur.”

Jāņa Krauļa dārzniecība

Jānis Kraulis dzīvojis no 1867. līdz 1951. gadam. 1949. gadā izsūtīts uz Sibīriju. Kādā dārzniecības konkursā iegūst zelta medaļu pateicoties viņa audzētajiem gurķiem, tomātiem un sīpoliem (Štrumfa, 2022). Dārzniecība atradās Valmieras ielā 15 un tās teritorija bija 3.4 ha. Tā nodota Ventspils pilsētas Lauksaimniecības nodaļai 1948. gadā (“Izpildu komitejas sēdes,” 1948, 20. lpp.)

Ventspils zieds

Kā jau iepriekš minēts, tad Ventspils pilsētas pašvaldības puķkopības uzņēmums “Ventspils Zieds” atradās vietā, kur kādreiz bija Lodes dārzniecība. Tas reģistrēts 1992. gadā un no reģistra izslēgts 1995. gadā (“Ventspils pilsētas pašvaldības,” b.g.). Pirms “Ventspils zieda” tur atradās komunālā dārzniecība. Daži stāstnieki ir bijuši saistīti ar dārzniecībām un atceras tās dažādu iemeslu dēļ. Daina Leijere vienu gadu dārzniecībā strādājusi. Vija atceras, ka audzētas neļķes un prasības bijušas ļoti stingras – bija jāuztur konstanta temperatūra, aptuveni 25 grādi. Dārzniecībai bija divas katlu mājas, kamēr viena kurējās, otru tīrīja. Modris saka, ka siltumnīcu bija ļoti daudz un ar izaudzēto tika apgādāta visa pilsēta. Dzintra atceras milzīgo kantori, kas tur bijis. Šeit bijis arī vēlēšanu iecirknis, kurš sākotnēji atradies Mācītājmuižā. Vija stāsta, ka dārzniecība darbību pārtrauca, jo audzēt augus vairs nebija izdevīgi importa preču dēļ. Siltumnīcu uzturēšana bija ļoti dārga, kritās ziedu kvalitāte un izmaksas vairs nebija iespējams atpelnīt.

Daina Vojevodova atcerējās, ka dārzniecībā “Ventspils zieds” regulāri tika rīkoti kinovakari, pati Daina saka, ka katru dienu esot varējuši tos apmeklēt. Šī vieta kādu brīdi pat bijis kā neliels sabiedriskais centrs. Citus pasākumus gan neatceras:

Tad pirmais televizors bij dārzniecībā, mēs vēl nemaz nebij redzējuši, kas tas televizors tāds ir. Tas varbūt, kad man bija kādi 8-9 gadi. Ar savas omammas aizgāj, tur bij tādā istabiņā riktīg taka tād kinozāl, salikt krēsl, cilvēk kād 30-40. Kad gāj, tad jau nezināj kād film, tik gāj skatīties. Ta bij film pa Čapajev. Un tad viņš zirgā, tā cepure, zobens rokās. Tā bija pirmā filma, kuru es redzēju.

Ventspils koks

Kokapstrādes rūpnīca “Ventspils koks” atradās Rūpniecības ielā 33. Ventspils koks neatrodas Gāliņciema apkārtnē, tomēr daudzi gāliņciemnieki un daži stāstnieki rūpnīcā strādājuši. Stāstniekiem ir saglabājušās atmiņas par “Ventspils koku”, kas piedāvā papildus ieskatu gāliņciemnieku darba kultūrā 20. gadsimta otrajā pusē.

Nemot vērā Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru, “Ventspils koks” ar šādu nosaukumu kā valsts kokapstrādes kombināts darbojies no 1991. – 1998. gadam, bet kā firma laika posmā no 1992. līdz 2003. gadam (“Uzņēmumi, organizācijas un,” b.g.). Arī iepriekš šajā vietā bijuši ar kokapstrādi saistīti uzņēmumi, kas mainījuši nosaukumus un īpašniekus, tomēr tautā vienmēr šī vieta saukta par “Ventspils koku”. Pēteris stāstīja, ka senos laikos uzņēmums pludināja balķus pa Ventu. Modris stāsta, ka agrāk bijis gateris, kur eksportam tika sagatavoti dēļi. Modris un Peteris stāsta, ka dēļu vešanai tika izmantots speciāls transports, Pēteris stāsta: *“Tā ir mašīn, apmēram, otrā stāv augstumā, leja motors un tas vīrs sēž augša. Leja tāds gars kājs ir. Viš uzbrauc pakaļ virsu pa vid, paņem pak, uzceļ augša bišķītiņ no zēms un tā viš kratas un grozas kur vajag.”*

Modris stāsta, ka līdz 1963. gadam bija mēbeļu cehs, bet vēlāk ne pārāk kvalitatīvu skaidu plašu cehs: *“Skaid drāz un lik augša. Žāvēj, kaltēj un apviļāj līmē. Speciāls līms ceļš bij, līm tur taisīj. Ta lik iekš viena tai prese, tad tvaik prese. Tās skaid plats tani laika bij mods liet, viss mēbels taisīj no skaid platem.”*

Šobrīd no Ventspils Koka pāri palikuši vien pāris armatūras gabali un tukšs placis.

Stāstniece Aina šajā vietā nostrādāja aptuveni 30 gadus, pati saka: *“Es tur esu bijus mēbel.”* Arī Modris šeit nostrādājis septiņpadsmit gadus. Aina uz interviju atnesusi fotogrāfiju, kurā redzams tā laika kolektīvs svinot kāda krāvēja 60 gadu jubileju (sk. 5.7. att.).

5.7. att. “Ventspils koks” kolektīvs kāda krāvēja 60 gadu jubilejā, aptuveni 1980.gads
(Fotogrāfija no Ainas Ceples privātās kolekcijas)

Aina atceras, svētkus, kolēģus un darba vidi stāstot:

Vienkārš šitam onkulitim priekša, šitie viss krāvēj, tieš šitāds baļļuks bij. Es nezin, vai nomir Andrapovs [*Jurijs Andrapovs, kādreizējās Padomju Savienības komunistiskās partijas CK ģenerālsekretārs*], vai tas otrs vecs, un tad tak nedrīkstēj dzert, nedrīkstēj spēlēt. Vot taisn tai dienā kaut ko nedrīkstēj un tad bij liel ķēp, kā to viss tur izfirēt, lai tā ball notikt un neviens nedabū ciest, varbūt kāds 83., 84. gads.

Un tie krāvēj, tā bij tād baig indīga taut, tie vec. Viņ bij kād sešpadsmit. Tā apmēram turējas. Aizsūt vien uz bod pēc šņab un, iedomājies, šņabs nav bijs un šis nopircs balzām. Kas to tād var dzert?! Ņem un sasit viss tās pudels. Ej meklē šņab, tas balzāms tač nav dzerams, vot tā vienkārš. Viens čalits mums bij, tas bij muzikants. Vakaros, kaut kur krogos spēlējs. No rīt uz darb atnāk. Vagon jau bij jakrauj arī sestdien, svētdien, nu kā gadījās. Tas nabags atvilcies ar pēdējiem spēkiem, bet strādāt jau viņš nevar nekā. Noliek beņķ pie vagon, sēd un spēlē. Več strādā, a šim jaspēlē. Ja nespēles, ies kraut. Trakot indig, bet interesant publik.

Modris stāstīja, ka kādreiz bija iespējams darba vietas ēdnīcā nopirkt alu. Dzert varēja cik uziet, svarīgākais bija tas, lai cilvēks spēj strādāt, kā Aina saka: “*Tu var būt piedzēries kā tu grib, bet tev ir jāstrādā, vienalg. [..] Ja tu var sadzēries strādat - mierīg.*”

Vēl Modris atceras tādu fenomenu, ka jebkurš krieviski runājošais darbinieks, kurš uzsāka strādāt “Ventspils kokā” iemācījās runāt latviski. Komunikācija notikusi tikai latviešu valodā. Modris saka: “*Tād liet nebij, ka viš nemācēj runat. Kā viš runāj, tā viš runāj, bet pa latvisk.*”

Aina turpina savas atmiņas par kolektīva izdarībām: “*Un tur bij visād tād caurnešan, āzešan, tas viss piederejas pie to liet. Tas bij dzīvsveids. Večiem bij tā - nu kā tu pateiks, kas pa kok - nu pagaršot. [..]*” Pēc stāstnieku stāstītā, darbinieki pēc garšas noteikuši kāda tipa koks ir atvests, dažkārt kāds izjokots – aizsietas acis un dod pagaršot kaut ko citu, nevis koku.

Modris atceras, ka padomju okupācijas laikā jāstrādā bija visiem, nestrādāt nedrīkstēja. Tāpēc nereti strādāja tādi cilvēki, kuri bija nekompetenti un strādāt nebija ieinteresēti. Modris un Aina atceras epizodes, kad uz darbu nākušas sievietes, kuras nodarbojās ar prostitūciju. Laikā, kad Ventspilī ienāca kuģi, tad šīs darbinieces samaksāja kādam citam kolēģim, lai to aizstāj. Kaulēties par palikšanu nav bijis iespējams, jo tas bija viņu primārais iztikas avots. Citējot Modri: *“Uz rīt puss šī klāt, raz - kā samaksā aizstājējam un ruka tālak, naud nopelnījus viņ i.”* Ainai līdzīga pieredze bija arī mucu cehā strādājot.

Uzņēmumam bija pašam sava ugunsdzēsības brigāde, Modris stāstīja, ka pie šī darba lielākoties likti romu tautības pārstāvji, kas par pienākumiem sajūsmā nebija. Modris atceras vienu ugunsgrēku, kur pašam nācās doties palīgā:

Tad mēs varēj iet kā brīvprātīgie un tad brīvdiens dev pie atvaļinājum. Tad jasēž mums bij tur, tie neviens ne tuvuma negāj. Es atceros, mums tie ciklon bij, bet tie skursten kūp āra un stūrs vēl pie direktor kūp un aizdedzies. Tā oder, ir aizdegusies, tur kūp tie dūm un tas čigāns, tas lej to ūden pa to ciklon iekša, un dūm nāk un šie tur nevar nodzēst. To oderi vaidzēj dzēst. Tas tik lej to ūden iekš pa to skursten, mēs paš jau sen nodzēsuš ir, nu brīvprātīgie ugunsdzēsēj. Tieš bij ball taja kluba un sāk degt mums cehs. Mēs, tād kād no balls, tād mēs tur to ugunsgrēk dzēs, kād pec tam bij viss tie uzvalk un drēbs. Viss āra metams

Citas iestādes

Gāliņciema apkaimē un otrajā Ventas krastā atradās vairākas kokzāgētavas. Zināmākā no tām, kas bijušas Gāliņciemā, ir kokzāgētava “Astra.” Pārskatot avotus, dažkārt ir grūti saprast, kur kokzāgētavas atradušās. Kokzāgētavu pētīšana Gāliņciemā būtu atsevišķs novadpētnieciskais darbs.

Kokzāgētava “Astra” atradās Ventas kreisajā krastā, pie dzelzs [dzelzceļa] tilta. Raksta fragmentu no 1928. gada “Ventas Balss” (sk. 5.8. att.) (Wentspils ruhpneezība, 1928).

3. Kokzāgētava „Astra”, uz Ventas kreisā krasta, pie dzelzs tilta — izpaušneelš atziju sabiedrība „Astra” — pabrīnis Pauls Berlands. Ari šchi sabgetawa preefšch pabrīš gadeem lrita par upuri ugunij un no jauna ufbuhweta. Strahda ar tšhetreem gatereem pee 400 firgu spehtu stipra dšineja, nodarbinadama 250 strahdneetus. Strahda ari šewiškča nodala kustu dehtišču apstrahdaschanai. Spehjdeenā un nakti iştirahdat 35 štandartu dafschadu tolu materialu, jeb mehnesi 875 štandartus.

5.8. att. Raksta fragments: “Koku zāgētava Astra” (Wentspils ruhpneezība, 1928)

Bibliotēkas novadpētniecības materiālos atrodas fotogrāfijas no Marijas Pozņakas, kurā redzami attēli no kokzāgētavas “Astra” 1928. gadā. Attēlos redzams kāds Jāzezs Pozņaks, kurš 1941. gadā dzīvojis Mārtiņa ielā 11 (sk. 5.9. att.).

5.9. att. Kokzāģētava “Astra.” Pozņaks Jāzeps no labās (Fotogrāfija no bibliotēkas novadpētniecības materiāliem)

Kokzāģētavai bijuši pašai savi kuģu iekraušanas steķi – platforma uz ūdens, pa kuru eksportmateriālus pieveda kuģa celtņiem. Tur atradies tā laika brīnums – elektriskais ripzāģis, kas uzbūvēts plostā. Jau tolaik darbinieki šādu industriālās revolūcijas rezultātu aplūkoja ar aizdomām, saprotot, ka zāģis atņem potenciālās darba vietas. Rudeņos “Astra” savilka baļķus Ventas krastā milzīgās kaudzēs vismaz 3 stāvu mājas augstumā, lai nodrošinātos ziemai. Ziemā Venta aizsala un pa Ventu notika satiksme ar zirgiem (Celms, 1990).

Fokusgrupas intervijas laikā izskanēja informācija par to, ka Gāliņciemā bijuši taras un mucu cehi. Stāstniece Aina Ceple mucu cehā arī neilgu laiku strādājusi. Rozenšteiniem esot bijusi svaru darbnīca, kur svarus laboja un regulēja, vēl senāk tās vietā bijusi metāla darbnīca. Stāstnieks Pēteris atceras, ka padomju okupācijas laikā uz visu darbnīcu bāzes tika būvētas Patērētāju biedrības darbnīcas. Stāstniece Velta atceras, ka bijusi kalēja smēde Kuldīgas ielā aiz Jēkaba ielas, kur kalēja māja saglabājusies arī šodien. Skroderi bijuši vairāki, padomju okupācijas laikos darbojušies neoficiāli. Uz Baložu ielas esot bijis izcils bikšu skroderis Trafimovs.

Cits stāsts ir par māla bedrēm, kuru vēsture, iespējams, sniedzas hercogistes laikos un prasītu atsevišķu vēsturisko izpēti. Māla bedres atradušās plašā teritorijā no Sarkanā tilta puses gar Reņķa dārzu līdz Durbes ielai un tālāk līdz pat Brīvības un Lāčplēša ielām. No māla izgatavoja ķieģeļus no kuriem celtas daudzas Ventspils ēkas. Reņķa dārza dīķi ir liecība par to agrāko eksistenci (Sēle, 2018).

5.5. Nozīmīgas personības

Gāliņciemā dzīvojuši un joprojām dzīvo vairākas sabiedrībā zināmas personības. Tukuma un Baldones ielās dzīvojuši dzejniece Zelma Dzenīte, kas bijusi arī Ventspils baptistu draudzes locekle. Tāpat arī rakstnieks Mārtiņš Kalndruva, rakstnieks un dzejnieks Kārlis Zvejnieks ar pseidonīmu Kuraž Krišs; dzejnieks Oskars Liepārs; zināmu darbu ilustratore, animāciju filmu māksliniece Dzintra Aulmane. Agrāk dzīvoja komponists, etnomuzikologs Vilis Bendorfs, kurš šobrīd dzīvo Rīgā. Māksliniece Sarmīte Caune. Šobrīd Gāliņciemā dzīvo komponists Vilnis Šmidbergs, rakstniece Kristīne Ulberga un Gāliņciema pievārtē vēsturniece Laimdota Sēle.

Pats Kalndruva par Gāliņciemu raksta:

Man liktenis bija iemērījis vienu no prāvākajiem ceļa gabaliem Ventspilī. No Gāliņciema pēdējās ielas, kam bija iedots Jēkaba vārds un kas krustoja Ventspils – Kuldīgas dižceļu, līdz ģimnāzijai bija vienkāršu namiņiem, ķiršiem, ābelēm un ceriņiem. Garām “miroņu pagrabam” – baltai vientuļai mūra ēcai, - garām lielajam Reņķa dārzam, pie kura, kā vareni sargi, stāvēja divi milzīgi dižkoki (Kalndruva 1987).

Secinājumi

Rakstot par visiem šiem objektiem un notikumiem jāsecina, ka katrā tēmā būtu iespējams veikt padziļinātu izpēti. Atsevišķi varētu pētīt “Pļavas skolu,” saimniecisko un rūpniecisko darbību Gāliņciema apkārtnē, personības un dzimtas, kas apkaimē dzīvojušas vai dzīvo vēl tagad. Tāpat nebeidzami varētu intervēt gāliņciemniekus un vākt atmiņu stāstus. Pētījuma laikā atklājās, ka Gāliņciema apkaimei ir daudz plašāka vēsture, kā sākotnēji varētu šķist.

6. DISKUSIJA

Izpētes pakāpes analīzē apskatītie pētījumi bija noderīgi dažādu iemeslu dēļ. Ar Ventspili saistītā literatūra sniedza ieskatu par to, cik daudz vai maz iepriekš raksturots Gāliņciems. Literatūra, kurā Gāliņciems figurē, tika izmantota, lai leģitimizētu un paspilgtinātu stāstījumu. D. Kamelas maģistra darbs, kurā apskatīts Ventspils 19. gadsimta sociālais portrets, deva ieskatu par cilvēku dzīvi šajā laika posmā. Velkot paralēles, var saskatīt zināmas līdzības starp 19. un 20. gadsimtā dzīvojošiem cilvēkiem. Izkristalizējas kolektīvās atmiņas ievirzes par sadzīvi, izglītību, darbu un citām sociālām lietām. Pēc industriālās revolūcijas zemnieku skaits sarūk, notiek urbanizācija. Bijuši kari un nemieri. Šie visi apstākļi veidoja 20. gadsimta sabiedrību.

Z. Sapnovas darbs sniedza ieguldījumu šī maģistra darba sākotnējās izstrādes stadijā, kad bija nepieciešams saprast, kādas pētījuma metodes darbā izmantot. Z. Sapnovas galvenā pētījuma metode ir mutvārdu vēsture, izlasītais veicināja primāro izpratni par to, kā tiks izstrādāts darbs par Gāliņciem. Tika gūta atziņa, ka jēdzieniem “atmiņu stāsts” un “mutvārdu vēsture” nepieciešama detalizēta jēdzienu analīze.

Interessants fenomens novērots A. D. Sīkas bakalaura darbā “Viļķenes pagasta kultūras dzīve 1920. – 1940. gadā” (2022) saistībā ar Gāliņciema nosaukuma fenomenoloģisko lietojumu, rezonē Viļķenes vietvārda fenomens – tā tautā tiek dēvēta par Katrīnu vai Katriņu. Šis ir stāsts par vietējo identitāti, būtu interesanti pētīt, kā paši viļķenieši sevi identificē un kāpēc. Velkot paralēles, Gāliņciema apkārtnē dzīvojošie parasti sevi identificē kā gāliņciemniekus, bet, ja iedziļinās, tad žāžciemnieki, kurpniekciemnieki un citi parasti zina, ka nekādi gāliņciemnieki viņi nav. Sabiedrībā pieņemtā norma ir, ka Ventspils dienvidu daļa ir Gāliņciems, apkaimēs dzīvojošie pielāgojas.

Tematiski līdzīgs ir Zanes Hazenas bakalaura darbs, kur autore pēta Rudes ciemu un Roju iedzīvotāju atmiņas un publikācijās. Darba hronoloģiskais norobežojums ir līdzīgs darbam par Gāliņciema apkārtni. Bakalaura pamatā ir sociālā kapitāla teorija, kura būtu ļoti atbilstoša arī Gāliņciema apkaimes tēmai, ja tiktu pētīta tikai iedzīvotāju mijiedarbība. Ar šīs teorijas bāzi būtu interesanti Gāliņciemā pētīt ar tīkla teorijas metodēm, veidojot vizuālus tīklus, analizējot homofīliju un citus tīkla teorijas faktorus. Jo mazāk iedzīvotāji komunicē savā starpā, jo mazāk saišu. Apgalvojumu būtu iespējams vizuāli reprezentēt, tad arī varētu novērot, cik strauji kopienas iekšienē komunikatoru skaits pieaug vai sarūk. Tāds pētījums sniegtu pamatu socioloģiskam pētījumam par vietējās kopienas mijiedarbības progresu vai regresu.

Juhans Šao (*Yuhan Shao*) izpētes pakāpes analīzes daļā apskatītajā doktora darbā analizē vietējo kopienu nozīmi un izstrādā vadlīnijas vietējās identitātes saglabāšanai. Autors darbā

raksturo, kā urbanizācijas rezultātā vietējās kopienas saplūst ar pilsētvidi un zaudē savu unikalitāti, līdz ar to zaudējot arī nemateriālu kultūras mantojumu. Arī Gāliņciema apkaimes iedzīvotājiem bijušas raksturīgas tradīcijas, kuras vairs netiek piekoptas, jo rodas sava veida vienveidība. Šis darbs atspoguļo urbanizācijas tendences arī Gāliņciemā. Darbā “Gāliņciema apkaime iedzīvotāju atmiņās un vēstures liecībās” ir iespējams saskatīt apkaimes gaistošo identitāti. Aptuveni gadsimta laikā, no laukiem tā pārtapa par pilsētu. Tāpēc ir svarīgi apkopot un saglabāt šo nemateriālo kultūras mantojumu nākotnes paaudzēm.

Pētījuma laikā tika izvirzīta hipotēze par Heinriha fon Gālena saistību ar Gāliņciema nosaukuma izcelsmi, tomēr informācijas un uzticamu avotu trūkuma dēļ, to nevarēja apstiprināt.

Ar aptaujas, par Gāliņciema teritoriālo sadalījumu, anketas palīdzību apstiprinājās tēze par to, ka Ventspilnieki uzskata teritoriju, kurā atrodas Krēķciems, Kurpniekiems, Žāžciems, Mācītājplacis, pats Gāliņciems un Dampeļi par Gāliņciemu. No fenomenoloģiskās perspektīvas, varam uztvert Gāliņciema koncepta izplatīšanos pa visu apkaimi kā fenomenu. Gāliņciemnieki joprojām sevi nošķir no pārējās pilsētas, lai gan ir pagājuši vairāk kā 100 gadi kopš Gāliņciems ir kļuvis par pilsētas daļu, arī mūsdienās jaunākās paaudzes saka: “Iešu uz pilsētu.” No otras puses, tas nav nekas ekskulzīvs, jo arī citās Ventspils daļās dzīvojošie šo retoriku lieto. Visdrīzāk tās ir tikai leksikas īpatnības, kas mantotas no iepriekšējām paaudzēm.

Paši gāliņciemnieki nereti saprot, ka patiesībā ir, piemēram, kurpniekiemnieki, tomēr lielākoties pakļaujas sabiedrības spiedienam un neiebilst, ja tos dēvē par gāliņciemniekiem.

Interviju laikā par vietas piesaisti tika jautāts arī tieši, bet nereti šo piesaisti varēja interpretēt no sacītā. Vairāki respondenti izjūt sentimentu pret mājām, kas ir pašu vai senču celtas. Mājas tiek apaudzētas, atjaunotas, tiek veiktas piebūves, šīs mājas nereti, šķiet, ir cilvēku dzīves projekts. Otrs piesaistes faktors, kuru varēja uztvert kontekstuāli, ir kaimiņi. Vecāko paaudžu cilvēku dzīvēs kaimiņi spēlēja lielu lomu, varētu teikt, ka kopienas labklājība bija atkarīga no tā, cik sasaistīti šie cilvēki bija – pārdevēja paslepus iedos vairāk produktu, kaimiņi stāvēs uz maiņām veikalu rindās, palīdzēs celt mājas, pieskatīs bērnus, dalīsies ar pārtiku utt. Daži respondenti atklāj, ka joprojām izjūt kopienas, kā svarīgu faktoru savās dzīvēs, kaut gan dzīves apstākļi ļauj dzīvot neatkarīgi no citiem apkārtnē dzīvojošajiem. Šo cilvēku kolektīvajā atmiņā ir saglabājušās piedzīvotās grūtības, kuras kopā pārvarētas. Atšķirībā no mūsdienām, kur cilvēks uzsākot patstāvīgu dzīvi jau visbiežāk ir neatkarīgs un labākajā gadījumā gaidīs palīdzību no tuvākās ģimenes.

Liels faktors vietas piesaistei bija padomju okupācijas laika uztvere, nebija pieņemts nopirkt vai uzcelt māju un pēc kāda laika perioda bez iemesla pārcelties dzīvot citur. Daina Vojevodova klusībā sapņoja par ērto dzīvokļa dzīvi, tomēr nevarēja iedomāties par sapņa

realizāciju – bija māja, ģimene, dzīvnieki un dārzs par kuriem dzīvoklī rūpēties nebūtu iespējami. Ģimeni, kā faktoru, min vairāki respondenti. Nereti mājā dzīvoja vairākas paaudzes un paplašinātā ģimene, kas ir būtisks piesaistes faktors. Nākošais svarīgais faktors, kas saistīts ar padomju okupācijas laikiem – cilvēki nebija turīgi, nebija līdzekļu, lai īpašumus tik vienkārši nopirktu, tomēr, tiem, kuriem īpašumi bija, viss nopelnītais tika ieguldīts esošajā dzīvesvietā. Ja tomēr cilvēki pārcēlās, tad tas notika piespiedu kārtā vai kādu vajadzību apmierināšanai. Stāstnieki stāstīja, ka nav bijis arī iespēju izvēlēties vietu, kur drīkstētu būvēt māju. Vietas tika ierādītas, dažkārt varēja izvēlēties starp dažiem variantiem, no kuriem nereti neviens nebija apmierinošs. Iespējams, spēcīgāka vietas piesaiste rodas tad, kad sabiedrība ilgi ir bijusi teritoriāli ierobežota, kā tas bija padomju okupācijas laikā.

Mūsdienās iemesli, kāpēc cilvēki turpina dzīvot Gāliņciemā, ir mainījušies. Cilvēkus saista klusas, mierīgas apkaimes, kur justies droši. Ņemot vērā, ka lielākā daļa iedzīvotāju pārvietojas ar privāto transportu, tad pilsētas centra apmeklēšana vairs nav tik apgrūtināša. Gāliņciema infrastruktūra attīstās padarot to vēl vēlamāku dzīves apstākļiem. Arī kaimiņi spēlē lielu lomu, tomēr ne tāpēc, lai veidotu kopienu, bet gan, lai dzīvotu blakus cilvēkiem ar līdzīgu dzīvesveidu, kas automātiski samazina konflikta riskus.

7. SECINĀJUMI

Maģistra darba “Gāliņciema apkaime iedzīvotāju atmiņās un vēstures liecībās” mērķis bija apkopot un analizēt atmiņu stāstus, publikācijas un citus informācijas avotus saistībā ar Gāliņciemu. Darba praktiskais mērķis ir nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšana un novadpētniecības materiālu apkopošana, kas būtu pieejami bibliotēkā lietošanai.

Maģistra darbā izmantota kvalitatīvā pētījuma stratēģija. Filozofiskais pamatojums ir fenomenoloģija un pētījuma fonā ir Vietas piesaistes teorija.

Darba izstrādes sākuma stadijā tika izvirzīti četri pētījuma jautājumi.

Interviju laikā stāstīto atmiņu fons satur bagātīgu informāciju par 20. gadsimta sociālajām un ģeogrāfiskajām norisēm. Uz jautājumu **“Kā Gāliņciems attīstījies vēsturiski un ģeogrāfiski?”** nav viennozīmīgas atbildes. Ģeogrāfiski Gāliņciems nav paplašinājies, bet cilvēku apziņās Gāliņciems ir visa Ventpils dienvidu daļa. Nav zināms, kad Gāliņciems sācis dominēt pār visiem ciemiem. Jau 1923. gada ielu sarakstā Gāliņa rajons dominē pat pār ielām, kuras nav Gāliņciema ielas, bet ir, piemēram, Krēķciema. Intervējamo stāstos atspoguļojas Gāliņciema straujā izaugsme, kas rezultējies tajā, ka šobrīd tas ir viens no pieprasītākajiem dzīvojamo māju rajoniem. Agrāk Gāliņciems par tādu uzskatīts netika.

Otrs darbā izvirzītais jautājums ir **“Kādi notikumi norisinājušies Gāliņciemā 20. gadsimtā ?”** Gāliņciems 20. gadsimtā bija dinamisks. Bija izveidojusies kopiena, kas kopā pavadīja laiku un viens otru atbalstīja. Pētījuma laikā tapa skaidrs, ka lielākoties Gāliņciema notikumi bija vietējas nozīmes. Kopīga svētku svinēšana, māju celšana, darbošanās saimniecībā un cita veida darbs un palīdzēšana iezīmēja iedzīvotāju ikdienu. “Piķa bāzes” ieviešana bija lielāks satricinājums gāliņciemnieku dzīvēs, jo tā piesārņoja apkārtni dabu un bija bīstama gan iedzīvotājiem, gan dzīvniekiem. Gāliņciemam tuvumā esošais lidlauks atviegloja iedzīvotāju dzīves. Apskatot avotus radās priekšstats, ka alkohola patēriņš bija liels – gan vēlēšanu laikā, lai cilvēkus ievilinātu, to deva, gan darba ēdnīcā to varēja nopirkt, Gāliņkrogs bija labi apmeklēta vieta. Veikalu plauktos varēja aprūkties pārtikā, bet alkohols nekad. Vienmēr kaut kur zālē, grāvīmalās vai krūmos varēja atrast pa kādam nogurušam cilvēkam. No notikumiem jāmin arī militāru elementu klātbūtne Gāliņciemā – tanki uz ielām, militārās lidmašīnas bija klātesošas padomju okupācijas laikā.

Trešais jautājums ir **“Kas ir vērā nemamie Gāliņciema objekti 20. gadsimtā ?”** Kā stāstnieki stāstīja, nav bijis jāiet uz centru, jo apkaimē bija viss nepieciešamais – pārtikas un saimniecības preču veikali, bibliotēka, skola, amatnieki, darba vietas, āģitpunkts, pasts, Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība “Venta,” kafejnīcas, audumu veikali, peldvieta, pat krogs un

dziedniece. Paši gāliņciemnieki nodarbojās ar dārzniecību un lopkopību. Bija viss dzīvei nepieciešamais.

Ceturtais jautājums: **“Kas ir zīmīgākie faktori, kas gāliņciemniekus piesaista pie šīs apkārtnes?”** detalizētāk tika raksturots diskusijas sadaļā. Galvenie piesaistes elementi: ģimenes māja gan emocionālajā gan fiziskajā plānā; ģimene – mājā dzīvo paplašināta ģimene vai vairākas paaudzes – par bērniem un senioriem jārūpējas, kas pārceļšanos sarežģītu; lopi; dārzs; kaimiņi; apkārtnē; pieradums; infrastruktūra – piemēram, autobusa kursēšana; tā laika uzskati; finansiālie aspekti; iespējas – zemi iegūt jebkurā vietā tik vienkārši nevarēja.

Pētījuma rezultātā, ar interviju un vēsturisku liecību palīdzību, ir apzināti Gāliņciema svarīgākie objekti un notikumi. Notikušas, transkribētas un darbā izmantotas divas individuālās intervijas, fokusgrupas intervija un viena aptauja. Tika apstiprināta tēze par to, ka apkārtnē esošie ciemi tiek uztverti par Gāliņciemu. Tika apkopoti interesanti stāsti un informācija par Gāliņciemu, kas plašākai, jo īpaši jaunākai, sabiedrības daļai nav zināma.

Apkopotajai informācijai ir novadpētnieciska nozīme un tas ir nemateriālās kultūras vēstures mantojums.

Darba gaitā izdevās atrast lēmumu ar oficiālu Gāliņciema teritoriālo sadalījumu. Atbildīgajās iestādēs, kurās informācija tika meklēta, informāciju iegūt neizdevās. Nepieciešamā dokumenta kopija pēc rūpīgas atlases, tika atrasta bibliotēkas novadpētniecības krājumā.

Visi apkopotie materiāli maģistra darba apjomā neietilpa. Daudzām ēkām Gāliņciemā ir samērā sena vēsture, kas satur stāstus un notikumus. Piemērs, kas netika iekļauts darbā ir Lijas Ašneviņas nams, kurā notikuši vēsturiski nozīmīgi notikumi. Atsevišķi varētu pētīt personas un dzimtas, kuras apkaimē dzīvojušas. Darbā netika iekļautas intervijas ar Laimoni Sūniņu un Inesi Aidi.

Katrā no apakšodaļu tēmām būtu iespējama dziļāka analīze, daudz notikumu palikuši neizstāstīti.

Šī darba fokuss ir 20. gadsimts, tomēr būtu iespējams pētīt 19. gadsimtu un pat 21. gadsimtu. Senāku vēsturi pētīt būtu sarežģīti bez vēsturnieku palīdzības.

Šis maģistra darbs ir devis iespēju identificēt novadpētniecības virzienus, kurus Gāliņciema bibliotēka varētu realizēt. Sākotnēji bija paredzēts, ka darbs sniegs vadlīnijas, lai izstrādātu jaunus, pielāgotus pakalpojumus apkārtējo iedzīvotāju interešu apmierināšanai. Novadpētniecība ir viens no bibliotēkas pakalpojumiem. Izdevās identificēt ļoti daudzus ar novadpētniecību saistītus jautājumus, kur būtu nepieciešama aktīva apkārtējo iedzīvotāju iesaiste informācijas apkopošanā. Šis virziens var radīt labvēlīgu vidi kopienas saliedēšanai un kopīgam darbam pie novadpētniecības krājuma papildināšanas un uzlabošanas.

PATEICĪBAS

Par izsmēlošo stāstījumu vēlos pateikties stāstniekiem – Vijai Hartmanei, Aina Ceplei, Benitai Priedoliņai, Dainai Leijerei, Dzintrai Venckavai, Veltai Vilgutei, Pēterim Tonim un Modrim Ģeģerim, kas bija ļoti atsaucīgi atbildot uz papildus jautājumiem arī pēc intervijas. Paldies Dainai Vojevodovai par interesanto stāstījumu. Liels paldies Vijai Hartmanei par transkripcijas pārlasīšanu un rediģēšanu, Kristīnei Ulbergai un Paulai Anškenai par ieteikumiem maģistra darba izstrādē. Ļoti pateicos Laimdotai Sēlei par ieteikumiem, interviju un par visu viņas veikumu, kas saistīts ar Gāliņciema apkaimi. Paldies vēsturniekiem Kasparam Puriņam un Ingrīdai Štrumfai par ieguldījumu Ventspils vēstures izpētē un par komunikāciju šī maģistra darba izstrādes procesā.

Paldies Ventspils bibliotēkai par atbalstu mācību procesā. Paldies Bibliogrāfijas un informācijas nodaļas darbiniecēm, īpaši Aijai Volkai, kas daudz paveica, pētot Gāliņciemu 2023. gadā. Paldies kolēģēm Ramonai Jacevičai, Nadeždai Mazurei un Santai Šepetauskai par pacietību.

Pateicos maģistra darba vadītājai Dr. philol Dainai Pakalnai par patīkamo komunikāciju, atbalstu un vērtīgajiem ieteikumiem.

Vislielākie paldies ģimenei – Mārtiņam, Odrijai un Kurtam Karabeško, Dainai Vojevodovai un Sanitai Mončakai par milzīgo atbalstu visā studiju laikā.

IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI

- Aide, I. (Red.). *Ventspils pilsēta un novads: notikumu hronika: 1985-1996*. Ventspils.
- Aizliedzu (Sludinājums). (10.07.1942.). *Ventas Balss*.
- Autokatastrofā nonāvētas 3 personas. (29.03.1938.). *Ventas Balss*. <https://periodika.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#panel:pa|issue:43293|article:DIVL38|query:3%20personas%20non%C4%81v%C4%93tas%20>
- Barža. (b.g.). <https://tezaurs.lv/bar%C5%BEa:1>
- Beļickis, I., Blūma, D., Koķe, T., Markus, D., & Šalme, A. (2000). *Identitāte*. Zvaigzne ABC. <https://www.letonika.lv/groups/default.aspx?r=10621033&q=IDENTITĀTE&cid=619155&g=2>
- Bernšteine, V. (1967). *Ventspils pilsētas 3.bibliotēkas PASE*. (1967). Ventspils ZVA, F609_1_6, 1-9. lp.
- Bernšteine, V. (1981). *Ventspils CBS 3.bibliotēkai 1981. gada atskaite*. Ventspils ZVA, F264_1_341, 39-52. lp.
- Bernšteine, V. (1968). *VĻKJS 50.gadadienai veltītie pasākumi Ventspils 3.bibliotēkā*. Ventspils ZVA, F264_1_131, 7-8. lp.
- Bernšteine, V. (1957). *Отчет массобой библиотеки за 1957 год*. Ventspils ZVA, F264_1_27, 7-9. lp.
- Bernšteine, V. (1961). *Отчет массобой библиотеки за 1961 год*. Ventspils ZVA, F264_1_53, 6-10. lp.
- Celms, A. (1990). *Ventspils 700*. Ventspils 700 gadu jubilejas atzīmēšanas iniciatoru grupa Toronto, Kanādā 1990.g.
- Cik balsis nodotas par katru kandidātu. (14.04.1931.). *Ventas Balss*. <https://periodika.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#panel:pa%7Cissue:717653%7Carticle:DIVL81>
- Cukurs bišu saimju ēdināšanai. (09.10. 1942). *Ventas Balss*. <http://www.periodika.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#panel:pa|issue:264122|article:DIVL140|query:Krista%20Lodes%20>
- Fenomenoloģija. (b.g.). <https://tezaurs.lv/fenomenolo%C4%A3ija>
- Fenomens. (b.g.). <https://tezaurs.lv/fenomens>
- Flick, U. (2018). (Ed.). *Designing Qualitative Research*. Sage Publications Ltd.
- Garda-Rozenberga, I. (Red). (2012). *Dzīvesstāsts un pašapziņa. Mutvārdu vēsture Latvijā*. LU Filozofijas un socioloģijas institūts, Latvijas Mutvārdu vēstures pētnieku asociācija "Dzīvesstāsts."
- Gāliņciema ainava [Pastkarte]. (b.g.). No Maksima Smirnova privātas pastkaršu kolekcijas.

- Gāliņciema bibliotēkas vēstures stāsti 1. daļa* [Videomateriāls]. (2012). Ventspils bibliotēka.
<https://www.youtube.com/watch?v=i-YNhpqaZTw>
- Gāliņciema bibliotēkas vēstures stāsti 2.daļa* [Videomateriāls]. (2012). Ventspils bibliotēka.
<https://www.youtube.com/watch?v=BYFR6Hx9Ry4>
- Gāliņciema bibliotēkas vēsture: fakti un fotogrāfijas* [Prezentācija]. (2023). Ventspils bibliotēka.
<https://biblioteka.ventspils.lv/novadpetnieciba/resursi-novadpetnieciba/>
- Gāliņciema “robežas, robežpunkti.”* [Nepublicēts materiāls bibliotēkas novadpētniecības krājumā].
 (b.g.). Pielikumā Nr. 10.
- Gāliņciema māju un ielu nosaukumi* [Karte]. [Nepublicēts materiāls bibliotēkas novadpētniecības krājumā]. (b.g.).
- Gāliņciema stāstu piezīmes* [Nepublicēts materiāls bibliotēkas novadpētniecības krājumā]. (b.g.).
 Pielikumā Nr. 9.
- Gāliņu māju īpašnieks K. Lode (Sludinājums). (17.06.1921). *Ventas Balss*.
<https://periodika.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#panel:pa|issue:717019|article:DIVL48>
- Gāls*. (b.g.). <https://tezauris.lv/g%C4%81ls>
- Golubovs, E. (1936). *Ventspils brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība 1871.-1936*. Ventspils brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības izdevums.
- Grava, A. (1980). Spēļu “placi” meklējot. (01.08.1980.). *Padomju Venta*.
<https://periodika.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#panel:pa|issue:556533|article:DIVL161|query:piķi%20piķa%20Bāzi%20>
- Grīnfelde, M. (2015). Fenomenoloģija un neizsakāmā robeža. *Punctum magazine*.
<https://www.punctummagazine.lv/2015/02/26/fenomenologija-uz-neizsakama-robezas/>
- Grīnvalde, R. (2023). *Latviešu folklorā*. <https://enciklopedija.lv/skirklis/29520-latvie%C5%A1u-folklorā>
- Grosmāne, A. (b.g.). *Kuldīgas iela – Gāliņciema sirds*. [Nepublicēts materiāls bibliotēkas novadpētniecības krājumā]. Skat pielikumā Nr. 14.
- Grosmāne, A. (b.g.). *Melnā piķa labums un posts*. [Nepublicēts materiāls bibliotēkas novadpētniecības krājumā]. Skat pielikumā Nr. 14.
- Grosmāne, A. (b.g.). *Saldais Gāliņciems*. [Nepublicēts materiāls bibliotēkas novadpētniecības krājumā]. Skat pielikumā Nr. 14.
- Grosmāne, A. (b.g.). *Dubļu ciems*. [Nepublicēts materiāls bibliotēkas novadpētniecības krājumā]. Skat pielikumā Nr. 14.
- Grosmāne, A. (b.g.). *Ciema iedzīvotāju dienas un nedienas*. [Nepublicēts materiāls bibliotēkas novadpētniecības krājumā]. Skat pielikumā Nr. 14.

- Hazena, Z. (2018). *Rudes ciems un Roja iedzīvotāju atmiņu stāstos un publikācijās* (Bakalaura darbs). LU Sociālo zinātņu fakultāte. http://primolativija.hosted.exlibrisgroup.com/permalink/f/o8mjh5/371KISC_AlephLUA02-000034980
- Huserls, E. (2002). *Fenomenoloģija*. Sorosa fonds Latvijā. *Identitāte*. (b.g.). <https://tezaurs.lv/identitate:1>
- Ievkalns, G. (2008.1967). Brīnumdaktere. *Cīņa*. <https://periodika.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#panel:pa|issue:226255|article:DIVL368>
- Inalhan, G., Yang, E., & Weber, C. (2021). Place attachment theory. In R. Appel-Meulenbroek, & V. Danivska (Ed). *A Handbook of Theories on Designing Alignment between People and the Office Environment* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.1201/9781003128830>
- Izpildkomitejas rīkojumi vispārējos jautājumos Nr. 129 – Nr. 258. (1991). Ventspils ZVA, F369_1_1107, 32. lp.
- Izpildkomitejas sēdes protokols Nr. 13. (1987). Ventspils ZVA, F369_1_819, 35. lp.
- Izpildu komitejas rīkojumi, 1. sējums. (1964). Ventspils ZVA, F369_1_992, 144. lp.
- Izpildu komitejas sēdes protokols Nr. 7. (1948). Ventspils ZVA, F369_1_102, 69. lp.; 20. lp.
- Kalndruva, M. (1964). Pie skaisto ziedu audzētājiem. (21.03.1964.). *Padomju Venta*. <https://periodika.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#panel:pa|issue:553336|article:DIVL79|query:Tisiņu%20mājām%20>
- Kalndruva, M. (27.06.1987). Ventspilī, naktī – pirms pusgadsimta. *Padomju Venta*. <https://periodika.lndb.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#panel:pa|issue:557948|article:DIVL133|query:Ventspil%C4%AB%20nakt%C4%AB%20>
- Kaprāns, M., Strenga, G., & Berkmans-Dīrkess, N. (Red.). (2016). *Atmiņu kopienas: atceres un aizmiršanas kultūra Latvijā*. LU Filozofijas un socioloģijas institūts.
- Kārkliņa R. (2012). Vai laukos ir pilsoniskā sabiedrība? No Kļave, B., & Zepa, B. (Red.). *Identitātes. Kopienas. Diskursi*. Latvijas Universitāte
- Kļaviņš, O. (01.12.1937). Ciemos pie čaklajiem Ventspils dārzkopjiem. *Dārzkopības un Biškopības Žurnāls*. <http://periodika.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#panel:pa%7Cissue:41322%7Carticle:DIVL77%7Cquery:Kurpniekciemā%20>
- Kamela, D. (2020). *Ventspils pilsētas iedzīvotāju sociāli ekonomiskais portrets 19. gadsimta beigās*. LU Vēstures un filozofijas fakultāte. https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/52668/311-78608-Kamela_Dace_dk11048.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Kažmirs, S. *Dažas atmiņas par Gāliņciema bibliotēku*. [Nepublicēts materiāls bibliotēkas novadpētniecības krājumā]. Skat. pielikumā Nr. 13.

Konstrucionisms. (b.g.). <https://tezaurs.lv/konstrucionisms:1>

Kopiena. (b.g.). <https://tezaurs.lv/kopiena>

Krēķis. (b.g.). <https://tezaurs.lv/kr%C4%93%C4%B7is:2>

Kūle, M. (Red.). (2016). *Fenomenoloģija mūsdienu pasaulē* (Kolektīvā monogrāfija). Latvijas Universitātes Filozofijas un socioloģijas institūts.

Lancere, G. (2021). *Nemateriālais kultūras mantojums*. Latvijas Nacionālais kultūras centrs. https://www.lnkc.gov.lv/lv/nematerialais-kulturas-mantojums?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

Latvijas, Lietuvas un Igaunijas tirdzniecības-rūpniecības uzņēmumu saraksts-branžu reģistrs 1931/1932. (1931). <https://dom.lndb.lv/data/obj/417225.html>

Latvijas mutvārdu vēsture pētnieku asociācija Dzīvesstāsts. (b.g.). *Mutvārdu vēsture*. <https://mutvarduvesture.lv/par-mums/>

Latvijas 1940.g telefonu abonentu saraksts. (1940). Latvijas Digitālā bibliotēka. <https://digitalbiblioteka.lv/?id=oai:the.european.library.DOM:1209257>

Lāce, I. (2014). Cilvēks un vieta: tēmas nozīmīgums Latvijas socioloģijā. No A. Zobena. (Red.) *Ad locum: vieta, identitāte un rīcībspēja*. LU Akadēmiskais apgāds.

Liepārs, O. (18.02.1969). Gāliņciemā. *Padomju Zeme*. <https://periodika.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#panel:palissue:538027|article:DIVL213|query:OSKARS%20LIEP%C4%80RS%20G%C4%81li%C5%86ciem%C4%81%20>

LNB Bibliotēku attīstības centrs. (2017). *Latvijas bibliotēku novadpētniecības darba vadlīnijas*. Latvijas Nacionālā bibliotēka. <https://dom.lndb.lv/data/obj/file/2963519.pdf>

LNB Bibliotēku attīstības centrs. (2022). *Latvijas bibliotēku novadpētniecības darba rokasgrāmata*. Latvijas Nacionālā bibliotēka. https://www.biblioteka.lv/wp-content/uploads/2022/09/1_Novadpetnieciba_1_nodala_Pamatjedzieni_Kas-ir-novadpetnieciba.pdf

Local history. (n.d.). https://odlis.abc-clio.com/odlis_1.html

Maļkeviča, E., Mellēna, M., & Pakalns, G. (2017). *Stāstnieks, kopiena, kultūrtelpa*. UNESCO LNK komisija. <https://www.unesco.lv/lv/media/181/download?attachment>

Mārtinsone, K., & Pipere, A. (Red.). (2021). *Zinātniskās darbības metodoloģija: starpdisciplināra perspektīva*. Rīgas Stradiņa Universitāte.

Mutvārdu vēsture. (b.g.). <https://tezaurs.lv/mutv%C4%81rdu%20v%C4%93sture>

Narrative. (n.d.). https://odlis.abc-clio.com/odlis_n.html#narrative

Nemateriālā kultūras mantojuma likums. (01.12.2016.). <https://likumi.lv/ta/id/285526-nemateriala-kulturas-mantojuma-likums>

Nemateriālais kultūras mantojums. (b.g.). <https://termini.gov.lv/kolekcijas/100/skirklis/432128>

- Noteikumi par pierobežu miestu, ciemu un lauku māju pievienošanu Ventspils pilsētai* [Dokuments]. (1921). Ventspils zonālais valsts arhīvs.
- Novadpētniecība*. (b.g.). <https://tezaurs.lv/novadpētnieciba>
- Ozoliņš, J. (2023). *Stāstījums, naratoloģijā*. <https://enciklopedija.lv/skirklis/125250-st>
- Paula, L. (2023). *Kopienas izpēte*. <https://enciklopedija.lv/skirklis/5414-kopienas-izp%C4%93te>
- Pie Gāliņciema šosejas būvētājiem. (07.10.1937.). *Ventas Balss*. https://periodika.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#panel:pp|issue:253898|article:DIVL76|page:1|block:P1_TB00029
- Piedalīs Sarkanmuižas pagastam. (20.05.1939.). *Ventas Balss*.
- Rubene, M. (2008). Kaimiņu būšana / koeksistences aporijas, No M. Rubene. (Red.), *Vērotājs un sabiedrība*. LU akadēmiskais apgāds.
- Rubenis, A. (1983). *Fenomenoloģija*. Avots. <https://dom.lndb.lv/data/obj/file/17045108>
- Rusmanis, S., & Štrumfa, I. (1996). Ventspils. No Latvijas Enciklopēdija.
- Sapnove, Z. (2016). *Jaunpils evaņģēliski luteriskās draudzes vēsture atmiņu stāstos* (Maģistra darbs). LU Sociālo zinātņu fakultāte. https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/34290/309-53791-Sapnova_Zane_zs14010.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Sēle, L. (10.04.1996). Lielas pilsētas maza ciema bibliotēka. *Ventas Balss*. [Nepublicēts materiāls bibliotēkas novadpētniecības krājumā]. Skat. pielikumā Nr. 8.
- Sēle, L. (03.11.2017). Ceļš cauri pilsētai un laikiem I. *Ventspilnieks*. <https://www.ventspilnieks.lv/wp-content/uploads/2018/02/VentspilnieksNr35.pdf>
- Sēle, L. (10.11.2017). Ceļš cauri pilsētai un laikiem II. *Ventspilnieks*. 10.11.2017. <https://www.ventspilnieks.lv/wp-content/uploads/2018/02/VentspilnieksNr36.pdf>
- Sēle, L. (2018). *Es iet no Gāliņciem uz pilset! Biedrība Ventspils uzplaukumam*.
- Shao, Y. (2014). *Local identity & Assessment. The Theory, Methodology and Practice of Discovering Local Identity in Yantai, China*. University of Sheffield. <https://core.ac.uk/download/pdf/29030158.pdf>
- Shao, Y., Lange, E., Thwaites, K. (2017). *Defining Local Identity*. The University of Sheffield. https://eprints.whiterose.ac.uk/119661/8/2017-Defining_Local_Identity-LAF.pdf
- Sīka, A. D. (2022). *Viļķenes pagasta kultūras dzīve 1920.–1940. gadā*. LU Vēstures un filozofijas fakultāte. https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/63007/311-91324-Sika_Anna_as19243.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Skapste, I. (2012). *Puiku nedarbi, meiteņu darbi* [Bloga ieraksts]. Gāliņciema bibliotēka. <https://galinciemabiblioteka.blogspot.com/2012/02/stastu-laiks-galinciema-biblioteka.html?zx=d2de96b4015fb22c>
- Skultāne, V. (Red.). (2022). *Atmiņu mantojums paaudzēs: dzīvesstāstu perspektīva*. LU Filozofijas un socioloģijas institūts.

- Solovjova, L. (09.05.1991.). Kurzemes brīnumdare. *Lauku avīze*.
- Stāsts*. (b.g.). <https://tezaurs.lv/stasts:1>
- Stāstījums*. (b.g.). <https://lvv.tezaurs.lv/st%C4%81st%C4%ABjums>
- Stāstnieks*. (b.g.). <https://tezaurs.lv/st%C4%81stnieks>
- Storyteller*. (n.d.). https://odlis.abc-clio.com/odlis_s.html
- Sviestiņš, J. (2010; 1934). *Ventspils Vadonis pa Ventspili un apkārtni*. Ventspils un apkārtnes skolotāju kooperatīvs “Gaisma.” Faksimilizdevums Ventspils bibliotēka.
- Sviklis, Ī. (2012). *Kapu apmeklēšanas paradumi Latvijā*. LU Humanitāro zinātņu fakultāte. https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/22062/306-22307-Sviklis_Iriss_is09086.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Šosejas būve Gāliņciemā. (23.10.1937.). *Ventas balss*. <https://periodika.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#panel:pa|issue:75307|article:DIVL41|query:%C5%A1osejas%20b%C5%ABves%20G%C4%81li%C5%86ciem%C4%81%20>
- Šoseju būvveidi Ventspils apriņķī. (01.10.1934). *Motors*. <https://periodika.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#panel:pp|issue:67596|article:DIVL431>
- Šterna, V. (b.g.) *Fotogrāfijas un komentāri par Mihailovu māju*. [Nepublicēts materiāls bibliotēkas novadpētniecības krājumā]. Pielikumā Nr. 11.
- Štrumfa, I. (2000). *Ventspils pilsētas darbaļaužu deputātu Padomes izpildu komitejas lēmums Nr. 145*. Ventspils zonālais valsts arhīvs. F369_1_503, 36. lp.
- Štrumfa, I. (2011). *Ventspils ārpus pilsētas. Kreisais krasts*. [Nepublicēts materiāls bibliotēkas novadpētniecības krājumā]. Pielikumā Nr. 5.
- Štrumfa, I. (2017). *Ventspils grāmata*. Ventspils muzejs.
- Štrumfa, I. (2022). *Ventspils grāmata II*. Ventspils muzejs.
- Šūpulis, E. & Zellis, K. (2019). 20.gadsimta vēsturiskās paaudzes un to identifikācija Latvijā iedzīvotāju dzīvesstāstos. *Akadēmiskā Dzīve*. <https://doi.org/10.22364/adz.55.09>
- Tautmīlis – Bērziņš, R. (2014). *Ventspils senāk un tagad* (pārstrādāts izdevums). Ventspils muzejs.
- Tava Doma. (21.12.2022). *Revīzija – 7.autobuss (1989)*. [Videofails]. <https://www.youtube.com/watch?v=xlltOIqrMLs>
- Teicējs*. (b.g.). <https://tezaurs.lv/teic%C4%93js>
- UNESCO Latvija Nacionālā komisija. (2021). *Stāstu bibliotēkas*. <https://www.unesco.lv/lv/stastu-bibliotekas>
- Uzņēmuma vēsture*. (b.g.). Ventspils labiekārtošanas kombināts. <http://vlk.lv/par-uznemumu/>
- Valdes sēdes protokols Nr. 11*. (1992). Ventspils ZVA, F_369_1_1267, 11. lp.
- Valsts valodas centrs. (2019). *Vietējā kopiena*. <https://www.eurotermbank.com/collections/term/187339>

- Ventas pagastā audzēs sudrablapsas. (10.10.1940.). *Ventas Balss*.
- Ventspils pilsētas domes LĒMUMS nr. 164. (13.06.1995.). *Ventas Balss*. Skat. pielikumā Nr. 6.
- Ventspils pilsētas ielu saraksts Nr.53*. (1923). [Nepublicēts materiāls bibliotēkas novadpētniecības krājumā]. Skat pielikumā Nr. 7.
- Ventspils pilsētas pašvaldības puķkopības uzņēmums "Ventspils Zieds."* (b.g.). LR Uzņēmumu reģistrs. <https://www.ur.gov.lv/lv/legal-entity/?id=120300139>
- Ventspils pilsētas teritorijas sadalījums vēlēšanu iecirkņos. (30.11.1940.). *Brīvā Venta*.
<https://periodika.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#panel:pa|issue:203906|article:DIVL261|query:Kante%20%C4%B6%C4%93r%C4%B7u%20>
- Vietējā dzīve. (22.04.1939.). *Ventas Balss*. <https://periodika.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#panel:pa|issue:220580|article:DIVL307|query:%C4%8Cig%C4%81ns%20zirga%20moc%C4%ABt%C4%81js%20%C4%8Dig%C4%81nam%20>
- Vijups, A. (2023). Ventspils. *Nacionālā enciklopēdija*. <https://enciklopedija.lv/skirklis/172450>
- Zepa, B., & Kļave, E. (2011). *Latvija. Pārskats par tautas attīstību, 2010/2011. Nacionālā identitāte, mobilitāte un rīcībspēja*. LU Sociālo un politisko pētījumu institūts.
https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/31240/Latvija_Parskats_par_tautas_attistibu_2010-2011_Nac_identitate.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Zepa, B. (2024). Socioloģija. *Nacionālā enciklopēdija*. <https://enciklopedija.lv/skirklis/1225-sociologija>
- Zirnīte, M., & Garda-Rozenberga, I. (Red.). (2014). *Mutvārdu vēsture un dzīvesstāsti. Vadlīnijas intervētājiem un atmiņu rakstītājiem*. LU Filozofijas un socioloģijas institūts.
<https://mutvarduvesture.lv/en/publication/2014-guidelines-for-interviewing/2014-vadlinijas-intervetajiem.pdf>
- Zīverte, L. (b.g.). *Atmiņas par bibliotēku*. [Nepublicēts materiāls bibliotēkas novadpētniecības krājumā]. Skat. pielikumā Nr. 12.
- Walliman, N. (2018). *Research Methods: the basics*. (2nd ed.). Routledge.
- Wentspils ruhpnēeziba. Koku zahgetawa "Astra". (2.10.1928.). *Wentas Balss*.
<https://periodika.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#panel:pa|issue:717403|article:DIVL79>
- Weeteja dsihwe. (30.10.1924). *Ventas Balss*. <https://periodika.lndb.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#panel:pa|issue:717197|article:DIVL46|query:Egiptes%20tumsiba%20>
- 131 rinda preses dienā. (05.05.1972.). *Padomju Venta*. <https://periodika.lv/periodika2-viewer/?lang=fr#panel:pa|issue:554846|article:DIVL13|query:Astr%C4%ABdu%20Grosmani%20>

PIELIKUMI

Latvijas Universitāte

Sociālo zinātņu fakultāte

Bibliotēkzinātnes un informācijas studiju nodaļa

Lauvas iela 4, Rīga, LV-1019, tālr. 67140233

Pētījums “Kompetences bibliotekāra un informācijas speciālista darbā”

I. Vienošanās par fokusgrupas intervijas ierakstīšanu un izmantošanu

Respondents:

Vārds, uzvārds: _____

Intervijas veikšanas vieta: _____

Intervijas laiks: no plkst. _____ līdz _____

Fokusgrupas intervētājs:

Vārds, uzvārds: _____

Atļauja fokusgrupas intervijas datu izmantošanai

Es, _____ neiebilstu intervijas ierakstīšanai un izmantošanai kursā „Pētniecības metodes”.

ierobežojumi intervijas izmantošanā (ja tādi ir):

/paraksts/

Respondents: _____

Fokusgrupas intervijas transkripcija

Fokusgrupas intervija ar Pēteri Toni, Viju Hartmani, Modri Ģēģeri, Ainu Cepli, Benitu Priedoliņu, Dzintru Venckavu, Dainu Leijeri, Veltu Vilguti.

Krista: Tātad, mēs sākam ierakstu par to, kas ir noticis Gāliņciemā, kādi ir mūsu stāstnieku stāsti par Gāliņciemu no viņu skata punkta un varbūt arī kādi vēsturiski fakti. Es sāksu ar to, ka arhīvs ir atnesis dokumentu "Ventspils pilsētas darba ļaužu deputātu padomes izpilddomitejas lēmums Nr. 145." Dokumentā teikts: "1954. gada 22. jūnijā, pamatojoties uz Latvijas PSR valsts plānu komisijas rakstu no 1953. gada 9. decembra Nr.178, kurā paredzēts Ventspils pilsētā ceturto bibliotēku atvērt 1954. gada pirmajā ceturksnī [...] Kuldīgas ielā Nr. 34 [...] sākot ar 1954.gada 16. janvāri." Tātad Ventspils pilsētas darbaļaužu deputātu padomes izpilddomitejas priekšsēdētājs Vaļinieks ir parakstījis un padomes izpilddomitejas sekretāra vietnieks Kučumovs. [...] Nu tā, tad es varbūt aicināšu, kurš pirmais grib kaut ko stāstīt [...]?

Vija.: Salīdzinot ar mūsu dienām, kā mēs te dzīvojam Galinciēmā. Tajā laikā, protams, cilvēki bija pamaz, bet cilvēku savstarpējās attiecības bija daudz draudzīgākas. Piemēram, kaimiņi, dzimšanas dienas svinēšanas, visi tur čupojās, viens pie otra gāja ciemos dažādos svētkus. Man palikusi atmiņā tāda tradīcija, tas bija pat salīdzinoši nesen, ka Jaungada naktī, kad divpadsmitos sāk šaut raķetes, tad kaimiņi izgāj uz ielas ar šampanieti, un visi smuki sabučojās un saskandināja glāzes, un visi draudzīgā bariņā izdzēr savu šampanieša glāzi un gāja atpakaļ svinēt. Tagad vairs tas tā mums nenotiek. Katrs savā dārzā šauj savas raķetes un viss. Tagad vispār cilvēki ir palikuši vairāk paši sevī ierāvušies, katrs kaut kur sēd savā kaktiņā un ar tādiem kaimiņiem, nu maz komunicē. Palikušas spilgt tādas ainiņas. Piemēram, Jāņu vakars, vai dienu pirms Jāņiem brauc pa Ērgļu ielu zirgu pajūgs pilns piekrāmēts ar bērzu meijām un tad, protams, tiek dalīts un pirkti uz vienu pusē, uz otru pusē. Tā tas pajūgs aizbrauc, bet visiem ir meijas mājās. Tad atkal, arī tāpat brauc pajūgs un cilvēciņš tirgo reņģes, un ta viņš tā lēnā garā izbrauc pa ielu, visiem cepās vakarā reņģes mājās. Tad vēl trešais! Brauc pajūgs un viņam ir tāda koka muca aizmugurē ar lielu spaini. Un ko viņš dara? Savāc mēslus - smeļ atējas, kas ir pasūtījis, nu jā šinders.

Aina.: Sūdmugurs.

Vija.: Tad atkal, nu tas ir vēlākos gados, es pat nezinu kad tas bija, nu nē nu, tad kad Pelš aizliedz līgo svētkus. (Arvīds Pelše ir kādreizējais Komunistiskās partijas Centrālās Komitejas pirmais sekretārs.) Šitās te mašīnas jau bija maz un ar ceturto autobusu, teiksim, 24. jūnija vakarā autobuss i stāvēgrūdams pilns, visi pie Jēkabiels iels gājās ārā no autobuss ar groziem, ar als pudelēm, ar meijām, ar vainagiem, un visi lielā barā iet uz Ventmalu. Ventmalā pilns ar uguns kuriem, visi draudzīgi, pa bariņiem sapulcējušies, bet tad jau vienalga gāja viens pie otra, bet principā, visa Ventmala bija uguns kuros. Tas bija tik super, tik skaisti bija, pēc tam, protams, jau, maz pamazām tas viss apmira un diemžēl, tagad nu mēs paši zinām, kāda ir tā līgosvētku, Jāņu svinēšana. Tur tiešām bij, es nezin es bij kādā 7., 8. klasē, nu tur tač tādas lustes Ventmalā bij, un ar dziedāšanām.

Dzintra: Jā, dedzināj.

Vija: Tas bij viens tāds brīdis, bija arī tā, jā, bet teiksim ar dziedāšanām ar rotaļām, es domā, mēs tād pusaudž, tagad pusaudž citād izkaidējas, bet mēs varējām līdz rītam, tiešām, kamēr saule uzaust rotaļās iet, dažādās tur, pēdējais pāris laukā un ko tur vēl- div pa maz, trīs pa daudz.

Aina: Un mēs sav malku līdz stiepām.

Vija: Un malk nes līdz, jā.

Aina: Katram bērnam pa pagalei, citam vairāk.

Vija: Tas bij superīgs skats. Nu labi, mūsu pusē, praktisk viss Ventmal bij uguns-kuros, bet pāri Ventai arī varēja redzēt, kā ugun- tīņas dedzināj, tagad diemžēl viss tas nav, taka tie laiki bij tādi. Katrā ziņā, tas ka sadzīviski cilvēki bij savā starpā draudzīgāki un vairāk komunicēj savā starpā. Nē, nu tas arī saprotams, nebij tajā laikā lāgā kam, kam bij televizors mājās - ret kam, bet svētku svinēšans, tās tiešām bija superīgas.

Krista: No kuriem gadiem tas varēja būt?

Vija: Nu tie varēja būt piecdesmitie, sešdesmitie, nu 63.gads.

Aina: Un vēl septiņdesmitajos to malk nes uz Ventmal. Vēl bērni bija, viss vēl stiep.

Vija: Es vēl atceros - kaut kad mēs Ērgļ iels gala, tie gan bij septiņdesmitie gad, ar visiem bērniem, ar visiem ratiņiem. Več, tā sakot, priecājās iels gala. Apbūvets nekas nebij, tur tač bij dārziņ un pļavas. Bērni ratiņos maziņ aizmig, tā viņ tur gulēj, kamēr viņš kāds aizved uz mājām. Kompānijas, vispār jau daudz tur, vismaz kād 20 cilvēk.

Vija: Nu forši bij. Diemžēl tagad tas viss ir pagājis un nav vairāk. Tas bij līdz kādam 74.gadam.

Modris: [...] turpat aiz Mier iels, tur bij [] mēs tur a kaimiņ savācas un svinēj viss kopa līdz rītam.

Vija: Bet, ja par to pus, tad tā Ventmal ļot palikus atmiņā ir.

Modris: Tagad viss ir izmainījies, viss tur apbūvets. Te jau bij tāds ganībs.

Vija: Tad arī, nu tas jau vairs nav tāds vēsturisks, bet, piemēram, tagad, kur gar dzelzceļ, tur tač viss notik. Tagad ir piebūvēts, sabūvēts, bet kādreiz tur bija pļava liela. Rudenī viņ pārplūd, nu pilnīgs liels, liels, liels ezers un tad, es atceros, ka ar dēļiem braucām, un tad kāds paņēm palagu vai arī kaut kād liel lupat - buru uztaisīj un burtisk varēj šite no Kalēj iels gandrīz prom līdz Tēraud ielai, varēj aizslidot, vai nu ar ragavām, vai ar slidām vai ar dēļiem, vai ar nu vienalga ko. Nu tagad visi prieki..

Aina: Vasarā tur ganījās zirgi un augšā bija [].

Vija: Un arī tāds skats, visi Gāliņciemā, kur tagad ir Maizes kombināts un viss tās jaunās ēkas, jaunais Stārķciems, tās viss bij ganībs un lauki un tur ganījās govīs un tad tās govīs divreiz dienā dzin pa Ērgļ iel. Kāpēc pa Ērgļ iel viņš dzin? No rīt ved uz ganībām un vakarā viņš dzin mājās.

Pēteris: Nu tapēc, ka gans bij viens, katrs saimnieks izgrūd sav gov ārā.

Vija: Laikam bij kaut kāds maršruts pa kād bij jāiet, strīpām viss govs gāja un tās pļeckas palik uz iels, bet tas takš bij laba manta, tas viss bij jāsavāc, nu bet protams.

Aina: Man bij tā, ka tantiņai vienai vaidzēj tās pļeks, un tad mums bij jāstaigā un jāuzrād (tās pļeks), tad tantiņ savāc. Man lieks tav omamm (ar piedalījās). (Omamm domāta Daina Vojevodova) [...] Jā nu šepts

Vija: Nu taka tā dzīv Gāliņciemā vispār bij tāda, nu atbilstoš tam laikam.

Aina: Pa to gov - reku šite ir bilde [*rāda bildes*], no gov īpašniekiem sanāksšan, svinēj tie gov īpašniek svinēj vārddiens, dzimšansdiens, manam vecamtēvam bij vārddien augusta, un viss govj īpašniek sapulcējušies vakara pļavs malā un svin vārddien.

Dzintra: Es ganīj, kad man bij no seš līdz septiņ gād, tanī vasara. Vien gov un piecs aits vai četr. Tās aits brīva valā, tā gov bij piesiet un uz Mier iel bij tie dārziņ, mana pusē, tur kur Vārvs iel - tur bij no rīt prom javed un vakara apakaļ, pār tam lielceļam.

Benita: Kadreiz, kad mēs sākām tur dzīvot - septiņtajos gados, tad tač viss dzelzceļmal skanēj cīruļ, tagad vairs nevien cīruļ nedzird.

Aina: Tagad vilciens skan pa nakt, vārdes lēkāj, nāc iekša istaba, nevienu gadījūm vairs neredz.. [*sākās kņada*] Vai lakstīgal vai ļauķs, es viņš neatšķir.

Krista: Es varbūt varētu pajautāt, katram no jums - kopš kura gada apmēram jūs dzīvojat Gāliņciemā?

Vija: 1949. Ar pārtraukumiem, protams.

Pēteris: Dzimusi gāliņciemniece.

Modris: 1964. Bet es bij Mičurinā, dzīvoj Krievlaukos.

Aina: Čēsseptītais.

Daina.: Man 62.

Dzintra: Man 46.

Benita: No 71.

Krista: Benita - no kurienes tu atbrauci? Kā Tu nokļuvi Gāliņciemā?

Benita: Gāliņciemā? [*smejas*]. Apprecējas un vīrs sadomāj celt māju.

Krista: Viņš Ventspilnieks bija?

Benita: Nē. Viņš no suišiem un es no Sibīrijas.

Krista: Kāpēc tieši Gāliņciemā jūs izlēmāt..?

Benita: Bij vispār div piedāvājumi, vai nu blakus, tad vēl deviņstāvens, laikam tikko sāk kaut ko tur darīt, tanī rajonā, vai Gāliņciemā. Nu te likās tā mierīgāk, vēl kas bij, autobuss pietur bij blakus, tas ar bij no svara un tā.

Krista: Kā jūs vispār uz Ventspili izdomājāt?

Benita: Bet kad atbrauc no Sibīrijas, tad jau savā mājā nevarēj atgriezties, bij jāapmetas [].

Krista: Kur jūs dzīvojāt pirms Sibīrijas?

Benita: Vārvē.

Krista: Pēteri, Tu neatbildēj, kopš kura gada tu Gāliņciemā?

Pēteris: Es neesmu Gāliņciemā vēl šobrīd, es Mācītājplaci dzīvoj un bibliotēk a, starpcit, i Mācītājplaci.

Aina: Tad es Kurpniekiema.

Krista: Pēteri, no kura gada Mācītājplacī?

Pēteris: Nu kādus gadus 30. Es esmu Sarkanā tilt rajona puika.

Krista.: Un kāpēc pārvācies pats uz Gāliņciemu?

Pēteris: Es tad pārvācos uz Žāžciem. Es bij aiz Ainiņš vel - Mārtiņ iel. Tad es pārvācos uz šejien, vienkārš, un nopirkām mājiņ.

Krista: Ko piedāvāj, to ņēm?

Pēteris: Nu tā nevar teikt. Tāpat izvēlīg bijām un man nemaz īpaš negribēj pirkt, vienkārš sievs mātei bij apnics, ka es jaunbūv nevar pabeigt, a veca māj, it kā, brūk kopā Mārtiņ ielā. Jaunbūv man bij Rudens iela, tad nopirk šite.

Krista: Un kas notika ar jaunbūvi?

Pēteris: Pārdevu pa lētu naudu.

Krista: Kurš vēl nav pateicis, kopš kura laika?

Velta: Es kopš 62.gada, bet es kaut kā neiedzīvojos, šito te, tanī Gāliņciem vidē, kaut kā..

Krista: Kādā ziņā?

Velta: Es Kurpniekiemā dzīvoj un tas ir kaut kā viņā galā, taka tikpat kā nav Gāliņciems. Tā jau ir uz robež kaut kur, es nezin, kas tur man ir blaks, tur jau nāc lauki, ka tād māj, nu, no mājām, ar vārd sakot, pēc mājvārdiem tur ģimēns tāds, kas dzīvoj, maliņā, kaut kā maliņā un es pat strādāj mēbeļceha, taka tas viss bij tur, uz to puss, nekād sakar man nebij ar Gāliņciem, tikai tagad, kad es te sāku nākt uz bibliotēk tā kārtīgāk, nu lasīt un kā nu, ja es esu Gāliņciema, tad man i jāpiedalas.

Krista: Tagad tā sanāk, ka viss, kas no tā Sarkanā tiltiņa uz šo pusi, tas viss ir nodefinēts par Gāliņciemu, bet patiesībā jau šeit ir gan Kurpniekiems, gan Žāžciems.

Pēteris: Krēķciems, Dampeli, lidlauka rajons apkārt Gāliņciemam.

Pēteris: Man ir interesant, ko savāks Gāliņciem bibliotēk, vai teiksim uzcelš kaut kur arī bibliotēk Žāžciema vai Krēķciema, vienīgais, kam kaimiņos ir bibliotēk tās ir Karātavlauk. Karātavlauk bibliotēk ir, pārējiem pagaidām nav. Cik tāl būs robež?

Krista: Būtu ļoti garš nosaukums - Gāliņciema, Žāžciema, Kurpnieķciema bibliotēka.

Dzintra: Nu es gribēj teikt, ka pats Gāliņciems jau ir saucies nu, Krista man parādīj, nu to kontūr, kas skaitās tas Gāliņciems, pēc maniem aprēķiniem, viņš ir sācs veidoties kaut kur tikai nu ar mājām, nu teiksim, pats tas Gāliņciems jau bij, bet nebij apdzīvots, jo es dzīvoj Mier ielā no 46.gada, un, tātad, mūsu saimniecei bij govš un aits, un man bij jāved šeit, pa Baldons iel, gar jūs mājām (domājot Kristas un Ainas māju) līdz Vārves ielai ganit gov. Gov bij piesiet, aits bij brīvā vaļā. Tad nebij atdalīt Cīruļ iel un Vārvs iel un ganīj Vārvs iels pusē. Cīruļ iels pusē sāk veidoties kaut kāds mājs, Šmīdbergu un kas vēl tur bij un manā pusītē bij tikai viena māja Vārvs ielā, tur kur es tagad dzīvoj. Tur kur es ganīj govš, tur tagad man ir māja un tad tur tikai bija viena māja, Kronbergam Žanim, kas strādāj ļot ilg Vents Balsī, viņš bija, vai tik nebija..

Aina: Sarkanās bultš galvenais šāvējs, jeb drapers.

Dzintra: Nu tam bij vienīgam māj uz Vārvs iel, no Baldons iels pagriežoties uz Kalēj iels pus. Tad, vārd sakot, mums bij jāiet no turien ārā. Nāc mājā represētie, nu cik nu bij viņ, un saimniec mums uzteic, nu dzīvokl. Viņai dēl nāc mājā. Un tad mums bij uzcelts cementšķūns, nu kur cement glabat un tad ielik otr [kā mēs], tos piebēr zāģskaidām un tur mēs aizgājām dzīvot - es, mamm un tēts. Un tad blaks cēlās mums māj vēlvien - Gesti un reāl mēs reizē sākām celt mājs, trīs - Boži, Geste un mēs. Un cēlām nu kā jāteic, paš, protams, paš spēkiem, kā gāj no skols mājā, tā bij jājauc jav, bij tāds uztaisīts, tāds paliktns no kok dēļiem, tad sabēr, izsijāj zāģskaidš caur siet, tad šlāg sanes to viss pa spaiņiem samērīj, sabēr, tad vidu taisīj caurum, tur lēj ūden iekšā, cement un kaļķ un ar lāpstām jaucām, mēs ar tēt stāvēj pretim un jaucām ar lāpstām to jav. Nu un tad lik mamma spaiņos un es nes klāt un tad bij tād veidņ, tos pildīj pilns, tas viss tik ar rokam izdarits, ja. Kaimiņš nāc palīgā tos veidņš mums mainīt, un mans tēts gāj mainīt kaimiņam, tā viss tiek. Mēs mājs sākām celt, es izrēķināj, kādā 50.gadā, apmēram, un mājsgrāmat ir izdot 61.gada. Tad mēs sešš gads cēlām to māj, mēs bij tās pirmās mājs un sākās jau tālāk mājs. Tajā pašā laikā bij tā, ka tēvs bij slimnica, mēs aizgāj ar mamms uz slimnīc un atnākam pie iels gal un iekša netiek, iel viss pludo, nu ar ūden, tā kā grāvj viss piln, līdz pamatiem. Mums bij tani laikā zoss, un zoss peldēj apkārt tai mājai ja, uz skol es nevarēj tikt. Nu tad tēvs iznāc no slimnīc, tad ar gariem gumijs zābakiem nes pār uz Cīruļiel, tur viss bij brīv, bij tikai atsevišķs mājs. Tikai tad sāka celties Vārvs iel. Turpinājas nu kādos gados, nu līdz Kalējielai vēl bij mājs, ja, nu uz Cīruļiel tā pirma māj bij.

Vija: 70..

Dzintra: Es no rīt kāp ārā no gults, iekāp ūdenī, tad mums tik zems, tik ļot zems. Uz skol kā mēs gājām, kā mēs ar Ains, mēs esam gāliņciemniek no dzimšans, ar gumijs zābakiem, ja, mēs jau te pa taisno, nevarēj pa Inženieriel. Mēs gāj apkārt kādreiz, gar Sarkano tilt un tad tikai varēj uz Pļavs skol nokļūt, ja. Un nerēķinot vēl tos laiks, bet ņemot atpakaļ kāds, teiksim, 15 gads, man biež iznāc iet uz kapiem. Ejot pa Baldons iel, nogriežoties tur tālāk, bij biks tev jauzloc un lupat bij jāpaņem līdz, jo tie zābak bij jānotūr. Tu nevarēj iziet tur caur, tur bij uztaisīts un skaitījās nu normāl. Tādā veidā mēs gājām un tagad mēs varam aiziet pat ar karpītēm uz kapiem. Salīdzinot šos laiks un tos laiks, ja. Taka atšķirib ir kā dien pret nakts, protams, ja.

Krista: Jūs gājāt Pļavas skolā?

Aina: Bet interesant, ka tās mājs cēl tai laikā viss. Neviens nebij īsts celtnieks taču, nebij ne būvuzraugs, ne kāds darbuzraugs, ne kas, paš viss. Mums arī bij uzdevums, vienam meitenam māj cels, tur kaut kur. Mums bij

jaskrien katr dien uzliet ūdens uz to cement, uz tiem pamatiem. Tād šeft bērniem, jā. Aiziet aplaist no dīķ, tur tagad Durbs iels mala, tur pasmēl ūden un ta nes uz Ēdols iel, aplaistīj viss tos pamats.

Dzintra: Un arī skol salīdzinot. Te iet skolniek, neko nedrīkst darīt. Mēs paši tīrījām klasi, nerunājot jau par to, ka mēs tīrīj arī ķieģeļs un krāmējām ķieģeļs, malk mēs viss krāmējām. Skol mēs iesākām - bij ceturtgadīgā skol un tad bij septiņgadīgā, un mēs bij pirmie, kas bij astoņgadīgā skol. Mums bij sav siltumnīc, mums bij lauciņš, kur audzēj vis kaut ko.

Aina: Man ir viena bilde, tas ir Dīķ iels un Baldons iels stūrs, vot šitād [*rāda bildi*], un šodien man telefonā ir bilde, es nofočēj to viet vēlvienreiz, tā ka var salīdzināt. Tur prom prom slieds ir. Dīķu un Baldones ielas stūris

Modris: Tur kur piķ bāz, varbūt.

Krista: Jā, pastāstiet par piķ bāz, jo es, teiksim, tur neesmu bijusi, zinu, ka pat mani vienaudži ir bijuši.

Aina: [*smejoties*] Kā Tu varēj iztikt bez piķbāzs?

Pēteris: Starp Dīķ iel un dzelzsceļ, apmēram pretim Rudens ielai, kaut kur tā iznāk. Tā bij komunālam labierīcībs kantorim, vai kā viņ tai laikā sauc. Viņiem bij sav Piķbāz, ka viņ asfalt paš taisīj un klāj. Tur viņ a vagoniem izlaid āra, tāpēc viņ bij dzelzceļ mala, tāds ierobežots krietns laukumiņš. Tā bedre – ne nosepta, varēja jebkurš piekļūt. Ziemā tur varēj lēkat un slidot, ka tas piķs jau ir auksts, tad droš. Vasara jau bij jauzšanas. Kāds uzkāp, es teic, es šūnel dabūj vilkt ārā, bērns dzīt prom.

Aina: Un bērns ar tur bij sakrituš.

Pēteris: Bērniem ar patik. Viens puisēls tur bij iekrits. Kā to tur dabuj ārā un kā viņ nabadziņ pēc tam dabūj tīrit. Sviest tur bij, cik tur tos kilograms, izmazgājuš [*smejas*]. Tur bij putn un suņ sasprūduš.

Krista: Kādā laika periodā tā būtu tur atradusies?

Aina: Septiņdesmitajos gados jau bij. Astoņdesmitos viņ likvidēj, kaut kur tā apmēram.

Benita: Man liekas pēc tam, kad tas puik tur viens, ka tur, nu nevis nogrim, bet iestrēg, ka pēc tam tur kaut ko sāk darīt.

Aina: Un tad taču tur grāvjos peldēj ūdens, bet eļļains, spožs pa virs tur. Viss aks mums bij a to piķ. Kas tur viņ zin, tur piķs, eļļas, naftas produkti, kas tas bij. Jā, tur bij viss grāvji bij samaitat a to.

Pēteris: Es doma, ka viņ nolikvidēj tapēc, ka vienkārš komunālie beidz ņemties a tiem asfaltiem un varbut pēc tam palik drusciņ.

Aina: Cilvēk sāk dumpoties pa tiem grāvjiem, pa tiem ūdeņiem un akam. Kas tur tuvāk, tās mājs, nu tas Dampels, un kas tur, tiem taču bij aka ūdens nelietojams. Viņiem tur pavisam trak bij.

Krista: Runājot par grāvjiem, es esmu no Upes ielas. Manā bērnbā, kas, protams, nav varbūt tik sen, mēs spēlējāmies grāvjos un tur bij pilns ar dēlēm, ar vardēm, tur bij tāda dzīvība, tagad ne tikai to grāvju ir daudz mazāk, bet tur arī dzīvības vairs nav. Nekādu kurkuļu. Bij tik interesanti pētīt, kā bērns tu tur visu to, skaties, baksti, pēti.

Aina: Kurkuļs nes mājā un lik burkā un audzēj.

Modris: Te es šorīt, nabag stārķs, es a sun staigāj, Ziru un Baldons iels stūrī, tur tād zem viet, ūdens ziņā mitrāk, nabags staiga, ko viņ tur atrod, kād tārp.

Pēteris: Gliemežs.

Dzintra: Stārķ ir uz mūs iels arī. Atgriezušies stārķ ir un mūs stārķiem jau bēdīg gāj. Nu mums bij stārķ, nu un kāds pasūdzējas un noņēm ligzd nost. Stārķiņš atlidoj mājā un nebij kur palikt. Tad atkal cilvēk, nu tie stārķ bij pie sirds gājuš, rakstij redakcijai, ka stārķiem ir vajadzīg māja. Tad mums atbrauc un uzcēl tād mākslīgo ligzdu. Bet nu nevien žagariņ jau neielik tur iekšā, un tās spraus tads liels, un tad tai pirmā gadā. Tie stārķ tomēr ieņēm to ligzd. Bet nu ļot grūt viņiem bij piepīt, jo tie zār viss krit cauri un diezgan vēl tas bij. Tad jau tād lokan zār vairs

nebij. Viņ tur kaut kur dārza, vēl kur meklej kaut kāds zariņš, un kaut ko, bet nu izturēj tomēr uz to stab. Nu un stārķ mums ir atkal klāt šogad. Stārķpaps staiga pa iel, nu un otra diena, kad atlidoj, nu, viņš tik ļot cēls. Man jau nav ar ko nobildet.

Aina: Nedrīkst.

Dzintra: Nu viņš, es jums nevar izteikt, cik vīrišķīg cēls vīriets [*smejas*], tās kājs cila, tās sarkanas kājs, un tā galv gaisā. Es teic: “Nu tu atkal mājas es, nu redz kā tu malacs. Atvēd sav sieviņ uz mājam un tik lepns iet pa to iel.” Es tik ej āra no mājam un sēž āb div ligzda. Tad uzreiz tā - ka es ver tos vārts, ta noskatas un taisna ceļa no tās ligzds nāk man virsu, jo es ar viņ parunāj bišķītiņ. Pārlidoj pār pa galv, ka uztaisis kād dāvan, uzliks. Iel jau nu briesmīg izskatas, bet man liekas, ka tā dzīvīb, mums tai iela, ir tād atjaunot. Es nezin, cits dusmojas, cits priecājas, āb div bučoņas, dzīv notiek.

Vija: Pa Ērgļ iel tank brauc. Kapēc viņ brauc? Nu, protams, te visur bij zemes ceļi. Tur pie Dampēļu mājām Ventā, tas ir, ar vārd sakot, Tēraud iels tajā galā, prom Ventā bija tād nobrauktuv, un brauca tanki pa Miķēl iel un tad, acīm redzot, griezās prom kaut kur tur pāri laukiem, un tad pāri Ventai. Viņiem mācībs bij.

Aina: Un pa mūsējo Baldons iel arī brauca.

Vija: Kas tie varēj būt pa gadiem, sešdesmito sākums? Un tā viņ te pa tām ielām te drasēj.

Aina: A mums te bij bruģš taja laika.

Vija: Reku, jau arī ir, starpcit, re ku Ainai bild ir. [*rāda bildi*]

Modris: Tā ir amfībija.

Vija: Nu vienalg kād vai tank vai amfībij, tik brauc.

Pēteris: Nu tanks neiet pa ūdens virss.

Modris: Ir vieglie tank, kas iet pa ūdens virss.

Vija: Ā, bet tas gāj pa ūdens virss.

Aina: Trobel bij liel, nu tad jau mums ir bijs fotoaparāts, jo sīkie uz Vent pakaļ fotogrāfet.

Vija: Un ta viņ tur brauc pār pa Vent, un ko tur, kaut kād maņevr bij, jā

[*fona komentāri, ka nav drīkstēts bildēt nemaz, bildēts slepeni*]

Aina: Un kād vasar stāvēj arī lidmašīns pie Dampēļiem turpat dzelzeļ mala pļaviņa. Kaut kāds maziņš, nu kas viņ zin, kaut kāds mazs, zaļš lidmašīniņš dažs.

Krista: Varbūt lauksaimniecībai?

Aina: Nē.

Kāds: Laikam armijas.

Aina: Bet es to troksn atceros šausmīgo, ka viņ pa to iel līd.

Krista: Tanku troksnis?

Aina: Nu bet protams!

Vija: Nu bet kā tad!

Pēteris: [*konteksts par lauksaimniecības lidmašīnām, apmiglošanu*] Te viņš iekš nē. Nē nu zāģetava lidoj, tur bij, ka Vārvs lauks apkalpoj. Bet pamatā visos kolhozos uz viet viņ darbojas, vēlākos laikos helikopter.

Modris: Pūt visur upēs, ezeros visur.

Vija: Ā nu, piemēram, ko es varu atcerēties, baig forš, kad tā papļāpā tad kaut kas atst. Studij laikā, tač no Ventspils uz Rīgu gāja lidmašīns, pat vairāks reizs dienā. Es no savs Ērgļ iels, no sav Gāliņciem, paņem savu somiņu un taisni pār pa pļavām eju uz lidostu. Aizeju uz lidostu, kāpju lidmašīnā iekšā, pēc 45 minūtēm es esmu Rīgā, un no Spilvas autobuss, un es stunds laikā biju Rīgā kopmītnēs jau. Ar kukuruzņik bij stund, bet ar to 24 vietīgo bij 45 minūts.

Krista: Kurā gadā tas bija?

Vija: Tā, no 68.-72.gadam.

Dzintra: Ilgāk bišķiņ, man liekas.

Vija: Varbūt, bet nu tas ir tas laiks, kad es lidoj ar lidmašīn. Super. No Rīgas kaut kā es nelidoj, tur es nezin kapēc, ka nesagadījās tie laik vai kā. Bet no Ventspils uz Rīgu jā, tur šitajā te, uz Lielā Prospekt, bij aviokases, iepriekš nopirk biļeti, nu un tad es te tā pa tām pļavām pāri uz lidostu uz lidmašīnu. Baig forš bij.

Aina: Nu tādā pašā veidā atpakaļ, jo autobuss jau nekur ta nebij.

Vija: Nu ja. Nē tas bij sen. Es ar autobuss es pat nebrauc. Bet tā dikt smuk pa tām pļavām, un par cik es vēl ej pār to pļav un es dzird, johaidī, jau rūc, jāpasteidzās, lai nenokavēt lidmašīn, es jau dzirdu, jau lido šurpu, feini bija.

Aina: Fein bij, bet ka izkāp ārā ta nezināj vairs uz kur pus aiet, tā izkratīts.

Vija: Nē nu bišķiņ, nē, nē forši.

Modris: Pie Tukuma gaisa bedres bij.

Vija: Nu gaisa bedres tam mazajam visur bij, visur kur. Divplāksnim bij beņķi gar malām.

Aina: Taka pirtī [*smejas*], bet tam otram, tam bij ta 24 viets, tam bij smuki. Tad Tu izkāp ārā un ta tu vairs nejēdz uz kuru pusi jaiet.

Krista: Nu labi, bet vai pa Ventu arī kaut kur varēj tikt?

Vija: Pa Ventu mēs no skolas braucām ar ekskursiju. No skols līdz Dzīkļiem, kuģīts, nu es nez, cik viņš tur bij liels, bet mēs daudz tur bijām. Līdz Dzīkļiem varēj aizbraukt.

Kāds: Kur ir Dzīkļi?

Vija: Pie Zlēkām. Pirms Zlēkām.

Krista: Bet iekāpšana nebija pie Baržām, ja?

Aina: Nē, nē.

Krista: Bet tas nebija tāds regulārs?

Aina: Nē, tā tik ekskursij, bet tur jau bij arī gājs kaut kāds regulārs.

Vija: Tas bij starp kariem, Ventspils otrajā grāmatā, tur jau pat līdz Piltenei satiksm bij, Latvijas laikā.

Aina: Ja jau laiv bij, tad parast liet līdz Dzīkļiem aizlaid.

Kāds: Motorlaiv.

Aina: Kaut kād drausmīg amerikāņ montāž bij laivai.

Krista: Man vēl ir jautājums par tām Baržām. Tur bija sakopts, kad jūs tur pavadījāt laiku?

Aina: Tur bij sakopts, smilš kaln tur bij, grantskaln tur bij.

Modris: Smilts tur sūknēj ārā, tur no Baržām, viņ tur vilk šurpam, te viņ krāv ārā.

Pēteris: Sav māj cēl no smilts.

Modris: Pulkvež iels gala, tur viņ krāv ārā un tad viss celtniecīb, viss notik.

Aina: Vents krasts bij tīrs, tur nebija nekas aizaudzis, tur nebija niedrs, tur varēj peldēties jebkur. Tagad nevar tur vispār nekur tikt, a tad varēj jebkurā vietā tur bij, tas bij, kad dzīvs bij citādāks.

Dzintra: Gāj uz Ventmal, balts smiltiņš, gulēj, sauļojas.

Krista: Bet tā ainava ir ļot mainījies?

Aina: Ļoti.

Vija: Ventmala pati? Ā, nu par Baržām es nezin. Peldviet kādreiz bij tur, kur ir tagad laiv bāz, un tā bij īstā peldviet.

Pēteris: Tur bij peldētava ar visiem nožogojumiem.

Vija: Ar visiem nožogojumiem, ar pontoniem. Bet tad, kad sāk aizaugt, acimredzot, ledus vairs netīrīj. Nu jā, netīrīj vairāk šito krastu un tad tur Ābol iels gala sāk peldēties, bet principā tur pie laiv bāzs mums bij tā īstā peldviet.

Pēteris: 1968.gadā viņ tur vēl bij, [], iekrit ūdeni, iznāc no ūdens un vien meiten māt noķēr, es viņ a moč aizved uz pilsēt.

Vija: Un ar to viss sākas, ja? [smejas]. Bet tur bij ļot smuk.

Pēteris: Bet nu nav stāsts par meitenem, mums i stāsts pa Gāliņciem.

Krista: Bet tu jau, Pēteri, vari integrēt arī meitenes tajā stāstā.

Pēteris: Tā bij rīdziniec. [Visi smejas] Bet man i cits stāsts, aizmirsas bišķiņ.

Dzintra: Te bij aptiek. Tagad ir priekša tāds rests, tāds, tām durvim, tur ir māj, nu tād noplukus, un tur i tāds rests priekša durvim, viens lodziņš, tur bij aptiek.

Modris: Tas ir tur tālāk.

Vija: Pie Rutk bods.

Modris: Šo veikal kad uztaisij?

Dzintra: Šo? Šo es nezin kas uztaisij.

Modris: Kādā 64. viš jau bij šis veikals.

Vija: Patērētāj biedrīb.

Aina: Stāst Pēter!

Pēteris: Nu kā, Gāliņciemā bij arī tād fabrik kā čugunlietuv.

Vija: Ja! To es ar atceros.

Krista: Kurā vietā?

Pēteris: Tagad viņ ir, pieder mājai nummur 151 uz Kalēj iel. Un no tās rūpnics ir tās mājas sēta iekša uz iels ir tā lielā dzīvojamā māj, tur bij vairāk tas komplekss, viņš bij raibāks, es bij mazs, mazs puikiņš, ka mans tēvs ar mašīn kaut kur tur brauc un tas bij krievlaikos. Un tur kūpēj dūm un lidoj dzirkstels un ta viš teic - tur čugun lej un vēlāk, ka es melloj reizēm, man teic, ka es atkal čugun lej un interesant bij tād liet, ka viens vīrs, nu vecāks puiss pa man gāds desmit laikam bij vel saticies, strādājs tur pie tā vecā īpašniek, bet es gribej to īpašniek noskaidrot, viš man teic uzvārd, bet es i aizmirs.

Dzintra: Gailits.

Pēteris: Nu jā, Pa Gailit man vesels stāsts te kabata, pa Gailiņ ģimen. Kalejs ienāc iekša, nopirk 03 hektār zemit un uztaisij te čugun lietuv. Darbniek pa priekš un pēc tam to čugunlietuv. Pēc tam dēls paņēms viņ viens, ta viš 37.gada pārdev otram brālim savam. Kā tālāk, es nezin, bet nu tas vīrs tur bij strādājs, pie tā vecā īpašniek Tas viņam bij stāstis, ka vienīgā māls vaidzīgs, un Ventspili māls ir visur, gan Sarkanmuižs laukos, gan Durbs ielā bij māl bedrs. Pabrauc pa Rīgs ceļ, un tur bij māl bedrs, bet vienīgais derīgais māls bij atrodams Vents kreisajā krastā no ponton tilt līdz Krimulds teļiem, kur atsedzies tas krasts, tur varēj dabūt tos īsto māl kād vaig čugunliešanai. Kaut ko lasīj, ka viņ pamata lēj plīts riņķš un plīts virss.

Dzintra: Te bij ventilator rūpniec.

Vija: Nē, pirms ventilator rūpnics te bij dzirnavas.

Dzintra: Tepat aiz žog, viss tur tā teritorij.

Vija: Tur kur tagad skārdnieks un kas tur. Nu tur bij dzirnavs kādreiz.

Pēteris: Pirms sākas privātās mājs, tur kur tas pleks ir, tur bij agrāk skārdniek iekšā un ventilator rūpniec bij.

Vija: Un tur bij dzirnavs. Es zin, ka man vecāk kaut kur brauc uz laukiem arī palīdzēt pie kaut kādiem saimniekiem, es nezin, nu 40.gadu beigas, 50. sākums. Es atceros, ka bij sapelnījuš labību, un tad mēs ar mammu ar ratiņiem kaut kādu maisu stūmām uz šitām dzirnavām. Tur mala miltus, es nu neatceros, vai bīdelēti vai cik smalki milti, bet fakts. Tas varēj būt 50.gadu sākums, jā.

Pēteris: Kā mala miltus es neatceros, bet es atceros to lielo tvaik damp. Mans tēvs viņiem ved klāt ūden. Tad bij tād speciāl iztaisīt ak [aka] tvaik dampim un bij tād liel tvaik mašīn paša viņa gala, kur privātmājs aiz žog jau sākas. No to tvaik damp līdz ielai, tur bij tāds pagalmiņš, bet tur nekā cit nebij, tur stāvēj baiga tvaikmašīn, dzirnavs viņ dzina, darbināja to.

Aina: Bet, ak kungs, kādreiz Dzidriņš stāstīj, kur te bij tās slieds, pa Valmiers iel slieds kaut kāds, no kuriens nu koks, vai ko ved uz tām dzirnavām.

Dzintra: Nu te jau bij tā zāģetav.

Vija: Nu var jau būt, ka tas bij tani paša laikā, dzirnavs un zāģetav.

Modris: Zāģetav vēl ilg bij.

Aina: Atceries, ka tur esot pašarniek mācībs, nu bibliotēks mājā biež, Dzidr stāstīj, ka viņš tēs tur strādāj, pašarnieks bij vot šitā, mācītājmāja.

Krista: Man kāds stāstīj, ka šajā mājā, kur tagad atrodas bibliotēka [*Kuldīgas 110*] ir bijusi dzijas fabrika?

Aina: Nē, keramikas fabrika. Un ar to keramik bij forš, te bij, pēc tam viņ Saliņ Ausm, pēc tam viņ Jaunrads nama strādāj, bet viņ strādāj šite. Viņ mākslinieci bij. Es pamanījos skolā sasist vāz, nu tād māl, vēderain. Tād nu direktriss, kas mums tolaik bij, es neatceros, viņai vaig taisn tād paš atpakaļ. A kur ta tu dabus tād paš atpakaļ. Tai bij kaut kāds mākslinieci paraksts apakša, nu ka redzams dāvan skolai bijus. Mans fāters atnāc uz šejien un ar to Ausm, kā redzams, sarunāj un uztaisīj akurāt tād paš un tas maksāj rubuls sešdesmit. Man liekas, nu taisn tād paš, akurāt dzelten, vispār nesmuk dzelten, tād vēderain un pumpain, galig nesmuk.

Pēteris: Tik pat riebig uztaisīj.

Aina: Jā, bet uztaisīj, ja, tā es tik sveikā cauri.

Krista: Bet varbūt pirms tās māla darbnīcas, varbūt, ka tad bij tā dziju rūpnīca?

Vija: A varbūt arī vienlaiks arī.

Aina: Tas jau drīzāk būs pie tām dzirnavām kaut kur bijs, es pa dzijam neko nees dzirdējus.

Modris: Nu tur varēj būt, tur bij tvaik mašīn, ta tur ar dzijam varēj.

Aina: Tur varēt būt.

Velta: A kapēc jūs neviens nerunā, ka lielā dārzniecībā bij šitete, te, kur tagad bērni dārzis ir.

Modris: Liel dārzniecībā!

Daina: Es vien sezon nostrādāj dārzniecībā un ventilator rūpnīcā.

Dzintra: Šausmīg! Tāds gārs burkāns dobs un paš to burkāns jau neredz, un tās sīkās nātriņš, nu tās, kas ir tās kodīgās. Tā kastīt tev janes, ik pa metr jau kastīt i piln un tu tik stiepj ārā un vēl neredz, kur tai dobei ir gals. Tā viss vasars strādāj tur. It kā mainīj tās darb viets, un tad kad varēj iet ābelīts apkapelet, nu aprakt, tad tā bij priek dien, ka nu nebūs pa tām nātreim jalien. Tad jau tād cimd nebij, a plikām rokām strādāj, tas pat darb grāmatiņā ir iekšā, jā. Man bij kād 13 gad. Lode bij.

Vija: Dārznieks

Krista: Vai tas bija skolas ietvaros?

Dzintra: Nē, vienkārš pelnīj naudiņ.

Pēteris: [] mantoj vien daļ, sešas daļas viņ sadalīj. Padomj laikos nekas nepiederēj nevienam.

Dzintra: Ilgi jau vēl bij. Vedēkl ar mamms strādāj tur.

Krista: Tās siltumnīcs apkurināj arī?

Vija: Jā!

Modris: Kurināj tur un katl māj.

Vija: Tur, piemēram, neļķs audzēj, piemēram, tur bij ļot stingr pat.

Pēteris: Pa zortēm.

Vija: Tur neļķs audzēj, un ta tur bij jāuztur konstant tempretūr, bij kaut kād plus 25 grād. Tur bij divs katlmājs pat, vien kurējās un tad otru tīrīja, ta atkal tur to uz pārmaiņām, tur bij vispār sarežģīt.

Modris: Pulk tās siltumnīcs.

Velta: Tas jau bij padomj laikos, vai ne? Kad tie komunālie skaitījas, viss galveno pilsēt apgādāj.

Vija: 80.gad sākumā tur bij, mums tā dārzniecīb un vainagu darbnīca.

Dzintra: Kantors bij milzīgs.

Pēteris: Vēlāk vēl tas Ventspils zieds taču bij.

Krista: Ar malku kurināja?

Vija: Ar oglēm.

Dzintra: Tā ventilator rūpnīc jau mums jau bij slaven Latvija vispār.

Modris: Tur mūždien vēlēšan iecirkns bij.

Dzintra: Ļot slaven bij, šeit ko ražoj.

Krista: Kāpēc dārzniecība pārstāja strādāt?

Vija: Tāpēc, ka vienkārš, man šķiet, ka ekonomisk, sāka vest iekšā visu ko, tur tās izmakss bij šausmīg liels un tā zied kvalitāt ar tur vairs nebij tik ļot.

Dzintra: Tur jau bij arī ābeļdārz un tād arī aug.

Vija: Bet pēc tam jau pamatā viņ tik uz ziediem.

Krista: Daina, pastāsti, tu tur strādāji, ja?

Daina: Es vien sezon tikai. Vairāk es nenostādāj.

Krista: Kādi bija tavi pienākumi?

Daina: Nu kā jau pa dārz, viskaut ko, es zin, ka krezentēms nes ārā uz lauk. Mums bij jāpiesien, viņ viss tur, nu tā, kā teikt, ar pareiziem mezgliem jāpiesien, lai vējš raustot neatrauj vaļa, mietiņ katrā pusītē bij, nu tā tur, es tik smalk vairs neatceros.

Krista: Grūts darbs tur bija?

Daina: Nē, nu kas tur grūts, ta man, drīzāk es var teikt, es piec gad ar āmur un naglām strādāj ventilatoros te aiz žog, aiz veco bibliotēk.

Vija: Taras cehs te bija.

Daina: Asinsvadi trūk rokām pušu, jānes ārā viss tie ventilator.

Krista: Taras cehs?

Daina: Un tad mums bij jāiet vēl tur palīga reizēm. Vienmēr jau sezon, nu tās kvartāl beigs un mēneš beigs, kād plān trūkst. Tad mūs sūtīj tur, un pat uz Pārvent, uz to ventilator ceh. Tur man tā bij, kā teikt, pats dieviš stāvēj klāt, citād man pirksts nebūt bijis. Viens automāts bij tāds, es tos telš mietiņs tur, man pielik un es to štancej. Tad kad es noliek to mietiņ, man jānospiež pog. Es nemaz tik tāl nebij tikus. Es tikko noliek un grib spiest pog, un tas automāts pats no sevis nāk lejā. Viš bij samaitats, vēlāk jau tur nāc un baudīj. Tad, ja es būt nolikuss tur pirkst... Un arī tur vēl tālak, padomā, nu liek tād, kas nav strādājuš. Metāl plāksn noliek un tas nāk ar milzīg troksn virsu, un nu to form ventilatoram izštancejas. Un man tāpat apakša jāspiež akal tā pog un tad nāk virsu, bet nu jaun bij, jaun sieviet, meitens jau vairs nebij, precejusies bij, bet vienalga nav jau strādājes pie to darb un tur pašā augšā

resn tād skrūv, un tas tur kratīdamies, ka tas nāc lejā un reiz no reizem viš jau izkratījas ārā jau liel gabal tur augša. Akkungs, ta tur, kas vīr ieraudzīj, kas tur tie nabadčik, vai kā viņ tur sauc, tad tie ieraudzīj, viņ teic, mudig japārtrauc ir, viņ redz, ka viena sekunde tas var arī nākt un es tur tā apakšā stāv, nu tā šausmīg, kā jau tur liels viss tās padarīšans, tad tur tie bij resn, tā laimīg, kā teikt, vienmēr nu tā izgāj, bet arī mēneš beigās mūs sūtīj tur tār bij sataisīti ventilatoriem. Bet nu smagi te bij, te bij smagi.

Krista: Izklausās, ka par darba drošību īpaši nedomāja.

Daina: Eksportam, ko sūtīj, tos ventilators, no spundetiem dēļiem, no sausiem tāds kasts taisīj, viss jāsanaglo. Mēs tur cik bij trīs sievs vai četr, div vīrieš, kas tur pie zāģiem. Bet nu tā naglošan, bet vesel sauļ šitā, es tagad brīnos, kā es to varēj un, kā es mācēj. Ar tiem diviem pirkstiem pastum to nagliņ, to iesit, atkal nākošas. Tas iet taka automātisk, es doma, nu kur es tā bij varējus to izdarīt! Bet tā mums bij, un tiem lieliem nagls bij diezgan gars, nu tiem ventilatoriem, tiem import kastem.

Vija: Taka Gāliņciemā ir viskautkas, tā bij, ļoti rosīga Ventspils daļa, nekāda nomale šāda tāda, bet te vis kaut kas ir noticies!

Pēteris: Es vien puicisk izklaid vēl var pateikt. Jēkab iel, kas tagad iet no Ganīb iels līdz Kuldīgs ielai un apmēram pusceļa, Vārps pusē, pie pašas Jēkab iels bij liels, liels šķūns priekš armijs daļš. Tur bij tālāk uz stūr armij, un tur bij zirdziņiem sieniņš. Aiz tā šķūņ kaut kāds 50 vai cik metrs tālāk, bij tāds sargpostenīts, kur stāvēj sardziš ar plint. Mēs puisēļi, tādi jau diezgan palieli - 13, 14 gadīgi līdām tai šķūnī dauzities. Tur foršs tas šķūns, bišķiņ siens ir iekša, trešā daļ varbūt, uzlien augša līdz jumtam pa tiem kokiem un lec leja un bļautas. Sardziņš izdzirdēj, tad viņš nāc dzīt mūs ārā. Mēs paskatamies, sardziņam atnākusi meiten, bučājās, mums forš, mēs varam dauzīties, tāds izpriec klubiņš. Mēs bij dažād. Mans vecakais brāls tur bij ar saviem čomiem, un tie bij drusk vecāk. Bet tur ne tas vien bij. Tur gar Ganīb iel, tas jau gan ir lidlauk rajons, tur bij tāds kāps vecs, kur tagad ir Zūr iel, tur bij tād mazie hildiņ, tāds kāps, tur ar ragutiņiem varēj braukt zeme, bet tālak aiz Jēkab iels, kur tagad ceļ to rūpniec, augšā tani gala, tur prieds aug un tur bij vec tranšej paralel ceļam. Mēs puikiņš tur ar lāpstīņam kašajamies un izrakām ārā patrons, šaujampulver no lielgabāl lādiņiem, tāds nūdelits vai tāds ripiņš un tur kaut kāds vēl vecs vāc nozīmīts trāpijas. Nu ko ta darīt? Turpat uz viets salastīj žagars, sakūr ugun, sabēr patrons iekša, paš sēžam aiz stūr un gaidam, kad viss ies gaisa. Nu neiet gaisa. Jaiet sabakstīt uguns vēl ir..

Modris: Mūsējie paņē līd uz skol. Milič bij klāt, un tie vēl ņēm nost. Kur dabūj, pratināj: "Kur dabūj, kur dabūj?"

Vija: Un kā beidzās?

Pēteris: Nu nekas, nu tād bij dzīv normāl.

Vija: Bet tur neuzsprāg nekas?

Pēteris: Nu sprāg, lidoj kaut kas. Es jau nebij no tās paaudz, tās dullās. Tie ir trīsnto gad sākums, 35., 36.gada dzimušie, tie tik pie špeijeriem, pie granātām, pie vis kaut ko klāt. Acs spridzināj un roks spridzināj nost.

Modris: Ka kar lauks, ta jau vis kaut ko atrad.

Pēteris: Un ta tie vīr vēlāk man sūdzejas - kād mēs bij muļķ. Tur stāvēj vāc darbnics uz autiņ, pills ar visādiem labiem instrumentiem. Vai ta kād tas interesēj? Kur bij kas sprāgst vai šaujams, bet man nē, man vairs tas netrāpij, mums bij jāiztiek ar patroniņam un šaujam pulverīt. Dūm svec varēj uztaisīt. Bet nu stāsts nav par šo, stāsts ir par vēsturisko Gāliņciem, bet nu tas Gāliņciems izpleties līdz tai Ganīb ielai, tā arī būs es domāj, ka tur jau, pa lidosts rajon viņ..

Modris: Bet pamatā mums te apakšā tā ir Vecup Vent. Vent viss sanes šite, kur mēs dzīvojam. Es zin, ka mēs braucām mājā pamats izrakt, 2.40 m, tad bij māls irdens un tāds brūngans, un iekšā taka tād lazdiņš. 2.40 m un vēl māls un māls, un māls. Mēs rakām ārā, te viss tas ir no Vents sanests, tāpēc jau te ir tāds mālains.

Vija: Un tad kad mums būs jaunā bibliotēka, tad mums vispār būs Gāliņciems! Vispār Ventspils centrs.

Aina: Tu tā domā.

Pēteris: Vispār zināt, kas ir Gāliņciems? Kur viņš tāds radās un kāpēc viņš sauc par Gāliņciem?

Vija: Es saprot, ka Gāliņš, saimnieks bijis.

Pēteris: Nu redzi, to vairs pat nevarēj noskaidrot vēsturnieci Štrumfš kundze. Viņš tik man pateic to, ka viss karts stādīj vācieši un viņiem tād latviešu vārd pie pakas, Galu mājas bija, kur tagad nāk ārā no Dampeliem ceļš. Tēraud iel un drusciņ uz Kuldīgas puss, čuk čuk, un labaja pusē, tur viņš ir bijušs. Būtiņā arī pilsētai pats pēdējais gals, kamēr, taka, ar pilsēt būtu sakars, taka, ar laukiem. Nu tad viņš latviski, venteniski vai kā, no gal iznāc gāliņš, pēc tam bij gāliņš. Kā viņš īsti saucas... Un tas man ļoti svarīgi zināt, kā šo bibliotēku sauks jauno, kā i pareizi.

Krista: Gala bibliotēka. [smejas]

Krista: Bet vēl man patika Aijas Kaminskas teorija par to, ka tas Gāliņš ir par to galvu un, ka tā jaunā bibliotēka būs kā stikla galva, viņa toreiz teica.

Pēteris: Man arī bij pa kristāl galvu.

Krista: Bet kāpēc tad būtu galva, tā kā nu tāpēc, ka braucot no Kuldīgas šis ir pirmais rajons, kur iebrauc, bet tas gals izklausās loģiskāk laikiem.

Vija: Jā, no pilsētas tā kā.

Pēteris: Kā mēs gribēsim, tā mēs sauksim.

Vija: Laiks rādīs, ko mēs izdomāsim.

Pēteris: Lai neizdomā cit, vaig pašam pirmam izdomāt, cit izdomās kaut kā un tad aizies tautās.

Krista: Mums ir jāizdomā leģenda.

Pēteris: Vo!

Krista: Teika par Gāliņciem. Kāpēc ne! Stāstu laika ietvaros, mēs varētu.

Vija: Mums ir domātājs un rakstītājs Pēteris.

Pēteris: Liek man mierā!

Vija: Nekā! Tu raksti, tu esi rakstotājs.

Krista: Man vēl divi jautājumi ir. Kurš vēl ir strādājis Gāliņciemā?

Benita: Es vienu gadu strādāju ventilator rūpnīcā.

Krista: Kāpēc tik īsu laiku Benita?

Benita: Bērniņš piedzima.

Aina: Ja Ventspils kok skaits pie Gāliņciem, nu tad es tur es bijus mēbel.

Modris: Es strādājis maizes kombinātā. Bet es tur bij tehniskais direktors maizes kombinātam. Pēc tam te viņš nolikvidēj.

Dzintra: Tād maizīt bij, visgaršīgākā.

Benita: Nu šausmīgi garšīgs maiz bij Ventspilī.

Dzintra: Tur nopirkt batoniņus pie lodziņa un aiziet mājā, un pa ceļam jau noēd.

Modris: Bet maizis kombinātā jau uzcēl armijnieku vajadzībām, tāpēc, ka šausmīgi daudz armijnieku bij iekša, tāpēc arī uzcēl.

Pēteris: Tur viņš brauc ar mašīnām pakal, tur viņš daudz bij.

Modris: Armij ļot daudz bij, tur viss tā jūrmal, tur viss pill ar armij bij. Tad maizs kombināts, kas bij pilsēta, tas nevarēj paviļkt to. Tad jau uzcēl šo, un tad šim jaud bij liel, četr stāv. Ta ka es strādāj, tad tikai knap viens stāvs vilk. Ar kurināšan bij briesms, nevarēj izkurināt. Un viss ta bij, maiz nepaviļk to cen.

Krista: Cik gadus tu nostrādāj maizes kombinātā?

Modris: Es divs gads nostrādāj.

Krista: Viņš aizvērās, jo nebij...?

Modris: Pēc tam viņš nobankrotēj, viņš jau bij privāts.

Aina: Liels tāpat kā Koks, tas tač bij vecs.

Modris: Es tieš atceros, ka toreiz tie īpašniek kāp augšā uz to otro stāv. Otra stāvā tas kantors bij un ta viņ maksāj naud tai saimniecei, pa to nom. Man tur klāt nelaid, viņ tur paš firejas.

Vija: Nu kaut kam jau tā zem piederēj.

Modris: Tā īpašniec, tā tur bij, jā. Tur jau viņiem bij pamatig jaceļ, tur bij viņiem arī bij bumb patvertn, vēl tagad viņ tur ir, tā bumb patvertn, tur ūdens tik iekšā.

Pēteris: Nu tas trīsstūrs uz Zvaigžņ, Kuldīgs iels, tas arī sievietei kaut kādai bij.

Modris: Tur tas benzīntanks.

Pēteris: Un bij gāzs stacij, bet tur jau gribēj depo celt. Tās pļavs jau tur pirk pa cigiem miljoniem, diviem vai kā tur bij.

Krista: Cik darbinieku bij maizes kombinātā?

Modris: Diezgan! Kadreiz bijuš daudz, bet tad kad es, tad kād 50 varbūt ka bij. Man bij elektrīks, trīs atslēdzniek - div uz maiņām kurināj ar šķidro kurināmo. Maiz, kas gāj armijai - forms maiz, to ar elektrīb cep, tā tād garšīg maiz bij!

Pēteris: Un cik interesant. Salds maiznieks nopirk viss to, ar visam receptem, ar visam firms zīmēm un ta viņ nobankrotēj. Bet viņiem nebij tik garšig nez kapēc, it kā nopirk viss to paš. Tā paš doktor des, bet nebij vairs doktor des.

Dzintra: Kraukšķig bij garoziņ tād.

Modris: Es aizgāj prom daļēj pensijs dēļ. Tur tie []. Apakšā bij tāds alumīnij grīds tai cehā, mīcitavs un kas tur bij, un mēs tur, es pats vainīgs, ka es [], viš atrakas, es pateic tiem savējiem un tie vien nakt ņem, izveduš āra un man sien bumb klāt, ka es vainīgais. Es dabūj aiziet prom, aizgāj daļēj pensija. Skandāls jā. Viņ bij tād tur vispār, pa to nakt tur nekas nenotik, bet ka bij jasēd beig beigas man piesēj bumb, ka es viņiem rakstīj, ka viņ vis laik ir bijuš tur. Pa pierakstīšan no 5-7 gad. Nu piec es vēl varēt izciest, bet septiņš nē [smejas]. Es iedev atlūgum un aizgāj pensija.

Krista: Aina, tu teic par Ventspils Koku, tu strādāji Ventspils kokā, ja?

Aina: Es, jā.

Modris: Es ar, es septiņpadsmit gāds nostrādāj.

Aina: Es trīsnt, cik.

Krista: Ko tu tur darīji?

Aina: Ko es darīj? Es kadreiz strādāj muc cehā un tad es aizgāj Ventspils koka. Es pa pārsteigum atnes tād bild [rāda bildi], te ir vienkārš vienam krāvējam 60 gad jubilej.

Vija: Vot kā svinēj Gāliņciemā un Žāžciemā.

Aina: Vienkārš šitam onkulitim priekša, šitie viss krāvēj. Nu ka bij citam, ta bij citam jubilej. Tieš šitāds baļļuks bij, jo tas ir 80.gada. Es nezin, vai nomir Andrapovs vai tas otrs vecs, un tad tak nedrīkstēj dzert, nedrīkstēj

spēlēt. Vot taisn tai dienā kaut ko nedrīkstēj un tad bij liel ķēp, kā to viss tur izfirēt, lai tā ball notikt un neviens nedabū ciest, varbūt kāds 83., 84.gads.

Vija: Viņ viss viens pēc otr mir, vispirms Brežņevs un ta viss pārējie.

Aina: Bet nu uztais tagad šitād baļluk!

Vija: Jā, jā, jā. Gāja Gulbju ezers pa televizor.

Aina: Nu ja, nu būt kaut kāds baigais, nu vienkārš krāvēj več.

Modris: Direktors ar tev tur ir?

Aina: Direktors ar tur i, jā!

Krista: Modri, tu arī šeit esi?

Modris: Nē, es skaid plaš ceha.

Aina: Tas bij zāģmateriāl, tur viss tie..

Modris: Es aizgāj no skaid plaš ceh 68.gada, tad es strādāj, tad man paņēm armijā, es atnāc atpakaļ 85.gada.

Aina: Un tie krāvēj, tā bij tād baig indīga taut, tie več. Viņ bij kād sešpadsmit. Tā apmēram turējas. Aizsūt vien uz bod pēc šņab un, iedomājies, šņabs nav bijs un šis nopircs balzām. Kas to tād var dzert?! Ņem un sasit viss tās pudels. Ej meklē šņab, tas balzāms tač nav dzerams, vot tā vienkārš. Viens čalits mums bij, tas bij muzikants. Vakaros, kaut kur krogos spēlējs. No rīt uz darb atnāk. Vagon jau bij jakrauj arī sestdien, svētdien nu kā gadījās. Tas nabags atvilcies ar pēdējiem spēkiem, bet strādāt jau viņš nevar nekā. Noliek beņķ pie vagon, sēd un spēlē. Več strādā, a šim jaspēlē. Ja nespēles, ies kraut. Trakot indig, bet interesant publik.

Modris: Tu atceries to, kad viens vecīts [] piedzēries bij, viš teic, ka viš teic: “Man ņēm priekšā šie Bileskalns, Grobuls un Diedels.” [visi smejas]. Bij Bileskalns, Gromuls bij katlmāj. Bileskalns bij direktors, Gromuls bij katl mās priekšnieks un Diedels bij tas laukum priekšnieks. Ēdnīcā varēj aliņ dabut kadreiz, tad to aliņ izņēm āra, beigas več jau paš vainīg - viš piedzeres, ko tu tur, es aizgāj aliņ paņēm, nu tā i, tā i, bij foršs pusdienlaiks: “Es aizgāj aliņ padzert.”

Aina: Tur bij tā. Tu var būt piedzēries, kā tu grib, bet tev ir jāstrādā, vienalg. Ja tu var strādāt, tad tu var būt, mums cepurs nevajag, tie kas nav strādātāj. Mums cepurs nevajag, bet ja tu var sadzēries strādat - mierīg.

Modris: Jebkurš krievs, kas tur atnāc strādat iemācījas latvisk runat, ta ka nograb. Tād liet nebij, ka viš nemācēj runat. Kā viš runāj, tā viš runāj, bet pa latvisk.

Aina: Un tur bij visād tād caurnešan, āzešan, tas viss piederejas pie to liet. Tas bij dzīvsveids. Večiem bij tā - nu kā tu pateiks kas pa kok - nu pagaršot. Nu tagad vienam acs ciet, iedod to kok pagaršot, pasmaržot, tas pagaršo a, jā, tāds skābs, tā ir aps, izrādas, ka suņ sūd iedev pagaršot. [visi smejas] Tā ir aps [smejas]

Pēteris: Bet tas koks [] prasīj pēdējā laikā arī, ka vēl Jūrs bij, paņēms tos bomžiks, salics vesela rinda, nu vai tad tos koks var atšķirt, nevar atšķirt? Kas tas pa kok? Kas tas pa kok? Vismaz pried atšķir no egl.

Krista: Bet kādas tur bij funkcijas tieši, koka apstrāde, ja?

Modris: Nu kā nu, tur..

Pēteris: Nu vecos laikos pludināj baļķs.

Modris: Tanī laikā gaters bij. Tur zāģēj visāds dēļs. Kadreiz jau eksportam gāj dēļ. Strīpām, strīpām stāvēj šite dēļ salikt eksportam. Tad speciāls mašīns bij, kas ved uz ost, gāj karavānam.

Pēteris: Bet jūs zināt, kād mašīnīt?! Tā ir mašīn, apmēram, otrā stāv augstumā, leja motors un tas vīrs sēž augša. Leja tāds gars kājs ir. Viš uzbrauc pakaļ virsu pa vid, nu pār pa vid, paņem to pak, uzceļ augša bišķitiņ no zēms un tā viš kratas un grozas kur vajag.

Modris: Tā viš ved prom uz ost.

Pēteris: Pa teritorij a, protams.

Modris: Tad mēbeļ cehs bij un tad, 63.gada, uztaisīj skaid plaš ceh. Viņš, starpcit, vispār bij ta ka filiāl Krievijs. Krievijā Padrezkova bij tād, un tur tie speciālist nāc un līdzēj celt, viņ tur to skaid plaš ceh uzcēl 63.gada. Ražoj tās skaid plats, tās pirmās, sākuma bij vispār tāds švaks. Tur drāz tās skaids. Tur bij tād ka mašīn ar tādiem nazišiem maziem, kad ēce vien bij, tad tie tur tikai varēj tos īsos klucišs tāds sataisit. Es atceros, vēl film uzņēm baltkriev, kaut kād reklāmfilm, un tad tos klucišs vaidzēj tāds zāgēt, tad vīr ar nažiem griez nost biz. Tād reklām parādīj. Tur beigas bij ties darb, tiem baltkrieviem. Ko viņ tur nauds iztērejuš bij. Bet tās skaids, drāz un tad viņ lik augša. Žāvēj un kaltēj un tad apviļāj tai līmē. Speciāls līms ceļš bij blakam, līm tur taisīj. Tur vesel ķīmij bij. Ta viņ apviļāj un ta lik iekš pa priekš viena tai prese, tad tvaik prese. Tās skaid plats jau tani laika bij mods liet, viss mēbels taisīj no tām skaid platem.

Aina: Tad, kad taisīj to kombināt, tad tur, es nezin kādā sakarībā, tas galvenais celtniecībs uzraugs bij tā Milda. Kas tagad ir, Antrop Mild, kas tagad ir simts gads nosvinējus, tā vecā dāmit bij, nu viņ to maizs bāz uzcēl. Baig intresant dām, Man tur, es nezin kapēc, pielik pie viņs pa palīg. Pa ko man tur pielik, es vēl tagad nezin, bet viss tas darbs tur bij tai kundzei attiecīga mirkli tēj pasniegt, jo viņ bij sieviet ārkārtīg gudr, bet ārkārtīg švak, jo viņ bij zālēdājs. Viņ tād virz un kaut kāds tur redīss sēkls, kaut kāds tāds ēd. Viņ bij jau no jaunībs dienam ēdus tikai nezāls, visāds diedzets zirņs un tie nebij garšig. Un tad tā dāmit sēž, sēž, sēž pie saviem papīriem un tad tā pļekt, un tad ir nost, un tad mudīg atkal tēj un tad viņ atkal varēj strādāt tālāk. Bet nu viņai simts gad jau ir, nu ļot interesant sieviet. Bet viņa ar visiem tur, tie celtniek, tie bij gucuļ kaut kād visād, visād tā publik tur nāc, tie, kas tur meistar, brigadier, bet Antrops kundz ar visiem “cienītais.” Viņ a pēdējo susļik, viņ tā nu ar cieņ, ja tas bij viss “cienījamais,” “godājamais.” Viņ sak - bet kapēc nevarēt lamāties latvisk, nu kāpēc jums jālamājās krievisk. Mums taču ir pašiem sav lamvārd - cūkcepure, tur kaut kāds, jums taču tā vaidzet lamaties.

Modris: Tur jau viņiem ugunsdzēsēj ar pašiem sav - Ventspils kokam. Es atceros tos laiks, kad bij jastrādā visiem, nedrīkstēj nestrādāt. Tos čigāņs sadzin tur un iels meits. Bet viņ jau nestrādāj. Toreiz ar skaidam kurināj vēl, to skaid plaš ceh, tad vajadzēj kād, kas grūž klāt tās skaids. Tur tās iels meits, prostitūts vien bij un viņai kuģs nāk iekša, bet viņai vaig tagad tikt uz to kuģ. Viņ saruna vien vīr, ka tas pa to laik pagrūdis skaids. Uz rīt puss šī klāt, raz - kā samaksā vecitim un ruka tālāk, naud nopelnījus viņ i.

Aina: Tas bij ļot nopietn. Muc ceha es strādāj un tur arī bij vien dām. Vot viņai kuģs ienāks tikos, man liekas viņ arī strādāj kurtuvē. Viņai ienāks kuģs un tu kaut pakaries, tu liec ko tu grib tai vietā, bet jāiet un viss. Viņš jau te ir tik tā – atsūtīts.

Modris: Samaksāj tam kas to darīj un nopelnīj. Tad tie čigāņ, tie pa tiem ugunsdzēsējiem gāj, es atceras. Tagad, viņiem iedod mācībs, es atceros, un tur kaut kād tur treniņ notiek, tur kur dēls stāvēj un tas iet un iekrīt tai grāvi un viš teic: “Un jadzēs ar vēl būs!?” Viš teic: “Lai dievs stāv!” Viš taka bize saņēmies un nevaig to viet, bet jabūt darbā viņam.

Pēteris: Tā bij, ja nebij tev darbs, neņēm tev darba, tad gāj pie prokuror, tas uzreiz atrad darb.

Modris: Tie čigāņ sāk tos ugunsgrēks dzēst. Tad mēs varēj iet kā brīvprātīgie un tad brīvdienš dev pie atvaļinājum. Tad jasēž mums bij tur, tie neviens ne tuvuma negāj. Es atceros, mums tie ciklon bij, bet tie skursten kūp āra un stūrs vēl pie direktor kūp un aizdedzies. Tā oder, ir aizdegusies, tur kūp tie dūm un tas čigāns, tas lej to ūden pa to ciklon iekša, un dūm nāk un šie tur nevar nodzēst. To oderi vaidzēj dzēst. Tas tik lej to ūden iekš pa to skursten, mēs paš jau sen nodzēsuš ir, nu brīvprātīgie ugunsdzēsēj. Tieš bij ball taja kluba un sāk degt mums cehs. Mēs, tād kād no balls, tād mēs tur to ugunsgrēk dzēs, kād pec tam bij viss tie uzvalk un drēbs. Viss āra metams.

Pēteris: Jā, bet bij tač milzig izgāztuv tur Ventmala, ko tur nevandij āra - pat ķēds ko malk sēj, pat tās bij izmests reizem.

Modris: Es saprot, ka tur iemetas uguns iekša.

Pēteris: Nu jā, viš iet apakša.

Modris: Bet tur vis kaut ko varēj atrast, man urbjmašīns galv, vēl tagad mājas. Tur es tād atrad, aizved viņ mājas, izremontēj, iztaisīj un vēl tagad urbjmašīn man i. Tur vis kaut ko met āra.

Aina: Lab laik bij, jautr laik.

Krista: Aina, padalies, kas tev tur vēl par bildēm.

Modris: Bet gāliņciemniek vien tiess strādaj tai Ventspils kokā, tā bij.

Krista: Es jums gribēju pajautāt par tiem vecākiem, kam ir gāliņciemnieki?

Vija: Jau iepriekšējā paaudz?

Aina: Reku ir vecāk no tiem laikiem. [*rāda bildi*]

Krista: Viņi arī Gāliņciemā dzīvoja?

Aina: Viņ uzcēl to māj, vecaistēvs.

Krista: Varbūt var nedaudz pastāstīt.

Aina: Nu kā nu. Nu ko es tev var pastāstīt. Mān vecamamm un tav kaut kād vecvecvecvecamamm, ne tur māšics, ne tur kas, kaut kād rad bij.

Pēteris: Bet pastāst, ka tā iel nemaz nebūt bijus, ja jūs nebūt devuš zem.

Aina: Tā iel nebūt bijus. Tā iel bij sākumā bij bijus Dīķ iel, un Baldons iel nebij, bet es nezin, tā nevar atrast, kurā gadā uztaisīj to Baldons iel, bet tā zem bij nopirkt vienā gabalā uz Dīķ iel.

Vija: Nu kurā gadā?

Aina: 12.gadā. [1912] Atnācs no kriev armijs, kriev armijs virsnieks, pēc izcelsms igauns no Sāmsals. Pa to naudiņ, zelt naudiņ bijus, es nezin, cik viņ tur, nopirkt šitā zem, jā. Tā, kas pār pa iel, tā zaļa māj, nu tā lūk. Un tā viņ iesākas, bet tā māj celt vēlāk - 29., 30.gada, uzreiz nē.

Krista: Kas tur pirms tam bija?

Aina: Nekas nebij, tur pliks pļavs tur bij, tur bij kok iestādīt. Es tā saprot, ka tur bij, tur tas viens dzīvībs koks, vai būt no tiem pašiem, pašiem laikiem jau, ka es bij sīkais, tas koks jau bij liels, tad iedomājies 75 gad vēl klāt.

Vija: Nu bet jums tač dārzniecīb tur bij, ne?

Aina: Nu kaut kād jā, nu tā tur, bet tad jau tā māj arī bij.

Vija: Nu jā, nu bet 30.gados, Latvijs laika vēl tur dārzniecīb bij, es zin, ka man mamm stāstīj, ka viņ i strādājus.

Aina: Dārzniecībs bij ļot daudz.

Pēteris: Tepat aiz žog Bērziņ dārzniecīb.

Vija: Kraulis bij.

Aina: Te bij Ventenbergs, tur bij Vetenbergs, Sproģis. Un tur bij Volfbergs, un tur bij Krauls. Iedomājies cik dārzniecībs?

Krista: Sanāk, ka mans vecvecvectēvs reizē ar tavu vectēvu cēla, ja?

Aina: Varēt būt.

Krista: Viņiem viens tēvs? Jāpapēta ciltskoks.

Aina: Ar tām vecammātem kaut kādā sakarā, tēvs nē. Un gal gala, pričom tur man māj, te jau pat bij kaut kas, šitie Rozenšteins kas te bij, darbnīcs, šite pat reku.

Vija: Svaru darbnīca, to es atceros, bet pirms tam kas tur bij.

Pēteris: Nu uz veco darbnic bāz viss tik būvets kriev laikā.

Vija: Nu jā, tas ar bij Patērētāj biedrībs kaut kād te bij darbnīc, kur tos svarus regulēj un taisīj vēl.

Pēteris: A pirms tam bij vienkārš metāl darbnīc.

Aina: Mazais veikaliņš reku te [*bilde*], tas bij Rozenšteina piedērēj

Dzintra: Uz Vārvs iel viņam māj bij.

Aina: Nu viš tik dzīvoj te.

Ingrīda: Tas Špāriņš?

Aina: Jā, jā.

Ingrīda: Tas Latvijs laikā, ja?

Krista: Pēc tam tur tā taras bode, to es atceros no savas bērnības.

Vija: Nē, tā jau bij tālāk pie veikā.

Modris: Tur aliņ ar tirgoj.

Aina: Rutk bod.

Vija: Šite tars kiosks bij.

Aina: Jā, bet tas bij vēlākos laikos, sākuma jau bij Rutk bod, kur tur stāvej rindā.

Dzintra: Es stāvēj rindā.

Aina: Es stāvēj tur, uz Pulkvež iels.

Dzintra: Gāj uz skol, tad ieņēm rind aiz kaut kāds tants, un viņ tad stāvēj viss laik, kamēr es atnāc mājā no skols un pārģerbos, un tad es gāj viņš nomainīt. Tad stāv, stāv un pasak, ka šodien cukurs nebūs, sviests nebūs. Es dzīvo uz Mier iel. Es nu ies tai natei pateikt, ka viņai nav janāk atpakaļ, ka nebūs tas cukurs. Viņ pēdeja māja dzīvoj uz Mier iel. Es viņai pasak, un tagad turpinas ceļ. Tur bij tikai lauk un gar otr māl bij zāģetavs. Un tā man preteja kaimiņien, tā laid aun ārā ganībās. Kur tie lauk i noņemt, tur nekā vairs nav un tā zālit jau ir tikai gar to māl, gar to zāģetavs žog. Es redz tas auns ganas, bet nu es sava prātiņā domā, nu cik tad man kād deviņ gād varēj būt, es apies to aun apkārt. Pa tiem laukiem kājs grimst iekša, ka tur noņemt raž. Nu viņš jau man sadzen roka, es no viņ nu mūk, un es pieskrien pie tā žog, un viņš man piespiež pie tā žog un bad, un bad, un bad. Man asins tek un man som jasarga, jo tur tajā somā apakšā bij iekšā tāds paliktnits, tāds, lai tā som tād stingr but un tur tā naidiņ iekša. Man tagad bails to naidiņ izgāzt un es to som arī tur, un beigas iekēras tam aunam astē. Uz kur puss viņš lec, es uz to pus arī, nu lai netiek klāt. Es šausmīg klieudz, tapēc, ka man drausmīg sāpēj viss. Tad div vīr pārlec pār žog no tām zāģenēm, tad viņ man aizness uz mājām. Man te šite deguns bij laužts un atslēgs kauls man bij laužts. Man tāds stingrs tēvs bij un viņš teic, ka ies tulin uz policij un nodos, kad tād traum un bērns ir sasists galīg. Aizved man pie ārst un tad, viņ, nu teic, lai neiet uz to policij, tad nokāv to aun. Tād mēsl bedr bij tur, viņ dzīvoj mums pretim Klunkst māja.

Vija: 60.gados.

Modris: Es jau tik 60.gados tik atnāc.

Dzintra: Un [] preteja māja dzīvoj, tā viņ vien pat bij tād.

Modris: Spārniņ māj bij, [] tur bij māj.

Dzintra: Uz stūr bij mūs klasbiedrs Veckāgans, un tad, laikam, uzreiz bij Kunkst māj iekša sēta, tād ķieģeļ māj. Preteja pusē bij tā mēsl bedr, tā bij tā, tur nokāv to aun un pus iedev mums, lai ēd, lai neiet uz policij.

Vija: Zini, ko es vēl atcerējos no Gāliņciema, ka un starpcit, tā, uz Vidumiels viņiem bij māj, kā apstrādāj zem Gāliņciemā, jo visiem tač bij diezgan paliel dārz, tagad tik 600. A tad jau bij tūkstots. Tad bij kartupeļ un kāpost un viss kas, nu kārtīg dārz bij un apstrādāj ar zirgu. Tur uz Vidumiels, kur tagad ir tā Reno darbnīc kaut kād, tur bij tād neliel māj un dzīvoj ČigānAndrejs, kam bija zirgs. Kāds tas ČigānAndrejs bij? Vienmēr melnos viksetos zābakos, uzpucējies, tas bij galvenais Gāliņciem zemju apstrādātājs, bij uz izķeršan ČigānAndrejs. Bij

jaiet savlaicīg pieteikt, ka tur un tur tā vajag un ta, bez maz, pilnīg rindā stāvej. Tad viņš, ka bij sarunāts, ta viņš brauca pa dārziņiem un ar sav zirdziņ apstrādāj mums zemes.

Dzintra: Viens čigāns dzīvoj starp Kalēj iel un Cīruļ iel. Kad viņ nomirst, tad jau ir ļot liels svinībs un iepriekšēja vakara jau bij tā vāķēšan, tā svinēšan. Nākoša diena uzliek tagad to zārķ uz tiem ratiem un jau ved. Viņ tik šausmig piedzērušies, ka tas zārķs nokrīt nost no to vāģ. Ārprāts, mēs tie bērni muk, tagad mirononkul cels augšā. Nu šie stute atpakaļ, lai var aizvest uz kapiem, jo viņ jau svin pirms tam trīs diens, un pēc tam viņ ar dejam, ar dziesmām svin.

Es strādāj zivj kombināt kluba, viņ, nu taču, kād viņiem tie gald bij. Jā bij ait, nu es tā novirzijas no Gāliņciem, bet tās tradīcijs, ja. Viņiem bij no aits gaļ taisīj buljon zup, nu tād nūdeļ zupit, ja, un tad nu, tad viņ uzsauc tur tos tosts un ta maksa muzikantiem milzigs nauds, lai nospēlet tād dziesm un tād. Viņ taču svin tā, ka viss tas parkets ir noliets ar taukiem un pēc tam tu nezin kā notīrit, ja. Viņiem tas ir, nu ja dzimst cilvēks, tad tā viņiem, viņ uzskat, ka, tas ir..

Aina: Tam viss moks vēl priekša.

Dzintra: Jā, jā, jā un ka nomirst ta cilvēks, viņ ir atbrīvots un tics debesis, vai ne un taka.

Pēteris: Tur ir daudz likum, ja interese tād liet. Pirmais likums i, ka uz bērēm jauzaicin tiem tuviem radiem personīg un ta reizem viņ neglaba divs, trīs nedeļs. Maskava tirgojas, jaaizbrauc pie tiem, tad i uz Daugavpil, tad uz Talsiem, Sabil, tas pats pa sēv. Nu lāb ir, ja tam mirušajam, teiksim, ir trīs dēļ, četr, tad ir normāl, bet, ja tur viens dēļs tik ir, un kamēr viņ viss apbrauka, kamēr viss ielūdz. Nu un tad, algs apmēra šnābs jalieķ galda, sievam - divs torts, sievam šnāb nepras un uz gald jastāv divam pudelem un nedod dievs, ka vien būs tukš, viņ fiks janomain i, bet tā, ka abs būt tukšs, nevar būt nemaz. Nu un tad viņ tur dzer un lielas un, ja sasit roks kopa, tur var vec zirg nomainit pret jaun žigul. Sasit roks pa dzērum kopa, vsjo, darījums ir noties, nu un tad nākoša rīta akal sanāk pie gald. Tas vadons paskatas, viss tād līķ šķīb - nē, šodien neglabas, ies tālak, viņ jau pasak, kad var iet glabat, lai kaut cik formā viņ ir. Man nāc traktorists, viņ teic: "Tu mani, pasaki, ka man jastrādā." Trūcīgs bij, viņam bērniņ daudz, tu man pasak, priekšnieķ, ka man jastrāda, lai man nebūt jaiet, nebūt tās izdošanas.

Dzintra: Uz trīs dienam viņ vienmēr ņēm to klub.

Pēteris: Burtnieķ klubs bij iecienits, tur viņ varēj uzvesties. Pilsēta viņ neņem iekša nemaz. Baidijas viss pa to, ka tur pec tam viss interjers..

Daina: A viņ bij pakalpojums nama, tani paša, nu kā var teikt, nu ja, te tas klubs kas te viss i, tā vien liela ēķ, te tād, tur viņ otra stāva. Es zin, ka tik ielaist tur iekša un kas tur, viņ tik cūcīg dzīvoj, ka nu viņ tā, kam tur slikt, tas tepat uz viets arī izkorķejas. Un nu tād, ka pec tam jafīr kādam, tad rieķīg.

Aina: Bet pa tiem zirgiem - vēl bij Jakš un Apfelbaum.

Pēteris: Es gribēj teikt, ka nebij tik čigān vien.

Vija: Man stāv prātā, ka tajā galā..

Pēteris: Ta viņ brauc ar diviem maisiem uz veikā, nopērk rupmaiz..

Daina: Un tad tur tie lauciņ ar vēl bij netāl nost no viņiem. [par Jakšiem]

Modris: Bet, kas tas pa ciem, kas tur, kas tur, tur tāds baraks tur bij, veikāls, es atceros, baraks, veikāls.

Vija: Pie Ventspils kok?

Modris: Jā, kas tur bij?

Vija: Kapi tur ir, jā.

Aina: Kap tur ir.

Daina: Kaut kā citād nesauc?

Pēteris: Kapi bij ar tām skaidam apbērt.

Modris: Tur bij kap, tie ir kap, kas otra pusē, bet šitai pusē, uz tilt pus, tur bij, buļļpunkts.

Aina: Jā, bet tie kap pie Ventspils kok, bij ļot..

Daina: Žēlsirdīga māj vai kas tur tād, ar..

Benita: Tas bij pēc tam, tas bij vēlāk.

Daina: Es zin, ka tāds ar tur kaut kāds bij.

Aina: Es pierakstīj to, ko tas Dzidriņš stāstīj, te pa visām tām bodēm, te - Kuldīgs ielā cik tur bods bijušs uz katr stūr, kaut kur.

Pēteris: Es vakar savam kaimiņam prasīj, izbrauks, parād man tos veikals, kā viņš ari sauc: “Nē, vairs jau neatceros.”

Vija: Tur bij Grīnvalds, aiz biblotēks tieš tā māj, Grīnvald veikals bij, ta bij pretī bērndārzam Kalniņiem, bij jā, gaļš skārnes tur bij. Ā, Kauliņ veikals.

Dzintra: Pie dārzniecībs ar bij, pēc dārzniecībs ar vēl bij veikals.

Vija: Bet šite Kauliņiem, uz stūr, bij veikals.

Krista: Krustceles?

Vija: Krustcels, kur, jā. Kauliņiem un ta bij Rutk bod šite uz iels.

Krista: Neredzīgo bibliotēkas vietā arī bij viens veikals.

Vija: Arī bij, bet tas jau bij padomj laikos.

Dzintra: Drēbjuveikals ar te bij.

Aina: Jā, Rutk bodē.

Velta: Bet jūs atceras, kad bij Kalējs paša gala, aiz Jēkab iels?

Vija: Aiz Jēkab iels?

Velta: Jā, Kuldīgs ielā.

Vija: Ā, jā tā māj.

Velta: Tur bij Kalēj smēd, vai kas, tur pat viss bij tā kā nākas.

Vija: Bet tas jā, mana laika vairs nebij, to es vairs neatceros, bet tā māj tur ir, jā.

Aina: Skroders kaut kāds.

Velta: Viņ tā iekša, vairāk no iels.

Aina: Trafimovs? [] Izcils bikš skroders. Tas bij uz Balož iel.

Vija: Ha! Kas tik te nav bijš.

Aina: Viss te bij.

Vija: Mums nemaz nevaidzēj iet uz pilset, faktisk.

Dzintra: Nē nu vienig ārsts nebij.

Aina: Tad jau varēj izsaukt ārst, atskrēj uz mājām, nebij problēms. Ta jau kaut kāds Grečmans vai Rekmans, vai kāds jau atnāc. Tagad tu neko nevar sasaukt.

Daina: Bet ta nebij telefon! Kā tad atkal sasauc viņ?

Vija: Ta ka es, piemēram, arī atceros, ka tā Laimdot Sēl, nu no “Gāliņciem iet uz pilset”, es atceros, es nevarēj būt 4, 5 gadi, kaut kad pirms skols vēl - no rīt aizgāj uz pilsētu, kaut ko tur vaidzēj pirkt vai kaut ko, es nezīn ko, un pilsētā dabūj dzirdet, ka pēcpusdienā tur dos milts ar cukur vai ko tur. Atnāc mājās nolik pauniņ un gāj otrreiz uz pilsēt a bērņ pie roks mamm. Nekāds problēms nebij, divreiz dienā. A tagad tur knap aizvelkas kāds, uz pilset.

Krista: Tālu.

Vija: Ak šausmas, tad divreiz dienā, mierīg.

Pēteris: Principā telefon jau bij, bet tad zināj, kuram bij telefons tad gāj pie viņ un notikas viss.

Aina: Man mājas bij biež publik.

Daina: Bet tas bij ret.

Dzintra: Kronbergam bij telefons, es atceros.

Pēteris: Jūs zin kād Dorbem telefon ievilk? Tas jau bij padomj laikos.

Vija: Viņ jau sāk 61.gada.

Pēteris: Viņam ievilk caur Maskav telefon. Ventspili viņ pasūtīj vien māj tālāk, viņš aizkapajas līdz Rīgai - rakstniek savienībai. Mūsejie rīdzeniek pasūtīj arī vien māj tālāk, aizkapajas līdz Maskavai, tad nu vairs nevarēj pasūtīt. Štrunt simt metr viņiem vaidzēj ievilkt.

Modris: Grūt bij dabut to telefon.

Pēdējais jautājums: Kas līcis te palikt

Benita: Māja uzcelta, kur tad vairs aizskries. Grūti pierast pie Gāliņciema bija, visas takas svešas, tālu no centra. Nevarēj iejusties. 71. vai 72. gada. 13. decembrī atnācām. Augusta ielā. Jauniem uztvere savādāka, nevaru pat iedomāties, ka citur dzīvotu, pat neiedomājos ka varētu. Tagad vispār, kur tad nu vairs. Cīruļi dziedāja agrāk, sajūta kā laukos dzīvot. Ūdens bija garšīgs akā, pēc kāda laika sabojājās. – kaut kas mainījās vai Ventspils koks, vai piķbāz ietekmēja kvalitāti.

Aina: Māja, vectēva zeme - tas tač ir mans matojums. Arī vecumā, kur ta vairs skries? It kā jau neskaitās laba lokācija, jo trokšņains krustojums, bet. dzīvo nost, citur nebij kur dzīvot. Visa nauda, viss brīvais laiks ielikts celtniecībā. Ja būtu zinājuš... Būt gribējies, varbūt dzīvot kaut kur citur. Kaimiņi nebija kad cēla māju, pēc tam saradās, bērībā bija tik piecs mājs Dīķ ielā. Bet kaimiņ man i agrāk bij svarig, i tagad.

Individuālo interviju transkripcijas

Intervija ar Dainu Vojevodovu 28.03.2024.

Krista: Kopš kura laika Tu dzīvo Gāliņciemā?

Daina: Es esmu no Gāliņciema, es šeit piedzimu, šī ir mana vecāku māja un es esmu dzīvojusi tikai Gāliņciemā.

Krista: Pastāsti par saviem senčiem – kas šo māju cēla? Kāpēc tieši šeit?

Daina: Šo māju cēla mans vectēvs, viņš dzīvoja Rīgas Jūrmalā un viņš bija tanī laikā amatnieks, kas brauca un cēla mājas, tad, kad te kādam cilvēkam vajadzēja uzcelt māju, tad viņš bija sarunājis un atbrauc te. Te viņš iepazīnās ar mans omammas un tā viņi apprecējās un mans vectēvs palika Ventspilī. Arī šeit viņš uzcēla māju.

Krista: Omamma bija no Gāliņciema?

Daina: Jā, tepat pretī ir manas omammas mātes māja (pāri ielai), bet no kurienes viņ ir atnākuš, to es nemāk pateikt.

Krista: Kā sauca vectēvu, kas uzcēla šeit māju?

Daina: Eduards Aldermanis un omīte Ķēsta Štromberga

Krista: Varbūt kāds komentārs par bērnību?

Daina: Tanī laikā kad šeit uzcēla māju šeit apkārt mājas bij ļoti maz un bija iekopti dārzi un viņiem bija 1800 m2 iekopts dārzs, bija viena māja, otra – vectēva un vecvecmātes, gāja uz tirgu pārdeva vis kaut ko, gan salātus, gan gurķus, gan redīsus. Ar to vien nodarbojās kā ar stādīšanu, tad mans tēvs strādāja ugunsdzēsējos, pēc tam galdniecībā. Te mājās bija piebūve kur viņam bija darbnīca un kur viņš taisīja mēbeles. Tā piebūve ir noārdīta tagad. Tā bija klāt pie mājas, tur bija pirts, tad bija arī kūpinātava, viss tas bij kopā tāds. Un tad bij liel pagrabi arī apakšā.

Krista: Ar ko nodarbojās vecmāte?

Daina: Gāj uz tirg. Nekur nestrādāja

Krista: Kur tad Tu pati strādāji?

Daina: Es ātri apprecējos un pēc tam es strādāju trikotāžas cehā, tas bija tur kur Pils, tur bija kopējā pirts un otrā pusē uz Ventas pusi, tur bija tas trikotāžas cehs. Tad es aizgāj uz dzelzbeton rūpnīc un tā, kamēr pastāvēj dzelzbeton rūpnīc, līdz kādam 95.gadam, tā es strādāj tur un pēc tam uz pil aizgāj strādāt.

Krista: Kur tu skolā gāji? 1.pamatskolā?

Daina: Jā tā man skaitījās Pļavs skol, jeb otrā astoņgadīgā skola.

Krista: Cik klases tev ir?

Daina: Deviņas

Krista: Kāpēc negāji kaut kur tālāk mācīties?

Daina: Ātri apprecējos, 18 gados piedzima dēls. Iesāku iet vakarskolā, pabeidzu 10.klasi. Varbūt pat skaitījās 8 klases. Kopā bija 11 klases. Man bija ļoti labi, es biju ļoti apmierināta ar savu darbu un vēl tagad uzskatu, ka neko vairāk arī nevajadzēja, bet tagad savādāk cilvēki domā, ja tas notiktu tagad, tad man patiktu, ka man būtu jāmacās un dzīve būtu veidota savādāk. Bet tanī laikā biju ļoti apmierināta, man pat domu nebija, ka jābrauc uz Rīgu studēt, mani neviens nemudināja, biju mājas bērns un man negribējās nekur. Tēvs nomira, kad man bija 12 gadi.

Krista: Ar ko mamma nodarbojās [Vera Aldermane]?

Daina: Sākumā gāja uz tirgu, tad par sargu strādāja, pēc tam arī aizgāja uz dzelzbetona rūpnīcu.

Krista: Kādus veikalus tu atceries?

Daina: Vislabāk es atceros Žāžciemā – Žāžciem veikals, tur pār pa dzelzceļ. Tur bij mazs veikaliņš un ārkārtīg runīg pārdevēj un ta tur avien tie cilvēk sapulcējās un notika pārrunas un viss, bija jāstāv rindās, bija jāgaida cukurs vairāks stunds. Visi tie cilvēki viens otru pazin, komunikācij bij daudz lielāk nekā tagad. Tagad gandrīz nezin, kas kaumiņos dzīvo.

Krista: Sanāk Kantsonmājā?

Daina: Jā, jā, tā ir tā - Pulkvež iel 19.

Krista: Kā ar amatniekiem?

Daina: Tanī laikā jau katrā mājā kāds kaut ko pieprata, cits šuj, tad iet uz mājām un šuj drēbs. Dzintrai Venckavai māte šuva drēbes – kleits. Gāj ar audumu un šuva.

Krista: Kāds krogs arī bija?

Daina: Vēlāk kafejnīca bija tur kur siltumnīcas un bērnu dārzs “Bitīte” un veikaliņš – deviņdesmitajos. Dev alkoholu. Arī Jēkaba ielā bija kafejnīca, dzīvojamā mājā, tikai neatceros uzvārdu. Varbūt pat veikals bija. Deviņdesmitajos gados pie Ventmalas bija, uz Mārtiņ ielas bija.

Krista: Varbūt kādas zināmas personas Gāliņciemā par kurām tu zini?

Daina: Tāds aktieris Valdemārs Zandbergs te īrēj blakus mājiņu (Baldones un Tukuma ielas stūris). Viņš īrēja istabiņu tai mājā.

Krista: Tā māja šķiet ļoti maza, kur tur ko īrēt?

Daina: Tā jau agrāk darīj – pa vienai istabiņai un viņ priecīg, ka vien istab ir. Tai mājā kādas 3 istabas, kā tur. Pat mēs izīrējām vienam puikam, kas gāj arodskolā, istabu, kad man bija kādi 16 gadi.

Krista: Vai bijusi saskarsme ar dziednieci Dimčenko?

Daina: Tikai tā, ka mans tēvs gāja tur pēc smērēm, pa viņ jau izteicās, ka viņ tiešām ārstē, ka cilvēks, kas zina, nu viņ ar tādiem tautiem, tur iekšā tāds sēkliņš vai kas, tas viss bij norunāts ar diev vārdiem.

Krista: Kādas ir tavas atmiņas par bibliotēku?

Daina: Vienas no tādām spilgtākām bērniš atmiņām. Tur tā biež gāj, jo skolā vaidzēj ļot daudz lasīt to literatūr. Bibliotēk bij ļot apmeklēt. Es tik atceras, ka bij tās vēlēšans un tas aģitpunkts tur bij.

Krista: Ko Tu lasīji?

Daina: Palika atmiņā nezin kāpēc – Zigmunds Skujiņš “Ļeņina ielā deg spuldzes” tas bija par to, ka sākās tā elektrifikācija, manā laikā pat vēl petrolejas lampas bij, bet nezin kādā sakarā, vai mazāk dev to elektrīb, vai bija kādi pārtraukumi? Neatceros. Mums bij tā, ka mēs ar cilindriem un tad bij tā grāmat un man palikus atmiņā, ne tā, ka tur būt bijis kaut kas ārkārtīg interesants, bet laikam tas laiks tāds. Tā nav bērnu grāmata.

Krista: Kas no bērnu grāmatām?

Daina: Bij tāds Bucis un Ulla. Telpas bij šauras, skaitījās kā māja ar trīs istabu dzīvokļiem. Vienā bij sagrūst grāmat plaukt, tanī priekšistabā bij arī tie grāmat plaukt un tur sēdēj tās bibliotekārs un trešā istaba skaitījās bērnu daļa un lasītava. Daudz cilvēku gāja uz bibliotēku tolaik.

Krista: Vai ir kādas atmiņas par dārzniecību?

Daina: Tur bija tomāti, gurķi, varbūt arī puķes. Tās mazos apjomos, aizved uz veikal un tad stāvēja garas rindas, kādam pietik, kādam nepietik.

Krista: Visi tik ļoti gribēja pirkt tās puķes?

Daina: Parasti uz piektdien, sestdien – tad kāzs, bērs, liels pieprasījums.

Krista: Kā tev šķiet, kas tevi piesaista Gāliņciemam?

Daina: Tā māj, tā māj. Bet kur ta citur aizies. Tanī laikā tā nepārdeva mājas. Ja es būtu vien pat dzīvojus, tad būt savādāk, bet mūžīg bij mamm, un man likās, ka tas ir mans un nevar nekur aiziet. Tanī laikā domāj –

akkungs cik lab ir daudzdzīvokļ mājās, bij sapņi tādi, ka tur ūdens tāds, silts un auksts, te bij aks un jāiet pēc ūden. Nebij jau tās ērtības, bet pie tā bij tā pierasts, tikai tā klusi varēj iedomāties – cik tur ir lab. Ei nu sazin, varbūt aiziet un nemaz nebūt paties.

Krista: Tad tu teiktu – māja pati par sevi, un kā ar ģimeni?

Daina: Mūžīg ir bijis tā it kā ar saitēm piesiets, kād dom tād, kaut man Rīg patikt, vīrs varēj Rīgā dzīvot, bet viņam patik te, jo tuvumā ir Vent un nepatik ļauž mass. Tas bija pirms bērniem, pēc tam jau vairs nebija domu.

Krista: Telefons, kad ievilkts?

Daina: Telefons pavēlāk, televizors mums bija vieniem no pirmajiem šinī apkārtnē. Kaimiņ nāc skatīties pie mums tās films. Tas bij kaut kur 61. gadā. Tieši pieaugušie. Kādi 6 cilvēki savācās, skatījās. Neviens nemaksāja, tie tak kaimiņi. Noskatījāmies filmu, gāja pa mājām. Tā kā no sākuma bija tie televizori, tad pirmais bij dārzniecībā, mēs vēl nemaz nebij redzējuš, kas tas televizors tāds ir. Tas varbūt, kad man bija kādi 8-9 gadi. Ar savas omammas aizgāj, tur bij tādā istabiņā, riktīg taka tād kinozāl, salikt krēsl, cilvēk kād 30-40. Kad gāj, tad jau nezināj, kād film, tik gāj skatīties. Ta bij film pa Čapajev un tad viņš zirgā, tā cepure, zobens rokās. Tā bija pirmā filma, kuru es redzēju.

Krista: Sanāk rīkoja pasākumus tur?

Daina: Jā, nu katru dienu tur gāja. Vienkārš neliel telp. Kād laiciņ bij kā sabiedriskais centrs. Tikai tā televizor skatīšanās notika, nezinu kāpēc.

Krista: Zvanīt gājāt pie kaimiņiem?

Daina: Jā. Zvanīt jau vajadzēj tikai, lai piezvanīt ārstiem utml.

Krista: Svētkus kā svinējāt?

Daina: Bēres kāzas – paši klāja galdus, svinēja mājās pa vairākām istabām. Uz kāzām nāc tie lodziniek, kaimiņ nāc gar logiem un skatījās. Tad nes ārā alu un pīrādziņš, tie bij jācienā, citād noskaudīs laulīb. Vēlāk jau vairs tā nedarīj, bet tanī laikā, kad man kāzs bij, tad nāc. Man uz kāzām bij varbūt viss 40 cilvēk, viss varēj sasēdēt. 3 kāzas šajā mājā ir bijušas. Uz bērēm 2 dienas pie galda sēdēj.

Krista: Dzimšanas dienas aktīvi svinēja? Vai kaimiņus aicinājāt?

Daina: Nē, tas bij vairāk omamms laikā, tad svinēj ar visiem kaimiņiem. Mana laikā vairs ne tik ļot. Gadiem ejot laikam atsvešinās no kaimiņiem. Vispār neatceros, ka svinētu dzimšanas dienas, laikam uz citiem svētkiem.

Krista: Ko dziedājāt?

Daina: Laikam jau tās aizliegtās dziesmas, kas nebij atļauts Padomj laikā, bet mājs kārtībā jau tik dziedats brīvās Latvijas dziesmas. Spēlēja ģitāru mans mamms mās vīrs, abs mās bij un tās bij lielās dziedātājs. Vispār bieži svinējām kaut ko. Nesvinējām ne Ziemassvētkus, ne 18.novembri, vispār neviens nerunāja par tādu 18.novembri, es pat nezinu, kad sāku apjaust par tādu. Par tādām lietām mājās absolūt nekāds runāšana nebij. Tād patriotiskā audzināšan man izpalik. Zināj, ka ir padomj savienīb, oktobrēn, pionier un komjaunieš. Jābrauc uz tālo Sibīrij celt BAM, tas bij dzelzceļš – pāri visai Krievijai un pilsētas cēlās Komsamoļsk un citas. Viss palika pusratā. Domāju, ka nepabeidza neko, nekas nav dzirdēts.

Tā doma bija, ka ar komjaunieš ceļzīm brauc uz Sibīriju, tad tas bij tāds lepnums. Varēj braukt brīvprātīgi. Daži aizbrauca, iekārtoja dzīvi, kādi atgriezās.

Svinēj krievu svētkus, arī 8. martu. 9. maiju gan nesvinēj, tad strādāj dārzā un miers. Man bij maz jāstrādā dārzā, man neviens nekad nav lics strādāt, kaut gan zems bij liels, neviens nav uzspieds ravēt, man bij ārkārtīg brīvestīb. Es varēj darīt to ko es gribēj, to es darīj, bet es domāju, ka tas nebij lab, kādam vajadzēj bīdīt un teikt.

Es ar sav bērņ prāt iedomajas kaut ko un darīj, man liekas kā mīnuss. Man galvenais bij ģimen, zināju, ka man būs vīrs un bērņ, un tas man bij svarīgākais. Saviem bērņiem arī par maz liku darīt, neviens negrib strādāt dārzā vairs.

Daina: Pats interesantākais bija Jāņus svinēt, neviens dārzos nesvinēj, gāj uz Vent. Varēj iet un viss bij laipn, uzciņāj un ugunskur bij. Gāju uz ballēm 16 gados, nebij jābaidās, nebija ne domas, ka kāds varēt uzbrukt, viss tas radās tā vēlāk, tā neuzticēšanās cilvēkiem – apzagšana un uzbrukšana.

Intervija ar Laimdotu Sēli 07.01.2024.

Laimdota: Pirmo autobusu maršrutu uz Gāliņciemu atklāja 55. gada sākumā. Kuldīgas iela – Abavas iela. Šajā maršrutā palaida jaunu, Rīgas RAF ražoto autobusu RAF 251, kas paredzēts 29 pasažieriem, no ārpuses dzeltens ar sarkanu svītru.

Krista: Ko tu atceries no skolas laikiem? Vai mācījies Pļavas skolā?

Laimdota: Tajā laikā, kad es gāju pirmajā klasē, notika skolas pārbūve, pa to laiku mācījāmies arodskolā. Es vēl esmu redzējusi slaveno stabu – skolas otrajā stāvā bija zāle un, vai nu tā bija konstrukcijas īpatnība, vai kas, bet zālei bija stabs pa vidu, tāda koka koloniņa. Zāles sienas bija zaļi krāsotas un stabs arī bija zaļš. Starpbrīdī vajadzēja staigāt tam apkārt, jo gaiteni skolā bija par šauriem. Tajā laikā vienmēr starpbrīžos bija jāstaigā pa gaiteniem, vai ap stabu. Tas viss notika kontrolēti - jāstaigā tikai pa diviem, rokas kabatās nedrīkst būt un tā tālāk. Tiem, kas slikti uzvedās, lika stāvēt pie staba. Man nebija jāstāv pie staba, tolaik es biju ļoti apzinīgs bērns. Vēlāk gan vairs ne. Kad skolā lika iestāties komjaunatnē, skolotāja mani ieslēdza klasē un teica, ka, kamēr nebūs uzrakstīta anketa, tikmēr mājās netikšu. Skolotāja aizgāja, bet es izkāpu pa logu. Kad skolotāja jautāja, kāpēc nestājos, teicu: “Skolotāj, es nevaru, es eju baznīcā.” Oficiāli aizliegt iet baznīcā nevarēja, bet par to gājija pamatīgi.

Gāliņciemnieki vieni no pēdējiem izmantoja zirgu transportu. Brauc onkuls ar vaļējiem ratiem, skolnieki skrien pakaļ un sauc: onkulīt vai varētu pavest līdz mājām? Parasti ļāva, un bērni salēca ratos, brauca uz Baldones ielu vai vēl tālāk. Pavasaros un rudenos Gāliņciema zirdzinieki bija ļoti pieprasīti, jo vajadzēja uzart vai atart kartupeļus. Zemes gabalus, kas bija atgriezti agrākajiem īpašniekiem, piešķīra tā sauktajiem ģimenes dārziņiem. Maniem vecākiem ierādīja kartupeļu lauku prom pie Ventspils koka, tā bija daudziem. Līdz 60. gadu vidum ģimenes dārziņi bija visā teritorijā starp Kuldīgas un Zvaigžņu ielām.

Laimdota: Pastāstīšu par pāris interesantiem projektiem, kurus Gāliņciemā bija plānots realizēt. Viens no projektiem, kas netika īstenots: Valmieras ielā bija plānots celt modernu skolas ēku 1959. gadā. Bija plānots arī tāds projekts – savienot Riņķa ielu ar Kuldīgas un Valmieras ielām. 1969. gadā paredzēts padziļināt kanālu – Vidumupīti, līdz 10 m dziļumam un vairākās vietās uzbūvēt tam pāri kapitālus tiltus.

Krista: Ko tu atceries no bodēm?

Nāk prātā Rutka veikala un citu mazo Gāliņciema veikalu pārdevējas, kuras, tāpat kā laukos, pazina katru pircēju. Tajos laikos viņas bija spiestas paciest gan telpu šaurību, gan aukstumu ziemā, gan karstumu vasarā, kad sviesta klucis kusa tieši uz letes – nekādu aukstumvitrīnu tak nebija! Un viņas uz savām mugurām nesa veikalā smagos cukura, miltu un putraimu maisus, pašas slaucīja grīdas, pašas kurināja krāsnis, pazina katru bērnu, kas no skolas nākdams, ieskrēja bodītē nopirkt par 5 kapiķiem piparmētru zirnīšus.

1959. gadā pie autobusa pieturas, pie Baldones ielas uzstādīja lielo, apaļo Preses apvienības kiosku. Tas bija pirmais kiosks Gāliņciemā. Tur varēja nopirkt avīzes, cigaretes, sērķociņus, autobusa talonus un tml. lietas.

Krista: Pastāsti vairāk par Gāliņkrogu. Vai uz turieni gāja arī pilsētnieki?

Laimdota: Uz Gāliņkrogu gāja tie, kas tur apkārt dzīvoja, pilsētnieki mazāk. Tur varēja lēti piedzerties, krievu laikā alkohols bija šausmīgi lēts. Veikali bija pilni ar stiprajiem dzērieniem un lētiem vīniem, reizēm produktu pietrūka, bet alkohola bija, cik uziet.

Krista: Šķiet, Gāliņciems agrāk bija dzīvīgāks nekā tagad.

Laimdota: Gāliņciemnieku dārzos izaudzētais bija viens no galvenajiem ienākumu avotiem. Bija divas vietas, kur realizēt, to, kas izaug dārzā. Bija divas Patērētāju biedrības sagādes kantora pieņemšanas vietas – centrā un pie tirgus laukuma un tur varēja vest jāņogas, ērkšķogas, ķiršus, ābolus, bet viņi ļoti maz maksāja, nožēlojami maz. Es tozinu tāpēc, ka uz manu ģimeni tas attiecās visā pilnībā. Manai omamai vispār nebija pensijas, jo viņa

nekad nebija strādājusi algotu darbu, nebija vajadzības. Viņai bija vīrs, kas vienmēr nopelnīja ļoti labi un, kamēr viņš bija dzīvs, viņam bija liela pensija, jo viņš strādāja vēl ilgi, lai dabūtu stāžu. Bet, kad opis nomira, omammai nekas nepienācās, tikai pabalsts par apgādnieka zaudējumu, iedomājies, cik – 6 rubļi 75 kapeikas mēnesī. Salīdzinājumam – tajā laikā sviests maksāja 3,50 kilogramā, gaļa 1,8 – 6,– rubļus, tātad par omas "pensiju" varēja nopirkt 1 kg labas gaļas. Nodokļi jāmaksā, malka jāgādā, par elektrību jāmaksā. Mana mamma palika vienīgā pelnītāja, mums dārzs bija milzīgs, lasījām ogas. Ja naudu vajadzēja ātrāk, tad veda uz sagādes kantori. Atceros, ka par vasaras āboliem varēja dabūt 20 kapeikas kilogramā, jānogas 50-60 kapeikas kg, bet tirgū prasīja 1,20. Grūti bija. Mamma izdomāja pamēģināt tirgū, teica: "Ja tu man nāc līdzi, tad es mēģināšu iet uz tirgu." Mammai šausmīgi nepatika tirgoties. Man tai laikā bija 13 gadi. Atceros, ka 7:00 ar velosipēdiem piesietiem jāņogu groziem braucām uz tirgu. Visu izkārtotam, pienāk viens, otrs pircējs. Mamma aiziet kaut kur, bet es tirgojos uz vella paraušanu, sarkaniem vaigiem. Mamma pa gabalu noskatās un teic, ka man ļoti labi sanāk, aizbrauca vēl pēc ogām, vēlāk pārdevām arī bumbierus, ķiršus. Atklāju sevī tirgotāja talantu. Praktiski visi tā Gāliņciemā darīja. Citiem dārzos bija lielas siltumnīcas, tur bija jāieliek milzīgs darbs, arī elektrības patēriņš liels. Skaidrs, ka dārzeni dārgi, bet kā viņus gājēja avīzēs! Man pat ir citāts izrakstīts: "Lai cilvēki redz, kādi ierāvēji ir māsaimnieki, cik pretīga ir nauda, ko saņem par pārdotajiem, dārgajiem āboliem."

60. gadu sākumā visiem "nogrieza" zemi no dārziem, kas bija lielāki par 600 m². Atņemtajos gabalos laida iekšā svešus cilvēkus, kas tur saimniekoja, cēla žogus un darīja sazin ko. Gāliņciemā tas skāra ļoti smagi.

1964. gada februārī sāka celt stikloto veikalu. Bērzu ielā ir identisks veikals. Tāda tipa veikalu Ventspilī bija kādi 4.

1968. gadā no Ventspils uz Rīgu dienā bija pieci lidmašīnu reisi. Biļete maksāja 6 rubļus. Autobusa biļete – 4 rubļi. Tie kukuruzņiki bija dievīgi. Vienam bija lūka grīdā, kad bija gaisa bedres, tad tas vāks cilājās tā, ka varēja zemi saredzēt.

Krista: Ko tu vari pastāstīt par Gāliņciema dārzniecībām?

Laimdota: Pagājušā gadsimta pirmajā pusē bija Lodes dārzniecība. Pirmais īpašnieks bija Lode, bet cilvēki pēc inerces turpināja dārzniecību tā saukt arī pēc tam, kad tur bija citi īpašnieki. Tā dārzniecība bija ļoti nozīmīgs objekts Gāliņciemā. Tad, kad dārzniecību nacionalizēja, to nosauca par pilsētas zaļumsaimniecību, un viss, kas tur bija, tika paturēts. No turienes padomju okupācijas laikos uz puķu veikalu centrā veda podu puķes – alpu vijolītes, rozā pīmulas un uz kaut kādiem svētkiem parādījās acālijas podos. Vēl sezonā bija rozes, kallas un nelķes. Tur bija arī vēlēšanu iecirknis. Manai ģimenei bija jāiet uz turieni balsot, vienreiz paņēma arī mani līdzi, un tajā laikā tur kaut ko arī pārdeva, blakus istabā aģitbrigādes dziedāja un dancoja, bet maniem senčiem tas tā riebās, ka kaut ko nopirkām un kopāmies uz mājām. Es padomju laikā esmu vēlējusi tikai vienu reizi, tas bija tad, kad man palika 16 gadu. Otro reizi, kad ar draugu bariņu joka pēc gājām vēlēt ap 19:00 vakarā, vēlēšanu iecirkni jau taisīja ciet, kaut gan darba laiks līdz 20:00, un man tikai pateica: "Tu jau esi nobalsojusi." Viss. Nākošās vēlēšanas, kurās piedalījās, bija 1989. gadā.

Krista: Pastāsti ko zini un atceries par Kuldīgas ielu.

Laimdota: Zini Kuldīgas iela ir tik likumota upītes dēļ. Pirms gadiem simt un arī vēlāk Kuldīgas ielai Gāliņciemā bija tāda lieta, kā slavenais dēļu trotuārs. Tas sākās aiz Sarkanā tilta un gāja līdz pat Jēkaba ielai. Ne jau vienmēr tas bija ideālā stāvoklī, bet fakts ir tāds, – slavenā aleja visa bija dubļaina, bet šeit – dēļu trotuārs. Apgaismojuma uz alejas nebija, bet Kuldīgas ielā bija. Es tagad runāju par pagājušā gadsimta 20. gadiem. Protams, ka tās tikai tādas kaķlampiņas vien bija, bet tas tomēr bija apgaismojums, lai nu kā.

Lasīju Mārtiņa Kalndruvas (Krīgera) atmiņās, ka skolas laikā viņš dzīvojis tālu projām Gāliņciemā, bet mācījās ģimnāzijā. Viņš rakstīja, kā klabinājās pa dēļu trotuāru, kā kājas rībējušas ejot. Pēc tam gan tas trotuārs

pazuda, jo nevarēja vienoties, kas to uzturēs. Tad privāto māju īpašnieki tika īpaši mudināti iespēju robežās nolikt pie savas teritorijas laipas, lai nebūtu jābrien pa dubļiem. Divi bija ārkārtīgi apzinīgi cilvēki, pirmais dzīvoja mājā aiz Latgales ielas, saimnieka uzvārds bija Dzelzītis vai Dzelzis. Visa viņa žoga garumā bija izliktas betona plāksnes. Un otrs bija jau viņpus Durbes ielai, saimnieks Celmiņš, laikam. Atceros, ka tad, kad gāju uz veikalu, visur dubļains, kur šlaga uzbērtā, bet tur es gāju tā lēni, izbaudot, ka tur ir tik foršs trotuārs. Tālāk uz Gāliņciema pusi arī bija pie dažām mājām. Kad projektēja Gāliņciema mazās ielas, tur trotuāri nebija paredzēti, jo plānojums ir tik sens, ka toreiz nespēja iztēloties tādu satiksmes plūsmu, ka būtu jāatšķir gājēji no braucējiem. Mazie ceļi paredzēti vien gājējiem. Daudzas ielas tāpēc ir vienvirziena.

Laimdota: Ar tiem gāliņciemniekiem kaut kā interesanti. Pat ar visu paaudžu nomaiņu viņu leksikā tiek lietots jēdziens “jāiet uz pilsētu.” Ir pagājuši vairāk nekā 100 gadi, kopš Gāliņciems bija ārpuspilsēta; senāk bija loģiski teikt, ka ies "uz pilsēt", tomēr arī mūsdienā jaunās paaudzes tā saka. Savukārt pilsētas centrā dzīvojošo apziņā Gāliņciems sākas aiz Sarkanā tilta, pārej pāri – Gāliņciems ir klāt.

Man, teiksim, no mājām līdz pilsētas senajai robežai Jūras ielā ir 10–12 minūšu gājiens, bet gan es, gan mans dēls, gan viņa no Rīgas ieprecētā sieva saka: “iešu (vai braukšu) uz pilsētu.”

Vēl vienu interesantu lietu atcerējos. Līdz 60. gadu beigām, resp. padomju laikos, cauri Gāliņciemam pa Kuldīgas ielu gāja visi gāliņciemnieku bērni gājieni. Mana vecmamma tad sēdēja pie loga un skaitīja kroņus, bija taču jāzina, cik cilvēks bijis svarīgs, cik daudz radu un draugu viņu pavada.

Krista: Runājot par autobusiem,, zinu, ka par 7.autobusu ir dziesma. Pastāsti par savu saistību ar šo dziesmu, jo zinu, ka tu esi šīs dziesmas vārdu autore.

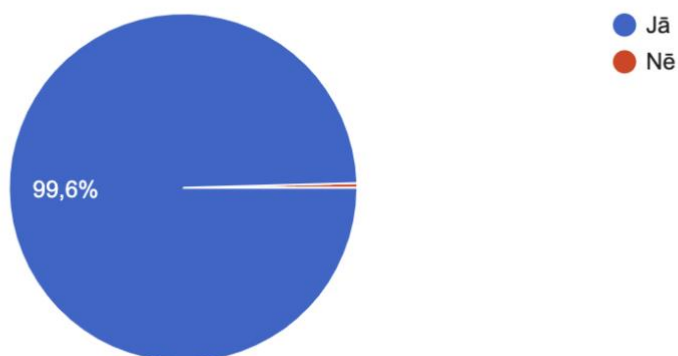
Laimdota: Cauri Gāliņciema lielākajai daļai 20. gadsimta otrajā pusē kursēja 7. maršruta autobuss. "Septītais" bija leģendārs tāpēc vien, ka tas vienmēr atbrauks un būs laikā.

Sākumā dziesma tapa dzejas formā pastaigas laikā. Mans draugs Aivars Nikolajevs uzrakstītās rindas ieraudzīja un uzreiz pateica, ka tai jābūt dziesmai. Dziesmu izpildīja grupa “Re-vīzija” un “Mikrofona” aptaujā pat bija desmitniekā! Tas bija saistībā ar Ventspils Vides aizsardzības klubu un ekoloģiju, jo dziesmā vārdi par pilsētas tīrību un Ventspils koku.

Aptauja par Gāliņciema teritoriālo sadalījumu

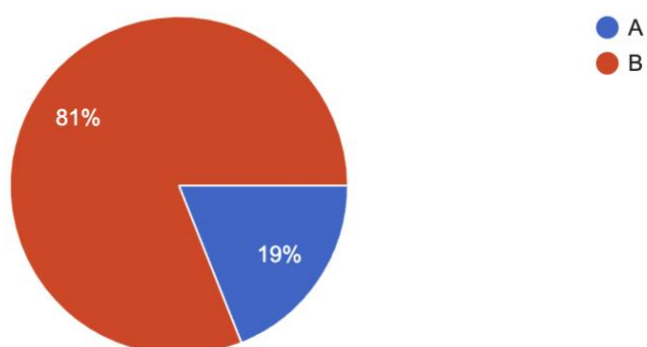
Vai Jums ir bijusi saikne ar Ventspili – vai esat tur dzīvojis vai citādi bijis saistīts ar pilsētu?

232 atbildes

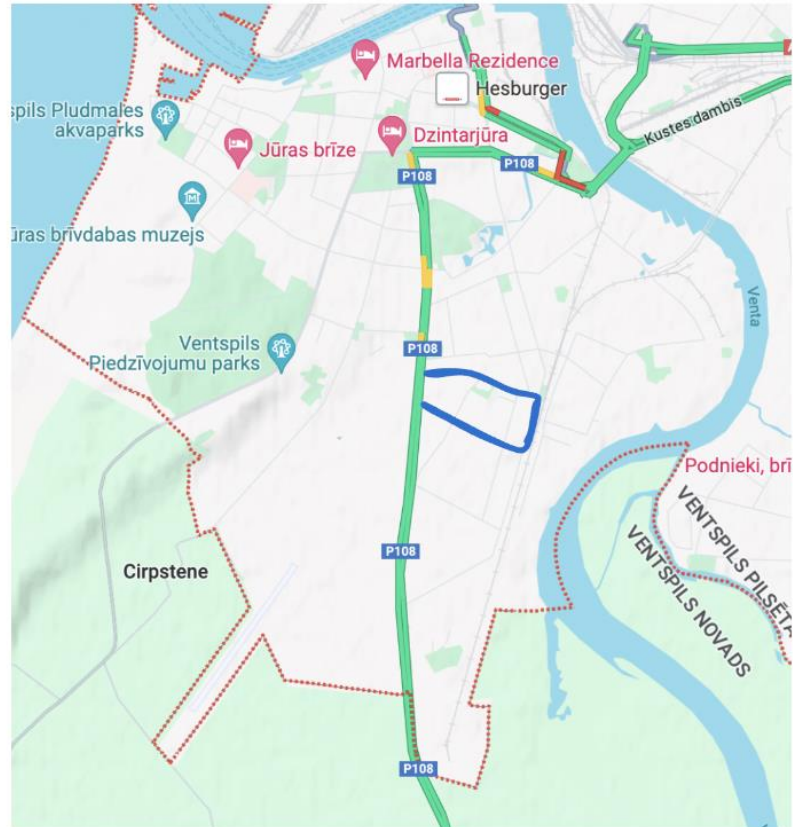

Kura, jūsuprāt, ar zilu krāsu iezīmētā teritorija vairāk atbilst Gāliņciema teritorijai?

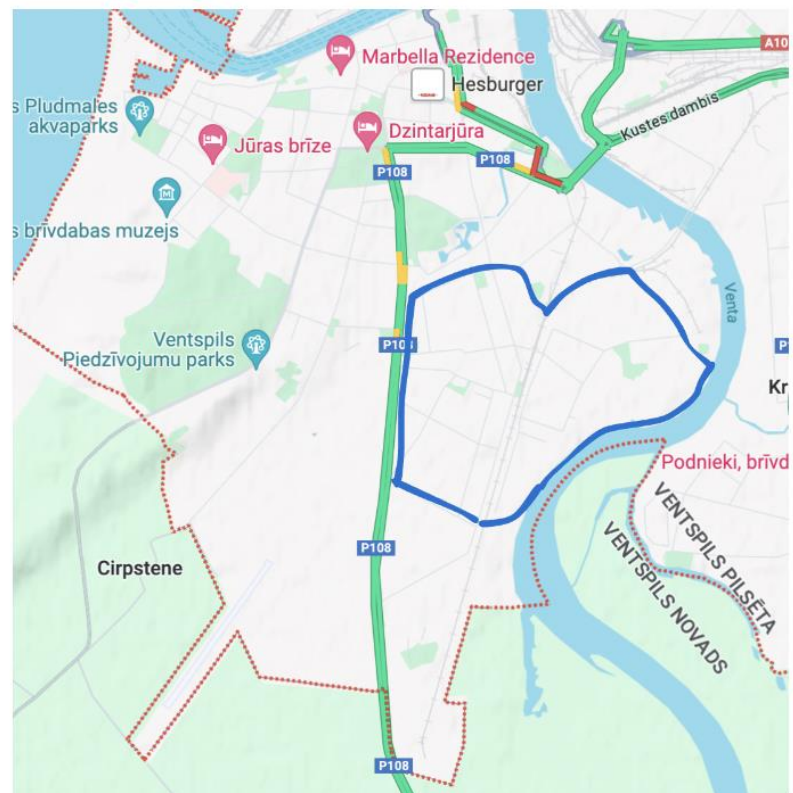
232 atbildes

A

B

Ingrida Štrumfa

Ventspils ārpus pilsētas Kreisais krasts

Par pilsētu mēs parasti uzskatām pilsētas apbūvēto daļu, lai gan pilsēta faktiski ir tā teritorija, ko nosaka pilsētas robežas.

Par Ventspils pilsētas senākajām robežām - no kurām apbūvētā daļa aizņēma tikai mazu daļu - mums ir diezgan labs priekšstats arī no senākajiem pilsētas pastāvēšanas laikiem. Tas tāpēc, ka saglabājusies 19. gs. sākuma Ventspils teritorijas karte, kur šīs senākās robežas parādītas.

Pirmo reizi mums zināmos dokumentos robežas pieminētas un aprakstītas 1495. gada 31. martā - kad Livonijas ordeņa mestrs Volters fon Pletenbergs saviem mīļiem un uzticamiem Ventspils birģermeistaram un rātskungiem pasludina viņu senās brīvības un privilēģijas, ko viņa paša priekšteči - Livonijas ordeņa mestri - jau agrāk pilsētai devuši, bet tās ugunsgrēkā sadegušas. (Liv-, Est- und Kurlandisches Urkundenbuch, Zweite Abteilung, Band I, Riga, Moskau, 1900., Nr. 169.).

Seko Štrumfas apšaubāmas kvalitātes tulkojums:

Mēs, brālis Wolters fon Plettenbergs, Vācu ordeņa mestrs Livonijā, atzīstam un atklāti apliecinām šajā mūsu atklātajā vēstulē (rakstā? Brewe), ka mēs ar mūsu godājamo līdzgaitnieku padomu un labvēlību(?) ("met radt und volbort unszer ehrsamen medegebedegere") mūsu mīļajam un godājamajam Ventspils pilsētas birģermeistaram un rātskungiem un visai sabiedrībai (kopienai? iedzīvotājiem? - der ganze gemeine) atjaunojam viņu senās privilēģijas un tiesības, kas no mūsu "etlicken" (priekštečiem, ordeņa mestriem, ir iepriekš dotas, un pagājušajos gados "konflikten" (nelaimes gadījumā?) sadegušas, ka tie tās uz priekšu varēs paturēt un lietot, un minētās brīvības un tiesības, ko iepriekš tādā pat veidā Kuldīgas pilsētai bijām devuši, viņi turpmāk varēs lietot uz mūžīgiem laikiem. Un, lai viņi savas robežas zinātu (atšķirības atšķirtu - ehre schedinge tho entscheiden), mēs viņu zemes dalījumu (landtscheidinge) šajā rakstā apstiprinām, kas jau te sen ir pastāvējis: no pirmās purvainās pļavas (? antohewende) pie Ventas straumes pie jaunās muižas (? nigen hofe) gar komtūra lauka gabalu (kumpturs acker beth) līdz komtūra ganību vārtiem, gar ganību žogu līdz Korta Nolles ... laukam (sienen acker), gar lauku un žogu gar cūku aploku (schwinehagen) sekojot līdz Svētā Jura kapelai (St. Jurgens koppel), tad pār Kuldīgas ceļu (stracks ower den Goldingschen weg) līdz drosta laukam, (droste - der hochgestellte Amtmann eines Landesherrn, sein oberster Befehlshaber in Kriegs- und Friedensangelegenheiten; landtrost), gar lauku un žogu līdz Videmei, tad pār Videmi gar drosta lauku un gar "rennefeldt" (nezinu, kā tulkot, var būt gan drenēts lauks, gan izjājamais lauks - turpat zirgaploks!), līdz pilsoņu zirgu ganībām, un tālāk pa kreisai rokai līdz ozolam, kas ir iezīmēts ar krustu un ragu, no koka pa kreisai rokai uz leju gar vienu grāvi kamēr atkal līdz Videmei, un uz priekšu gar upi pret straumi tūlīt līdz Katrīnas kapelas celtni, tad atkal pa kreisi pāri Videmei pie Kuldīgas ceļa, kur ir bedre, no bedres gar Kuldīgas ceļu līdz pilsoņu zirgaploka galam, tad atkal pāri Videmei pa labi līdz citai bedrei, no bedres gar pilsoņu (aploka?) iežogojumam no viena žoga uz otru, līdz

trešai (dorden) bedrei , no bedres gar Videmi uz augšu līdz nākamam gabalam (? beth, Gebiet?) pie viena grāvja pa kreisi, grāvim līdz nākamai vietai , līdz ceturtai (verden) bedrei, no turienes līdz nākamai vietai, Videmes tiltam (?Brauck-Weydeme) no Videmes līdz nākamai vietai (divas pēdējās reizes Videme rakstīta citādi - ne Wiedeme, kā agrāk, bet Weydeme.(Te varbūt kā Wedeme= arī – kirchl.Grund und Boden , arī – Pfarrhaus) taisni uz piekto (vofften) bedri, un tad tālāk no bedres uz bedri, kuras visas pildītas ar ogļēm, līdz Cirspenes dambim (Zerspensch Damm) , kas te ir pie purva, un tūlīt taisni pāri ceļam līdz vienai bedrei, no tās taisni jāiet līdz bedrei, kas ir te purvā pie viena gara kalna, no pēdējās bedres taisni pār kalnu līdz priedei, kas šeit stāv ar krustu un ragu, no koka taisni līdz Cirspenes ceļam (Zerspensch weg) , kas iet pār balto smilšu kalnu, un to pašu ceļu sauc arī par Užavas ceļu (Hasausche weg), ceļš uz pilsētu iet pār "rennefeld" līdz dārziem (an de garden), kas atrodas pa kreisi, dārzi pieder pilsētai, tad taisni pāri tiltam (vai arī – bruģētam ceļam – "ower de queckbruggen") un pāri Videmei , līdz atkal pilsētā.

Un starp lopu dzirdināmo vietu (trencke) un izjājamo ceļu (Ronner wyck) tiem pilsētā (tas ir – pilsētniekiem) ir brīv ziemā savus tīklus izmest, bet ne prefī pilij vai leļpus pils, un viņiem arī jātīra Videmes upīte (beck – arī strauts) , kad tas ir vajadzīgs, no tilta (vai bruģētā ceļa - queckbruggen) līdz drosta laukam. Visu šeit iepriekš minēto kopā ar visām viņu tiesībām, brīvībām un vecām paražām viņi un visi Ventspils iedzīvotāji var lietot tāpat kā Kuldīgas pilsētas pilsoņi, un saskaņā ar viņu privilēģijām tagad un uz mūžīgiem laikiem. Kā apliecinājumu tam, kas šeit ir rakstīts, mēs pievienojam šim rakstam (breff) mūsu zīmogu. Tas dots un rakstīts Valkā otrdienā pēc Latere , pēc Kristus dzimšanas tūkstoš četršimt deviņdesmit piektajā gadā.

1495.gada 31.marts.

(I.Š. 2006.gada aprīlis.)

Šī lielā teritorija viduslaiku pilsētas iedzīvotājiem nepieciešama , lai varētu nodrošināt savas vajadzības – te atrodas pļavas un ganības lopiem, meži un krūmi celtniecībai un malkai, te ierīkotas ogļu bedres un darvas tecinātavas, sakņu dārzi un viss pārējais. Te arī apmetušies uz dzīvi nevāci, kam hercogistes laikā apmešanās pilsētā jau ir liegta, un kurus 17.- 18. gs parasti sauc par *Kattensassen* – būdniekiem un *Kammernieken* – mēs teiktu – kambarnieki. Tie strādā pilsētā kā kalpi vai algādži, bet dzīvo pilsētā nedrīkst.

Uzskate – Situations Plan von dem Weiehbilde der Stadt Windau. 19.gs.sākums

Citas pilsētai tuvas apdzīvotas teritorijas atrodas jau ne uz pilsētas, bet ordeņa, vēlāk hercoga zemes. Vienā no tām - t.s. pils smiltajā –Schlosssande - apmetušies tie, no kuriem komplektējas strādnieki, sīki amatnieki, zvejnieki, matroži, krāvēji, laivinieki utt. Tas ir uz R no pils , domāju, ka Strādnieku , Kurpnieku, Laivinieku (daļēji zudusi zem 4. vidusskolas apbūves), Virvju vijēju jeb Rieperu (tagad Avotu), Lielā virvju vijēju (tagad Rīgas) ielas saglabājušas nosaukumā šo faktu. Droši vien vēju atnestais balto smilšu slānis – 17. gadsimta lielā nelaime, kas piemeklē Ventspili kā likumsakarīga dabas atbilde uz piepilsētas mežu intensīvo izciršanu ordeņa valsts laikos – šeit vēl biežākā slānī klāj senākās apdzīvotības pēdas nekā Maiznieku ielas rajonā, kur slānis sasniedza 1,5 m biezumu.

Otra vieta ir t.s. Būves vieta – respektīvi – kuģu būvētava - Baustatte. Tās vietu labi nezinām, bet tās atrašanās vieta apzīmēta kā vieta no pilsētas robežas līdz hercoga

Sarkanmuižai, un, pēc visa spriežot, tas varētu būt vēlākā Ventspils Koka vietā vai ap to. Bet citiem vēsturniekiem ir citas domas, un, pirms nebūsim atraduši pierādījumus, visas hipotēzes ir tikai hipotēzes. Domāju, ka, izvēloties kuģu būvētavas vietu, nebija mazsvarīgi, cik ērti piepludināt kokus pie būves vietas, un arī upes krastam bija jābūt lēzenam, lai uzbūvēto kuģa korpusu iedabūtu ūdenī.

Par citām biezāk apdzīvotām vietām ārpus apbūvētās pilsētas daļas ne ordeņa ne hercogistes laikā mums nekas īpašs nav zināms, lai gan skaidrs, ka atsevišķas apdzīvotas sētas bijušas jau tad – vienkārši nav tik sena karšu materiāla, kur tas atspoguļotos. Bet to mēs redzam, ka šie ciemi, kas atrodas pie Kuldīgas ceļa un starp ceļu un Ventu – tie tolaik ietilpst vēsturiskajās pilsētas robežās, un var sevi glabāt kādas senas apdzīvotības pēdas. 1798. gada karte jau rāda šajās vietās veselu virkni dažādu apdzīvotu sētu, par kurām mēs nezinām, cik sen tās jau iepriekš pastāvē. Tāpat jāpatur prātā, ka Cirpstene – senāk saukta par Cirspeni – arī ietilpst senākajā pilsētas teritorijā.

Uzskate. Ventspils apkārtnes plāns. 1798. gads

Kaut kur pie Saules ielas ir atradusies un varbūt kaut kādas pēdas zemē atstājuši senā soda vieta, kas devusi nosaukumu Karātavu laukiem. Tās bijusi atrašanās vieta redzama 1819. gada plānā. Kaut kur pie Kuldīgas ceļa ir atradusies Sv. Jura kapela – tā pieminēta 1495. gada robežu aprakstā un atzīmēta arī kādā no pilsētas apkārtnes fragmentāriem attēlojumiem.

Mēs īsti nezinām, kad aiz Reņķa dārza rodas ķieģeļceplis – bet pastāvē tas vēl 20. gs. sākumā – un daži ielu nosaukumi arī par to liecina, bet vēl vairāk – upītes nosaukums jau 19. gs. pašā sākumā – Ziegelbach. Nu par piemīti ir tikai mālu bedres.

Bet pats Reņķa dārzs ir viena no pilsētas turīgo iedzīvotāju, šīnā gadījumā – tirgotāju, rātskungu un birģermeistaru dzimtas – Reinku – piepilsētas muižīņas vieta, kas 19. gs sākumā varbūt pieder kādai citai dzimtai un saucas Dorotienhof. Es vēl no bērnu dienām atceros mūra celtni Reņķu dārza malā, kuru sauca par Reņķa kapliču. Otra kapliča bija Gūtšmita kapliča Kuldīgas ceļa malā pretī Durbes ielai, uz kuru veda tiltiņš ar baidīgo nosaukumu – Mironpagrabtis.

Šādas muižīņas ir vēl citiem – Stefenhāgena, Gūtšmita, Raisonu, u.c. – vismaz 19. gadsimtā pilsētas turīgākās ģimenes tādas kaut kur iekārtoja toreizējo pilsētas robežu tuvumā, noslēdzot ilggadīgus nomas līgumus, jo toreiz tā bija kroņa zeme toreizējā Sarkanmuižas pagasta teritorijā.

Reņķa dārza sakarā vēl jāizstāsta par tās upīti, ko saucam tagad par Vidumupīti, gultnes maiņu, kas labi redzama t.s. Sviestiņa kartē. Tas notiek vēl 1914. gada vasarā – kad drudžaini mēģina pabeigt jau 1908. gadā iesāktu dzelzceļa tiltu, un kopējā projektā ir paredzēts dzelzceļa pasažieru staciju pārvietot Sarkanmuižas pļavās, un upītes gultne jāpārrok, lai tā netraucētu sliežu ceļu izbūvi. Upi pārrok, bet tiltu tā arī nepabeidz, un pasažieru stacija kreisā krastā nav bijusi un acīmredzot arī nebūs.

Šādā plašā apjomā pilsētas robežas saglabājas vēl visu hercogistes laiku, troni nākošie hercogi tās arvien no jauna apstiprina – tas notiek 1542., 1559., 1591., 1694. gados un tas viss tiek rūpīgi uz kartēm atzīmēts.

Vispārzināms fakts, ka 1795. gadā Kurzemes un Zemgales hercogiste pārtop par cariskās Krievijas Kurzemes guberņu. Līdz ar to attiecīgi mainās administratīvā pārvalde un Ventspils gadījumā arī pilsētas robežas. Tās tiek stipri sašaurinātas.

Faktiski Ventspils pilsētai tiek atņemtas bez maz kādas ¼ teritorijas – tai skaitā liels gabals teritorijas dienvidos un plašas zemes starp Kuldīgas ceļu un Ventu. Pilsētai piederošā teritorija sašaurinās par nelielu zemes strēmeli starp Saules un

Kuldīgas ielām . Tas notiek 1819. gadā, un kartē abas robežas var salīdzināt. Tā nu visi šie ciemi kopš 1819. gada vairs neatrodas pilsētas robežās, bet uz kroņa zemes Sarkanmuižas pagastā. Atpakaļ pilsētā tie tiks tikai 1921. gadā.

Uzskate. Ventspils apkārtnes 1819. gada plāns ar senajām un 1819. gada pilsētas robežām.

Kas tad mums zināms par apdzīvotību šajās pilsētai uz kādu laiku zudušajās teritorijās.

Te man gribas pieminēt rindu māju nosaukumu, kas atrodas un atradās starp Krasta ielu un Ventu – tai teritorijā, kas jau sākotnēji nepiederēja pie pilsētas. - Kante, Ķērķu, Leibu, Sveikaļu mājas, vēl Kaķķe, Tērauda, Jēku, Teņu mājas tuvāk Kuldīgas ceļam un Tisu, Gāliņa mājas jau otrpus Kuldīgas ceļam, bet agrākajā pilsētas teritorijā atradās Lipšu, Bažu, Žāžu, Pelzenieku, Ukaitu, Keišu, Kenašu mājas. Šīs un vēl dažas citas minētas jau 1798. gada kartē. Tur gan gandrīz pie visām pie visām piezīmēts, ka tās pieder pie Sarkanmuižas – bet tas jau arī ir guberņas laiks, ne hercogistes laiks.

Par šo rajonu man tādas aizdomas – bet bez īpašiem pierādījumiem – ka tieši šīs ir teritorijas, kurās hercogs izdala pa zemes gabalam bijušajiem kuģu būvētavas darbiniekiem, kuriem alga gadiem ilgi nav maksāta, un, kad 18. gadsimta pašā sākumā kuģu būvētava savu darbību pavisam izbeidz, tad tā ir vienīgā iespēja kaut kā norēķināties. Uz šādu domu mani uzvedināja dažas sakritības – daži māju vārdi Sarkanmuižas pagastā sakrīt ar tiem hercogistes laika kuģu būvētavas strādnieku vārdiem, kas kuģu būvētavā pašās beigās vēl ir palikuši.

No Juškeviča- (J.Juškeviča Hercoga Jēkaba laikmets Kurzemē, Rīgā, 1931., valstspapīru spiestuves izdevums) .

Kuģubūvētavas strādnieku saraksts 1793.

(Juškevičs 161.lpp).

(* - pēc Frīdriha Kazimira nāves hercogs Ferdinands šos atlaiž - 1698. gadā)

(+ - nomirst laikā no 1693- 1699)

1 virsbūvēmeistars	Kornēlijs Siferts
1 apgādes meistars	Johans Holcbergs
1 rakstvedis	Johans Buks
1 kokačelnieks	Niklass Soefrenss +
1 ierēdnis	Valentīns Neurēders +
1 palīgs	Pipars
1 buru meistars	Michels
4 galdnieki	Otto Veidemanis
	Hermanis Jorke
	Jurgens Koelers *
	Juris Rupeikis *
1 virpotājs	Andrejs Monstans
1 kalēju meistars	Kristjāns Bražs
8 kalēji	Hinrichs Sāzels *
	Zaķe Ansis *
	Jochims Dovgalis*
	Lipse Toms *
	Jānis Valtīņš
	Mauris Gerds

Lipši 1798.

Veltiņu mežs

	Jānis Gailis	Gaile Pārventā 1798.	
	Ernests Veidemanis		
	Pilzemnieks	Pelseniek 1798.	
1 naglu kalēju meistars			
4 naglu kalēji	Krišjānis Gailis		
	Frīdrichs		
	Matiss Gailis *		
	Jurgens Bāls +	Pahle Richteram	Beles Užavā
1 laivu taisītājs	Klāss Renajs +		
53 namdari	Putras Jānis		
	Gailis Kaspars		
	Grumbulis Juris		Gumbelnieki
	Pladiģis Jānis		
	Tuniķis Kaspars		
	Kāķe Juris	Kakke 1798	
	Spire Jēkabs		
	Striķe Juris		
	Kāķe Jānis		
	Stepers Juris		
	Zāģeris Juris		
	Vegers Pēteris vai Jānis		
	Sīpols Jānis		
	Celms Matiss		Celma ceplis
	Kliķe Juris		
	Bālis Labrencis	Bēle Pārventā 1798	
	Sīpols Jēkabs		
	Kāķe Jēkabs		
	Zāģeris Valfs (varbūt Valts?)		
	Stepans Tīrs		
	Spire Andrejs		
	Pladiģis Ansis		
	Tīrs Jānis		
	Ļūļa		
	Kāķe Pāvils		
	Matiss Tīrs		
	Tuniķis Ansis		
	Ansis Gerdus		
	Bartelis Bāls*		
	Jaunarājs Andrejs*		
	Gregors Veinhelds*		
	Gailis Jēkabs*		
	Kumbers Pēteris*		
	Laukarājs Ādams*		
	Vruka Juris*		
	Bāls Pēteris*		
	Šmediņš Jēkabs*		
	Gaisvesars Ansis*		
	Sape Jānis*		
	Bērends Gerds+		
	Bērtulis Striķe+		

Domers Lūsiņš*
 Aucenieks Juris*
 Ruksis Andrejs+
 Zāģeris Toms+
 Maurs Valtīšs+
 Mārtiņš Rencs+
 Ansis Rupeiķis+
 Kumbers Josts+
 Valtīšs Jēkabs+
 Hinrichs Brigmanis+
 Bauska Kārlis+
 Striķe Ansis+

Mauri

Kopā 6 ierēdņi un 74 amatnieki, t.sk. latvieši 1 ierēdnis un 60 amatnieki.
 Ferdinands 1698. gadā atlaiž 2 galdniekus, 4 kalējus, 1 kalēju, 11 namdarus.

1693-1699 nomira 1 ierēdnis, 1 kokačelnieks, 1 naglu kalējs, 1 laivu taisītājs, 14 namdari.

Par 1699. tikai skaits. Bet hercogs tiem parādā 35 329 fl. 1/2 gr. - tai skaitā
 10 036 fl. mirušo mantiniekiem
 2619 fl. 22 gr. atlaistiem
 22 674 fl. 24 1/2 gr. darbā esošiem

Amatnieki pamazām aiziet vai pārņem kā atlīdzību par parādiem kādu māju Sarkanā un Zūru domēpu iecirkņos. 1718. gadā – ziņo hercogam, ka kuģubūvētavas lietas izbeigtas - amatnieki izklidināti, izmiruši vai apmierināti ar zemi. Vieta vēl 1743. gadā redzama, pēc tam pievienota Sarkanmuižas tīrumiem, tad izzūd.

Pārējie ciemi pie Kuldīgas ceļa arī sākotnēji noteikti radušies kā atsevišķas sētas – līdz pienāk laiks, kad pilsēta tuvojas, un izdevīgi mājas zemi sadalīt gruntsgabalos un izpārdot.

Žāžciema centrs vai vismaz vārda devējas - Žāžu mājas, par Krēķciemū īsti nezinu, Kurpniekciems? Vai bijušas Kurpnieku mājas? Dampelu mājas arī savai apkaimei devušas nosaukumu, arī Gāļu mājas – kas jau 1798. gada kartē, Mācītājamplacis ir vecs nosaukums pie mācītāja muižas piederošajām zemēm – kuras Latvijas laika agrārā reformā pēc likuma tika samazinātas uz 50 ha – un pārējais ieskaitīts valsts zemes fondā un sadalīts. Agrāk mācītāja muižas zemes sniedzās arī Kuldīgas ceļa otrajā pusē.

Līdz pat 19. gadsimta beigām pilsētas apbūvētā daļa jau nav plašāka par tagadējo Vecpilsētu - un tikai tad, jau pēc 1897. gada - nāk lielā ostas izbūve, dzelzceļa līnijas izbūvēšana, straujais iedzīvotāju skaita pieaugums un lielā pilsētas apbūves teritoriālā izplešanās - visa tagadējā Jaunpilsēta, kas ir teritorija aiz Jūras ielas – tiek apbūvēta un apdzīvota nepilnu 20 gadu laikā, iedzīvotājiem skaitā pieaugot no 7000, kas vēl ērti satilpst Vecpilsētā, līdz gandrīz 30 000- kas jau praktiski iekļauj sevī arī piepilsētas ciemus abos krastos.

Par Ostgalu cits stāsts – 1836. gada cara Krievijas valdības aicinājums – tā rezultāti.

Par Pārventu atkal cits stāsts – tur neatgriezeniskas izmaiņas rada tiltu, ostas lielo celtni, dzelzceļa tīklu un stacijas izbūve, tilta vietas maiņa 1901. gadā, Kustes upītes faktiskā likvidēšana utt. utt.

Lai dzīvē būtu kā būdams – formāli pilsēta arvien vēl funkcionē savās vēsturiskajās – protams – 1819. gadā mainītajās – robežās, kaut arī reālā dzīvē it kā diktētu, ka pienācis laiks to darīt. Tam politiski cēloņi. Pilsētas valdošās vācu aprindas uzskata, ka nav ko vairot latviešu vēlētāju skaitu. 20. gadsimta pilsētas domes vēlēšanu rezultāti rāda, ka, aizvien pieaugot latviešu vēlētāju skaitam, domes sastāvā ievēl arvien vairāk latviešus, līdz kamēr 1913. gadā domes sastāvā tik daudz latviešu, ka ievēl pat par pilsētas galvu latvieti – Tirdzniecības skolas dibinātāju un vadītāju Jāni Turausku – bet Kurzemes gubernators vienalga latvieša kandidatūru neapstiprina. Tā pilsētas robežas nepaplašina. Tas notiks tikai neatkarīgās Latvijas laikā – 1921. gadā.

Šī 1819. gadā noteiktā teritorija tikai 4,5 km² liela.

1921. gadā pievieno tuvējos bij. Sarkanmuižas ciemus gan pie Kuldīgas ceļa, gan Pārventā, Ostgalu un valsts meža teritorijas pilsētas tuvumā – platība sasniedz 27,5 km².

Tālākā paplašināšana jau tikai padomju laikos, lielākā – 1970.- Staldzene ar Būšnieku ezeru. Nu 45,5 km².

1996. pievieno Maurciemu – šodienas teritorija 55,37 km².

Ielu nosaukumi.

Tā kā šī teritorija atrodas ārpus pilsētas – 19. gs. pilsētas plāni to nerāda, un mēs īsti nezinām, kā un kad rodas ielu nosaukumi šajā pilsētas daļā. Jādomā, ka vēl 20. gadsimta sākumā visdrīzāk lietoti tikai ciemu un attiecīgās mājas īpašnieka nosaukumi – piemēram pasta adresēs. Tolaik pieņemts sūtījumus adresēt apmēram tā – Rolavam Jurim, Kantsonciemā Pētersona namā. Vai arī – Jānim Zvejniekam Gāliņplacī Jēkaba ielā. Vai – Tincai Lizetei Dižukaitplacī Spruģevica namā. Bet 1921. gadā jau ir ielu nosaukumi. Pirms tam – jau 1919. gadā – daļu ielu nosaukumu šajā teritorijā nomaina pret latviskākiem – acīmredzot, daļa ielu nosaukumus dabūjušas tikai 1. pasaules kara laikā ķeizarkā Vācijas armijas okupācijas laikā, un tie nu tiek nomainīti –

Hauptmann – Pulkveža

Kohl – Kāpostu

Memler- Piltēnes

Grenz – Tukuma

Koenigsberger- Valmieras

Bartensteiner – Vārves

Assesor- Bišu

Lehm – Durbes, Lerchen-Čiruļu

Tauben – Baložu

Freiweg – Ērgļu

Ziegelweg-Latgales

Gesindeweg-Pasiekstes

Arī Žāžu iela laikam nešķiet pietiekami glītā vārdā – un Žāžu iela top par Dobeles ielu.

Tātad – nav jādomā, ka pilsētas senākā daļa ir tās centrs, un, virzoties uz perifēriju, tā kļūst arvien jaunāka. Dzīvē arvien notiek tā, ka pilsēta, teritoriāli

izplešoties, sevī iekļauj atsevišķus, jau sen izveidojušos apdzīvotus centrus. Tie dažkārt sevī glabā ļoti senas pagātnes liecības.

Ingrīda Štrumfa

Lasīts Gāliņciema bibliotēkā 2011. gada 20. janvārī.

LĒMUMS nr. 164

no lemi:

- Ventspils pilsētas domes priekšsēdētājs,

Krievlauki—starp Robežu ielu—Ventu.

130

1923. gada Ventspils pilsētas ielu saraksts Nr. 53

1923. gads.

Nr. 53.

Ventspils pilsētas ielu saraksts.

Ielu nosaukums	Kādā pilsētas daļā iela atrodas	Ielu nosaukums	Kādā pilsētas daļā iela atrodas
Aknepu	Centrā	Jalgavas	Krievlaukos
Avotu	Ostas galā	Jubilejas	✓ Gāliņa raj.
Andreja	Centrā	Kuldīgas	Centrā-Gāliņa r.
Aleksandra	Centrā	Kārlis	Centrā
Annas	Centrā	Kaņrines	Centrā
Aspazijas	Centrā	Kugoniķu	Centrā
Austrumu	Ostas galā	Kurpnieku	Centrā
Augusta	✓ Gāliņa raj.	Kētoļu	Jaunpilsētā
Abavas	Zaķu raj.	Kumajās	Vasarnīcu raj.
Araju	Zaķu raj.	Kardonu	Vasarnīcu raj.
Ausekļa	Jāņa raj.	Karlines	Vasarnīcu raj.
Baznīcas	Centrā	Kapteiru	Ostgalā
Bērzu	Jaunpilsētā	Kalni	Ostgalā
Biēdrības	Centrā	Kroņa	Ostgalā
Bisu	✓ Gāliņa raj.	Krievu	Gāliņa raj.
Baldones	✓ Gāliņa raj.	Kaļķu	Čikstīņa raj.
Balozu	✓ Gāliņa raj.	Kaļķu	Zaķu raj.
Burtnieku	Zaķu raj.	Krusta	
Blaumapa	Jāņa raj.	Kudīku	Čikstīņa raj.
Belastu	Jāņa raj.	Klusa	Jāņa raj.
Brides	Krievu raj.	Kandavas	Krievlaukos
Buku	✓ Gāliņa raj.	Kāstos	aiz stācijās
Celmu	✓ Gāliņa raj.	Kalpaka	Krievlaukos
Cirpstones	✓ Gāliņa raj.	Kaivinieku	Centrā
Celmu	Jāņa raj.	Kauku	Centrā
Cēres	Jāņa raj.	Lielā	Centrā
Cirulū	✓ Gāliņa raj.	Liepu	Centrā
Dārza	Centrā	Liepājas	Centrā
Dzirnavu	C.-Jaunpilsētā	Iasmaņu	Ostgalā
Dobeles	✓ Gāliņa raj.	Laines	Vasarnīcu raj.
Dīķa	✓ Gāliņa raj.	Līvu	Ostgalā
Durbes	✓ Gāliņa raj.	Latgales	✓ Gāliņa raj.
Dampēja gatve	✓ Gāliņa raj.	Lācu	Krievlaukos
Dundagas	Čikstīņa raj.	Līgates	✓ Gāliņa raj.
Ergļu	Gāliņa raj.	Maiznieku	Centrā
Embutes	Jāņa raj.	Marījas	Centrā
Eglu	Kantsonplaci	Mezu	Jaunpilsētā
Fabrikas	pie stac. uz Krievl.	Medpu	Vasarnīcu raj.
Ganību	no centra uz kapien	Miera	✓ Gāliņa raj.
Gaismas	Vasarnīcu raj.	Medus	Zaķu raj.
Gobu	Kantsona raj.	Mārtiņa	Zaķu raj.
Grādu	Krievlaukos	Mīkela	✓ Gāliņa raj.
Iečavas	Zaķu raj.	Mālu	Zaķu raj.
Inženieru	Koskula raj.	Muitas	Jāņa raj.
I. s. ā	Centrā	Muckavas	Pārventā
Juras	Centrā	Nikolaja	Centrā
Jaunavas	Koskula raj.	Nelkens	Gāliņa raj.
Jāņa	Centrā	Nānā	✓ Gāliņa raj.
Jāņa	✓ Gāliņa raj.		
Jāņa	Jāņa raj.		

Floste	Centrā	Striķu	Čikstīna raj.
Pils	Centrā	Stonces	Čikstīna raj.
Peldu	Centrā	Šķaiķas	Ļipšes ciemā
Prospekts	Jaunpilsētā	Ķiprēsu	Zaķu raj.
Puku	Jaunpilsētā	Stabu	Krievlaukos
Priežu	Jaunpilsētā	Sporta	Jaunpilsētā
Pētera	Jaunpilsētā	Strautu	Ostgalā
Plāvu	Jaunpilsētā	Sirņu	Centrā
Purņu	Jaunpilsētā	Zvaigzņu	Jaunpilsētā
Pāvela	Jaunpilsētā	Zofijas	Centrā
Puskina	Jaunpilsētā	Žvāņu	Centrā
Parkā	Vasarnīcu raj.	Zosu	Centrā
Princu	Ostgalā	Zināģogās	Centrā
Pulkveža	Zāzu raj.	Znotīpa	Centrā
Piltenes	✓ Gāliņa raj.	Zvojnīeku	Ostgalā
Pasiekster	✓ Gāliņa raj.	Zaļā	✓ Gāliņa raj.
Popes	Čikstīna raj.	Ziedoņu	Zaķu raj.
Purva	Čikstīna raj.	Zaķu	Krievlaukos
Packules	Krievlaukos	Zāģētavas	Kantsonplacī
Puku mazā	Jaunpilsētā	Virgoņu	Centrā
Paimu	Vasarnīcu raj.	Virgus	Centrā
Rīgas	Centrā	Virgus laukums	Centrā
Raiņa	Centrā	Torņa	Vasarnīcu raj.
Rīņķu	Koekula raj.	Tukuma	✓ Gāliņa raj.
Rogu	Centrā	Tēraudā	✓ Gāliņa raj.
Rupniecības	Sarkanm.laukos	Tārgales	Čikstīna raj.
Rūjienas	Zaķu raj.	Talsu	Čikstīna raj.
Robežu	Krievlaukos	Tiltu	Jāņa raj.
Skolas	Centrā	Uļņu	Centrā
Skārņu	Centrā	Uzavas	Centrā
Skroderu	Centrā	Upes	✓ Gāliņa raj.
Strādnieku	Centrā	Uģēles	Čikstīna raj.
Sarkanmūizas bulv.	Centrā	Vasarnīcu	Vasarnīcu raj.
Saules	Centrā	Ventas	Ostgalā
Stary	Ostgalā	Vilņu	Vasarnīcu raj.
Smilšu	Ostgalā	Vārves	✓ Gāliņa raj.
Saurā	Ostgalā	Valmieras	✓ Gāliņa raj.
Stirnu	✓ Gāliņa raj.	Vāķu	Zāzu raj.
Skrundas	Jāņa raj.	Vitoli	Jaunpilsētā
Saldus	Jāņa raj.	Vīrvoģ	Zāzu raj.
Spāres	Čikstīna raj.	Vesclības	Vasarnīcu raj.
Stecijas	Čikstīna raj.	Valdemāra	Ostgalā

kā pakalpinā, Kuldīgas ielas malīnā... Celta sen sen atpakaļ kā mācītājmūžiņa, no kurienes arī tuvākajai apkārtnēi Mācītājiņa vārds. Gāļciema bibliotēka. No ielas pāri tiltam un tur sukrājušās peļķei vēl nenokusušajā sniegā iemīta diezgan plata taciņa uz bibliotēkas durvīm... Tātad šis nams, vienīgais Gāļciema kultūras centrs, nebūt nav aizmirsis.

Pirms daudziem daudziem gadiem mamma nāca — četrpadsimtnīku, ukko lasīt iemācījusos — pirmoreiz ievēda šai namā: vienā istabiņā bija grāmatas pieaugušajiem, otrā — bērniem, trešajā — lasīva. Bez tam namā aradās arī pasta nodaļa. Jau pēc gada man bija pašai savā lasītāja karte, un uz bibliotēku dīkstīvēt iet viena pati, vēl dažus gadus vēlāk jau šepu mājās grāmatas arī mammai un vecmāmiņai, kurai lasītāna bija lielākais vecumdienu prieks, kurš turklāt neko nemaksāja (pensiju viņa nesapņēma). Daudz skaistu atmiņu saistās ar pāris mazajām, grāmatlaukiem piebīvētajām istabiņām, ar krēslu stūrīti pie krāsas, kur, jaunu grāmatu atīstīrušas, bieži aizmirsis mājās ejamais laiks.

Lai nu pašai nāstāpja. Kāda ir Gāļciema bibliotēka šodien? Cik ir to, kas jaunajos laikos man ļaiciņu uz bibliotēku?

Šodien vecajā mācītājmūžā lasītāju apkalpo Lāsia Ziverte un Sarmīte Korša. Kamēr Sarmīte saņem no iznākšajām izstādītām grāmatas un ievieto lasītāju kartēs jaunās, Lāsia sēdza, Azraulīgi, ir dedzību, ar lielu ieinteresētību, kāds pēnī šķiēm cilvēkiem, kur joti mī savu darbu, dzīvesvietu, apkārtni.

Peļķes Gāļciema bibliotēkā ir maziet vairāk par četrām simtiem lasītāju. Pagājušā gadā lasītāju skaits palielinājies par 50, sadzīvējumā ar iepriekšējo. Ja turpina informāciju skaitļos, tad jāpiebilst, ka apmeklējumu skaits pēdējos par 1107 reizēm gadā, bet izsniegumu skaits — par 3356.

Mēs te visu laiku karājamies garā, — paka lāsia. — Vēl tagad nav isti skaidrs, kas ar mums notiks? Tie mūsu četri simti lasītāju — pilsētas varasvīru acīs ir kā pēnī jūā. Mēs nesot augsti un perspektīvi? Viss Gāļciema rajons ar vairs neaugs un, lātad, nav perspektīvs. Taču jādome par šiem cilvēkiem, kuri no paaudzes paaudzē dzīvo šajā neperpektīvajā rajonā un arī no paaudzes paaudzē nāk uz šo mazo, neperpektīvo bibliotēku. Protams, arī šī mazas bibliotēkas uzturēšanai, grāmatu iegādei vajadzīga nauda. Un tomēr, — tā nav izvēlēta vēlīgā! Mūsu lasītāji nāk no pilsētas rajona — sākot ar Sarkano tiltu, beidzot ar Selgas apkārtni. Pardonāta mums ir 20 lasītāju, mēs braucam pie viņiem ar grāmatām reiz nedēļā, un var teikt, ka tie ir atīvī lasītāji.

Nāš māmāns ar bērniem, veidojot jaunu lasītāju paaudzē. Ir šī pēctecība. Nāš daudz skolas vecumā bērnu, kuriem pašiem mājās ir grāmatas, tomēr viņi nāk. Nāciens uz bibliotēku ir process 2—3. klāšu mācīšanās nāk pēc bīžu grāmatām, bet savām mācīšanās, kurām nav laika izīstāt bezus īrāmāns, āzīns jaunākos zīnāns.

Lielās pilsētas mazā ciema bibliotēka

Jā, Gāļciema bibliotēkā zīnāns un avīzes dod lasīt uz mājām. Bibliotēkāns pasūta 10 avīzes un 19 žurnālus. Ļoti daudz lasot žurnālus Auto, Dārzis un Ōravs, Karogs, Māsmājes, Sānta, Rīgas Laiks, bēnī joti gēnot Māsmāsu. No agrīkos laikos iznākušo grāmatu lāndiem regulāri tiek vedotas nēlēlas grāmatu izīstādes, kam ir īpaša — atgādānājuma — nozīme: tās redzot, lasītāji atceros, ka bez Seldona, Voltesa, Zīmēla u.c. pieprasītajiem mūsdienu autoriem ir arī citi, to vidū latviešu rakstnieki. Tā daudzi paņam grāmatas, kuras lasījuši pēns 20 un vairāk gadiem.

— Skolnēji pie mums nāk, taču vairāk ir otāds process, — sīstāpums turpīns. — Mēs ejam pie bērniem uz skolu, jā, jā, Plavias skolu, 6. klāsē 45 minūtes stāstām par tagad iznākošiem bērnu žurnāliem un avīzēm (piemēram, mēltoču avīzi Agnese — daudzi tādu nēnēz nēzīnē), stāstām an par ceļu uz bibliotēku, mīnot dažus interesantus vietlājs, mīnīgo-grāfjas nosaukumus, Nākošmēnes iecim, stāstām par Bīznēka — īpīša bērnu grāmatām, visiem kustīgajiem jānīdiem, Buļiem un Līdām, rakstnieka jūbīlējas sākārā.

Ar tīnīdiem ir tā: atīnā un prasa. Skolotājē sēmlānēns nēdīrīkāt, bet mēs viņiem īepīkām, piemēram, Cveigē Sīnē nēpacīlēbī. Citiem patīk līzīkī jautā Anna no Zēbījiem jūnīdiem, bēl vīl cīti atīzot īkai Gāļbīzīvīnu.

Lasītājs šodien ir tāds pats ka pēns 10, 20, 30 gadiem. Atīkēns varbūt īkai jānīdī — īeknēns, vīnām vajog to un to, un mudīgi āzīnēns.

Bibliotēka šajā namā aradās gādīz pēcdesmit gadus. Daudz kas saglābāpēs arī no agrākajiem laikiem, īk, lasīvas durvju eņģes būs vār septīndesmit gadus vecas. Tas pēns pēpīr, vecu grāmatu un avīžu īespēkīkās sāmīžu sajau-

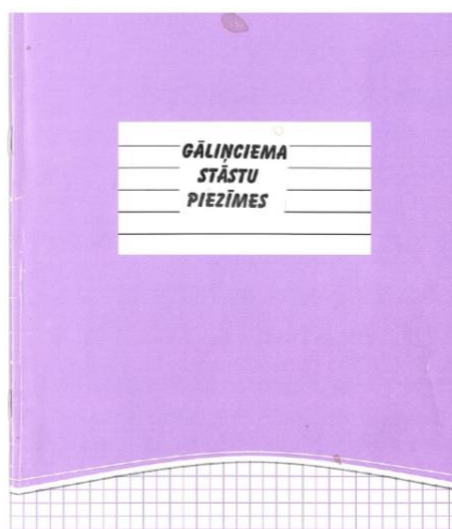
kums: tās paēas ar māku kurīnā-mās-krānsis. — Šā pati dīzīlēpa durpīkēšā, kas būs gādīz īkai veca, cīk pati Kuldīgas īēla. Šāda veca ēka ar gādīsu, gadu gādīz īkīlūtos avīžu īstis dāgums, ar īk vārītu īepīkēs par Vēnīspē īepīkās pīlēsīs. Sīstāsa, ka otāns zomēs īēlī tēdos veco namos, āpīstēstās īēlī īstos tuvos bibliotēkas, pēl ar grāmatīnīju kluba īunkcījām un novadpēnīnēcības studījām.

— Ar novadpēnīnēcībā! — Lāsia īēsaucās. — Īīs te grībētu visu Gāļciema dīzīnu cītsīkoks sēstādi un sēkīt. Te ir vīnī cīvēkī, vījī pati īēdonāties nēvār, ka īēs īētagād par vījīem runājī, īk, mēzmēzēlīs atgīvīs vecvēcīvē mājas, zemī — īēdu veco Gāļciema dīzīnu vēstīnu sēstādi. Par šo pēlī mājū grībētu savīkt vīss īēspējamās zīējas, īā īēpazūd Vēnīspēs atīvā nēv, varbūt īlīgā? Ir tādi, kas sēkā, — kā jīs īēdī suvī hūdī vārāt īstādī! Taču šī īē jās jākā mājā, īē īkai vajadzētu īēkī darbu un īēdīējus. Īēs īēpajos ar nosaukumu Gāļciema bibliotēka, un mēn jīs pēkīk, kā vīēvār īē īēdījās vīns jānē zēns, gādīs kājās īstāpēs, skatījās apkārī un īēnca, bet īē īēdu īē bēgi īēlī Jā, šī īē ciema bibliotēka, mēs pāzīstām vīss sāvūs īēstījās un zīnām, kā īēam vīnām vajadogī. Lā! an cīēns nēaugīs, cīvēkī vērānāgī, būs īē pēkīs.

Bēl īēkīs, kād vīss mēzjo nosaucī par nēperspektīvu un īēvīdēdī ļautī: namus, skolas, pēl vēselūs cīēmus. Mēs īē bān īē vārda nēperspektīvs. Tas īē bīstāms vārds, īznīnīdīš, pēcīgīs. Atīnāns par mānos dīvīs pēnī bibliotēku un grāmatu sāmīžu pāvādīs vīss mēzjo, un mēn grībētos, īē īēdās atīnāns par veco namu sēlī vīss Gāļciema bērniem, āī bēn, kurī vēl īkai dīzīs.

Lāsiedota Sēle
Jura Prēcīkova foto

Vēnēns Bālēs 1996. 10. apr.

Pas vēlēšanām.

Dārbas u-akā / vai kara laikā bija vel.
Laimīnu māja / Pulkveža dēls } Vēlāk
Hermann bode / ~~vēlākais dēls~~ }
Blumberga māja - " 15 }
Zāģētavu bode / pūzagi vārda }
Jatenberga }
Valkberga darav. / Upes ūda }
Lastins }
Irmuini / Katgales ielā }
Drauli / Valmieras ielā pie skolas }
Bultupunkts / Rūpnīcas ielā }

Mēs visi esam Latvijas valsts pilsoņi.

Alexandra spējīgums, mērķis / Baudzīt

Astrida grosmane
Valija Apse

Ciemi : 1) Mācītājpļacis

2) Gāliņciems /kur atrodas
gāliņa mājas/

3) Kurpniekciems

4) Zāciems

5) Krūciems

Lairodota Sehe : Kuldīgas ielā 88
/Švītiņu māja/

beidz 1913. g. Jūlijs Osio

pēc 1913. g. Strads, ar sieva

1934. g. nopircis Lairodotas opaps -

Lēnāles Svītiņu māju no

kasam laikā ar rekonstrējā sācis 1. stāvu

Paideras tēvam bija siņģis, bija ormanis

veda gan pašamieņu pumpis:

gan „zelts”, gan kņas natus veda.

Pulkvica ielā Laursonam siņģis.

Lāģitavā ar siņģiem strādāja

Zaļajā ielā Brantu mājas /pēta 30-gadu

vecās saimnieks - plotnieks

Gāliņciema "robežas, robežpunkti"

Gāliņciema "robežas, robežpunkti"

do. muiža? Saimniecība

Maizes kombināts; Tisiņu mājas, pļavas; Jēkaba iela, pļaviņa
 /Apšnieku mājas – kalējs, Rēdiņu mājas – ādas gērēja,
 Ozoliņu mājas – ratnīca, kokudarbi, Grīnvaldu mājas – drēbnieks,
 un daudz sīku bodišu – Bullu, Grīnvaldu, Brūkļu, Kalniņu mājas

Dārzniecība- vālēšanu iecirknis;

Mācītājmuiža /muižiņa/ – vālēšanu iecirknis, pasts, bibliotēka;

?? "Mironpagrabs"; Rutku veikals; Aptieka

Skola; Sarkanais tilts; Reņķa dārzs; Mālbēdres;

*Apšnieku māja: kalējs = Kulstīgas ielā 150**Rēdiņu māja: ādas gērē = Kulstīgas ielā 181**Ozoliņu māja: ratnīca = Kulstīgas ielā 146**Bodes /veikali**Bullu bode = Kulstīgas ielā 177 /?/**Grīnvaldu bode = Kulstīgas ielā 142**1?/ Brūkļu bode = Kulstīgas ielā 171**Kalniņu bode = Kulstīgas ielā 161*

Valijas Šternas fotogrāfijas un komentāri par Mihailovu māju

No Valijas Šternas
/daiņ. Triide/
atbilde.
Engļu iela 3

№. 1 zem viena jumta kato, maizes cepamā
māksus, izstādā durvis uz pirti

№. 2. 3 malās šķūnīši zem viena jumta

№. 3 māja - virtuve, lielā istaba + mazā istaba +
darbnīca (kurpnieku) un sētas pusi

ieja no ielas uz mājas 1. stāvu.

iejaot sēta veranda, no verandas tūpes uz
otro stāvu + ieju. un darbnīcu un citām
telpām.

2. stāvs - 2 mazas istabiņas

1. stāvā dzīvoja Tēmiņi

2. stāvā dzīvoja īpašnieka māsa Smirnovas kundze.

Mihailovu mājā
kurā bija Medus-
baptistu
svētdienas skola.
Abas attēls
svētdienas skolas
bērni un viņu
skolotāji.

Augšējais attēls -
1935. g. vasara
Apakšējais attēls -
1933. g. ziemasotēki.

Mihailovu māja,
Medusilē,
baptistu draudzes
svētdienas skola,
20. g. 30-tā gadi.

Fērkaba iela pie Kuldīgas ielas krustojuma,
mekamā t. s. "Bullu māja" / skatīts no autobusa pēt.

Larisa Ziverte Gāliniema bibliotēka
strādā no 1993. g. marta līdz 2011. g. beigām.
No 1993. g. līdz 2003. g. jaunā bibliotēka
atrodas Kuldīgas ielā 108, ēkā, kur
iedzīvotāji dzīvē par "mūziņu" vai
"mācītājmāju", jo vēsturiski ēkas daļa,
kurā atrodas nams, kā arī nelielā
teritorijā ap to, atrodas uz luterāņu
draudzes piederības, ēkas, kas pilsētas
plānā arī atzīmēts, kā "Mācītājpalais".
Pēc vēsturieces Ingridas Štrumpas
sacīta, līdz otrajam pasaules karam,
ēka iznomāta kā dzīvojamā māja,
bet pēc nāstaptiem 20. gadsimā
kāda no istabām notikusi svē-
tības skolas nodarbes apkārtejo
cienu bērniem. Tāču namsa no-
saukums "mūziņa", dzīvo cilvēku
atmiņā līdz pat šim laikam.
Laikā, kad es strādāju šeit, bibli-
otēka aizņēma visas telpas, tas ir,
visu ēku. Vidū gaitenis, no kura
labajā pusē divas istabas,

2.

kur atradās priekšusis abonements,
kreisajā pusē viena telpa, kurā
bija gan lasītava, gan bērnu
fonda un viena telpa krājumai.
Gaiteni atradās lieli plaukti,
kuros glabājās daudzu gadu
periodikas klāsts.

Man šajā ēkā desmit gadi pagāja
divejādām sajūtām. Emocijuāli
un garīgi es šeit jutos ļoti,
ļoti labi. Tā, sarecmais, nams
bija ar ļoti labu gaisu. Tācu
ziņās to bija grūti pieņemt
un nācās gana rūpēties par
īpašu, bibliotekāra formu, lai
neliktu pārlietu auksti.

Telpas sildīja ar malku kurināmām
krāsnīm, tācu siltumam tas turējās
tā ēkas atradās, viss darbs
un malkas skūptis, kuri ziņā
visām "apciņoja" mēlām ciemā.

90-tajos gados grāmatu fonds pamatā bija padomju laika veidots. Talmās grāmatas ietilpa maz, parādījās sūtījumi no trimdas latviešiem, kuras bija autorm darbi, par kuriem līdz tam nebijām neko zinājuši. Fondā bija ļoti daudz bērnu valodu grāmatas, lai arī lasītāji tiepat kā nebija, kā arī bija daudzība nozaru literatūrā, piem., rakstu un zemnieku kultūritā. Grāmatu fonds parādījās arī lasītāji tā laika vēstures, piem., bērnu visai gribēja ievēlētās grāmatas ar J. Ceļes vai M. Stāastes ilustrācijām, bet noteikti ievēlējās jebko, ja tur bija, t.s., disnejveidīgās hildes. Līdz laikam, kad bibliotēka pārcēlās uz jaunajām telpām, bija liels grāmatu fonda likvidēšanas laiks. Bibliotēkām grūts pasākums.

4. Ņemot vērā bibliotēkas atrašanās vietu, privāto māju rajons, kur vairāk dzīvo trīs paaudzes, lasītājus veido ģimenes, lasa vienas paaudzes, tie ļaun tas mainās, "iznīst" vidēja paaudze, tāi var vairs laika lasīt, bēdā ar to lasītājus veido pārsvarā bērni un pensionāri.

Kuldīgas ielā 108 datums vēl mainās, viss ir senu darbs.

Bibliotēkā parāķņum nenotiek.

Bibliotēkāre dodas ar grāmatu apskatēm, tematiskajiem u.c. pasākumiem ārpus bibliotēkas - uz 1. pamatskolu, uz bērnu dārzam "Eglīte", uz pensionātu "Selga".

Tādi "mazāna" strādājat ļoti novērtēju ik vienu lasītāju, kurš to apmeklē un vairāk pēvēšos individuālajam darbam ar lasītāju, klausot par personīgo bibliotēkāru, kas ievēlas lasītājam vispiemērotāko, tā vadot viņa lasīšanas procesu.

5.

No 2003. g. jūnija pēc telpu renovācijas
Gāliniešu bibliotēka atrodas
jaunās telpās Kuldiņas ielā 110.
Tā ir ar mūsdienu aprīkojumu,
atjauninātu krājumu un informā-
cijas tehnoloģiju izmantošanas
iespējām.

Gāliniešu bibliotēka ir nozīmī-
gākā kultūrizglītojošā iestāde
municīpālajā, kas orientēta uz šīs
ģimenes bibliotēkas ieviešanu, kas
nodrošina kvalitatīvu apkalpo-
šanu dažādu paaudžu lasītājiem,
izmantojot jaunākās tehnoloģijas.
Šaur no 2003. g. jūnija lasītāji
tiek reģistrēti Ventspils bibliotē-
kas lasītāju datu bāzē,
2004. g. jūnijā tika pabeigta krā-
juma rekatalogizācija, sistē-
mizācija un atbilstoši rīcības
un realizācijas plānam, 2004. g.
30. jūlijā uzsākta automatizēta
grāmatu iesniegšana - saņemšana.

Informācija par bibliotēkas izpild-
darbiem un citiem materiāliem
tiek publicēta internetā Ziemeļ-
kuršmes virtūālajā kopkatalogā,
tādējādi nodrošinot informācijas
pieejamību par bibliotēkas krājuma
esamajiem izdevumiem un citiem ma-
teriāliem.

Nemot to visu vērā, ir uzlabo-
jies ne tikai lasītāju skaits,
apmeklējuma un izpilddarbu iz-
mēguma rādītāji:

	lasīt.	apmekl.	izmēg.
2003.g.	495	7505	19710
2004.g.	517	8005	20330;

bet veiksmīgi tiek realizēta
kā kultūrizglātojaish pasākumu
organizēšana vairākām mēģgrupām,
tajā skaitā bērniem, bērnu darba
'Egle' bērnu grupai ar īpašām
vajadzībām, kā arī pensionāta
'Selga' iemītniekiem.

Pirmais lielais pasākums jaunajā telpā ir tikšanās ar fotogrāfu, rakstnieku un aģentūru Ivanu Šili.

Turpmāk pasākumi notiek bibliotēkā /ieņemot pensionāta laiktājus/, tajos iesaistot 1. pamatskolas skolēnus, bērnus ar īpašām vajadzībām un bērnu draudzi "Eglīte"; no 2009. vai 2010. g. arī bērnus no pašmācības draudzes "Bērīte", kā arī seniorus un pārējās laiktājus.

Tomēr mana prioritāte ir darīti individuālais darbs ar laiktāji.

Sandis Kažmirs. Dažas atmiņas par Gāliņciema bibliotēku

Manā prātā ir dažas interesantas atmiņu epizodes, kas saistītas ar Gāliņciema bibliotēku, pie kurām mazliet varētu pakavēties.

Bibliotēkas ēkā
iegādātā pastmarka

Manas atmiņas par Gāliņciema bibliotēku sākas no pagājušā gadsimta astoņdesmitajiem gadiem. Tā pirmā saskare ar ēku, kurā atradās bibliotēka, man bija astoņdesmito gadu vidū. Kāpēc ar ēku, nevis bibliotēku? Tāpēc, ka tajā laikā šajā ēkā atradās arī pasta nodaļa. Kādu reizi biju aizgājis līdzī savam brālēnam, kuram vecāki bija uzticējuši apmaksāt kārtējo telefona rēķinu. Pasta nodaļas apmeklējums man beidzās ar kādu pirkumu tajā. Toreiz es cītīgi kolekcionēju pastmarkas, un tajā reizē vienu arī iegādājos. Pat vizuāli atceros, kas bija attēlots uz šīs pastmarkas. Uz pastmarkas attēlota bija futbola bumba. Šobrīd pastmarkas vairs nekolekcionēju, bet savulaik savāktā kolekcija joprojām ir manā rīcībā. Tajā ir arī Gāliņciema bibliotēkas mājā iegādātā pastmarka. Pārskatot savu, savulaik savākto, kolekciju pieminēto pastmarku arī atradu.

Man allaž ir patīcis lasīt grāmatas. Samērā liela kolekcija ar tām bija pašiem mājās. Tāpēc nebija īpaša nepieciešamība apmeklēt bibliotēku. Bet pienāca brīdis, kad ļoti savajadzējās grāmatu, kuras pašiem mājās nebija. Tas bija deviņdesmito gadu sākums. Vidusskolas mācību programmā, apgūstot krievu valodu, bija jālasa Mihaila Bulgakova *Meistars un Margarita*. Bija pienācis laiks doties uz bibliotēku grāmatas meklējumos. Grāmatu veiksmīgi ieguvu, tiesa gan latviešu valodā, nevis krievu. Un kopš tās reizes esmu uzticīgs Gāliņciema bibliotēkas lasītājs līdz pat šim brīdim.

Spilgtā atmiņā palikusi viena mazliet kurioza epizode saistībā ar bibliotēkas apmeklējumu. Atminos pat gadu, tas bija 1994. Toreiz devos uz bibliotēku, nezinot, ka tajā dienā tur notiek jauno grāmatu prezentācija. Ierados brīdī, kad pasākums jau bija sācies. Mani laipni aicināja tam pievienoties. Man, protams, nekādu iebildumu nebija, un es paliku. Sanākušie klausītāji nebija ļoti daudz, kopumā kādi pieci seši. Tā nu es tur sēdēju un ar interesi klausījos, ko bibliotekāre stāstīja par jaunajām grāmatām. Nepagāja ilgs laiks un bibliotēkā ieradās vēl viens lasītājs. Tas bija mans brālēns, kurš bija atnācis uz bibliotēku. Pilnīgi droši zināju, ka ne jau uz jauno grāmatu apskatu viņš bija ieradies, bet gan lai paņemtu kādus žurnālus

priekš savas mammas. Es zināju, ka viņam lasīt īpaši nepatika. Bet bibliotekāre arī viņu aicināja palikt uz pasākumu. Es joprojām atminos, cik nelaimīgs viņš tur sēdēja, bet izturēja līdz galam. Vēl šodien šad tad ar smaidu atceramies toreiz notikušo. Bet es atceros pat grāmatas, par kurām

Trīs grāmatas par kurām toreiz stāstīja
jauno grāmatu apskatā

toreiz tika stāstīts. Vismaz trīs no tām arī vēlāk izlasīju: Johannes Mario Zimmera *Tad – klauni un asaras* un divas Andreja Johansona eseju grāmatas *Vēju mežgli* un *Pakavu dunoņa*.

Vēl pēdējā lieta, kuru gribu pieminēt. Sanāk, ka bibliotēkā pat esmu strādājis. Deviņdesmito gadu beigās man piedāvāja, vai es nevēlos sastrādāt Gāliņciema bibliotēkai sagādāto malkas kravu. Iespēja to izdarīt man bija, un es

piekritu. Divas vasaras esmu zāģējis, cirtis un krāmējis Gāliņciema bibliotēkas malku. Katrā no šīm vasarām vismaz kāds mēnesis pagāja rosoties pa bibliotēkas malkas šķūnīti. No priekšas skatoties uz bibliotēkas toreizējo ēku, malkas šķūnis atradās mazliet aiz mājas kreisajā pusē. Šodien šķūnīša vairs nav, bet atmiņas gan palikušas.

Sandis Kažmirs
20.07.2022 Ventspilī

Astrīda Grosmane

Melnā piķa labums un posts.

Kāds rīts Gāliņciemā ienesa lielas pārmaiņas.
Labas, vajadzīgas, bet tai pašā laikā arī kaitīgas.

Starp Dīķa ielas vienu posmu, kur tuvējo māju iedzīvotāji bija iekopuši ģimenes lauciņus un Ventspils – Liepājas dzelzceļa sliežu ceļu, iekārtoja piķa bāzi. Sākās liela rosība. Dienu un nakti, ar vilcienu un kravas automašīnām, veda piķi un gāza nozīmētajā laukumā. Aukstā laikā tas bija melns, spīdīgs akmens, bet vasaras tveicē, tas kusa un pārvērtās melnā, mīkstā masā.

No šī laukuma katru dienu piķi veda uz asfaltējamām ielām, kur pēc speciālistu darba, ielas kļuva izbraucamas. Piķis bija vajadzīgs arī jaunbūvējamo ēku pamatu noklāšanai.

Taču izkusušās, mazās, melnās, pārkraušanas laikā izsprukušas urdziņas lauzās pāri Dīķu ielai un ietecēja tuvākajos dārzos, kur drīz pēc šīs ierašanās dzeltēja un nokalta ogulāji, bet akās parādījās melni eļļaini plankumi.

Sešu vīru un sievu komisija atbrauca un pārbaudīja cietušo akas un konstatēja, ka ūdens vēl ir lietojams.

Uzstājīgākajam saimniekam ūdeni dzeršanai gan atveda no kāda cita pilsētas pumpja.

Šī rajona mājdzīvniekiem sākās grūts dzīves posms. Pastaiga ārpus mājas, mājas sargam nereti beidzās zem melnās lipīgās masas. Murrātāji, kas svarā vieglāki, izķepurojās.

Reiz izdevās izglābt vārnas bērnu. No bedres atbrīvots, atnests mājās tas atžirga, un kamēr glābēji sadabūja sviestu ar ko notīrīt putnēna kājas / vienīgais līdzeklis / tas ar melno piķi bija aprakstījis visus paklājus un pārklājus, jo spārni atļāva pārvietoties.

Kādu dienu no piķa bāzes atskanēja palīgā sauciens.
Saimnieks skrēja lūkot. Melnajā masā lēnām grima bērns.
Bija jārīkojas ātri. Pie mājas stūra gulēja dēļa gals.
Slīcējs nebija tālu no ielas malas.

Glumais piķis savu upuri negribēja atlaist. Glābējam tomēr izdevās uzvarēt. Zēnu izvilka.

Bija karsta jūlija diena. Jau pieminētais cilvēks rosījās savā siltumnīcā. No Dīķu ielas puses skanēja sirdi stindzinošs kliedziens. Jā, tur jau atkal melnajā masā, kas šajā reizē bija daudz mīkstāka, bija iestidzis kāds pārgalvnieks. Augumā lielāks par iepriekšējo zēnu. Te vairs dēļa gals nelīdzēja.

Glābējs nolauza žoga dēli un to pārsviedis pāri piķim, aizkļuva līdz zēnam. Taču vienam to izvilkt neizdevās, kā spīlēš jau turēja abas cietušā kājas. Glābējs sauca pēc palīga.

Atskrēja kaimiņš un pa abiem, balansēdami uz šaurās laipas, izvilka ar melno masu gandrīz līdz jostas vietai aplīpušo puiku.

Par tālāko parūpējās izsauktā ātrā palīdzība un sviesta terapija. Pa šo laiku, ap nelaimīgo vietu, bija sapulcējies liels pūlis gāliņciemnieku, bet bīstamā vieta tā arī palika neiežogota.

Pēc bāzes likvidēšanas šai rajonā vēl ilgi pie gājēju apaviem lipa glumas, melnas pikas.

Tagad laukumā gluds, nopļauts zāliens.

Ogulāji atkal zaļo.

Astrīda Grosmane

Kuldīgas iela - Gāliņciema sirds.

Ar Kuldīgas ielu pirmo reizi nācās iepazīties pirms apmēram gadiem astoņdesmit. Tā toreiz bija apaļiem akmeņiem bruģēta iela.

Vienā ielas pusē stiepās plats un dziļš grāvis. Grāvja malā bija dzirnavas, kur vienmēr bija liela rosība. Te mala un bīdēja Ventspils rajona lauku iedzīvotāji.

Aiz Sarkanā tilta Kuldīgas iela turpinājās un lepojās ar savu liepu aleju. Aiz alejas sākās centrs ar smilšainu laukumu no kura sākās mazas un līkas ieliņas un Raiņa iela, pa kuru braucēji un gājēji pāri tiltam varēja nokļūt dzelzceļa stacijā.

Kuldīgas ielas otrs gals beidzās diezgan tālu, par ko liecināja lielais māju numuru skaits pāri simtam. Šķērsojot Jēkaba ielu likās, ka pilsētas daļa beigusies, jo sākās lauku ceļš. Zemnieki, kas no Kuldīgas vai Liepājas puses savos darījumos bija iebraukuši Ventspilī un pa Kuldīgas ielas bruģi ilgi kratījušies, viegli uzelpoja. Atlika tikai ciešāk saraut grožus un uzsaukt "Nul!", kad bērtis sāka rikšot uz māju pusi.

Pilsētnieku bērniem arī ne reizi iznācis braukt pa Kuldīgas ielu, ciemojoties pie lauku radiem. Ziemassvētku brīvlaikā tas bija īpašs piedzīvojums. Sniegs nolīdzinājis bruģi gludu jo gludu, rati nomainīti pret kamanām. Ja kādreiz termometra stabiņš noslīdējis zemu, zemu, sals nevar kaitēt, jo kamanās pie kājām guļ pavadā sasildīt ķieģelis.

Astrida Grosmane

Saldais Gāliņciems.

Zārciems, Kurpniekiems, Gāliņciems ir daļa no Ventspils. Rītos un vakaros spalgs svilpiens ielaužas klusumā un dobja duna drebina zemi, kas jūtama mazajos koka namiņos. Vaininieks ir Liepājas – Ventspils vilciens, kas rītos cauri Gāliņciemam brauc uz Liepāju, bet vakaros – atpakaļ. Lēts un ērts pasažieru pārvadātājs, bet ne sevišķi iecienīts. Brauciens ilgst četras stundas, bet darbīgie ventspilnieki ~~ir~~ ^{bija} tik steidzīgi un nepacietīgi, ka atpakaļbraucot lēca laukā no ejoša vilciena. Pirms dzelzceļa pārbrauktuves vilciens ātrumu samazināja un pārgalvniekiem ceļš bija „brīvs”. Tā līdz stacijai „Ventspils” aizbrauca apzinīgākie. Vilciens cauri Gāliņciemam kursēja cauri diennakti. Piekabinot un pārkabinot vagonus klabēja un būksķēja. Uz Ventspili un no Ventspils veda dažādus materiālus, jo Ventspils un Liepāja bija attīstītas ostas pilsētas.

Abpus sliedēm bija apstādīti mazi lauciņi. Tos apsaimniekoja tuvāko ielu iedzīvotāji. Bet ap mājām katru pavasari ziedēja ābeles un ķirši. Pēc laika ziedēšanas priekam pievienojās arī ielu malās augošās liepas. Liepziedu tēja īsināja garos ziemas vakarus. Pa mazajām ieliņām reti brauca kāds auto, tāpēc liepziedi bija tīri. Dažu ielu malās augošie bērzi aprīlī deva savu saldo sulu. Varbūt no liepziedu tējas un bērzu sulas cēlušies saldie ielu nosaukumi : Bišu, Medus un Vaska ielas.

Rudeņos paušķēdami krita adatainie kastāņi un atvērušies spīdināja savas brūnās, gludās galviņas. Ciema bērni tos lasīja pilnām riekšavām un savam priekam veidoja no tiem cilvēciņus, zvēriņus un mājas dzīvnieciņus. Dažā mājā bija izveidota no kastāņiem pat lauku sēta ar veselu ^{ganāmpulku} ganāmpulku. Bija arī prasmīgas saimnieces, kas no kastāņiem prata pagatavot pat kafijas dzērienu.

Liels sestdienu notikums bija pirti iešana. Par to parūpējās Medus ielā dzīvojošais saimnieks. Ne jau visiem pilsētniekiem (gāliņciemnieki skaitās pilsētnieki) mājās bija pirtis, tāpēc sestdienās devās uz īstu lauku pirti. Sliedēm otrā pusē dzīvojošiem bija labāk, bet šīs puses ļaudis ~~devās~~ ^{ievēlējās} taisnāko ceļu – pāri dzelzceļa uzbērumam un sliedēm, nometot likumu pāri pārbrauktuvei.

Gāliņciemniekiem ļoti svarīgs bija zirgs. Saimnieks ar zirgu un ratiem bija lielā cieņā. Malka, siens, mēbeles un daudz kas cits saimniecībā vajadzīgs tika uzticēts bērītim. Zirgs piederēja tikai retajam gāliņciemniekam, bet govīs, sivēni, kazas, retāk aitas piederēja vairākām ģimenēm. Audzēja arī mājputnus -vistas, pīles, zosis, bet daži gāliņciemnieki sayam vaļaspriekam ~~audzēja~~ ^{ievēlējās} sugas baložus. Tos palaida brīvībā izlidoties un saimnieks priecājās, ka viņa mīluļi vienmēr atgriezās mājās.

Dubļu ciems.

Šaurā Upes ieliņa krustojas ar Baldones ielu un izbeidzas pie Vetenbergu dārzniecības. Pavasaros, kad Venta uz jūru nesa ledu, šajā rajonā sākās plūdu laiks. Ledus gabali, cits citu grūstīdami, peldēja starp abiem krastiem. Aizķērās, sablīvējās, uzsēdās uz krasta smiltīm un tā arī tur palika, vēlāk izkusa. Sablīvējuma vietās ūdens cēlās un sāka plūst pāri laukiem un ielām.

Kad sastrēgumi bija likvidēti, ledus izgājis, noplaka arī ūdens. Palika tikai dubļi. Arī lietainajos rudenos ielas pārvērtās biežā putrā. To visvairāk izjuta Upes un tai līdzīgo ielu iedzīvotāji. Te bērtis negribēja brist un auto iekšā nelaidās. Vezumu saturs palika uz Upes un Baldones ielu stūra. Tad nekas cits neatlika, ka mantu vajadzēja siet paunā un nest vai gaidīt sausāku laiku. Taču kājāmgājējiem Upes ielas dubļos ne reizi vien nācās atstāt kurpes vai zābakus.

Taču Upes ielu varēja arī „apiet”.

Piemēram. No Ventspils dzelzceļa stacijas uz Rīgu un uz Liepāju kursēja vilciens. Ja kādam gāļiņciemniekam vajadzēja tikt līdz Ventspils stacijai, tad uz turieni varēja tikt ar sausām kājām – taisni pa „špalām” – tas ir pa dzelzceļa slieidēm.

Bija reizes, kad ūdens tik ātri nenokritās, tad vecāki mazākos bērnus iesēdināja vannā un aizvilka līdz sausākai ielai.

Astrīda Grosmane

Ciema iedzīvotāju dienas un nedienas

Gāļiņciemnieku dienas ritēja rāmi, mierīgi, ja neskaita kombināta “Ventspils koks” skalās svilpes rītos un vakaros, kas lielāko daļu šī rajona iedzīvotāju aicināja uz darbu un ziņoja par maiņas beigām.

Vēl kāds pieminēšanas vērts notikums bija šī ciema suņu uzvedība.

Darbdienu rītos tie lika saausīties. Ja vienas ielas galā ierējās suns, tad nepārtraukti rējieni turpinājās cauri visam ciemam, katrā mājā. Tas nozīmēja to, ka nāk pastnieks. Pastnieks jau rosījās blakus ielās, taču iesācēji vēl nebija rimuši. Kopā jau skanēja vesels orķestris. Ierūcās gan buldogu basi, gan vilku sugas mājas sargu tenori, visniknāk vaikšķēja mazie kranči.

Pastnieks avīzes, žurnālus un vēstules pastkastītēs iemetis devās tālāk. Pamazām riešana pierima.

Kāpēc suņi tā aprej pastniekus? Tādu vienprātīgu un saskaņotu troksni nav sacēlis neviens cits garāmgājējs.

Kādu rītu Gāļiņciemniekus satrauca kāds nebijis gadījums. Verot kūtiņas durvis, atklājās šaušalīgs skats. Laktas bija tukšas. Čaklās dējējas nokostas gulēja zemē. Tas pats bija noticis arī ar gaiļiem. Asins kārais slepkavnieks, domājams – sesks, bija uzdarbojies Upes, Vaska un Dīķu ielas kūtiņās. Kāda no saimniecēm, satriekta par notikušo, izlēma vairs nekad mājputnus neiegādāties.

Kaimiņu mājas saimnieci gaidīja pārsteigums. Astoņas krāsaino spalvu īpašnieces un lielais skaistais gailis gulēja zemē, bet uz augstā siena panta, gandrīz pie pašiem griestiem, stāvēja un skaļi kladzināja, divas garkaklainās pelēcīgās vistas.

Bija vasaras sākums. Dzīve turpinājās. Ventspils tirgu vēl čiepstēja 30-kapeiku cāļi. Ap tiem grozījās sievas un arī vīri groziem un caurumotām kastēm rokās.

Tā tika atjaunota ne viena vien mājputnu saime. Arī abas garkakles pēc kāda laika tika pie jaunām biedrenēm.

Kādā Dīķu ielas mājā bija izdevies palikt dzīviem diviem gaiļiem. Taču pēc šīs nakts, tie vairs ne ēda, ne dzēra. Vīriešu kārtā visā pasaulē nav tik izturīga.

Maģistra darbs „ Gāliņciema apkaime iedzīvotāju atmiņās un vēstures liecībās”
izstrādāts LU Sociālo zinātņu fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie
informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Darba apjoms (no ievada līdz secinājumiem ieskaitot) ir 194746 rakstzīmes (ieskaitot
intervālus, bet neieskaitot zemsvītras atsaucē).

Autors: _____ Krista Karabeško
(paraksts)

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai.

Vadītāja: docente Dr. philol. Daina Pakalna _____
(paraksts)
____.

Recenzents: profesors Dr. philol. Viesturs Zanders _____
(paraksts)

Darbs iesniegts Informācijas un bibliotēku studiju nodaļā 24.05.2024.

Dekāna pilnvarotā persona: metodiķe Inga Poļaka _____
(paraksts)

Darbs aizstāvēts maģistra gala pārbaudījuma komisijas sēdē

07.06.2024. prot. Nr.1

Komisijas sekretāre: lektore Liene Viļuma _____
(paraksts)